

MIASTO I GMINA BOGATYNIA

STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
MIASTA I GMINY BOGATYNIA

Zmiana Studium

Regioplan Sp. z o.o.

ul. Wolbromska 7

53-148 Wrocław

Tel/fax: (071) 33 80 253

www.regioplan.pl

e-mail: regioplan@regioplan.pl

Zespół projektowy:

mgr inż. Przemysław Nowacki ZOIU Z-372 - główny projektant zmiany studium

mgr inż. Angelika Jonak - projektant

mgr Robert Boryczka – analiza stanu istniejącego i uwarunkowań

mgr Izabela Boczar – analiza stanu istniejącego i uwarunkowań

REGIOPLAN

SPIS TREŚCI

MIASTO I GMINA BOGATYNIA	0
MIASTA I GMINY BOGATYNIA.....	0
ZMIANA STUDIUM.....	0
REGIOPLAN SP. Z O.O.	1
ZESPÓŁ PROJEKTOWY:	1
I. WSTĘP	5
1. CEL OPRACOWANIA.....	5
2. PODSTAWA PRAWNA	5
3. OBSZAR OPRACOWANIA.....	6
4. ZAKRES OPRACOWANIA.....	6
II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU MIASTA I GMINY	7
1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNO – MORFOLOGICZNO - PRZYRODNICZE	7
1.1. <i>Położenie geograficzne.</i>	7
1.2. <i>Położenie administracyjne.</i>	9
1.3. <i>Klimat.</i>	9
1.4. <i>Geologia.</i>	12
1.5. <i>Geomorfologia.</i>	16
1.6. <i>Hydrologia.</i>	17
1.7. <i>Gleby.</i>	20
1.8. <i>Warunki podłoża budowlanego.</i>	23
1.9. <i>Roślinność.</i>	23
1.10. <i>Zwierzęta.</i>	26
2. OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	27
2.1. <i>Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie.</i>	27
2.2. <i>Elementy systemu ECONET – PL.</i>	28
2.3. <i>Rezerwat przyrody.</i>	29
2.4. <i>Pomniki przyrody.</i>	29
2.5. <i>Ochrona gatunkowa fauny i flory.</i>	30
2.6. <i>Parki miejskie i wiejskie.</i>	33
3. POZOSTAŁE ELEMENTY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO PODLEGAJĄCE OCHRONIE.....	34
3.1. <i>Lasy i grunty leśne:</i>	34
3.2. <i>Zieleń urządzona:</i>	34
3.3. <i>Ochrona gleb:</i>	35
3.4. <i>Ochrona złóż</i>	35
3.5. <i>Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych:</i>	35

3.6.	<i>Ochrona krajobrazu</i>	36
3.7.	<i>Ochrona przyrodniczo – rolnicza</i>	36
4.	UWARUNKOWANIA HISTORYCZNO - KULTUROWE	37
4.1.	<i>Historia</i>	37
4.2.	<i>Osadnictwo</i>	38
4.3.	<i>Zabytki i stanowiska archeologiczne</i>	38
5.	SFERA SPOŁECZNA	44
5.1.	<i>Demografia</i>	44
5.2.	<i>Rynek pracy</i>	51
5.3.	<i>Bezrobocie</i>	56
5.4.	<i>Ochrona zdrowia i opieka społeczna</i>	63
5.5.	<i>Oświata i wychowanie</i>	65
5.6.	<i>Kultura</i>	70
5.7.	<i>Sport</i>	73
5.8.	<i>Gospodarka mieszkaniowa</i>	75
5.9.	<i>Bezpieczeństwo publiczne</i>	80
5.10.	<i>Administracja samorządowa</i>	83
5.11.	<i>Organizacje społeczne i polityczne</i>	86
6.	STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA	87
7.	GOSPODARKA	89
7.1.	<i>Rolnictwo i leśnictwo</i>	89
7.2.	<i>Działalności produkcyjne</i>	100
7.3.	<i>Usługi rynkowe</i>	105
7.4.	<i>Turystyka</i>	107
8.	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	110
8.1.	<i>Komunikacja</i>	110
8.2.	<i>Sieć wodociągowa i kanalizacyjna</i>	118
8.3.	<i>Sieć gazowa</i>	122
8.4.	<i>Elektroenergetyka</i>	123
8.5.	<i>Telekomunikacja i łączność</i>	126
8.6.	<i>Gospodarka odpadami</i>	127
8.7.	<i>Melioracje i urządzenia wodne</i>	128
8.8.	<i>Cmentarze</i>	129
8.9.	<i>Obiekty obrony cywilnej</i>	130
9.	TERENY ZAGROŻONE – OGRANICZENIA UŻYTKOWANIA TERENU	131
9.1.	<i>Komunikacja – strefa uciążliwości akustycznej od dróg</i>	131
9.2.	<i>Ujęcia wody</i>	132
9.3.	<i>Tereny położone w strefie ochronnej od gazociągu wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjno – pomiarowych</i> 133	
9.4.	<i>Tereny położone w strefie uciążliwości od linii i urządzeń elektroenergetycznych – zagrożenie polami elektromagnetycznymi</i>	133
9.5.	<i>Cmentarze – strefa ochrony sanitarnej</i>	134
9.6.	<i>Obiekty wojskowe i obrony cywilnej</i>	134

9.7.	<i>Tereny zalewowe</i>	135
9.8.	<i>Pozostałe obiekty</i>	135
10.	TERENY ZDEGRADOWANE.....	136
11.	DOKUMENTACJA STRATEGICZNO – PLANISTYCZNA.....	136
11.1.	<i>Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego</i>	136
11.2.	<i>Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia</i>	139
11.3.	<i>Strategia Rozwoju Pogranicza Polsko – Czeskiego</i>	139
11.4.	<i>Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego</i>	140
11.5.	<i>Strategia Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego</i>	141
11.6.	<i>Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Bogatynia</i>	142
11.7.	<i>Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego</i>	143
11.8.	<i>Program Ochrony Środowiska Powiatu Zgorzeleckiego</i>	146
11.9.	<i>Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Bogatynia</i>	147
III.	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY.....	149
1.	ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE.....	149
1.1.	<i>Główne kierunki rozwoju wynikające z położenia geograficznego gminy</i>	149
2.	KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	149
2.1.	<i>Stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej</i>	149
2.2.	<i>Obszar chronionego krajobrazu</i>	150
2.3.	<i>Obszary zasługujące na ochronę ze względu na cenne gatunki flory oraz fauny</i>	150
3.	POZOSTAŁE ELEMENTY ŚRODOWISKA PODLEGAJĄCE OCHRONIE.....	151
3.1.	<i>Lasy i grunty leśne</i>	151
3.2.	<i>Zieleń urządzona</i>	151
3.3.	<i>Ochrona gleb</i>	152
3.4.	<i>Wydobycie i ochrona kopalin</i>	152
3.5.	<i>Ochrona wód</i>	153
3.6.	<i>Ochrona krajobrazu</i>	155
3.7.	<i>Ochrona przyrodniczo rolnicza</i>	155
4.	DZIEDZICTWO KULTUROWE.....	155
4.1.	<i>Kierunki ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków kultury współczesnej</i>	155
5.	STREFA SPOŁECZNA.....	158
5.1.	<i>Prognozy demograficzne</i>	158
5.2.	<i>Kierunki rozwoju gospodarki mieszkaniowej</i>	161
6.	KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY.....	162
7.	ROZWÓJ GOSPODARCZY.....	170
7.1.	<i>Kierunki zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej</i>	170
7.2.	<i>Kierunki rozwoju działalności produkcyjnej</i>	171
7.3.	<i>Kierunki rozwoju sektora usługowego</i>	173
7.4.	<i>Kierunki rozwoju działalności turystycznej</i>	173
8.	KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.....	175
8.1.	<i>Kierunki rozwoju systemów komunikacji</i>	175
8.2.	<i>Sieć wodociągowa i kanalizacja sanitarna</i>	178

8.3.	<i>Kierunki rozwoju sieci gazowej</i>	179
8.4.	<i>Kierunki rozwoju przesyłowej sieci elektroenergetycznej</i>	179
8.5.	<i>Telekomunikacja i łączność</i>	180
8.6.	<i>Gospodarka odpadami</i>	180
8.7.	<i>Melioracje i urządzenia wodne</i>	182
8.8.	<i>Cmentarze</i>	182
9.	TERENY ZAGROŻONE – OGRANICZENIA UŻYTKOWANIA TERENU	182
9.1.	<i>Ochrona przed hałasem</i>	182
9.2.	<i>Strefy ochrony ujęć wody</i>	184
9.3.	<i>Strefy ochrony gazociągów</i>	185
9.4.	<i>Strefy ochrony pola elektroenergetycznego</i>	185
9.5.	<i>Strefy ochrony sanitarnej</i>	186
9.6.	<i>Obiekty wojskowe i obrony cywilnej</i>	186
9.7.	<i>Ochrona przed powodzią</i>	186
10.	TERENY ZDEGRADOWANE PRZEZNACZONE DO REKULTYWACJI	187
10.1.	<i>Tereny kopalniane</i>	187
11.	ZADANIA I INSTRUMENTY POLITYKI PRZESTRZENNEJ ORAZ DOKUMENTACJA STRATEGICZNO – PLANISTYCZNA	188
11.1.	<i>Zadania i instrumenty polityki przestrzennej</i>	188
11.2.	<i>Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego</i>	189
11.3.	<i>Obszary wskazane do zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nie leśne.</i> <i>189</i>	
11.4.	<i>Zadania celu publicznego</i>	189
11.5.	<i>Współpraca międzynarodowa</i>	190
IV.	PODSUMOWANIE	191
1.	KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ	191
2.	UZASADNIENIE I OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ	193
3.	WPLYW UWARUNKOWAŃ NA USTALENIE KIERUNKÓW I ZASAD ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY	194
4.	SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU	195

I. WSTĘP

1. CEL OPRACOWANIA

Nadrzędnym strategicznym celem zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Bogatynia jest dalsza poprawa ładu przestrzennego, warunków życia mieszkańców i gospodarowania przedsiębiorstw.

Opracowanie ma określić cele i kierunki polityki przestrzennej gminy, wytyczające ogólne zasady zagospodarowania przestrzeni gminy. Należy przy tym zachować zalety położenia, walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz wykorzystać dotychczasową różnorodność gospodarczą i kulturową. Gmina dąży do zrównoważonego i trwałego rozwoju funkcji rekreacyjnej, mieszkaniowej i produkcyjno-usługowej przy zachowaniu jej charakteru.

2. PODSTAWA PRAWNA

- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, (Dz. U. nr 80, poz 717 z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, (Dz. U 1990 nr 16, poz. 95 z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, (Dz. U. 2004 Nr 92, poz. 880)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska, (Dz. U. 2001 nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. Prawo geologiczne i górnicze, (Dz.U. 2004 nr 204 poz. 2086)
- Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych, (Dz.U. 2004 nr 204 poz. 2086)
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych, (Dz. U. 1995 nr 16 poz. 78 z późniejszymi zmianami)
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. 2004 nr 261 poz. 2603).
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. 2004 nr 118 poz. 1233)
- Uchwała nr XXVII/226/05 Rady Gminy i Miasta w Bogatyni z dnia 14 czerwca 2005 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Bogatynia

3. OBSZAR OPRACOWANIA

Opracowanie obejmuje cały obszar miasta oraz gminy Bogatynia w granicach administracyjnych.

4. ZAKRES OPRACOWANIA

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zawiera część tekstową oraz załączniki graficzne.

-
- Opracowanie tekstowe zawiera m.in.:
- Uwarunkowania geograficzne.
- Uwarunkowania historyczne.
- Uwarunkowania dotyczące sfery społecznej.
- Uwarunkowania dotyczące gospodarki.
- Uwarunkowania dotyczące infrastruktury technicznej.
- Obiekty i tereny chronione.

- Kierunki w zagospodarowaniu krajobrazu przyrodniczego
- Kierunki w zagospodarowaniu krajobrazu antropogenicznego
- Zadania celu publicznego
- Kierunki współpracy międzynarodowej
- Rozwój funkcjonalny
- Kierunki polityki przestrzennej
- Wpływ uwarunkowań na ustalenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy

Opracowanie graficzne zawiera dwa rysunki w skali 1: 15 000:

- uwarunkowania rozwoju
- kierunki rozwoju

II. UWARUNKOWANIA ROZWOJU MIASTA I GMINY

1. UWARUNKOWANIA GEOGRAFICZNO – MORFOLOGICZNO – PRZYRODNICZE.

1.1. Położenie geograficzne.

Gmina miejsko – wiejska Bogatynia położona jest w południowo – zachodniej części województwa dolnośląskiego, na wysokości od 199 do 643 m n.p.m. Najwyżej położonym punktem w gminie jest zlokalizowane w jej południowo – wschodniej części wzniesienie „Graniczny Wierch” o wysokości 642,8 m n.p.m., zaś najniżej usytuowany jest obszar położony wzdłuż koryta rzeki Nysy Łużyckiej (199 m n.p.m.). Współrzędne geograficzne wynoszą 51° szerokości geograficznej północnej oraz 15° długości geograficznej wschodniej. Powierzchnia rozpatrywanego obszaru wynosi 13617 ha (w tym miasta Bogatynia – 5992 ha), to jest 136 km², co stanowi 16,23 % powierzchni powiatu zgorzeleckiego oraz 0,68 % powierzchni województwa dolnośląskiego.

Według fizyczno – geograficznej regionalizacji Polski J. Kondrackiego gmina Bogatynia umiejscowiona jest w następujących jednostkach:

- megaregion – Europa Środkowa (3);
- prowincja – Masyw Czeski (33);
- podprowincja – Sudety z Przedgórzem Sudeckim (332);
- makroregion – Pogórze zachodniosudeckie (332.2);
- mezoregion – Obniżenie Żytawsko – Zgorzeleckie (332.25)

Należy nadmienić, że wschodnie kresy gminy (okolice Wigancic Żytawskich, Wyszkowa i Wolanowa) znajdują się w mezoregionie Pogórza Izerskiego (332.26), natomiast południowo – wschodnie krańce gminy (Graniczny Wierch) położone są w mezoregionie Gór Izerskich (Jizerske hory). W ramach Obniżenia Żytawsko – Zgorzeleckiego i Pogórza Izerskiego na terenie gminy Bogatynia wyróżniamy także 4 mikroregiony:

- Kotlina Turoszowska (332.251);
- Przełomowa Dolina Nysy (332.252);
- Obniżenie Zawidowskie (332.253);
- Przedgórze Izerskie (332.261).

Mezoregiony Obniżenia Żytawsko – Zgorzeleckiego i Pogórza Izerskiego graniczą bezpośrednio z:

- Pogórzem Zachodniołużyckim (Westlausitzer Vorberge) – od zachodu;

- Niziną Łużycką (Lausitzer Heide) – od północnego – zachodu;
- Borami Dolnośląskimi – od północnego – wschodu;
- Pogórzem Kaczawskim – od wschodu;
- Górami Kaczawskimi – od południowego – wschodu;
- Kotliną Jeleniogórską – od południowego – wschodu;
- Górami Izerskimi – od południa;
- Kotliną Liberecką (Liberecka kotlina) – od południa;
- Górami Żytawskimi (Zittauer Gebirge) – od południowego – zachodu.

Odległość z Bogatyni do stolicy województwa Wrocławia wynosi 192 km. Ponadto do:

- Zgorzelca – 32 km;
- Poznania – 277 km;
- Świnoujścia – 443 km;
- Krakowa – 446 km;
- Warszawy – 534 km;
- Gdańska – 582 km.

Rysunek 1. Położenie administracyjne Gminy Bogatynia.

Na terenie gminy funkcjonują 3 przejścia graniczne z Niemcami:

1. Krzewina – Ostritz (turystyczne);
2. Sieniawka – Zittau (osobowe i towarowe);
3. Porajów – Zittau (osobowe);

oraz 3 z Republiką Czeską:

1. Lutogniewice – Andelka (turystyczne);
2. Bogatynia – Kunratice (osobowe);
3. Porajów – Hradek (turystyczne).

Ponadto odległość z Bogatyni do najbliższych, większych drogowych przejść granicznych wynosi:

- Słowacja (Zwardoń) – 460 km;
- Rosja (Bezledy) – 680 km;
- Ukraina (Korczoza) – 694 km;
- Białoruś (Terespol) – 724 km;
- Litwa (Ogrodniki) – 832 km.

1.2. Położenie administracyjne.

Po wdrożeniu reformy administracyjnej, od 1 stycznia 1999 roku gmina miejsko – wiejska Bogatynia wchodzi w skład województwa dolnośląskiego oraz powiatu zgorzeleckiego. Graniczy z gminą miejsko - wiejską Zgorzelec – od północy; Republiką Czech – od wschodu i południa; Republiką Federalną Niemiec – od zachodu.

Łączna długość granic okalających gminę wynosi 64 km, w tym 60,2 km czyli 94 % to granice państwowe. Siedzibą urzędu jest położone w południowo – wschodniej części gminy miasto Bogatynia. Poza miastem w skład gminy wchodzi 13 sołectw. Należą do nich: Krzewina, Lutogniewice, Bratków, Posada, Działoszyn, Wyszków, Wolanów, Opolno Zdrój, Jasna Góra, Białopole, Sieniawka, Porajów i Kopaczów. Gęstość sieci osadniczej mierzona liczbą miejscowości na 100 km² powierzchni wynosi 11,76. Jest to wartość wyższa od wskaźnika charakteryzującego powiat zgorzelecki, wynoszącego 9,90 oraz niższa od średniej dla województwa dolnośląskiego, który wynosi 15,00.

1.3. Klimat.

Klimat gminy podobnie jak całej polski jest przejściowy, kontynentalno – morski, kształtowany na przemian przez masy powietrza napływające z Oceanu Atlantyckiego lub wschodniej Europy i Azji. W skali kraju według W. Okołowicza i D. Martyn (1979) gmina Bogatynia wchodzi w skład regionu klimatycznego sudeckiego, ze słabym wpływem gór i wzniesień. Natomiast według A. Wosia (1999) gmina położona jest w regionie dolnośląskim zachodnim. Niezależnie od podziałów rejon gminy należy do cieplejszych w Polsce i charakteryzuje się: przewagą wpływów oceanicznych, mniejszymi od przeciętnych amplitudami temperatur, wczesną wiosną, długim ciepłym latem, łagodną i krótką zimą oraz malejącymi opadami w kierunku centrum kraju.

Reprezentatywne dla gminy Bogatynia będą dane charakteryzujące klimatyczny region dolnośląski jako całość. Według pomiarów średnia temperatura roczna z wielolecia 1951 – 1980 wynosi około 8,2 °C; stycznia (-1,9 °C), a lipca 17,8 °C. W skali roku średnia liczba dni przymrozkowych, to jest takich, w których temperatura powietrza może wynieść 0 °C wynosi 86, dni mroźnych z ujemną temperaturą powietrza w ciągu całej doby jest 29, zaś dni ciepłych z temperaturą minimalną powyżej 0 °C jest 250. Izoamplitudy roczne kształtują się na poziomie 19 – 20 °C.

Tabela 1. Czas trwania termicznych pór roku oraz daty przejścia średniej dobowej temperatury przez określone progi termiczne dla regionu klimatycznego dolnośląskiego. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (T. Niedźwiedź, D. Limanówka, 1992).

Pora roku	Charakterystyka termiczna	Czas trwania – liczba dni	Data przejścia
Przedwiośnie	0 °C < t ≤ 5 °C	34	22 II
Wiosna	5 °C < t ≤ 15 °C	65	28 III
Lato	t ≥ 15 °C	93	1 VI
Jesień	5 °C < t ≤ 15 °C	68	1 IX
Przedzimie	0 °C < t ≤ 5 °C	57	8 XI
Zima	t ≤ 0 °C	64	19 XII

Z powyższej tabeli wynika, że okres kiedy średnia temperatura dobowa kształtuje się w granicach od 5 °C wzwyż trwa tutaj przez około 226 dni, w tym powyżej 15 °C przez 93 dni, natomiast okres ze średnią temperaturą dobową poniżej 5 °C trwa 155 dni, w tym poniżej 0 °C przez 64 dni w roku.

Tabela 2. Temperatura powietrza dla regionu dolnośląskiego. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (°C).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1.3.1. średnie	-1,9	-0,9	2,7	7,9	12,7	16,7	17,8	17,2	13,5	8,7	4,1	0,3
1.3.2. najwyższe	3,8	3,1	6,4	11,5	15,2	19,0	20,4	19,4	16,5	11,8	7,8	3,9
1.3.3. najniższe	-9,7	-12,0	-1,3	5,2	10,3	14,4	15,3	15,2	11,2	6,2	0,1	-6,5

Tabela 3. Rozkład średnich temperatur powietrza dla regionu dolnośląskiego. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.

Temperatura	Wartość w °C
Średnia roczna	8,2
Średnia stycznia	-1,9
Średnia lipca	17,8
Izoamplituda roczna	19,7

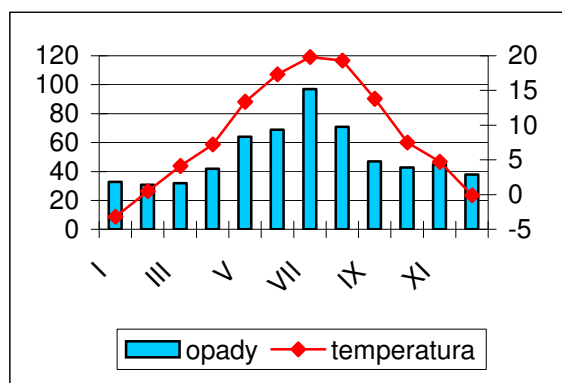
Suma rocznego opadu wynosi 600 – 700 mm, w tym półrocza chłodnego (listopad – kwiecień) około 200 – 250 mm. Opady półrocza ciepłego (maj – październik) osiągają 400 – 450 mm. Pierwszy śnieg pojawia się około połowy listopada, a ostatni na przełomie marca i kwietnia. Pokrywa śnieżna utrzymuje się średnio przez 45 – 65 dni. Jej grubość waha się w przedziale 15 – 20 cm. Okres występowania pokrywy śnieżnej przerywany jest częstymi odwilżami. W tym czasie opad zimowy stanowi deszcz.

Tabela 4. Średnie miesięczne wartości opadów dla regionu dolnośląskiego. Dane za lata 1951 – 1980.

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
wartość w mm	33	31	32	42	64	69	97	71	47	43	45	38

Tabela 5. Sumy opadów dla regionu dolnośląskiego. Dane za lata 1951 – 1980.

Opady	Wartość
Suma roczna	600 – 700 mm
Suma półrocza chłodnego	200 – 250 mm
Suma półrocza ciepłego	400 – 450 mm
Grubość pokrywy śnieżnej	15 – 20 cm

Wykres 1. Rozkład średnich temperatur oraz sum opadów dla regionu dolnośląskiego w latach 1951 – 1980.

Na podstawie danych za lata 1951 – 1980 średnia liczba dni pogodnych (zachmurzenie ≤ 20 %) w roku wynosi 41, a pochmurnych (zachmurzenie ≥ 80 %) 118 i jest jedną z najmniejszych w Polsce. Mgła pojawia się średnio przez około 50 dni w roku, zaś mgła całodzienna przez około 3 do 5 dni w roku. Usłonecznienie przekracza w roku 1400 godzin. Dni z burzą jest przeciętnie około 20 w roku.

Najczęstsze wiatry wieją z sektorów: północnego, zachodniego i południowego. Stanowią około 70 % częstości wiatru. Ich średnia prędkość oscyluje w granicach 3,3 m/s. Średnia roczna liczba dni w okresie 1951 – 1985 (T. Niedźwiedz, J. Paszyński, D. Czekierda, 1994) z wiatrem bardzo silnym (prędkość powyżej 15 m/s) wynosi 2, z wiatrem silnym (prędkość od 10 do 15 m/s) wynosi około 20 – 30, zaś średnia roczna częstość występowania ciszy i słabego wiatru (prędkość poniżej 2m/s) wynosi około 60 % dni w roku.

Tabela 6. Prędkość wiatru w regionie dolnośląskim. Wartości średnie za lata 1951 – 1965 (m/s).

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
prędkość	3,9	3,7	3,7	3,3	3,1	3,0	3,0	2,8	3,0	2,8	3,5	3,6

Okres wegetacyjny jest jednym z najdłuższych w Polsce i trwa średnio przez około 226 dni. Początek robót polnych przypada na drugą dekadę marca. Reasumując, warunki klimatyczne panujące na terenie gminy są bardzo korzystne, sprzyjają rozwojowi rolnictwa oraz pozwalają na osiąganie wysokiego komfortu osiedlania.

Istotnym czynnikiem kształtującym mikroklimat regionu jest występowanie odkrywki węgla brunatnego. Istnienie wyrobisk sprzyja utrzymywaniu się nocą zastoisk chłodnego powietrza na ich dnie. Latem temperatura powietrza w spągu wyrobiska jest o 2 – 3 °C wyższa w ciągu dnia i o 4 °C w nocy w stosunku do otoczenia odkrywki. Zimą spąg jest chłodniejszy o 5 – 7 °C od północnych ścian odkrywki.

1.4. Geologia.

1.4.1. Budowa geologiczna.

Budowę geologiczną obszaru gminy Bogatynia opracowano na podstawie Mapy Geośrodowiskowej Polski w skali 1:50000, arkusze: Bogatynia nr 792 (PIG, 2004) oraz Grabiszyce Górne nr 793 (PIG, 2004).

Obszar arkusza Bogatynia (792) oraz zachodniej części arkusza Grabiszyce Górne (793) znajduje się w obrębie masywu karkonosko – izerskiego pomiędzy blokiem karkonosko – izerskim a blokiem łżyckim. Obszar ten położony jest na przedłużeniu rowu kruszcogórskiego i należy do dwóch jednostek strukturalnych niższego rzędu: niecki żytańskiej i zrębu Działoszyna, oddzielającego tę depresję od leżącej dalej ku północnemu – wschodowi niecki berzdorfsko – radomierzyckiej.

Podłoże krystaliczne niecki żytawskiej i elewacje na jej obrzeżeniu są zbudowane z eokambryjskich skał kompleksu łużycko – izerskiego, składającego się ze skał plutonicznych, wulkanicznych i metamorficznych. W południowo – zachodniej części obrzeżenia niecki występują ponadto relikty pokrywy paleozoicznej (Berezowski, 1972, Berezowski, 1973, Berezowski, Berezowska, 1962). Skały plutoniczne są reprezentowane przez dwa rodzaje granitoidów, zwane granitami rumburskimi i granitami zawidowskimi. Granity rumburskie to granitoidy o strukturze porfirowatej, natomiast granity zawidowskie mają charakter granodiorytów, lokalnie zgnejszowanych. Obok nich występują diorytoidy, grejzeny i kwarcolity. Skały te w znacznej części uległy procesom metamorfizmu, prowadzącym do powstania granitognejsów, gnejsów, łupków krystalicznych i kataklazytów. Występują one powszechnie na południe od linii Zgorzelec – Siekierczyn (Kozłowska – Koch, 1965).

Zmetamorfizowane skały osadowe podłoża paleozoicznego, występujące na południowo – wschodnim obrzeżeniu niecki żytawskiej są wykształcone głównie w postaci fyllitów. Przedkenozoiczne skały wulkaniczne i subwulkaniczne, występujące na zrębie Gór Izerskich i na zrębie Działoszyna są reprezentowane przez metabazyty, mikrogranity i mikrogranodioryty, aplity i diabazy. Na utworach podłoża krystalicznego spoczywają wulkaniczne i piroklastyczne utwory trzeciorzędowej formacji wulkanicznej, bardzo powszechne na omawianym obszarze. Są to skały wulkaniczne typu: nefelinitów oliwinowych, bazaltów toleitowych, fonotefrytów, mugearytów, trachitów kwarcowych i latytów (Szymkowiak, Panasiuk, 1985). Skałom wulkanicznym towarzyszą powszechnie utwory piroklastyczne, występujące stratygraficznie w tej samej pozycji co wulkanity.

Zapadisko tektoniczne niecki żytawskiej jest wypełnione przez grubą serię trzeciorzędowych osadów klastyczno – ilastych z pokładami węgla brunatnego, których miąższość przekracza 350 m (Bieniewski, 1966). Osady te nie występują poza obszarem niecki. Podłoże niecki oraz osady asocjacji brunatnowęglowej są rozcięte i przemieszczone wzdłuż gęstej sieci dyslokacji tektonicznych (Kasiński, Panasiuk, 1987).

W profilu osadów można tutaj wyróżnić cztery podstawowe cykle sedymentacyjne (Kasiński, 2000). W spągu każdego z nich występuje z reguły pakiet skał gruboklastycznych lub średnioklastycznych, przechodzących ku górze stopniowo w skały mułkowo – ilaste. W stropie cyklu występuje przeważnie pokład węgla brunatnego. Poszczególne cykle sedymentacyjne różnią się od siebie miąższością elementów, a często także grubością ziarna skał budujących człon klastyczny. W stropie dwóch sekwencji występują pokłady węgla brunatnego znacznej miąższości, stanowiące podstawę działalności eksploatacyjnej kopalni „Turów”. W południowej części niecki żytawskiej pokład górny rozszczepia się na dwa pokłady (pokład II i III). Miąższość obu tych pokładów maleje systematycznie ku południu, a jednocześnie rośnie miąższość rozdzielającego je przerostu, osiągając w strefie wyklinowania pokładu III w polu „Turów III” wartość 55 m. Pokłady węgla w części północnej i zachodniej arkusza Bogatynia (792) występują bardzo płytko. Strop górnego pokładu występuje miejscami tylko kilka metrów poniżej powierzchni terenu, a zapadają najgłębiej w centralnej części arkusza Bogatynia (792) w strefie depresji

Rybarzowic. Strop pokładu górnego leży tutaj na głębokości około 190 m p.p.t., a strop pokładu dolnego na głębokości około 235 m p.p.t. Pokład dolny na południowym skraju arkusza Bogatynia (792) jest zrzucony wzdłuż równoleżnikowego uskoku na głębokość ponad 300 m p.p.t.

W całym profilu osadów trzeciorzędowych asocjacji brunatnowęglowej często występują poziomy konkrecji syderytowych. Lokalnie pojawiają się także pakiety klastycznych utworów syderytowych, osiągające miejscami znaczne miąższości. W południowo – zachodniej części niecki wzrasta udział utworów gruboklastycznych, związanych ze strefą stożka, rozwijającego się u stóp zrębu Gór Izerskich, aktywnego tektonicznie w czasie sedymentacji (Kasiński, 1977). Wiek osadów trzeciorzędowych niecki żytawskiej można określić na dolny i częściowo środkowy miocen (Kasiński, Ziemińska – Tworzydło, 1988), choć jej najniższa część jest zapewne górnooligocen. W najwyższej części profilu występuje kompleks osadów klastycznych o różnej frakcji, z podrzędnymi wkładkami osadów ilastych. W osadach tego kompleksu nie występują pokłady i ławice węgla brunatnego, a utwory zawęglone pojawiają się sporadycznie. Osady te reprezentują szeroko rozprzestrzenioną w Polsce południowo – zachodniej formację Gozdniczy.

Utwory czwartorzędowe są reprezentowane przez osady plejstoceny, a w dolinach rzecznych także holoceny. Utwory plejstocenu na obszarze niecki żytawskiej przykrywają cienką pokrywą niżejleżące utwory kenozoiczne. Miąższość tych osadów nie przekracza na ogół kilku metrów, a w niektórych rejonach, przede wszystkim w północno – wschodniej części basenu, nie występują w ogóle. Wśród utworów czwartorzędowych dominują utwory wodnolodowcowe (piaski, żwiry i mulki) oraz gliny morenowe zlodowaceń południowopolskich. Zlodowacenia te osiągnęły swój maksymalny zasięg w rejonie Hradka nad Nysą i oparły się o północne stoki Gór Izerskich (Kasiński i inni, 1997). Najstarszymi osadami czwartorzędowymi są gliny spływów błotnych. Miąższość pokrywy glin spływów błotnych w rejonie Opolna Zdroju wynosi maksymalnie około 7 m, a średnio około 3 m. Gliny te zbudowane są z substancji ilasto – mulkowej o zmiennej zawartości frakcji piaszczystej, w której tkwią liczne okruchy kwarcu, gnejsów i granitognejsów.

Osady wodnolodowcowe podścielające gliny morenowe występują w formie izolowanych płatów. Największą miąższość (40 – 50 m) osiągają one w rejonie Rybarzowic. Lokalnie w rejonie miejscowości Wigancice Żytawskie wśród osadów wodnolodowcowych występują żwiry z głazami o średnicy do 2 m. W obrębie glin morenowych występują licznie zarówno głazy skał lokalnych jak i granitoidów skandynawskich. Maksymalny zasięg zlodowaceń południowopolskich dokumentują piaski i żwiry tarasów kemowych na zboczach Gór Izerskich, sięgające do wysokości około 420 m n.p.m. w okolicach Opolna Zdroju i Markocic. Miąższość tych osadów sięga 10 m.

Wzdłuż doliny Nysy Łużyckiej występują lokalnie osady zasypania rzeczno, związane ze zlodowaczeniem Warty i zlodowaczeniami północnopolskimi. W okresie ostatniego zlodowacenia powstały również zachowane płaty utworów pyłowych o charakterze lessów. Osady holocenu występują przede wszystkim w dolinach rzek. Największe miąższości, rzędu kilkudziesięciu metrów, osiągają klastyczne osady holocenu

wypełniająca dolinę Nysy Łużyckiej. W dolinach mniejszych rzek miąższości osadów klastycznych są znacznie mniejsze. Obok nich występują mady, a podrzędnie także namuły organiczne i torfy. Do utworów czwartorzędowych o bliżej nieokreślonym wieku należy zaliczyć także większość wietrzeniowych utworów deluwialnych, przykrywających skały magmowo – metamorficzne obrzeżenia niecki żytańskiej.

1.4.2. Złoża kopalin.

Na obszarze gminy występują 3 udokumentowane złoża kopalin. Są to złoża: kopaliny podstawowej – węgla brunatnego „Turów” oraz kopaliny pospolitych – surowców ilastych ceramiki budowlanej „Wolanów” i bazaltu „Wojtek”.

Złoże węgla brunatnego „Turów” znajduje się pomiędzy miejscowościami: Trzciniec, Zatonie, Bogatynia, Opolno Zdrój, Kopaczów i Porajów. Złoże jest udokumentowane w kategorii A + B (Siata, 2003). Jego powierzchnia wynosi 1673,3 ha. W złożu udokumentowano trzy pokłady węgla, których średnia miąższość jest następująca: pokład I – 14,72 m, pokład II – 19,53 m i pokład III – 6,98 m. W nadkładzie pokładu III występują gruboklastyczne utwory plicenu oraz kompleks przeławień piaszczysto – mułkowych z cienkimi wkładkami węgla brunatnego. Stosunek grubości nadkładu do miąższości złoża (N/Z) wynosi średnio: dla pokładu I – 2,08 i dla pokładu II – 2,63. Węgiel brunatny ze złoża „Turów” jest węglem energetycznym dobrej jakości o podwyższonej zawartości siarki. Zgodnie z dokumentacją geologiczną zasoby węgla brunatnego według stanu na dzień 31.12.2002 roku wynoszą 516532 tys. ton. Złoże jest konfliktowe dla środowiska ze względu na znaczące przeobrażenie powierzchni terenu, zmiany krajobrazowe, zmiany stosunków wodnych oraz zapylenie i hałas. Podstawowe parametry jakościowe węgla prezentuje poniższa tabela.

Tabela 7. Gmina Bogatynia – podstawowe średnie parametry jakościowe węgla brunatnego w złożu „Turów”.

Pokład węgla	Wartość opałowa przeliczona na stan roboczy (MJ/kg)	Zawartość popiołu przeliczona na stan suchy (%)	Zawartość siarki przeliczona na stan roboczy (%)
I	9,729	20,72	0,28
II	9,523	21,55	0,71
III	9,070	25,85	0,62

Złoże bazaltu „Wojtek” znajduje się na wschód od Markocic (obecnie część miasta Bogatynia). Według karty rejestracyjnej (Jerzmański, Chudowski, 1963) jego powierzchnia wynosi 6,2 ha, średnia miąższość 10,0 m, średnia grubość nadkładu – 0,2 m i średnia zawartość N/Z – 0,02. Średnie parametry jakościowe kruszywa są następujące: gęstość – 2,77 Mg/m³, wytrzymałość na ściskanie – 137, MPa, zawartość związków siarki – poniżej 0,5 %. Przydatność kopaliny określono jako surowiec do produkcji kruszywa łamanego. Złoże jest mało konfliktowe w stosunku do chronionych elementów środowiska.

Zlokalizowane w północno – wschodniej części gminy złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej „Wolanów” udokumentowane zostało kartą rejestracyjną (Śliwa, 1960) w obrębie czwartorzędowych glin zwałowych i ilów mioceńskich, występujących pod nadkładem piasków zaglinionych i gleby o grubości 0,2 – 1,5 m, średnio 0,3 m. Łączna powierzchnia złoża, udokumentowanego w dwóch polach wynosi 8,8 ha. Stosunek grubości nadkładu do miąższości złoża (N/Z) wynosi 0,02 – 1,17, średnio 0,2. Podstawowe średnie parametry jakościowe kopaliny są następujące: woda zarobowa względna – 19,4 %, skurczliwość wysychania – 3,2 %, wytrzymałość na ściskanie próbek wypalonych w temperaturze 950 °C – 13,8 MPa, nasiąkliwość po wypaleniu w temperaturze 950 °C – 17,3 %. Kopalina jest przydatna do produkcji wyrobów ceramiki czerwonej, a po części także wyrobów kamionkowych i wyrobów grubościennych. Złoże jest mało-konfliktowe w stosunku do chronionych elementów środowiska.

Tabela 8. Gmina Bogatynia – charakterystyka złóż kopalin.

Nazwa złoża	Rodzaj kopaliny	Stan zagospodarowania	Zastosowanie kopaliny	Przyczyny konfliktowości złoża
Turów	Wb	G	E	GI, U, W
Wojtek	β	N	Sd	-
Wolanów	g(gc), i (ic)	N	Scb	-

Wb – węgiel grunatny, β – bazalty, g(gc) – gliny ceramiki budowlanej, i(ic) – ły ceramiki budowlanej; G – zagospodarowane, N – niezagospodarowane; E – kopaliny energetyczne, Sd – surowce drogowe, Scb – surowce ceramiki budowlanej; GI – ochrona gleb, U – ogólna uciążliwość dla środowiska, W – ochrona wód podziemnych.

1.5. Geomorfologia.

Ukształtowanie terenu na obszarze gminy jest zróżnicowane. Kotlina Turoszowska, wchodząca w skład Obniżenia Żytawsko – Zgorzeleckiego, jest kotliną śródgórską o nieco falistym dnie i deniwelacjach nieprzekraczających 95 m. Wysokości bezwzględne dna kotliny wahają się w granicach 215 – 300 m n.p.m. Charakterystycznym elementem krajobrazu w południowo – wschodniej części Kotliny Turoszowskiej są ostańce bazaltowe. Trwałą jego częścią stało się byłe zwałowisko zewnętrzne kopalni „Turów” (obecnie zalesione), znajdujące się na północ od Bogatyni. Jego wysokość bezwzględna wynosi ponad 220 m.

Na północ od Kotliny Turoszowskiej rozciąga się Grzbiet Działoszyna, należący do Przedgórze Izerskiego, który na północnym wschodzie osiąga 378,5 m n.p.m. – wulkaniczny masyw Góry Świniec. Obszar ten rozczłonkowany jest młodymi dolinami wciosowymi o stromych zboczach i głębokościach sięgających 20 – 40 m. Wznosi się on od 50 do 150 m ponad dnem Kotliny Turoszowskiej.

Na terenie gminy leży także najdalej na zachód wysunięty fragment Gór Izerskich. Tutaj deniwelacje dochodzą do 250 m, a wysokości bezwzględne osiągają wartości 350 – 640 m n.p.m. Najwyżej położonym punktem w gminie jest kulminacja „Graniczny Wierch” o wysokości 642,8 m n.p.m.

1.6. Hydrologia.

1.6.1. Wody podziemne.

Obszar gminy Bogatynia według podziału proponowanego przez autorów Mapy Hydrogeologicznej Polski w skali 1:200000 (Michniewicz i inni, 1982, 1983), leży w obrębie podregionu izersko – karkonoskiego (region sudecki). Ponadto na obszarze objętym działalnością górniczą wydzielono jednostkę niższego rzędu – rejon Turowszowa.

Na omawianym obszarze występują trzy piętra wodonośne:

- czwartorzędowe;
- trzeciorzędowe;
- proterozoiczne.

Czwartorzędowe piętro wodonośne związane jest z wystąpieniami piaszczysto – żwirowych osadów współczesnych koryt rzecznych oraz z piaskami i żwirami pochodzenia wodnolodowcowego, częstokroć pod nakładem i z przewarstwieniami glin. W ich obrębie występują wody o zwierciadle swobodnym lub słabo napiętym. Zwierciadło statyczne stabilizuje się na głębokościach od kilkudziesięciu centymetrów do około 3 metrów, a sporadycznie poniżej 10 metrów. Strop utworów wodonośnych nawiercić można na głębokościach od około 2 do prawie 10 m. Miąższość utworów wodonośnych waha się od kilku do około 20 m. Wydajności potencjalne pojedynczych studni są z reguły niskie, rzędu kilku m³/h. Wody występujące w obrębie tego piętra są z reguły średnio twarde i twarde, choć lokalnie mogą być nawet bardzo twarde (14,32 mval/dm³ - Bogatynia). Ich pH oscyluje z reguły od 6,5 do 7,5, choć w okolicach Bogatyni nawiercono wody o pH poniżej 6, przy normie dla wód pitnych 6,5 – 8,5. Zawartość suchej pozostałości dochodzi do 700 mg/dm³, choć może ona przekraczać w poszczególnych przypadkach 1100 mg/dm³ (Bogatynia). Ponadto badania wykazały obecność jonów: magnezu – do 32,4 mg/dm³, wapnia – do 86,4 mg/dm³, chloru – do 67,4 mg/dm³, amonowych – do 45,0 mg/dm³, azotynowych – do 0,255 mg/dm³, azotanowych – do 0,26 mg/dm³, siarczanowych – poniżej 200 mg/dm³. Ta ostatnia wartość stanowi górną granicę normy dla wód pitnych. Ponadto w większości stwierdzonych przypadków dość znacznie przekraczane były normy obowiązujące dla żelaza i manganu. W przypadku żelaza były to ilości rzędu nawet kilkunastu mg/dm³, natomiast manganu około 2,5 mg/dm³.

Trzeciorzędowe piętro wodonośne związane jest z występowaniem w obrębie utworów ilastych oraz ilasto mułkowych przewarstwień i soczew piaszczysto – żwirowych. Można je nawiercić na głębokościach od około

10 do ponad 50 m. Ich miąższość waha się od kilkudziesięciu centymetrów do kilku metrów. Zwierciadło wody ma charakter napięty, a stabilizuje się kilka metrów poniżej poziomu terenu. Uzyskiwane wydajności nie przekraczały z reguły kilku m³/h, przy deprersjach przekraczających 10 m. Wody tego piętra mają charakter od miękkich do twardych, pH jest nieco obniżone – od 6,0 do 7,0. Mają one dość niską mineralizację – do 500 mg/ dm³. Zawartość podstawowych składników stałych przedstawia się następująco – jony: magnezu – do 38,4 mg/ dm³, wapnia – do 98,6 mg/ dm³, chloru – do 273,0 mg/ dm³, amonowe – do 0,06 mg/ dm³, azotynowe – do 0,006 mg/ dm³, azotanowe – do 5,0 mg/ dm³, siarczanowe – do 334,0 mg/ dm³, a także żelazo – do 2,1 mg/ dm³ i mangan – do 0,005 mg/ dm³.

Piętro proterozoiczne jest bardzo słabo rozpoznane i nie ma większego znaczenia użytkowego. Można stwierdzić, że wody występować mogą w przypowierzchniowej strefie zwietrzelinowej bądź też na głębokościach kilkudziesięciu metrów, w obrębie spękanego górotworu. Wydajności nie powinny przekraczać kilku m³/h, przy znacznych depresjach. Możliwe jest tu jednak napotkanie wód o znacznej mineralizacji i podniesionej temperaturze w rejonach występowania zluźnień i nieciągłości tektonicznych. Świadczy o tym wypływ w obrębie wyrobiska kopalni „Turów” wód o temperaturze 24 – 27 °C i mineralizacji dochodzącej do 4,2 mg/ dm³. Są to wody typu HCO₃-Na z wysoką zawartością fluoru – do 14,5 mg/ dm³, obecnością CO₂ – do 0,2 mg/ dm³ oraz krzemionki – do 3,44 mg/ dm³ (Sztuk, 1986).

Generalnie system hydrogeologiczny terenu gminy został zaburzony wskutek funkcjonowania kopalni odkrywkowej węgla brunatnego. Wskutek przerwania zwierciadła wód głębinowych istnieje konieczność ciągłego odprowadzania wody z terenu wyrobiska. Średnioroczna ilość wody pompowanej z górotworu wynosi 10 m³/s, a z systemu odwodnienia powierzchniowego wyrobiska odkrywkowego 24 m³/s. Na skutek prowadzonego odwodnienia odkrywki wykształcił się rozległy lej depresyjny w obrębie utworów czwarto – i trzeciorzędowych o powierzchni około 40 km², sięgając swym zasięgiem poza granice kraju.

1.6.2. Główny Zbiornik Wód Podziemnych.

Według Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) (Kleczkowski, 1993) na omawianym terenie nie wyróżniono żadnego z głównych zbiorników wód podziemnych.

1.6.3. Wody powierzchniowe.

Obszar gminy Bogatynia położony jest w dorzeczu rzeki Odry, w obrębie zlewni rzeki Nysy Łużyckiej. Nysa Łużycka rozpoczyna swój bieg na terenie Czech. Na długim odcinku zbiera wody spływające potokami z Gór Izerskich i Gór Łużyckich. Do Polski Nysa Łużycka wpływa na wysokości 233 m n.p.m., poniżej miasta Hradek nad Nisou. Rzeka, na całej swej długości w obrębie gminy Bogatynia (25,86 km), stanowi zarazem granicę państwową z Niemcami. Jest to rzeka o zmiennych stanach i przepływach. Wysokie wodostany występują wiosną i jesienią. Minimalne powstają w porze letniej i podczas mroźnych okresów zimowych. Rzeka nie jest uregulowana.

Drugim pod względem długości ciekami jest prawobrzeżny dopływ Nysy Łużyckiej – Miedzianka. Rzeka ta przepływa przez Bogatynię, a następnie w bezpośrednim sąsiedztwie północnej granicy wyrobiska kopalni „Turów”. Koryto rzeki zostało wskutek prac wydobywczych częściowo przesunięte i obetonowane. Na terenie gminy jej długość wynosi 10,7 km. Największym dopływem Miedzianki jest Jasienica, wypływająca na południe od miejscowości Opolno Zdrój. Na północny – wschód od tej wsi wsi płynie ona sztucznym korytem do Bogatyni.

Na obszarze gminy występują też mniejsze cieki wodne:

- potok Okleśna – źródło leży na zachód od wsi Wigancice Żytawskie; odbiera część wód ze skarp i północnego zwałowiska;
- potok Biedzychówka, którego koryto kilkakrotnie przekładano w miarę rozszerzania się odkrywki;
- Krzywa Struga – odwadnia północne przedpole złoża węglowego;
- Potoki: Przepiórka, Ślad, Zatonka, Rybi;
- zbiornik wyrównania dobowego przy Elektrowni „Turów” – 43 tys. m³.

Tabela 9. Gmina Bogatynia – charakterystyka mniejszych cieków wodnych.

Nazwa cieku	Długość cieku na terenie gminy w km
Potok Ziębówka	2,45
Potok Szkło	3,60
Potok Krzywa Struga	5,60
Potok Czerwienica	4,20
Potok Ślad	7,45
Potok Przepiórka	2,45
Potok Ochota	3,00
Potok Lubata	4,95
Potok Okleśna	5,45
Kanał Ulgi w Krzewinie	0,314

Na terenie gminy Bogatynia nie występują naturalne zbiorniki wodne o dużej powierzchni. Do charakterystycznych elementów sieci wodnej gminy należą jedynie mniejsze zbiorniki wodne w postaci stawów, śródpolnych oczek wodnych i wyrobisk poeksploatacyjnych wypełnionych wodą. Są one zasilane głównie wodami powierzchniowymi. Na ogół są płytkie i zarastające. Pełnią nie tylko znaczącą funkcję biocenotyczną, ale stanowią także cenny element urozmaicenia krajobrazu rolniczego. Ponadto w okolicy miasta Bogatynia znajduje się większy sztuczny zbiornik wodny „Zatonie” o objętości 2 mln. m³. Pełni on rolę zasobnika wodnego na użytek BOT Elektrowni „Turów” SA oraz miasta. Zbiornik posiada betonową zaporę o wysokości 40 m.

Należy podkreślić, że decydujący wpływ na kształtowanie się warunków wodnych na obszarze gminy ma działalność górnicza. Zlikwidowane zostały między innymi liczne cieki płynące na obszarze wyznaczonym przez miejscowości: Sieniawka – Opolno Zdrój – Wigancice Żytawskie – Turoszów. Znajdują się tutaj teraz wyrobiska oraz hałdy kopalniane.

1.7. Gleby.

Wytworzenie się określonych profilów glebowych oraz ich przydatność rolnicza pozostaje w ścisłym związku z budową geologiczną i morfologią danego obszaru. Natomiast skład mineralny i właściwości gleb są uzależnione przede wszystkim od rodzaju skały macierzystej, panującego klimatu i występującej szaty roślinnej.

Na obszarze gminy występują następujące typy gleb:

- bielicowe i pseudobielicowe;
- brunatne właściwe i kwaśne;
- mady;
- gleby bagienne.

Gleby bielicowe wytworzyły się z utworów lessopodobnych, luźnych piasków i glin. Są to gleby urodzajne o dobrych warunkach wilgotnościowych, których największe kompleksy rozciągają się równoleżnikowo od Porajowa do Bogatyni. Na wzniesieniach przeważają gleby słabo zbielicowane, które powstały z piasków pylastych.

Gleby brunatne powstałe z glin zajmują tereny na południowy – wschód i północ od Bogatyni. W strefie podgórskiej koło wsi Jasna Góra, na wyniesieniach Działoszyna i Posady oraz w okolicach Wigancic Żytawskich i Zatonia, gleby te cechuje szkieletowość.

Mady zachowały się w dolinach rzek. Do czasu rekultywacji zwałowiska zewnętrznego były one sukcesywnie przeobrażane przez sedymentację ilastych zawiesin zmywanych ze zwałowiska. Natomiast podmokłe tereny bagienne wykształciły się w obniżeniach terenu na mułach i piaskach.

Pod względem wartości użytkowej przeważającą część gleb zaliczono do III i IV klasy bonitacyjnej (gleby dobre i średnie). Pomiędzy odkrywką „Turów I” a Sieniawką leży płat gleb bardzo dobrych II klasy bonitacyjnej. Ponadto duże płaty gleb płytowych z utworów lessopodobnych występują koło Trzcińca. Gleby piaszczyste klasy V i VI (wykształcone na bazie piasków fluwioglacjalnych) leżą na południe od Bogatyni.

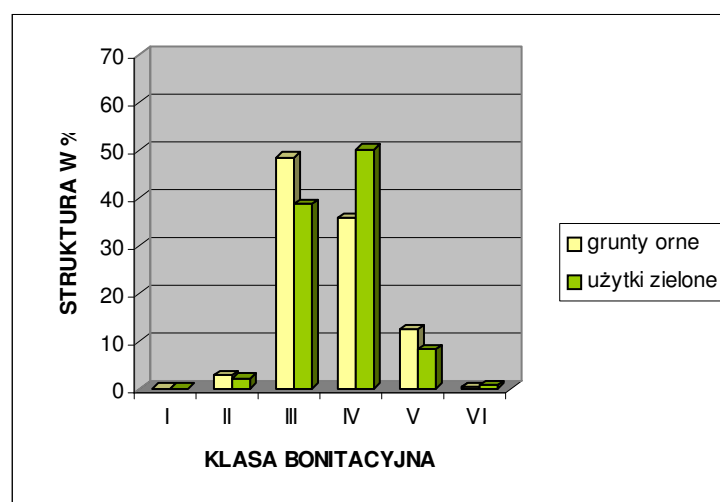
Tabela 10. Gmina Bogatynia – struktura gruntów ornych według klas bonitacyjnych.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	-	-
II	109,5	2,79
III a	1199,3	30,56
III b	710,3	18,10
IV a	1037,5	26,43
IV b	367,5	9,36
V	489,3	12,47
VI	11,5	0,29

Tabela 11. Gmina Bogatynia – powierzchnia użytków zielonych według klas bonitacyjnych.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia w ha	Struktura w (%)
I	0,1	0,01
II	35,8	2,11
III	656,8	38,69
IV	853,5	50,28
V	137,8	8,12
VI	13,6	0,80

Z powyższego zestawienia wynika, że udział gleb bardzo dobrych i dobrych gruntów ornych, będących w II – III klasie bonitacyjnej wynosi 51,44 %. Gleby średnie IV klasy bonitacyjnej to 35,80 % ogółu, zaś gleby słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią zaledwie 12,76 %. Natomiast udział użytków zielonych będących w I – III klasie bonitacyjnej wynosi 40,80 %, w IV klasie – 50,28 % zaś najniższe V i VI klasy to 8,92 %.

Wykres 2. Gmina Bogatynia – struktura powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych według klas bonitacyjnych.

Tabela 12. Gmina Bogatynia – powierzchnia gruntów ornych według klas bonitacyjnych.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna gruntów ornych – powierzchnia w ha							
	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI
Białopole	-	5,6	115,5	33,9	38,5	4,8	6,8	1,7
Biedrzychowice	-	-	1,9	3,1	1,3	0,5	0,6	-
Bogatynia	-	11,6	268,3	86,4	356,4	109,7	118,4	2,1
Bratków	-	-	71,7	72,8	44,6	15,1	12,6	-
Działoszyn	-	-	160,7	95,9	141,2	53,8	95,9	0,8
Jasna Góra	-	-	1,3	3,9	22,7	88,2	139,0	5,9
Kopaczów	-	24,7	140,8	132,0	51,4	2,2	8,5	-
Krzewina	-	-	9,5	9,7	66,8	41,5	41,9	0,1
Lutogniewice	-	-	13,3	82,6	93,6	2,2	13,3	0,9
Opolno Zdrój	-	-	0,1	38,9	89,9	26,8	11,5	-
Porajów	-	8,5	30,5	39,0	20,4	3,0	9,3	-
Posada	-	-	72,8	23,8	36,5	9,5	13,2	-
Rybarzowice	-	53,7	46,5	13,9	31,9	5,2	8,4	-
Sieniawka	-	5,4	54,6	14,4	6,9	0	-	-
Wigancice	-	-	97,0	21,0	14,7	3,6	5,8	-
Wolanów	-	-	33,7	33,2	17,6	0,8	1,4	-
Wyszków	-	-	81,1	5,8	3,1	0,6	2,7	-

Tabela 13. Gmina Bogatynia – powierzchnia użytków zielonych według klas bonitacyjnych.

Nazwa obrębu	Klasa bonitacyjna użytków zielonych – powierzchnia w ha					
	I	II	III	IV	V	VI
Białopole	-	0,7	36,8	8,6	0,3	-
Biedrzychowice	-	-	4,7	2,0	1,1	-
Bogatynia	-	-	101,5	279,0	34,4	2,2
Bratków	-	8,3	49,1	31,9	9,1	-
Działoszyn	-	-	79,8	67,8	20,6	3,4
Jasna Góra	-	4,4	8,9	116,8	8,6	0,8
Kopaczów	-	2,5	61,7	51,1	2,1	-
Krzewina	0,1	7,0	24,1	69,1	28,4	3,1
Lutogniewice	-	-	20,8	48,1	6,1	0,9
Opolno Zdrój	-	-	78,9	59,7	0,2	-
Porajów	-	0,8	13,5	23,5	12,8	0,9
Posada	-	-	50,0	44,1	1,7	1,0
Rybarzowice	-	8,9	24,9	14,4	0,9	-
Sieniawka	-	3,2	26,2	2,9	1,2	0,4
Wigancice	-	-	35,8	18,3	7,6	-
Wolanów	-	-	16,8	8,8	1,3	0,8
Wyszków	-	-	23,3	7,4	1,4	0,1

1.8. Warunki podłoża budowlanego.

Analizie warunków podłoża budowlanego poddano około 15 % powierzchni arkuszy Bogatynia (792) i Grabiszycy Górne (793) Mapy Geośrodowiskowej Polski (PIG, 2004). Powierzchnia ta pozostała po wyłączeniu z oceny geologiczno – inżynierskiej terenów: występowania złóż kopalin, leśnych, rolnych o glebach klas I – IVa, łąk na glebach pochodzenia organicznego oraz zwartej zabudowy Bogatyni i BOT Elektrowni „Turów”. Z analizy wyłączono również obszar zajęty przez składowisko odpadów mineralnych.

Wyróżniono dwie podstawowe kategorie obszarów:

- warunki korzystne dla budownictwa;
- warunki niekorzystne, utrudniające budownictwo.

Korzystne warunki dla budownictwa występują w miejscach gdzie znajdują się grunty spoiste w stanie twardoplastycznym, półzwartym i zwartym oraz niespoiste żwirowe i piaszczyste w stanie średniozagęszczonym i zagęszczonym oraz gdzie zwierciadło wód gruntowych położone jest na głębokości większej niż 2 m p.p.t. Takie tereny występują głównie w północnej i południowo – wschodniej części gminy Bogatynia w obrębie wychodni skał magmowych i ich zwietrzelin oraz w południowo – zachodniej części gminy na obszarach występowania plejstoceńskich glin zwałowych i piasków czwartorzędowych.

Do rejonów o warunkach niekorzystnych, utrudniających budownictwo należą obszary: występowania gruntów słabonośnych, w których zwierciadło wody gruntowej znajduje się na głębokości mniejszej niż 2 m od powierzchni terenu, tereny zalewane w czasie powodzi i stoki o nachyleniu powierzchni powyżej 12 %. Grunty słabonośne to przede wszystkim grunty organiczne, spoiste w stanie plastycznym i miękkoplastycznym, a także grunty niespoiste, luźne. Obszary takie występują przede wszystkim na północnym i południowym obrzeżeniu niecki żytańskiej. Tarasy zalewowe rzeki Nysy Łużyckiej również zakwalifikowano jako obszary o niekorzystnych warunkach podłoża budowlanego.

1.9. Roślinność.

1.9.1. Regionalizacja geobotaniczna.

Według geobotanicznego podziału Śląska gmina Bogatynia należy do następujących jednostek:

- Państwo: Holarktyka;
- Obszar: Euro – Syberyjski;
- Prowincja: Niżowo – Wyżynna Środkowoeuropejska;
- Dział: Sudety;
- Okręg: Sudety Zachodnie;
- Piętro: podgórze.

Obszar gminy Bogatynia jest w rzeczywistości strefą przejściową pomiędzy Krainą – Kotliną Śląską, a górskim Działem Sudety. Za linię rozgraniczającą te jednostki przyjęto poziomiec 300 m n.p.m.

1.9.2. Zbiorowiska nieleśne.

Obecny charakter roślinności to efekt przekształceń dokonanych przez człowieka. Obszar gminy Bogatynia to najsilniej zdewastowany fragment pogranicza polsko – niemieckiego. W związku z tym większość obszaru gminy to tereny o bardzo niskich walorach przyrodniczych. Niemniej roślinność nieleśna gminy pełni ważną funkcję przyrodniczą. W obrębie terenów produkcji rolnej do najcenniejszych elementów przyrodniczych zaliczyć należy zadrzewienia i zakrzaczenia śródpolne, a także układy zieleni przydrożnej i obudowy biologicznej cieków. Pełnią one istotne funkcje ekologiczne, krajobrazowe i ochronne. Ekosystemy łąkowe wraz z ekosystemami leśnymi i zadrzewionymi tworzą mozaikę o dużym znaczeniu biocenotycznie – środowiskowym, stanowiąc element urozmaicający krajobraz gminy. Tereny podmokłe i źródlika występują również u podnóża Granicznego Wierchu. Są to obszary najobfitszego występowania roślinności torfowiskowej i bagiennej: podkolana zielonawego, storczyków, turzycy i jaskrów. Zbiorowiska roślinności wodnej i szuwarowej zajmują niewielkie powierzchnie, reprezentowane przez: moczarkę kanadyjską, trzcinę pospolitą, pałki wodne, mózgę trzcinową oraz rzęsę drobną i żabiściek pływający.

Uzupełnieniem powyższych zespołów roślinności naturalnej jest zieleń urządzona reprezentowana przez: zieleń parkową, cmentarną, przykościelną, a także przez szereg alei i szpalerów przydrożnych oraz zadrzewienia śródpolne i przywodne. W otwartym krajobrazie rolniczej części gminy pełni ona nie tylko funkcję krajobrazowo – estetyczną, ale także ekologiczną, korzystnie wpływającą na mikroklimat oraz walory użytkowe środowiska rolniczego. W zadrzewieniach przeważają takie gatunki jak: topole, wierzby, kasztanowce, jesiony oraz olsze czarne, a także: jarzębina, kruszyna pospolita czy kalina koralowa. W związku z ograniczoną ilością naturalnej zieleni wysokiej na omawianym terenie duże znaczenie ma także zieleń towarzysząca zabudowie oraz zieleń uprawnych sadów i ogrodów.

1.9.3. Lasy.

Obecnie teren gminy jest zasoby w obszary leśne. Z jednej strony roślinność leśna została wyeliminowana w związku z górnictwem węgla brunatnego, zaś z drugiej właśnie w kierunku leśnym zostało zrehabilitowane byłe składowisko zewnętrzne kopalni „Turów”. Ogólna powierzchnia lasów na terenie gminy Bogatynia wynosi obecnie 3604 ha, co stanowi 26,47 % jej powierzchni. Tereny leśne są obszarami cennymi pod względem florystycznym, ekologicznym i krajobrazowym. Skupia się w nich większość chronionych i rzadkich gatunków roślin, występujących na terenie gminy.

Większość zbiorowisk leśnych na terenie gminy można zaliczyć do borów mieszanych. Gatunkami budującymi te zbiorowiska są głównie dąb szypułkowy i sosna zwyczajna. Często w różnych proporcjach udział ma także świerk pospolity, brzoza brodawkowata, buk zwyczajny, lipa drobnolistna i inne.

Na dniami i stromych zboczach jarów wpadających do Nysy Łużyckiej oraz w samej dolinie rzeki, na przełomowym odcinku między Trzcńcem i Bratkowem, znaleźć można zbiorowiska zbliżone do grądów oraz buczyny sudeckiej. Bardzo interesujące jest występowanie tutaj lasów zboczowych klonowo – lipowych i klonowo – jesionowych stosunkowo rzadkich w Polsce. Wilgotne dna dolinek potoków i fragmenty aluwiów nad samą Nysą Łużycką zajmują wilgotne grądy i łągi jesionowo – wiązowe oraz płaty podgórskiego łągu jesionowego i łągu olszowego.

Ciepłolubne zbiorowiska leśne z udziałem dziko rosnącego lub zdziczałego ligustra pospolitego i tarniny występują przy nieczynnym kamieniołomie bazaltu w Markocicach. Skaliste ściany kamieniołomu porasta między innymi: rozchodnik biały i wielki, lebiodka pospolita, macierzanka wczesna.

Interesującą odmianą na terenie gminy są lasy położone w okolicach Granicznego Wierchu. Mimo wielu zniekształceń widoczne są tam podobieństwa do zbiorowiska dolneregulowych Sudetów. Spowodowane jest to położeniem na wysokości od 400 do 650 m n.p.m. i odmiennym, bardziej surowym i wilgotnym klimatem. Występują tutaj fragmenty buczyn oraz znaczne powierzchnie terenów podmokłych ze zdegradowaną roślinnością torfowiskową.

Tabela 14. Gmina Bogatynia – typy siedliskowe lasów (Nadleśnictwo Pieńsk, leśnictwa: Posada i Bogatynia).

Typ siedliskowy lasu	Oznaczenie	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Bór mieszany wyżynny	BMWyż	121,05	6,46
Las mieszany świeży	LMśw	3,75	0,20
Las mieszany wyżynny	LMWyż	1280,36	68,36
Las świeży	Lśw	15,70	0,84
Las wilgotny	LW	7,10	0,38
Las wyżynny	LWYyż	444,34	23,72
Ols jesionowy	OLJ	0,80	0,04

Na terenie gminy zdecydowanie dominują siedliska lasowe nad borowymi. Siedliska lasowe stanowią aż 93,54 % ogólnej powierzchni lasów będących w zarządzie Nadleśnictwa Pieńsk – leśnictwa: Posada i Bogatynia. Wśród siedlisk lasowych dominującymi są: las mieszany wyżynny oraz las wyżynny.

Tabela 15. Gmina Bogatynia – struktura gatunkowa drzew (Nadleśnictwo Pieńsk, leśnictwa: Posada i Bogatynia).

Gatunek drzewa	Symbol	Powierzchnia w ha	Struktura w %
Sosna	So	180,16	9,62
Modrzew	Md	86,43	4,61
Świerk	Św	266,23	14,21
Jodła	Jd	2,25	0,12
Buk	Bk	82,02	4,38
Dąb	Db	240,97	12,86
Klon	Kl	2,70	0,14
Jawor	Jw	25,31	1,35
Jesion	Js	5,41	0,29
Grab	Gb	6,16	0,33
Brzoza	Brz	534,03	28,51
Olcha	Ol	254,61	13,59
Topola	Tp	92,28	4,93
Osika	Os	34,38	1,84
Wierzba	Wb	4,49	0,24
Lipa	Lp	18,57	0,99
Akacja	Ak	37,10	1,98

Drzewa iglaste stanowią 28,57 % ogólnej powierzchni lasów. Dominującym gatunkiem jest tutaj świerk (14,21 % ogólnej powierzchni). Wśród drzew liściastych najbardziej powszechna jest brzoza (28,51 % ogólnej powierzchni), olcha (13,59 %) oraz dąb (12,86 %). Najrzadziej spotykanymi gatunkami drzew w gminie są: jodła (0,12 %), klon (0,14 %), wierzba (0,24 %), jesion (0,29 %), grab (0,33 %) i lipa (0,99 %).

1.10. Zwierzęta.

Fauna gminy Bogatynia jest typowa dla górzystych terenów kraju, w tym przypadku – Sudetów. Kompleksy leśne umożliwiają swobodne przemieszczanie się zwierzyny, a łąki znajdujące się w dolinach rzecznych tworzą dobre warunki życia dla ptactwa, owadów i drobnych gryzoni.

Występujące w lasach gatunki zwierzyny grubej są reprezentowane przez: sarny, jelenie, daniela i dziki. Wśród zwierzyny drobnej można wyróżnić: lisy, zające, wydry, kuny, tchórze, borsuki i piżmaki. Spotyka się również gronostaje i łasice. Spośród innych ssaków najczęściej spotykane to: jeż, ryjówka malutka, ryjówka aksamitna, nornica ruda, mysz leśna, wiewiórka, kret, nietoperz. Ciekawym zjawiskiem na tym terenie jest pojawianie się kozicy – gatunku typowo wysokogórskiego, który prawdopodobnie w poszukiwaniu pożywienia w okresie zimy zachodzi tutaj z Niemiec.

Urozmaiconą i licznie reprezentowaną grupę stanowią ptaki, żerujące i gniazdujące głównie wzdłuż rzeki Nisy Łużyckiej i jej dopływów oraz przy zbiorniku „Zatonie”. Na terenie miasta i gminy Bogatynia stwierdzono łącznie 112 gatunków ptaków, w tym 104 gatunki lęgowe i 8 przelotowych. Występują tutaj między innymi: krzyżówka, czapla siwa, błotniak stawowy, myszołów, turkawka, sierpówka, jeżyk, dzięcioł, skowronek i pliszka. Na terenach rolnych spotkać można bażanty i kuropatwy. Stwierdzono także występowanie przepiórki, bociana czarnego i mysikrólika. Spośród najciekawszych na uwagę zasługują stanowiska kani czarnej, brodziec piskliwego, remiza i czeczotki.

Z gatunków gadów występujących na terenie gminy wymienić należy: jaszczurkę zwinkę, jaszczurkę żyworodną, padalca zwyczajnego i zaskrońca zwyczajnego. Płazy reprezentowane są przede wszystkim przez: żaby, ropuchy, traszki, kumaka nizinnego i grzebiuszkę ziemną.

Fauna ryb ogranicza się do gatunków pospolitych i w dużej mierze utraciła właściwe jej cechy. Na terenie gminy występują: okonie, karpie, leszcze, płocie i szczupaki. W wielu zbiornikach wodnych fauna ryb kształtowana jest przez działalność gospodarczą człowieka. W rzekach duży wpływ na ilość i jakość ryb na zły stan czystości wód płynących. Stwierdzono występowanie tylko dwóch stosunkowo pospolitych gatunków chronionych: śliza i strzebli potokowej.

2. OCHRONA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

Do podstawowych form ochrony przyrody w Polsce należy tworzenie rezerwatów przyrody, parków narodowych, parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Coraz większe znaczenie mają także użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne oraz zespoły przyrodniczo – krajobrazowe. Formami ochrony indywidualnej są: gatunkowa ochrona roślin i zwierząt oraz pomniki przyrody w rodzaju: pojedynczych drzew, alei, głazów narzutowych, skałek itp., które są akcentami wydatnie wpływającymi na urozmaicenie krajobrazu.

2.1. Położenie gminy na tle systemu ochrony przyrody w regionie.

Spośród form ochrony przyrody wyszczególnionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. Nr 92 poz. 880) na terenie gminy Bogatynia występuje jedynie: rezerwat przyrody, pomniki przyrody oraz gatunkowa ochrona roślin i zwierząt. Natomiast w bezpośredniej bliskości od granic gminy zlokalizowane są dwa istotne dla tego regionu wielkopowierzchniowe formy ochrony przyrody. Są to:

- na południowy – wschód od granic gminy: Park Krajobrazowy Gór Izerskich na terenie Republiki Czeskiej;

- na południowy – zachód od granic gminy: Park Krajobrazowy Gór Łużyckich na terenie Republiki Czeskiej i Republiki Federalnej Niemiec.

2.2. Elementy systemu ECONET – PL.

Rozwój gospodarczy w XX wieku przyczynił się do gwałtownego wzrostu ilości zanieczyszczeń emitowanych do środowiska i jego całkowitej lub częściowej degradacji. Presja człowieka na przyrodę doprowadziła do zaniku wielu gatunków flory i fauny, postępującej synantropizacji oraz fragmentacji naturalnych ekosystemów. W celu zjednoczenia wysiłków na rzecz zachowania i ochrony środowiska przyrodniczego ustanowiono szereg porozumień i konwencji międzynarodowych, których sygnatariuszem jest również Polska.

Jedną z ważniejszych inicjatyw krajów Wspólnoty Europejskiej, przyczyniającą się do integracji współpracy w dziedzinie ochrony przyrody jest koncepcja utworzenia Europejskiej Sieci Ekologicznej (**EECONET**). Sieć EECONET mają stanowić obszary powiązane przestrzennie i funkcjonalnie oraz objęte różnymi, wzajemnie się uzupełniającymi formami ochrony przyrody.

Dla ochrony środowiska oraz poprawy jego funkcjonowania biologicznego i zwiększenia bioróżnorodności powstała krajowa sieć ekologiczna **ECONET - PL**, która jest częścią Europejskiej Sieci Ekologicznej **EECONET**, utworzonej w celu zintegrowania istniejących obszarów chronionych w poszczególnych krajach europejskich oraz potencjalnych obszarów przewidzianych do ochrony w jeden spójny system, zgodnie z przyjętymi międzynarodowymi kryteriami i standardami (koncepcja Europejskiej Sieci Ekologicznej została przyjęta przez Radę Europy w 1992 roku). Zasadniczymi elementami sieci są:

- obszary węzłowe, w których wyróżniono biocentra i strefy buforowe;
- korytarze ekologiczne.

Obszary węzłowe odznaczają się dużą różnorodnością gatunkową oraz różnorodnością form krajobrazowych i siedliskowych. Stanowią ostoję gatunków rodzimych i wędrownych, zwłaszcza rzadkich i zagrożonych wyginięciem. Wyróżnione w obszarach węzłowych biocentra obejmują obszary nagromadzenia największych walorów przyrodniczych. Otoczone są strefami buforowymi, które mają wyróżniające się walory, ale nie tak wysokie jak walory biocentrów. Natomiast korytarze ekologiczne to struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi oraz terenami przylegającymi do nich.

Według koncepcji krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska (Liro, 1998) w bezpośredniej bliskości od wschodnich granic gminy (mając na uwadze oczywiście bliskość powiązań przyrodniczych) znajduje się obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym nr 35M „Karkonosko – Izerski”. Na północ od Zgorzelca występuje obszar węzłowy o znaczeniu krajowym nr 09K „Borów Dolnośląskich”, natomiast na północny –

wschód od granic gminy zlokalizowany jest korytarz ekologiczny nr 66k „Kwisy”. Można zatem również stwierdzić, że przepływająca przez gminę Bogatynia rzeka Nysa Łużycka, rozpoczynająca swój bieg na terenie Gór Izerskich w Czechach, pełni rolę bezpośrednio powiązanego ekologicznie z obszarem 35M i 09K lokalnego korytarza ekologicznego.

2.3. Rezerwat przyrody.

Zgodnie z art. 13 ustawy o ochronie przyrody 16 kwietnia 2004 roku „**rezerwat przyrody** obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi”. Tworzenie rezerwatów ścisłych jest jedną z podstawowych metod ochrony przyrody w ramach tak zwanej strategii zachowawczej, czyli konserwatorskiej. Celem tej strategii jest utrzymanie w stanie możliwie niezmienionym obiektów o wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych lub kulturowych, przy wykluczeniu jakiegokolwiek ingerencji człowieka. Częściowe rezerваты przyrody są domeną kierunku biocenotycznego w ochronie przyrody. Ich tworzenie uzasadnione jest względami naukowymi, dydaktycznymi i gospodarczymi. Dopuszcza się tutaj stosowanie określonych, w tak zwanych planach ochrony, zabiegów hodowlano – pielęgnacyjnych dla osiągnięcia celu ochrony.

Na terenie gminy Bogatynia Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12 czerwca 2002 roku na powierzchni 5,27 ha utworzono rezerwat przyrody „Grądy koło Posady”. Jest to rezerwat leśny utworzony dla ochrony fragmentów naturalnych lasów grądowych, w tym grądów klonowo – lipowych. W runie rezerwatu bogata flora leśna w tym rośliny chronione: konwalia majowa i bluszcz pospolity. Pomimo obfitości w Polsce rezerwatów chroniących lasy grądowe, rozpatrywany obiekt nie ma dobrego odpowiednika w sieci obiektów chronionych w naszym kraju. Decyduje o tym pełne wykształcenie się uwarunkowanego siedliskowo kompleksu roślinności, od kwaśnych buczyn przez grądy, lasy zboczowe, aż po łągi jesionowe i olszowe, a także sprzężone z tymi zbiorowiskami leśnymi oszyjki i okrajki. Niektóre partie lasu między Trzcincem a Posadą, zwłaszcza fragmenty z drzewostanem lipowym lub klonowym, stanowią unikat w skali Polski.

2.4. Pomniki przyrody.

Według art. 40 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**pomnikami przyrody** są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie”. Pomniki przyrody są

ważnym elementem składowym krajobrazu, podnoszą jego piękno, posiadają wysokie walory dydaktyczne i edukacyjne.

Na terenie gminy Bogatynia znajdują się 3 pomniki przyrody: lipa drobnolistna i dąb szypułkowy w Wigancicach Żytawskich i jeden pomnik przyrody nieożywionej – pień mioceńskiego drzewa *Taxodioxyton gypsaceum*, ustawiony przed budynkiem dyrekcji kopalni BOT KWB „Turów” SA.

Tabela 16. Gmina Bogatynia – pomniki przyrody.

Miejscowość	Rodzaj obiektu	Rok zatwierdzenia	Nr rejestru
Bogatynia	kopalny pień drzewa iglastego	1991	290
Wigancice Żytawskie	lipa drobnolistna	1991	292
Wigancice Żytawskie	dąb szypułkowy	1991	295

2.5. Ochrona gatunkowa fauny i flory.

Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku „**ochrona gatunkowa** ma na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów oraz ich siedlisk, gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, a także zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej”.

Ogólnie na terenie miasta i gminy Bogatynia odnotowano 24 gatunki roślin chronionych, w tym 15 objętych ochroną ścisłą i 9 częściową.

➤ **Gatunki objęte ochroną ścisłą:**

Cis pospolity (*Taxus baccata*);
 Kruszczyk szerokolistny (*Epipactis helleborine*);
 Lilia złotogłów (*Lilium martago*);
 Listera jajowata (*Listera ovata*);
 Paprotka pospolita (*Polypodium vulgare*);
 Parzydło leśne (*Aruncus silvester*);
 Podkolan zielonawy (*Platanthera chlorantha*);
 Podrzeń żebrowiec;
 Kukułka plamista (*Dactylorhiza maculata*);
 Kukułka szerokolistna (*Dactylorhiza majalis*);
 Śniadek baldaszkowy (*Ornithogalum umbellatum*);
 Wawrzynek wilczczyko (*Daphne mezereum*);

Wiciokrzew pomorski (*Lonicera periclymenum*);

Centuria pospolita (*Centaureum erythraea*).

➤ **Gatunki objęte ochroną częściową:**

Barwinek pospolity (*Vinca minor*);

Bluszcz pospolity (*Hedera helix*);

Kalina koralowa (*Viburnum opulus*);

Konwalia majowa (*Convalaria majalis*);

Kopytnik pospolity (*Asarum europaeum*);

Kruszyna pospolita (*Frangula alnus*);

Marzanka wonna (*Galium odoratum*);

Pierwiosnka wyniosła (*Primula elatior*).

➤ **Ssaki:**

Na terenie gminy odnotowano szereg zwierząt objętych ochroną gatunkową. Do tego grona należą następujące gatunki:

Kret (*Talpa europaea*);

Jeż zachodni (*Erinaceus europaeus*);

Ryjówka aksamitna (*Sorex araneus*);

Ryjówka malutka (*Sorex minutus*);

Rzęsorek rzeczek (*Neomys fodiens*);

Wiewiórka (*Sciurus vulgaris*);

Wydra (*Lutra lutra*);

Gronostaj (*Mustela erminea*);

Łasica łąska (*Mustela nivalis*).

Na badanym terenie obserwowano sporo gatunków łownych. Do tej grupy należą następujące gatunki:

Dzik (*Sus scrofora*);

Jeleń (*Cervus elaphus*);

Sarna (*Capreolus capreolus*);

Daniel (*Dama dama*);

Lis (*Vulpes vulpes*)

Kuna leśna (*Martes martes*);

Kuna domowa (*Martes foina*);

Tchórz (*Mustela putorius*);

Borsuk (*Meles Meles*);

Zając szarak (*Lepus capensis*);

Piżmak (*Ondatra zibethicus*).

➤ **Nietoperze:**

Nocek duży (*Myotis myotis*);
Nocek rudy (*Myotis daubentoni*);
Mroczek późny (*Eptesicus serotinus*);
Karlík malutki (*Pipistrellus pipistrellus*);
Borowiec Wielki (*Nyctalus noctula*);
Gacek brunatny (*Plecotus auritus*).

➤ **Ptaki**

Na terenie miasta i gminy Bogatynia stwierdzono łącznie 112 gatunków ptaków, w tym 104 lęgowe i 8 przelotnych. Z tej liczby 97 podlega całkowitej, a 4 częściowej ochronie gatunkowej. Wśród stwierdzonych gatunków znajduje się 29 rzadkich lub zagrożonych wyginięciem na Śląsku, oraz 1 zagrożony w Polsce i ujęty w Polskiej czerwonej księdze. W sumie ustalono dla tych gatunków 70 stanowisk lęgowych. Spośród najciekawszych na uwagę zasługują stanowiska kani czarnej (*Milvus migrans*), brodzca piskliwego (*Actitis hypoleucos*), remiza (*Remiz pendulinus*) i czeczotki (*Acanthis flammea*). Ponadto występują następujące rzadkie i chronione gatunki ptaków:

Łabędź niemy (*Cygnus olor*) – 1 stanowisko;
Kania czarna (*Milvus migrans*) – 1 stanowisko;
Błotniak stawowy (*Circus aeruginosus*) – 3 stanowiska;
Krogulec (*Accipiter nisus*) – 2 stanowiska;
Pustułka (*Falco tinnuculus*) – 14 stanowisk;
Przepiórka (*Conturnix conturnix*) – 1 stanowisko;
Sieweczka rzeczna (*Charadrius dubius*) – 2 stanowiska;
Bekas kszysk (*Gallinago gallinago*) – 1 stanowisko;
Słonka (*Scolopax rusticola*) – 1 stanowisko;
Kuliczek piskliwy (*Actitis hypoleucos*) – 1 stanowisko;
Turkawka (*Streptopelia turtur*) – 8 stanowisk;
Zimorodek (*Alcedo atthis*) – 1 stanowisko;
Dzięcioł zielonosiwy (*Picus camus*) – 1 stanowisko;
Brzegówka (*Riparia riparia*) – 1 stanowisko;
Świergotek łąkowy (*Anthus pratensi*) – 5 stanowisk;
Pliszka górská (*Motacilla cinerea*) – 10 stanowisk;
Świerszczak (*Locustella naevia*) – 4 stanowiska;
Strumieniówka (*Locustella fluviatilis*) – 2 stanowiska;
Remiz (*Remiz pendulinus*) – 1 stanowisko;
Orzechówka (*Nucifraga caryocatactes*) – 1 stanowisko;
Kruk (*Corvus corax*) – 4 stanowiska;
Czeczotka (*Acanthis flammea*) – 2 stanowiska;
Ortolan (*Emberiza hortulana*) – 3 stanowiska.

➤ **Płazy**

Na terenie gminy Bogatynia stwierdzono łącznie 13 gatunków płazów i 4 gatunki gadów:

Traszka zwyczajna (*Triturus vulgaris*);

Traszka grzebieniasta (*Triturus cristatus*);

Traszka górską (*Triturus alpestris*);

Grzebiuszka ziemna (*Paleobates fuscus*);

Kumak nizinny (*Bombina bombina*);

Rzekotka drzewna (*Hyla arboreascens*);

Ropucha szara (*Bufo bufo*);

Żaba wodna (*Rana esculenta complex*);

Żaba jeziorkowa (*Rana lessonae*);

Żaba trawna (*Rana temporaria*);

Żaba moczarowa (*Rana arvalis*).

➤ **Gady**

Jaszczurka zwinka (*Lacerta agilis*);

Jaszczurka żyworodna (*Lacerta vivipara*);

Padalec zwyczajny (*Anguis fragilis*);

Zaskroniec zwyczajny (*Natrix natrix*);

➤ **Ryby**

Na terenie gminy odnaleziono tylko dwa chronione i dość częste gatunki ryb, są to:

Śliz (*Orthrias barbatulus*);

Strzebla potokowa (*Phoxinus phoxinus*).

2.6. Parki miejskie i wiejskie.

Parki miejskie i wiejskie nie są szczególną formą ochrony przyrody. Część z nich podlega ochronie konserwatorskiej jako zabytki kultury. Jednak duże walory przyrodnicze ich terenów, a także bezpośrednie sąsiedztwo terenów zurbanizowanych, dla których pełnią ogromną rolę środowiskotwórczą i biocenotyczną, predysponują do przedstawienia tych obszarów w rozdziale dotyczącym ochrony środowiska. Na terenie gminy Bogatynia zlokalizowanych jest 8 parków miejskich oraz 4 parki wiejskie. Występują one w miejscowościach:

➤ **Bogatynia:**

Park im. Gagarina;

Park im. Jana Pawła II;

Park Młodych;

Park koło Winiarni;

Park pod Wierzbami;

Park im. Krasickiego;

Park przy ul. Cichej;

Park przy ul. Jasnej.

➤ **Opolno Zdrój:**

Park przy ul. Kasztanowej;

Park przy ul. Lipowej;

Park przy ul. Kościelnej.

➤ **Kopaczów:**

Park przy ul. Głównej.

3. POZOSTAŁE ELEMENTY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO PODLEGAJĄCE OCHRONIE.

Na podstawie przepisów ogólnych ochronie na omawianym terenie podlegają:

- lasy i grunty leśne;
- zieleń urządzone;
- gleby klas II – IVa;
- udokumentowane złoża;
- wody powierzchniowe i podziemne;
- powierzchnia ziemi, krajobraz i powietrze.

3.1. Lasy i grunty leśne:

Obecnie teren gminy jest bogaty w obszary leśne. Z jednej strony roślinność leśna została wyeliminowana w związku z górnictwem węgla brunatnego, zaś z drugiej właśnie w kierunku leśnym zostało zrehabilitowane byłe składowisko zewnętrzne kopalni „Turów”. Ogólna powierzchnia lasów na terenie gminy Bogatynia wynosi obecnie 3604 ha, co stanowi 26,47 % jej powierzchni.

3.2. Zieleń urządzone:

Zieleń urządzone na terenie gminy reprezentowana jest przede wszystkim w formie zieleni parkowej, alei i szpalerów przydrożnych oraz śródpolnych, zieleni cmentarnej i przykościelnej – chronionych zapisami ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz dodatkowo w formie obiektów zieleni miejskiej, ogólnodostępnej, o funkcjach rekreacyjnych i estetycznych (zieleńce, boiska trawiaste) oraz zieleni przyzagrodowej.

3.3. Ochrona gleb:

Stosownie do ustawy z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. 95, 16, 78 z późniejszymi zmianami) ochronie podlegają kompleksy użytków rolnych z glebami zaliczonymi do wysokich klas bonitacyjnych (klasy I – IV). Na terenie gminy dominują gleby o potencjalnie wysokich walorach dla rolnictwa. Gleby o wysokiej wartości bonitacyjnej (klasy I – IVa) stanowią ponad 77,88 % ogólnej powierzchni gruntów ornych oraz 91,08 % ogólnej powierzchni użytków zielonych (klasy I – IV). W związku z powyższym praktycznie $\frac{3}{4}$ powierzchni gruntów ornych oraz $\frac{4}{5}$ powierzchni użytków zielonych podlega ochronie, a rozwój przestrzenny poszczególnych miejscowości wymaga ingerencji w ochronę gleb. Wykorzystanie gruntów chronionych na cele nierolne, przy projektowanym obszarze powyżej 0,5 ha wymaga uzyskania zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Użytki rolne klasy IV o powierzchni większej niż 1 ha mogą być wykorzystane na cele nierolne i nieleśne za zgodą wojewody.

3.4. Ochrona złóż

Złożem kopaliny jest nagromadzenie minerałów i skał, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. Zgodnie z art. 41 Prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 roku, w celu określenia granic złoża, jego zasobów oraz geologicznych warunków występowania sporządza się dokumentację geologiczną. Udokumentowane złoża kopalin uwzględnia się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze gminy występują obecnie 3 udokumentowane złoża kopalin. Są to złoża: kopaliny podstawowej – węgla brunatnego „Turów” oraz kopaliny pospolitych – surowców ilastych ceramiki budowlanej „Wolanów” i bazaltu „Wojtek”.

Przed przystąpieniem do wydobywania kopaliny, zgodnie z art. 54, przedsiębiorca, na podstawie dokumentacji geologicznej oraz warunków określonych w koncesji, sporządza się projekt zagospodarowania złoża. Projekt zagospodarowania złoża powinien określać zamierzenia w zakresie:

- ochrony złóż kopalin, zwłaszcza przez ich racjonalne wykorzystanie;
- technologii eksploatacji zapewniającej ograniczanie ujemnych skutków wpływu na środowisko.

Tereny bogate w złoża naturalne podlegają zakazowi zabudowy i zalesiania aż do momentu podjęcia eksploatacji. W przypadku złóż nieudokumentowanych powyższy zakaz istnieje do czasu podjęcia jednoznacznej decyzji o zaniechaniu eksploatacji.

3.5. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych:

Ochrona wód polega na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami przez zapobieganie naruszaniu równowagi przyrodniczej i przeciwdziałanie wywoływaniu w wodach zmian powodujących ich nieprzydatność dla ludzi, świata roślinnego i zwierzęcego oraz gospodarki narodowej. Ochronie podlegają wody śródlądowe powierzchniowe i podziemne oraz obszary ich zasilania. Według Mapy obszarów głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP) (Kleczkowski, 1993) na omawianym terenie nie wyróżniono żadnego z głównych zbiorników wód podziemnych.

➤ **Wody powierzchniowe:**

Zgodnie z ustawą Prawo wodne z dnia 18 lipca 2001 roku (Dz. U nr 115 poz. 1229 z późniejszymi zmianami) należy przestrzegać między innymi:

- zakazu gromadzenia nieruchomości w odległości 1,5 m od krawędzi cieków;
- zakazu uprawy gruntu, sadzenia drzew lub krzewów na wałach oraz w odległości mniejszej niż 3 m od stopy wału, a także wykonywania obiektów budowlanych, kopania studni, sadzawek, dołów oraz rowów w odległości mniejszej niż 50 m od stopy wału przeciwpowodziowego po stronie odpowietrznej.

3.6. Ochrona krajobrazu

Struktura przestrzenna krajobrazu jest jednym z ważniejszych czynników wpływających na wartość przyrodniczą obszaru. Najważniejszymi elementami krajobrazu, które powinny podlegać ochronie są: lasy, większe zadrzewienia nieleśne, zadrzewienia śródpolne, pasy zieleni wzdłuż dróg i cieków wodnych, naturalne łąki w dolinach rzecznych, a także koryta rzek. Lasy, większe zadrzewienia lub zwarte, ekstensywnie użytkowane łąki spowalniają szybkość odpływu składników mineralnych oraz warunkują prawidłowe krążenie wody, pierwiastków i energii w środowisku. Zadrzewienia śródpolne ograniczają erozję wietrzną gleb, parowanie wody z gleb, szczególnie w okresie letnim oraz są miejscem bytowania gatunków zwierząt żywiących się wieloma szkodnikami upraw. Pasy zieleni przydrożnej zapobiegają tworzeniu się zasp śnieżnych na drogach. Szczególnie liczne dodatkowe korzyści występują w przypadku zachowania mało przekształconych rzek i ich dolin. Ochrona niezajętych przez przemysł, budownictwo, infrastrukturę techniczną i użytkowanie rolnicze dolin rzecznych bez obwałowań lub z wałami odsuniętymi daleko od rzeki, zapewnia nie tylko prawidłowe funkcjonowanie środowiska, ale także sprzyja lepszemu zabezpieczeniu przeciwpowodziowemu miejscowości położonych w dolinach rzecznych, ochronie wód rzek przed zanieczyszczeniami obszarowymi pochodzenia rolniczego i samooczyszczaniu się tych wód. Takie doliny rzeczne pełnią rolę korytarzy ekologicznych zapewniających prawidłowe funkcjonowanie zespołów roślinnych i zwierzęcych. Struktura przestrzenna krajobrazu musi być odpowiednio uwzględniana w procesie planowania przestrzennego. Zachowaniu najistotniejszych obszarów o cennych walorach krajobrazowych służy tworzenie form ochrony przyrody wymienionych w art. 6 ustawy o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku (Dz. U. Nr 92 poz. 880).

3.7. Ochrona przyrodniczo – rolnicza.

Na obszarze gminy Bogatynia ochronie przyrodniczo – rolniczej podlegają:

- rezerwat przyrody „Grądy koło Posady”;
- pomniki przyrody;
- tereny leśne;
- cały areal gruntów ornych, łąk i pastwisk zaliczanych do klas bonitacyjnych od II do IVa;
- grupy śródpolnej zieleni wysokiej;

- istniejące ciągi zadrzewione;
- ciągi ekosystemów wodno – łąkowych wzdłuż cieków;
- zieleń urządzone;
- gatunki roślin i zwierząt prawnie chronionych;
- złoża surowców mineralnych,

4. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNO - KULTUROWE.

4.1. Historia.

Historia Bogatyni wiąże się z dziejami Górnych Łużyc. Od pierwszych wieków naszej ery zamieszkiwali je Serbołużyczanie – potomkowie Słowian Połabskich. W X wieku Łużyce Górne zostały włączone do Polski, a utracone w 1031 roku. Często zmieniali się właściciele tych ziem. W XIV wieku stanowiły własność korony czeskiej. Od 1635 roku były lennem elektorów saskich. Rok 1815 zaznaczył się podziałem Łużyc między Prusy i Saksonię. Mimo wielowiekowej germanizacji Serbołużyczanie zachowali język ojczysty. Ich odrodzenie narodowościowe rozpoczęło się w XVIII wieku, a przybrało na sile wiek później.

Bogatynia powstała ze starej łużyckiej wsi łańcuchowej Rychłów. Nazwa ta pochodzi od imienia rycerza Rychły (skory, szybki). Jego sylwetka jest umieszczona w herbie miasta. Pierwsza wzmianka o Bogatyni pochodzi z 1262 roku. W następnych wiekach wieś trawiły liczne pożary. Wojska husyckie dokonały spustoszenia w 1424 roku. Miejscowość odbudowała się dość szybko, leżała bowiem przy ważnych drogach handlowych. Znaczny wpływ na rozwój oraz pozycję Bogatyni miał drobny handel i rzemiosło (młynarstwo, kowalstwo, szewstwo, tkactwo). W XVIII wieku Bogatynia funkcjonowała już jako ośrodek tkactwa chałupniczego, a w II połowie XIX wieku była znacznym ośrodkiem włókienniczym. Jednocześnie powstawały niewielkie zakłady przemysłu spożywczego: fabryka win, spirytualiów i konserw.

Decydujący wpływ na rozwój miasta miało odkrycie bogatych pokładów węgla brunatnego (osady mioceńskie). Jego zasoby w granicach Polski ocenia się na 900 milionów ton. Pierwsze kopalnie, początkowo głębinowe, powstały w latach 1840 – 1890. Rok 1904 to otwarcie pierwszej kopalni odkrywkowej „Herkules”. W oparciu o węgiel rok później uruchomiono elektrownię (obecnie budynek Ośrodka Kultury). W 1916 roku rząd Saksonii wykupił elektrownię oraz kopalnię wyposażając je w najnowocześniejszy sprzęt. II wojna światowa nie spowodowała zniszczeń Bogatyni. W 1945 roku została przyłączona do Polski i nadano jej prawa miejskie. Do 1947 roku obowiązywała nazwa Rychwałd. Dynamiczny rozwój miasta rozpoczął się po 1958 roku, kiedy na bazie pokładów węgla brunatnego powstał Kombinat Paliwowo – Energetyczny. Obejmuje on zespół: BOT Kopalnię Węgla Brunatnego „Turów” SA oraz BOT Elektrownię „Turów” SA.

4.2. Osadnictwo.

Układ przestrzenny miasta nie jest spójny. Nieregularna zabudowa miejska rozprzestrzeniła się wzdłuż rzeki Miedzianki. Składa się w głównej mierze z domów łużyckich datowanych na XVII – XIX wiek. Poprzednie stulecie charakteryzowało się wznoszeniem dużych kompleksów budynków fabrycznych, willi bogatych fabrykantów oraz obiektów użyteczności publicznej. Typowym przykładem tej zabudowy jest ulica Daszyńskiego.

Współczesna zabudowa mieszkaniowa nie ingeruje w dotychczasowy układ urbanistyczny miasta. Nowe dzielnice mieszkaniowe powstają w jego wschodniej części. Od 1973 roku do Bogatyni przyłączono sąsiednie wioski: Markocice, Trzciniec, Zatonie. Wyrobiska kopalniane oraz górujące nad miastem liczne kominy, taśmociągi i hałdy tworzą charakterystyczny krajobraz przemysłowy. Działalność górnicza, powiększanie obszaru odkrywki oraz zwałowiska zewnętrzne, spowodowała zlikwidowanie miejscowości: Wigancice Żytawskie, Biedrzychowice oraz Rybarzowice. Osada Zatonie przeznaczona jest docelowo do likwidacji. Wieś Białopole i część Opolna Zdrój znajduje się wewnątrz obszaru docelowego wyrobiska.

Generalnie obecne osadnictwo w gminie należy do zwartych. Spowodowały to głównie korzystne uwarunkowania gruntowe. Większość wsi zlokalizowana jest przy drogach. Były to najczęściej powstałe już w średniowieczu popularne ulicówki bądź owalnice, które późniejszy rozwój osadnictwa przekształcił w wielodrożnice. Powstało także kilka przysiółków. W kilku wsiach znajdują lub znajdowały się zespoły dworskie z parkami i folwarkami. Po 1945 roku wiele z nich uległo degradacji.

4.3. Zabytki i stanowiska archeologiczne.

Zabytki architektury i budownictwa występują na terenie całej gminy. Są to: kościoły, plebanie, zabudowania dworskie, budynki mieszkalne i gospodarcze, wiejskie aleje i parki. Zachowały one elementy pierwotnych układów urbanistycznych. W okresie powojennym stopień zachowania historycznie ukształtowanych układów zabudowy poszczególnych miejscowości nie uległ zasadniczym zmianom. Obecnie na terenie gminy 84 obiekty figurują w rejestrze zabytków. 4 obiekty obecnie nie istnieją i kwalifikują się do skreślenia z rejestru.

Tabela 17. Gmina Bogatynia – wykaz obiektów figurujących w rejestrze zabytków.

Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru	Data rejestru
Bogatynia	kościół ewangelicki	Skłodowskiej 42	1891	05.01.1967
Bogatynia	stare miasto	-	607/J	26.02.1980
Bogatynia	kościół par. Niepokalanego	Kurzańska 3	1302/J	17.06.1997

	Poczęcia			
Bogatynia	dom mieszkalny	1 Maja 3	1895	05.01.1967
Bogatynia	dom mieszkalny	1 Maja 5	1896	05.01.1967
Bogatynia	dom mieszkalny	1 Maja 25	1144/J	29.06.1993
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 1	595/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 7	541/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 8	544/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 13	596/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 14	543/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 15	542/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 17	597/j	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Dąbrowskiego 18	598/J	23.10.1978
Bogatynia	pałac	Dąbrowskiego 22a	1276/J	05.11.1996
Bogatynia	zespół budynków folwarcznych	Dąbrowskiego 22a	1295/J	07.05.1997
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 3	557/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 4	568/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 7	569/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 8	570/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 11	558/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 12	559/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 17	571/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 23	572/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 24	573/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 25	574/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 26	560/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 27	575/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 30	561/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 33	576/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 35	562/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 36	563/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 37	577/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 41	564/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 53	578/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 54	579/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 58	566/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 66	580/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Górska 2	587/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Górska 5	588/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Górska 6	546/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Górska 7	545/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 2	589/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 7	548/J	23.10.1978

Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 8	590/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 9	591/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 11	592/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 12	593/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 15	550/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 19	547/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 25	594/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kościuszki 1	1893	05.01.1967
Bogatynia	dom mieszkalny	Kościuszki 2	1894	05.01.1967
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 4	581/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 6	553/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 9	552/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 11	551/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 14	582/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 15	555/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 16-16a	554/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 20	556/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 22	583/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 24	584/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 30	585/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Nadrzeczna 36	586/J	23.10.1978
Bogatynia	dawny zajazd, obecnie dom mieszkalny	pl. Bohaterów Warszawy 3	1892	05.01.1967
Bogatynia	dom mieszkalny	Turowska 60	1897	05.01.1967
Bogatynia	dom mieszkalny	Waryńskiego 17	1164/J	06.06.1994
Bogatynia – Markocie	ochrona wartości kulturowych i krajobrazowych	-	540/J	06.07.1978
Bogatynia – Markocice	dom mieszkalny	Wąska 14	1906	12.01.1967
Bogatynia – Zatonie	kościół filialny pw. Marii Magdaleny	Jasna 3b	1918	21.01.1967
Bogatynia – Zatonie	cmentarz przykościelny	Jasna 3b	951/J	08.04.1989
Działoszyn	kościół par. pw. św. Bartłomieja	-	1265	02.04.1965
Działoszyn	cmentarz przykościelny	-	979/J	05.09.1989
Działoszyn	plebania	nr 30	85/A/02	18.04.2002
Kopaczów	kościół filialny pw. św. Józefa	-	1902	12.01.1967
Kopaczów	cmentarz	-	978/J	05.09.1989
Krzewina	kościół par. pw. św. Jana	-	1904	12.01.1967

	Chrzciela			
Krzewina	cmentarz przykościelny	-	977/J	28.08.1989
Sieniawka	Kościół filialny Niepokalanego Poczęcia NMP	-	815/J	08.03.1984

Tabela 18. Gmina Bogatynia – obiekty figurujące w rejestrze zabytków kwalifikowane do skreślenia z rejestru.

Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr rejestru	Data rejestru
Bogatynia	dom mieszkalny	Główna 62	567/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Kolejowa 10	549/J	23.10.1978
Bogatynia	dom mieszkalny	Turoszowska 124	1898	05.01.1967
Wyszków	wiatrak	-	1917	21.01.1967

Obiekty, zespoły i założenia wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej, wynikającymi z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 roku, nr 1568, poz. 162). Odnosnie obiektów zabytkowych obowiązuje bezwzględny priorytet wymagań i ustaleń konserwatorskich nad względami wynikającymi z działalności inwestycyjnej. Należy dążyć do pełnej rewaloryzacji zabytków. Wszelkie działania podejmowane przy zabytkach wymagają pisemnego pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Ochroną konserwatorską objęte zostały także zespoły i obiekty ujęte w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków. Są to zespoły i obiekty o istotnych lokalnych walorach historycznych, kulturowych i krajobrazowych. Dla obiektów wymienionych w ewidencji zabytków, a znajdujących się w strefach ochrony konserwatorskiej, obowiązują ustalenia sformułowane dla poszczególnych stref. Dla prac remontowych i modernizacyjnych, związanych z rozbudową i przebudową obiektów oraz dla prac rozbiórkowych prowadzonych przy zabytkach znajdujących się poza strefami i uwzględnionych w ewidencji należy uzyskać uzgodnienie wojewódzkiego konserwatora zabytków. Wojewódzka i gminna ewidencja zabytków architektury i budownictwa obejmuje różne obiekty nieruchome powstałe prze 1945 rokiem, w których późniejsza działalność nie zatarła cech świadczących o ich historycznym rodowodzie. Stanowią one charakterystyczne przykłady działalności budowlanej dawnych epok lub posiadają znaczące w skali lokalnej walory artystyczno – architektoniczne.

Gminny zasób wartości kulturowych podlegających ochronie uzupełnia 58 stanowisk archeologicznych, z czego 4 figurują w rejestrze zabytków.

Tabela 19. Gmina Bogatynia – wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

Miejscowość	Obiekt	Chronologia	Numer rejestru	Data wpisu do rejestru
Bogatynia – Trzciniec	zamek	XIII – XIV wiek	174/Arch/65	06.12.1965
Bratków	grodzisko	XI – XIII wiek	163/Arch/65	20.11.1965
Posada	grodzisko	XII – XIII wiek	221/Arch/66	25.06.1966
Posada	grodzisko	X/XI – XII wiek	222/Arch/66	04.07.1966

Tabela 20. Gmina Bogatynia – wykaz stanowisk archeologicznych nie wpisanych do rejestru zabytków.

Miejscowość	Numer stanowiska w miejscowości	Charakter obiektu	Pochodzenie
Wolanów	1	osada	pradzieje-kultura łużycka
	2	śląd. osadn.	pradzieje
	3	osada	pradzieje
	4	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	5	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	6	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	7	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	8	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	9	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
Działoszyn	1	skarb	okres wpływów rzymskich
	2	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	3	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	4	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	5	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	6	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	7	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	8	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	9	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	10	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	11	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	12	śląd. osadn.	pradzieje/neolit
	13	śląd. osadn.	średn. XIII-XIV w.
	14	śląd. osadn.	średn. XIV-XV w.
	15	śląd. osadn.	średn. XIV-XVw.

	16	śląd. osadn.	XIV w.
	17	śląd. osadn.	XIII-XIV w.
	18	śląd. osadn. śląd. osadn	pradzieje XIV-XV w. /neolit ?/
Bratków	1	śląd. osadn.	pradzieje
	2	śląd. osadn.	pradzieje
	3	śląd. osadn.	pradzieje
Wigancice	1	śląd. osadn.	pradzieje
	2	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	3	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	4	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
Posada	1	śląd. osadn.	średniowiecze nowożytne
	2	grodzisko	wcz. średn. X/XI-XII
	3	grodzisko	średn.
	4	śląd. osadn.	średn. XIV w.
	5	śląd. osadn.	średn. XIV -XV w.
	6	śląd. osadn.	średn. XIV -XV w.
	7	śląd. osadn.	nowożytny
	8	śląd. osadn.	XIV w. nowożytny
	9	śląd. osadn.	XIV -XV w
	10	śląd. osadn.	XIV -XV w
	11	grodzisko	X/XI-XII w.
	12	grodzisko	średniowiecze
Zatonie	1	śląd. osadn.	pradzieje
	2	śląd. osadn.	średniowiecze
	3	śląd. osadn.	XIV -XV w pradzieje
Trzciniec	1	grodzisko	średn. XIII-XIV w.
	2	zamek	średn. XIII-XIV w.
	3	grodzisko zamek	XIII-XIV w.
Porajów	1	osada	XIV -XV w
	2	osada	XIII/XIV-XV w.

5. SFERA SPOŁECZNA.

5.1. Demografia.

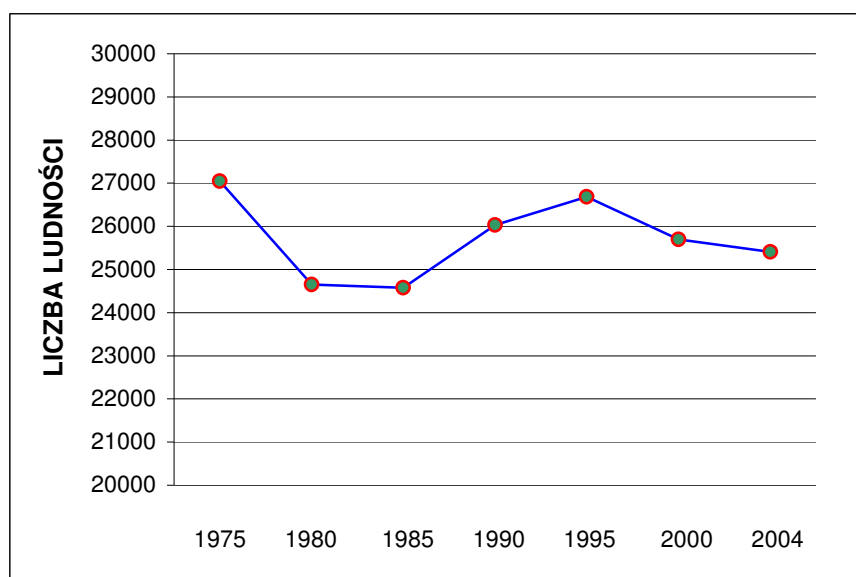
5.1.1. Podstawowe dane o ludności.

Podstawowymi miernikami charakteryzującymi zbiorowość ludzką jest jej liczebność i rozmieszczenie. Gmina miejsko – wiejska Bogatynia 31 grudnia 2003 roku liczyła 25582 mieszkańców (w tym miasto Bogatynia – 19274). Zamieszkiwało ją 12506 mężczyzn oraz 13076 kobiet (w mieście odpowiednio: 9293 i 9981). Współczynnik feminizacji, to jest stosunek liczby kobiet na 100 mężczyzn wynosi 105 (w mieście 107) i jest zbliżony zarówno do średniej dla powiatu zgorzeleckiego – 106 jak i do wartości charakteryzującej województwo dolnośląskie – 108.

Na 1 km² powierzchni gminy przypada 188 mieszkańców (w mieście – 321). Gęstość zaludnienia jest więc większa od średniej dla powiatu i województwa (odpowiednio 114 i 145 osób / km²). Współczynnik występujący w gminie Bogatynia jest jednak charakterystyczny dla gmin miejsko – wiejskich, gdzie 2/3 mieszkańców zameldowanych jest w mieście.

Tabela 21. Gmina Bogatynia – współczynnik feminizacji i gęstość zaludnienia w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Współczynnik feminizacji	105	106	108
Gęstość zaludnienia	188,10	114,24	145,29

Wykres 3. Gmina Bogatynia – zaludnienie w latach 1975 – 2004.**Tabela 22. Gmina Bogatynia – zaludnienie w latach 1975 – 2004.**

Rok	Liczba ludności
1975	27048
1980	24655
1985	24577
1990	26029
1991	25979
1992	26551
1993	26611
1994	26648
1995	26686
1996	26847
1997	26862
1998	26894
1999	26933
2000	25694
2001	25724
2002	25651
2003	25582
2004	25410

Na początku analizowanego okresu liczba ludności gminy Bogatynia przekraczała nieznacznie 27 tysięcy. Po przejściowym spadku ludności, obserwowanym w I połowie lat 80 – tych XX wieku, liczba ludności wróciła w 1999 roku do stanu z roku 1975. Od tego czasu liczba mieszkańców systematycznie spada i w roku 2004 była najniższa od 15 lat.

Tabela 23. Gmina Bogatynia – rozkład zaludnienia według miejscowości w 2005 roku.

Miejscowość	Liczba mieszkańców
Bogatynia	19629
Białopole	83
Bratków	239
Działoszyn	588
Jasna Góra	255
Kopaczów	349
Krzewina	217
Lutogniewice	216
Opolno Zdrój	1217
Porajów	1562
Posada	284
Sieniawka	1028
Wolanów	40
Wyszków	117

Najludniejszą miejscowością w gminie jest miasto Bogatynia (19629 osób). Drugą co do liczebności miejscowością (1562 osoby) jest wieś Porajów. Powyżej 1000 mieszkańców liczą jeszcze 2 miejscowości: Opolno Zdrój (1217) i Sieniawka (1028). Dużą wsią jest także Działoszyn liczący 588 mieszkańców. Do przedziału od 200 do 500 mieszkańców kwalifikuje się 6 miejscowości: Kopaczów (349), Posada (284), Jasna Góra (255), Bratków (239), Krzewina (217) i Lutogniewice (216). Pozostałe miejscowości, to jest: Wyszków (117), Białopole (83) i Wolanów (40) liczą poniżej 200 mieszkańców.

5.1.2. Struktura wieku mieszkańców.

Na liczbę ludności decydujący wpływ mają dwa czynniki: ruch naturalny oraz wędrowny ludności. Te z kolei zdeterminowane są przez strukturę ludności według wieku i płci.

Struktura ludności według wieku określa proces starzenia się ludności, definiowany najogólniej jako zmiany stanu i struktury według wieku ludności, polegające na wzroście w ogólnej liczbie udziału osób starszych. Za granicę starości przyjmuje się umownie wiek 60 lat. Obecnie ludność województwa dolnośląskiego, podobnie jak całej Polski starzeje się. Jednak na wsi i małych miastach udział dzieci i młodzieży jest większy co powoduje, że pod względem struktury wieku mieszkańców gminę Bogatynia obecnie możemy określić jako jednostkę młodą.

Tabela 24. Gmina Bogatynia – ludność według wieku w 2002 roku.

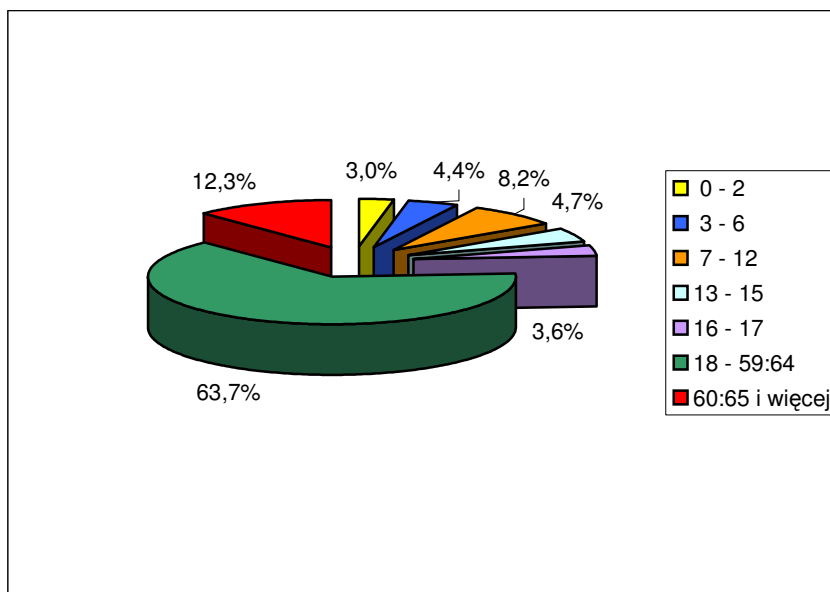
Grupa wieku	Liczba mieszkańców	
	Gmina Bogatynia	W tym miasto
0 – 2	775	549
3 – 6	1126	824
7 – 12	2116	1584
13 – 15	1206	934
16 – 17	927	738
18 – 64 mężczyźni oraz 18 – 59 kobiety ¹	16339	12561
65 i więcej mężczyźni oraz 60 i więcej kobiety ²	3162	2211

Tabela 25. Gmina Bogatynia – struktura ludności według wieku w 2002 roku.

Grupa wieku	Gmina Bogatynia (%)	Powiat Zgorzelecki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
0 – 2	3,02	2,67	2,59
3 – 6	4,39	4,05	3,83
7 – 12	8,25	7,73	7,15
13 – 15	4,70	4,41	4,20
16 – 17	3,61	3,27	3,23
18 – 64 M 18 – 59 K	63,70	63,47	63,74
65 i więcej M 60 i więcej K	12,33	14,40	15,27

23,98 % mieszkańców zameldowanych w gminie, to jest 6150 osób, liczy poniżej 18 roku życia. Natomiast 15,66 % obywateli – 4017 osób nie ukończyło jeszcze 12 roku życia. Struktura mieszkańców gminy Bogatynia według wieku jest bardzo zbliżona do wartości charakteryzujących zarówno populację powiatu zgorzeleckiego jak i województwa dolnośląskiego. W stosunku do porównywanych wartości prezentuje się najkorzystniej w najmłodszych (0 – 17) i najstarszych (60, 65 i więcej) kategoriach wiekowych.

¹ Wiek produkcyjny.² Wiek poprodukcyjny.

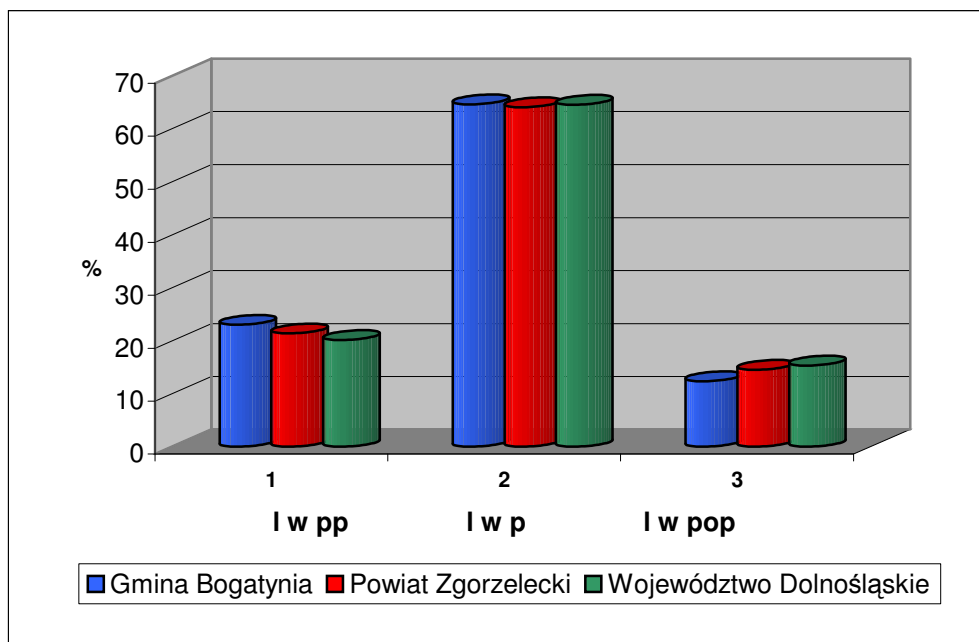
Wykres 4. Gmina Bogatynia – struktura ludności według wieku w 2002 roku.

Korzystny rozkład demograficzny ludności potwierdza struktura mieszkańców w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18 – 64 lata, a dla kobiet 18 – 59 lat.

Tabela 26. Gmina Bogatynia – ludność wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego w 2003 roku.

Ludność w wieku	Gmina Bogatynia	Gmina Bogatynia (%)	Powiat Zgorzelecki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
Przedprodukcyjnym	5892	23,03	21,40	20,15
Produkcyjnym	16528	64,61	64,07	64,52
Poprodukcyjnym	3162	12,36	14,53	15,33

Obywatele wieku nieprodukcyjnego (przedprodukcyjni i poprodukcyjni) stanowią 35,39 % całej zbiorowości. Od kilku lat rośnie, także w ujęciu relatywnym, zbiorowość mieszkańców zdolnych do pracy. Wpływ na to ma wejście w wiek dorosły osób z wyżu demograficznego, urodzonych w latach 1978 – 1983. Jednocześnie zmniejsza się tak zwane „obciążenie” ludności jej nieprodukcyjną częścią. Struktura wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego mieszkańców gminy Bogatynia nieznacznie odbiega od średnich wartości przyporządkowanych dla powiatu i województwa.

Wykres 5. Gmina Bogatynia – ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2003 roku.

Współczynnik obciążenia demograficznego, ustalony jako stosunek ludności nieprodukcyjnej do liczebności wieku produkcyjnego dla gminy Bogatynia wynosi 0,55 i jest zbliżony do średniej w powiecie zgorzeleckim (0,56) oraz w województwie dolnośląskim (0,55). Jego wartość w gminie Bogatynia rozkłada się korzystnie, ponieważ wśród obywateli „nieprodukcyjnych” jest 1,86 razy więcej osób „przedprodukcyjnych” niż „poprodukcyjnych”. Odnotowując jednak zmiany struktury mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym oraz rosnącą liczebność roczników poprodukcyjnych, za kilkanaście lat można przewidywać odwrócenie dotychczasowych tendencji wskaźników „obciążenia”.

5.1.3. Ruch naturalny i wędrowny ludności.

Na przyrost naturalny ludności składają się zmiany w jej liczbie, powodowane przez urodzenia i zgony. Charakteryzujące go wartości określają nie tylko strukturę populacji według płci i wieku, ale także liczbę zawartych małżeństw, osób w wieku rozrodczym oraz zgonów. Wartości charakteryzujące ruch naturalny gminy Bogatynia w 2003 roku rozkładają się zdecydowanie korzystniej od średniej dla powiatu i województwa. Wpływ na to ma szczególnie niższy wskaźnik zgonów oraz wyższy wskaźnik małżeństw i urodzeń w stosunku do powiatu i województwa. Jednak z drugiej strony należy wziąć pod uwagę fakt stosunkowo niskiej populacji gminy Bogatynia powodującej, że nawet jednostkowe przypadki mogą wpłynąć na końcowy obraz poszczególnych wskaźników statystycznych.

Przeciętna stopa przyrostu naturalnego w gminach wiejskich i miejsko – wiejskich jest wyższa niż w dużych aglomeracjach. Ta tendencja utrzymuje się także w gminie Bogatynia. Współczynnik przyrostu naturalnego

w 2003 roku wyniósł 1,1 ‰ i był wyższy od średniej dla powiatu zgorzeleckiego (-0,7, ‰) oraz całego województwa (-1,4 ‰).

Tabela 27. Gmina Bogatynia – ruch naturalny ludności w 2003 roku.

Ruch naturalny ludności	Wartości bezwzględne dla:	
	Gmina Bogatynia	W tym miasto
Małżeństwa	125	91
Urodzenia żywe	262	205
Zgony	233	172
Przyrost naturalny	29	33
Saldo migracji	-12	-108

Współczynnik małżeństw, to jest liczba zawartych małżeństw na 1000 ludności ogółem, w 2003 roku w gminie Bogatynia wyniósł 4,9 i był wyższy od wartości dla powiatu (4,6) oraz województwa (4,8). Współczynnik rodności, określający liczbę urodzeń żywych badanego okresu na 1000 ludności ogółem, wyniósł w 2003 roku 10,2 i był wyższy od średniej dla powiatu (9,1) oraz województwa (8,3). Natomiast umieralność społeczeństwa, mierzona współczynnikiem zgonów (liczba zgonów na 1000 ludności), wyniosła 9,1 i była niższa od wartości charakteryzującej powiat zgorzelecki (9,8) i województwo dolnośląskie (9,7).

Tabela 28. Gmina Bogatynia – podstawowe współczynniki (na 1000 ludności) określające ruch naturalny ludności w 2003 roku.

Współczynnik	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Małżeństwa	4,9	4,6	4,8
Urodzenia żywe	10,2	9,1	8,3
Zgony	9,1	9,8	9,7
Przyrost naturalny	1,1	-0,7	-1,4
Saldo migracji	-0,5 ³	-1,8 ⁴	-0,8 ⁵

Migracje są drugim, obok przyrostu naturalnego, czynnikiem wpływającym bezpośrednio na liczbę ludności oraz jej rozmieszczenie. Obecna tendencja przemieszczania się, szczególnie młodych mieszkańców, z mniejszych do większych ośrodków osiedleńczych powoduje, że saldo migracji gminy Bogatynia jest ujemne i wynosi -63 (w mieście -28) .

³ Migracje wewnętrzne.

⁴ Migracje wewnętrzne i zagraniczne.

⁵ Migracje wewnętrzne i zagraniczne.

Tabela 29. Gmina Bogatynia – ruch wędrowniczy ludności w 2003 roku.

razem	Napływ		razem	Odływ		Saldo migracji stałej ogółem
	w tym:			w tym:		
	z miast	ze wsi		do miast	na wieś	
350 ⁶	214	136	362	177	185	-12
154 ⁷	57	97	262	93	169	-108

Saldo migracji stałej liczone na 1000 ludności wyniosło w 2003 roku $-0,47$ i było zdecydowanie niższe od średniej dla powiatu zgorzeleckiego ($-1,8$) oraz od średniej dla województwa dolnośląskiego ($-0,8$). Przyrost rzeczywisty dla gminy Bogatynia, liczony jako suma wartości przyrostu naturalnego oraz salda migracji, był dodatni i wyniósł w 2003 roku w liczbach bezwzględnych 17 (w mieście -75). Znaczny odpływ migracyjny obserwowany w mieście nie wpłynął na końcowy wynik dla całej gminy Bogatynia, bowiem w znacznej części były to migracje wewnątrz gminy.

5.2. Rynek pracy.

5.2.1. Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON.

Bogatynia jest ośrodkiem przemysłowo – usługowym o zrównoważonym udziale funkcji miejsca pracy i mieszkaniowej. Rynek pracy opiera się głównie o dwa największe zakłady: Kopalnia Węgla Brunatnego BOT Turów i BOT Elektrownia Turów SA. Ponadto część mieszkańców gminy pracuje we własnych gospodarstwach rolnych, których według Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 roku było 420. Pozostała część znajduje zatrudnienie w kilkudziesięciu miejscowych zakładach pracy, zwłaszcza produkcyjnych i usługowych, które rozwijają się stosownie do nowych realiów gospodarki rynkowej. Są to firmy zajmujące się głównie handlem, budownictwem oraz zakłady rzemieślnicze.

Na koniec 2003 roku urząd zarejestrował 1748 podmiotów gospodarczych (w tym w mieście 1404) w rejestrze REGON.

⁶ Miasto i gmina Bogatynia ogółem.

⁷ Miasto Bogatynia.

Tabela 30. Gmina Bogatynia – formy własności podmiotów gospodarczych będących w rejestrze REGON w 2003 roku.

Forma własności	Ilość podmiotów	
	Gmina Bogatynia	W tym miasto
Zakłady publiczne	90	84
Spółki handlowe	62	54
Spółki cywilne	124	100
Spółdzielnie	5	4
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	23	22
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	1341	1045
Inne formy własności prywatnej	103	95

Własnością publiczną jest 90, natomiast prywatną 1658 przedsiębiorstw, to jest 94,85 % ogółu. Spośród firm prywatnych 1341 to zakłady należące do osób fizycznych, co stanowi 80,88 % ogółu podmiotów sektora prywatnego. Należy nadmienić, że wśród 62 spółek prawa handlowego 6 posiada kapitał zagraniczny.

Tabela 31. Gmina Bogatynia – struktura podmiotów gospodarczych według form własności w 2003 roku.

Forma własności	Gmina Bogatynia (%)	Powiat Zgorzelecki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
Zakłady publiczne	5,15	5,47	4,82
Spółki handlowe	3,55	4,04	5,59
Spółki cywilne	7,09	6,42	7,75
Spółdzielnie	0,29	0,40	0,49
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	1,32	1,98	1,64
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	76,72	73,19	76,36
Inne formy własności prywatnej	5,89	8,50	3,36

Powyższe uwarunkowania w gminie Bogatynia nieznacznie różnią się od przeciętnej dla powiatu i województwa. Wśród przedsiębiorstw prywatnych z gminy Bogatynia jest stosunkowo najwięcej zakładów osób fizycznych oraz spółek cywilnych, kosztem spółek prawa handlowego, spółdzielni oraz innych form własności, w ogólnej strukturze przedsiębiorstw, w stosunku do porównywanych wartości.

Poniższa tabela przedstawia rozkład podmiotów gospodarczych, będących w rejestrze REGON według wybranych sekcji PKD. Dokonano w niej także dodatkowego pogrupowania, np.: ujmując pod pojęciem przemysł: górnictwo i kopalnictwo, działalności produkcyjne i przetwórstwo przemysłowe. W skład sekcji handel i naprawy wchodzi: handel hurtowy i detaliczny, naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów przeznaczenia osobistego i użytku domowego.

Tabela 32. Gmina Bogatynia – podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON według wybranych sekcji według w 2003 roku.

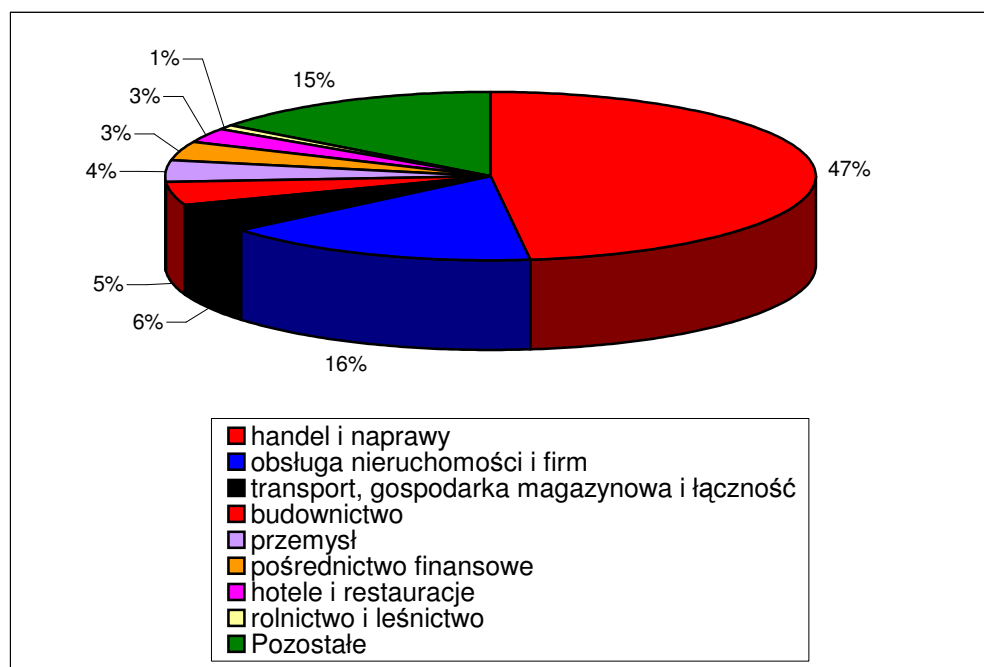
Wybrane sekcje według PKD	Ilość podmiotów	
	Gmina Bogatynia	W tym miasto
1	2	3
Ogółem	1748	1404
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	14	4
Przemysł	72	56
Budownictwo	80	63
Handel i naprawy	839	636
Hotele i restauracje	50	43
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	97	74
Pośrednictwo finansowe	61	50
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	278	250
Pozostałe sekcje	257	228

Spśród wymienionych sekcji najwięcej firm (839) prowadzi działalność handlową i naprawczą. 278 podmiotów zajmuje się obsługą nieruchomości i firm, natomiast 97 transportem i gospodarką magazynową. Te trzy grupy stanowią łącznie blisko 70 % wszystkich zarejestrowanych firm. Znaczną pojedynczą grupę w powyższej statystyce stanowi 257 podmiotów określonych jako „pozostałe nie wymienione”, które reprezentują 15 % ogółu przedsiębiorstw w gminie. Uwarunkowania te prezentuje poniższa tabela oraz rycina.

Tabela 33. Gmina Bogatynia – struktura podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji w 2003 roku.

Wybrane sekcje według PKD	Gmina Bogatynia (%)	Powiat Zgorzelecki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	0,80	2,42	2,51
Przemysł	4,12	5,64	9,34
Budownictwo	4,58	6,95	9,84
Handel i naprawy	48,00	37,53	33,24
Hotele i restauracje	2,86	2,97	3,00
Transport i łączność	5,55	8,14	7,43
Pośrednictwo finansowe	3,49	3,54	3,57
Obsługa nieruchomości i firm; nauka	15,90	19,09	18,74
Pozostałe sekcje	14,70	13,73	12,32

Wykres 6. Gmina Bogatynia – struktura podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji w 2003 roku.

Udział sekcji: hotele i restauracje, pośrednictwo finansowe oraz pozostałe sekcje jest zbliżony do przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat zgorzelecki oraz województwo dolnośląskie. Zdecydowanie mniejszy odsetek przedsiębiorstw z sekcji rolnictwo i leśnictwo w gminie Bogatynia w

stosunku do porównywanych jednostek jest zjawiskiem naturalnym, bowiem statystyka dla powiatu i województwa obejmuje również gminy wiejskie, w których takie firmy mają przeważnie swoje siedziby. Natomiast wysoki udział sekcji handel i naprawy jest charakterystyczny dla terenów zlokalizowanych bezpośrednio przy granicy państwowej. W przypadku gminy Bogatynia jest to granica z Republiką Federalną Niemiec i Republiką Czech.

5.2.2. Zatrudnienie.

Według danych z końca 2003 roku liczba pracujących⁸ w gospodarce narodowej na obszarze gminy Bogatynia wyniosła 12010 osób (w mieście – 11362).

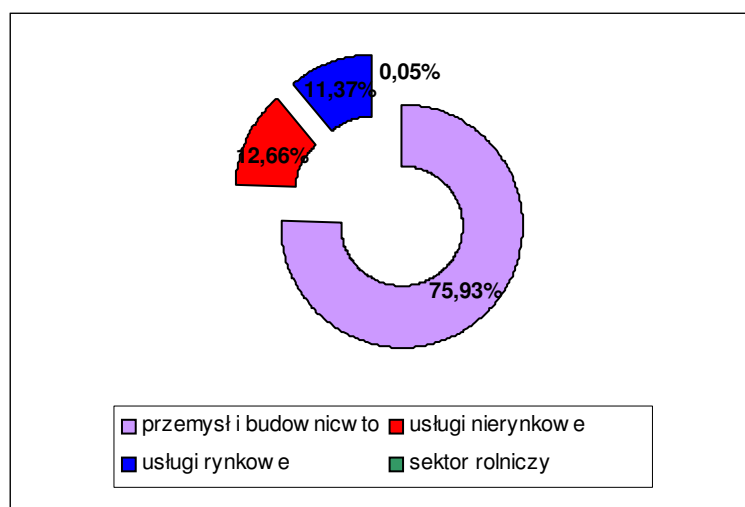
Tabela 34. Gmina Bogatynia – pracujący w 2003 roku.

Pracujący	Liczba pracujących	
	Gmina Bogatynia	W tym miasto
Ogółem	12010	11362
Sektor rolniczy	6	-
Przemysł i budownictwo	9119	9002
Usługi rynkowe	1365	1245
Usługi nierynkowe	1520	1115

Tabela 35. Gmina Bogatynia – struktura pracujących w 2003 roku.

Pracujący	Gmina Bogatynia (%)	Powiat Zgorzelecki (%)	Województwo Dolnośląskie (%)
Sektor rolniczy	0,05	1,25	1,68
Przemysł i budownictwo	75,93	54,39	38,41
Usługi rynkowe	11,37	23,65	31,91
Usługi nierynkowe	12,66	20,71	27,99
Na 1000 ludności	469	251	203

⁸ Według faktycznego miejsca pracy; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Wykres 7. Gmina Bogatynia – struktura pracujących w 2003 roku.

Niniejsze statystyki nie odzwierciedlają faktycznej struktury zatrudnienia na terenie gminy, powiatu i województwa. Odnoszą się bowiem do liczby pracujących, zgodnie z przedstawioną powyżej definicją i odzwierciedlają strukturę zatrudnienia w większych podmiotach gospodarczych. Jednakże na podstawie powyższej tabeli obserwujemy naturalną prawidłowość. Odsetek pracujących w sektorze przemysłowym i budownictwie jest znacznie wyższy od udziału jaki stanowi on w powiecie i województwie ze względu na fakt funkcjonowania na terenie gminy dwóch potężnych pracodawców z sektora produkcyjnego: BOT KWB „Turów” oraz BOT Elektrowni „Turów” SA oraz dodatkowo to, że znaczna ilość gminnych firm zatrudniających powyżej 9 osób stanowią właśnie firmy produkcyjne. Znikomy odsetek pracujących w kategorii „sektor rolniczy” potwierdza prawidłowość, że większość firm zajmujących się rolnictwem to gospodarstwa indywidualne (rodzinne).

5.3. Bezrobocie.

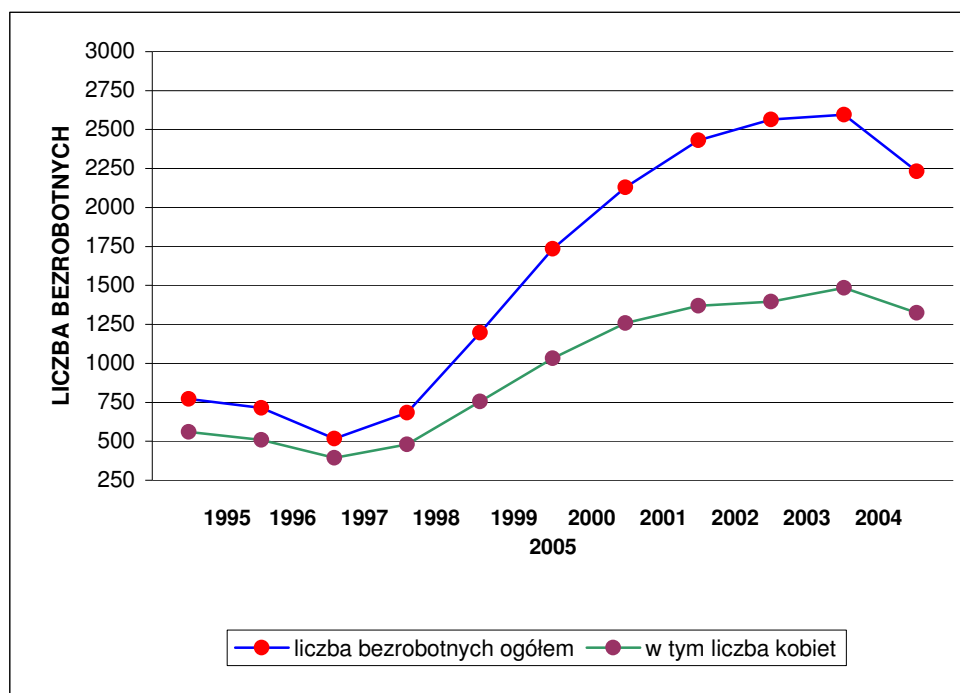
5.3.1. Bezrobocie w latach 1995 – 2005.

Jednym z ważniejszych kryteriów oceny warunków bytu mieszkańców jest możliwość uzyskania zatrudnienia. Zjawiskiem, które nieustannie wywiera istotny wpływ na poziom życia ludności jest bezrobocie. 31 października 2005 roku Powiatowy Urząd Pracy w Zgorzelcu zarejestrował 2231 bezrobotnych z gminy Bogatynia. Oznacza to, że na 100 osób w wieku produkcyjnym 13,50 zarejestrowano jako bezrobotne. Współczynnik obliczany w stosunku do 100 osób czynnych zawodowo jest o wiele wyższy, jednakże kształtuje się na zbliżonym poziomie w stosunku do innych gmin miejsko – wiejskich województwa dolnośląskiego.

Tabela 36. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie zgorzeleckim i województwie dolnośląskim w miesiącu wrześniu 2005 roku.

Wyszczególnienie	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Stopa bezrobocia w %	22,0	20,4

Na przestrzeni ubiegłych 16 lat (lata 1989 – 2005) największe bezrobocie w Polsce i gminie Bogatynia występowało w latach 1992 – 1995 oraz w ciągu ostatnich 5 lat. Wyraźnie zarysował się spadek liczby bezrobotnych na 1997 rok w stosunku do lat 1995 – 1996. Spowodowane to było między innymi zmianą klasyfikacji statystycznej bezrobotnych, wprowadzonej na początku 1997 roku. Wpływ na to miała także koniunktura gospodarcza obserwowana w latach 1995 – 1997.

Wykres 8. Gmina Bogatynia – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1995 – 2005.

Zaznaczający się w latach 1999 – 2002 wzrost bezrobocia należy przypisać między innymi dekonunkturze oraz innym niekorzystnym wynikom makroekonomicznym, notowanym w tych latach. Proces ten przełożył się na liczne zwolnienia grupowe. Jako pozytywny można uznać fakt, że począwszy od 2004 roku bezrobocie w gminie zaczęło systematycznie spadać i zbliża się do pułapu z 2001 roku.

Tabela 37. Gmina Bogatynia – bezrobocie w latach 1995 – 2005.

Rok	Liczba bezrobotnych ogółem	W tym kobiety	Udział kobiet w %
1995	772	560	72,54
1996	715	509	71,19
1997	518	393	75,87
1998	683	481	70,42
1999	1196	755	63,13
2000	1734	1032	59,52
2001	2130	1259	59,11
2002	2431	1369	56,31
2003	2565	1397	54,46
2004	2595	1485	57,23
31 października 2005	2231	1325	59,39

W przeciągu całego analizowanego okresu udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych przekraczał 50 %. Obecnie, to jest 31 października 2005 roku współczynnik ten wynosi 59,39 % i jest najwyższy od 2001 roku.

Tabela 38. Gmina Bogatynia – bezrobotni bez prawa do zasiłku w latach 1995 – 2005.

Rok	Liczba bezrobotnych bez prawa do zasiłku	Udział w % ogółu bezrobotnych
1995	313	40,54
1996	322	45,03
1997	394	76,06
1998	550	80,53
1999	1064	88,96
2000	1386	79,93
2001	1659	77,89
2002	2110	86,80
2003	2310	90,06
2004	2313	89,13
31 października 2005	2088	93,59

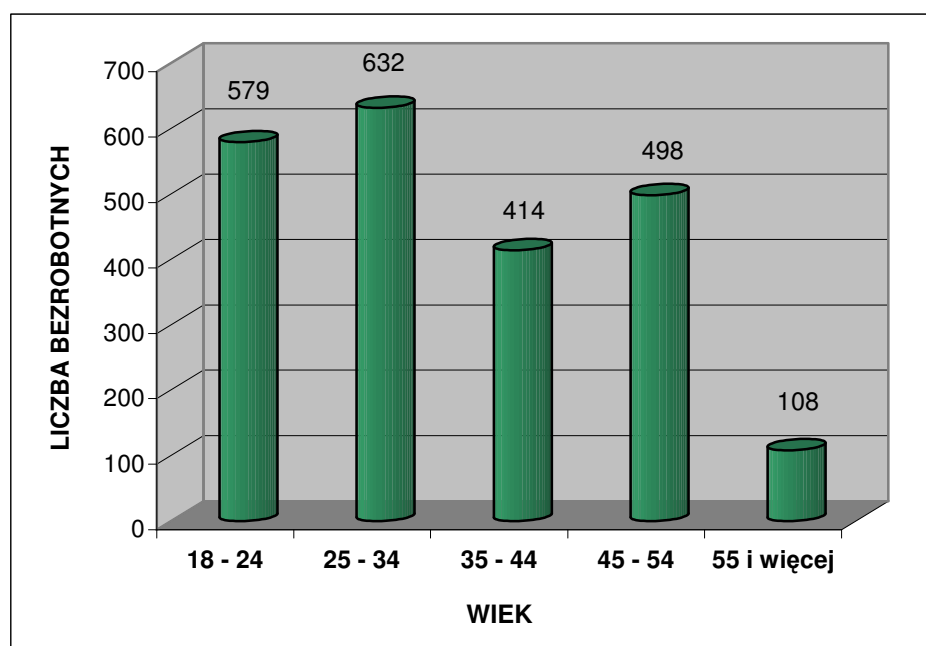
Obecnie 2088 osób, to jest 93,59 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych nie posiada prawa do zasiłku. Jest to najwyższy wskaźnik od początku występowania zjawiska bezrobocia w gminie Bogatynia.

5.3.2. Struktura bezrobotnych według wieku, wykształcenia i stażu pracy.

Tabela 39. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 31 października 2005 roku.

Grupa wieku	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
18 – 24	579	25,95	345
25 – 34	632	28,33	418
35 – 44	414	18,56	240
45 – 54	498	22,32	282
55 – 59	99	4,44	40
60 – 64	9	0,40	-

Struktura bezrobotnych według wieku jest zróżnicowana. Niepokojące jest zjawisko, że bardzo liczna rzesza bezrobotnych, blisko 26 %, to osoby najmłodsze w wieku 18 – 24 lata. Natomiast aż 55 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowią osoby do 34 roku życia. Blisko połowa bezrobotnych (41 %) to ludzie w wieku 35 – 54 lata. Jedynie grupa bezrobotnych powyżej 55 roku życia jest nieliczna, między innymi ze względu wcześniejszego przejścia na emeryturę lub systemu zasiłków i świadczeń przedemerytalnych.

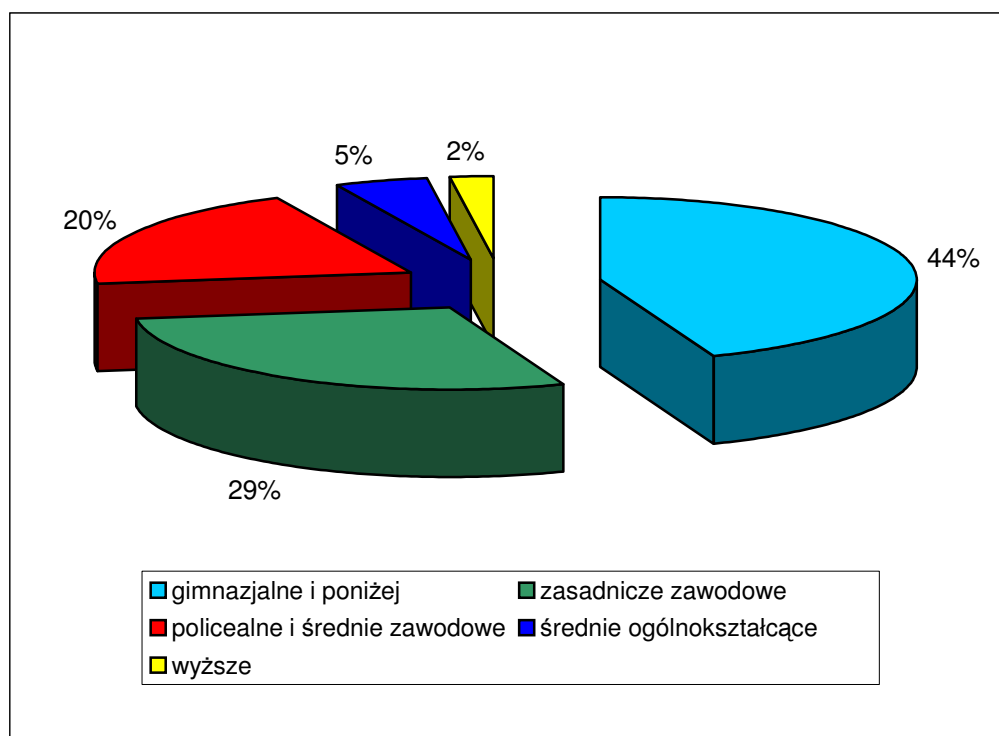
Wykres 9. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 31 października 2005 roku.

Tabela 40. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na 31 października 2005 roku.

Wykształcenie	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Wyższe	50	2,24	35
Policealne i średnie zawodowe	454	20,35	313
Średnie ogólnokształcące	102	4,57	86
Zasadnicze zawodowe	639	28,64	384
Gimnazjalne i poniżej	986	44,20	507

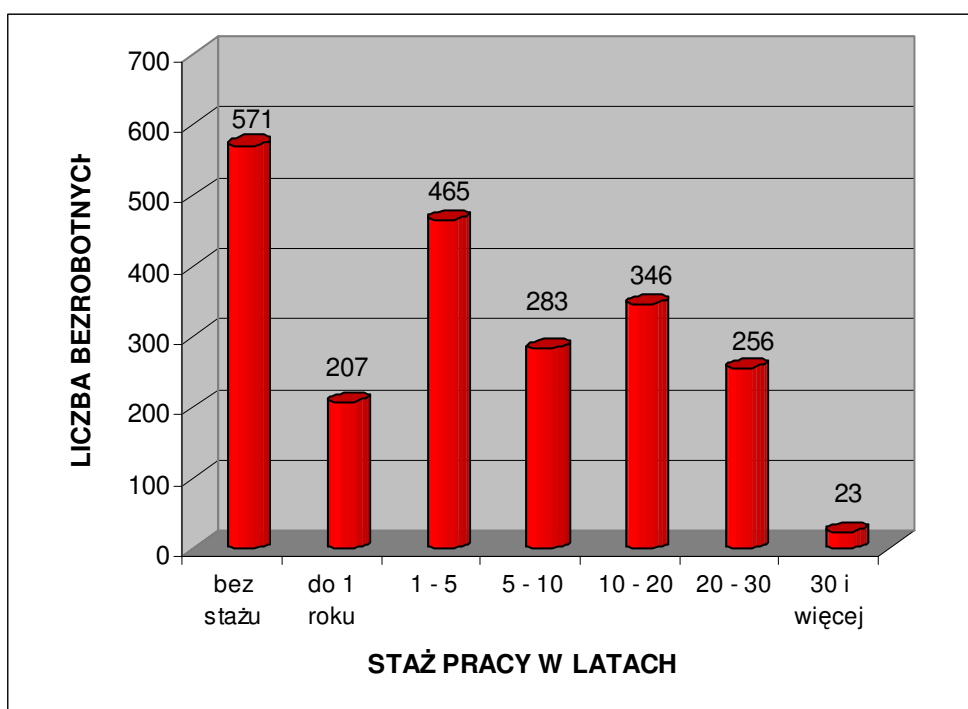
Bezrobotni z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym stanowią 73 % ogółu zarejestrowanych. Natomiast osoby pozostające bez pracy i legitymujące się wykształceniem wyższym stanowią niewiele powyżej 2 % ogółu bezrobotnych. Wskaźnik ten, podobnie jak powyższe odpowiadają średnim wartościom charakteryzującym kraj oraz region.

Wykres 10. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na 31 października 2005 roku.

Tabela 41. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 31 października 2005 roku.

Staż pracy w latach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Bez stażu	571	25,59	342
Do 1 roku	287	12,86	174
1 – 5	465	20,84	277
5 – 10	283	12,68	171
10 – 20	346	15,51	200
20 – 30	256	11,47	152
30 lat i więcej	23	1,03	9

Wykres 11. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 31 października 2005 roku.

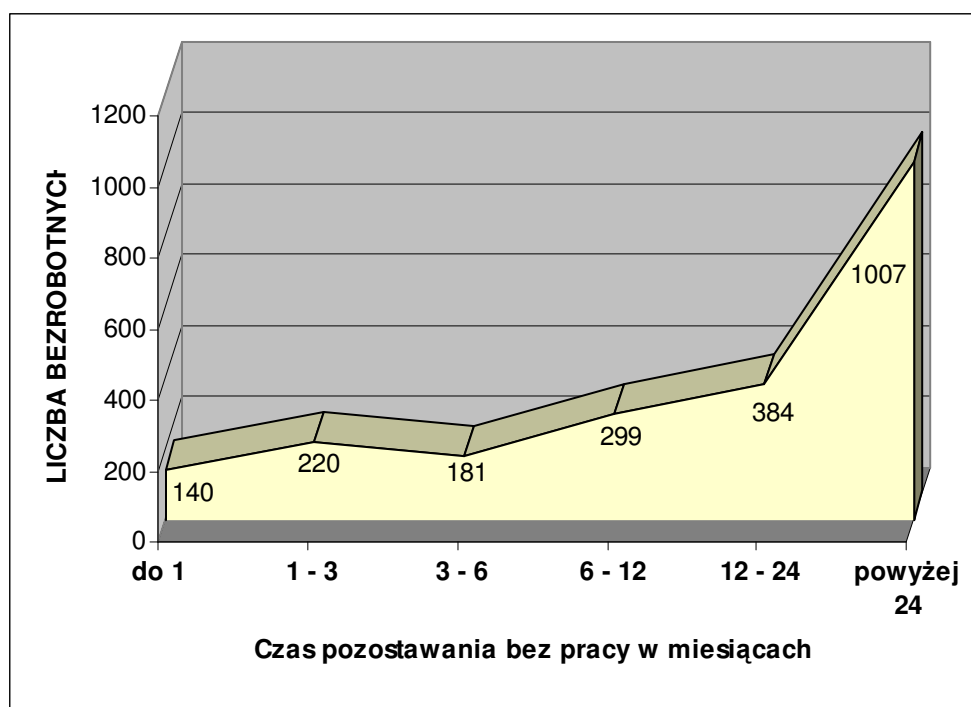
28 % zarejestrowanych bezrobotnych ma za sobą staż pracy dłuższy niż 10 lat. Znacznie liczniejszą grupę stanowią bezrobotni, którzy nie podejmowali jeszcze pracy bądź mają staż do 1 roku. Społeczność ta stanowi łącznie aż 39 % ogółu zarejestrowanych. Niekorzystnym zjawiskiem jest fakt, że w tej drugiej grupie są głównie ludzie młodzi, absolwenci średnich szkół technicznych oraz liceów. Powyższe wskaźniki charakteryzujące strukturę bezrobotnych według stażu pracy w gminie Bogatynia przedstawiają się mniej

korzystnie od średniej w województwie, szczególnie ze względu na krótszy staż pracy obecnie bezrobotnych.

**Tabela 42. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy.
Stan na 31 października 2005 roku.**

Czas pozostawania bez pracy w miesiącach	Liczba bezrobotnych ogółem	Struktura (%)	W tym liczba kobiet
Do 1	140	6,28	62
1 – 3	220	9,86	120
3 – 6	181	8,11	104
6 – 12	299	13,40	167
12 – 24	384	17,21	237
Powyżej 24 miesięcy	1007	45,14	635

**Wykres 12. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy.
Stan na 31 października 2005 roku.**

55 % bezrobotnych pozostaje bez pracy nie dłużej niż 24 miesiące. Jest to grupa osób objęta zwolnieniami w latach 2003 – 2004 oraz dodatkowo zasilona absolwentami szkół średnich, zwłaszcza zawodowych i

technicznych. Natomiast za negatywny należy uznać fakt, że 45 % bezrobotnych pozostaje bez pracy dłużej niż 2 lata. Jest to jeden z symptomów bezrobocia strukturalnego.

Niepokojącym zjawiskiem jest brak ofert pracy. Problematykę tą potęguje wchodzący w wiek produkcyjny i zawodowy wyż demograficzny z początku lat 80 – tych XX wieku oraz restrukturyzujące i modernizujące się dwa największe zakłady pracy w gminie (BOT KWB Turów SA i BOT Elektrownia Turów SA), które z roku na rok potrzebują mniejszą ilość siły roboczej. Natychmiastowe stworzenie kilkuset miejsc pracy, oparte tylko o środki własne samorządu jest praktycznie niemożliwe. Szansę na poprawę sytuacji upatruje się w znalezieniu grupy inwestorów strategicznych, mogących zatrudnić kilkuset pracowników. Gmina posiada tereny i warunki infrastrukturalne do przyjęcia niezbędnych zamierzeń. Ważnym atutem jest również położenie na granicy z Niemcami i Czechami oraz bliskość jednego z większych miast Niemiec – Drezna. Nie bez znaczenia są również dobre połączenia komunikacyjne zarówno z miastami Czech jak i Niemiec.

5.4. Ochrona zdrowia i opieka społeczna.

5.4.1. Służba zdrowia.

Praktycznie całość infrastruktury służby zdrowia zlokalizowana jest w Bogatyni i reprezentowana jest przez 1 publiczną placówkę służby zdrowia oraz 2 niepubliczne placówki służby zdrowia.

➤ **Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Bogatyni (SP ZOZ Bogatynia):**

SP ZOZ Bogatynia składa się z:

- 5 przychodni:
  - Przychodnia Rejonowa ul. Wyczółkowskiego 15 – Bogatynia;
  - Przychodnia Rejonowa ul. Fabryczna 1 – Bogatynia;
  - Wiejski Ośrodek Zdrowia w Działoszynie;
  - Wiejski Ośrodek Zdrowia w Opolnie – Zdroju ul. Kasztanowa;
  - Wiejski Ośrodek Zdrowia w Porajowie ul. Różana 6.

- Szpitala Gminnego przy ul. Szpitalnej 16 w Bogatyni z następującymi oddziałami:
  - anestezyjologiczny;
  - chirurgiczny;
  - dziecięcy;
  - noworodkowy;
  - ginekologiczny;
  - wewnętrzny;
  - chemioterapii;
  - 8 specjalistycznych pracowni.

- Laboratorium Analitycznego w Bogatyni (w budynku szpitala);

- Punktu Krwiodawstwa (w budynku szpitala).

Personel służby zdrowia SP ZOZ Bogatynia składa się z:

- 24 lekarzy;
- 109 osób pozostałego personelu medycznego.

➤ **Przychodnia Lekarska „ELTUR ZDROWIE” sp. z o.o. w Bogatyni ul. Pocztowa 13:**

- Personel:
- 13 lekarzy;
- 23 osoby pozostałego personelu medycznego.

➤ **Przychodnia Lekarska „TUR-MED.” sp. z o.o. w Bogatyni ul. Mickiewicza 16:**

- Personel:
- 7 lekarzy;
- 15 osób pozostałego personelu medycznego.

Szpital i przychodnie zapewniają mieszkańcom miasta i gminy podstawową i specjalistyczną opiekę medyczną. Korzystanie z pozostałych specjalistycznych usług medycznych odbywa się w placówkach zlokalizowanych poza granicami gminy, głównie w Zgorzelcu, Jeleniej Górze i we Wrocławiu. Na terenie gminy jest 6 aptek. Wszystkie zlokalizowane są w Bogatyni. Ponadto w Bogatyni jest 1 żłobek dysponujący 75 miejscami dla dzieci.

Tabela 43. Gmina Bogatynia – dostępność do usług służby zdrowia w 2003 roku.

Liczba mieszkańców przypadająca na 1 obiekt:	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Apteki	4264	3829	3725
Ośrodki zdrowia ⁹	3198	2659	2264
Łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności	42,6	51,4	50,7

Powyższe parametry występujące w gminie Bogatynia zbliżone są do warunków w innych gminach miejsko – wiejskich oraz porównywalne do przeciętnych uwarunkowań charakteryzujących powiat zgorzelecki i województwo dolnośląskie.

Obecnie zlokalizowana w gminie sieć placówek służby zdrowia jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb i nie przewiduje się w najbliższych latach budowy nowej bądź likwidacji żadnej z funkcjonujących obecnie placówek.

⁹ Powyższa statystyka obejmuje: szpitale ogólne, przychodnie, ośrodki zdrowia oraz praktyki lekarskie.

5.4.2. Opieka społeczna.

Opieką społeczną na terenie gminy zarządza Ośrodek Pomocy Społecznej w Bogatyni. W 2004 roku rozdysponowano następującą pomoc:

144 przekazanych zasiłków stałych;

669 przekazanych zasiłków okresowych;

1072 przekazanych zasiłków jednorazowych.

Tabela 44. Gmina Bogatynia – liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 1990 – 2004.

Rok	Liczba osób korzystających z pomocy
1990	1208
1991	2384
1992	2834
1993	2418
1994	3789
1995	3875
1996	3217
1997	3018
1998	3128
1999	2913
2000	3241
2001	4505
2002	4344
2003	5258
2004	4368

Powyższe dane odzwierciedlają dynamikę kształtowania się bezrobocia na terenie gminy, ponieważ głównym powodem ubiegania się o pomoc społeczną jest brak pracy zarobkowej.

Bardzo ważnym obiektem w skali regionu jest Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych zlokalizowany w Sieniawce przy ul. Rolniczej. W placówce pracuje 6 lekarzy oraz 73 osoby pozostałego personelu medycznego. Obiekt dysponuje 345 miejscami dla chorych.

W najbliższej przyszłości nie przewiduje się rozbudowy infrastruktury związanej z gminną pomocą społeczną.

5.5. Oświata i wychowanie.

W roku szkolnym 2005 / 2006 sieć oświatowa na terenie miasta i gminy składa się z:

Publicznego Przedszkola nr 1 w Porajowie;

Publicznego Przedszkola nr 3 w Bogatyni;

Publicznego Przedszkola nr 4 w Bogatyni;
 Publicznego Przedszkola nr 5 w Bogatyni;
 Publicznego Przedszkola nr 6 w Bogatyni;
 Publicznego Przedszkola nr 7 w Bogatyni;
 Publicznej Szkoły Podstawowej nr 1 w Bogatyni;
 Publicznej Szkoły Podstawowej nr 3 w Bogatyni;
 Publicznej Szkoły Podstawowej nr 5 w Bogatyni;
 Publicznej Szkoły Podstawowej w Opolnie – Zdroju;
 Zespołu Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Porajowie;
 Zespołu Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Działoszynie;
 Publicznego Gimnazjum nr 1 w Bogatyni;
 Publicznego Gimnazjum nr 2 w Bogatyni;
 Zespołu Szkół Energetycznych i Ekonomicznych w Bogatyni;
 Zespołu Szkół Zawodowych w Bogatyni;
 Liceum Ogólnokształcącego w Bogatyni.

Tabela 45. Gmina Bogatynia – charakterystyka wychowania przedszkolnego, podstawowego, gimnazjalnego i średniego w roku szkolnym 2005 / 2006¹⁰.

Placówka	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli ¹¹	Liczba uczniów na 1 nauczyciela
Przedszkole nr 1	63	7	9,0
Przedszkole nr 3	126	18	7,0
Przedszkole nr 4	84	7	12,0
Przedszkole nr 5	124	9	13,8
Przedszkole nr 6	100	11	9,1
Przedszkole nr 7	63	6	10,5
SP nr 1	483	38	12,7
SP nr 3	747	69	10,8
SP nr 5	188	24	7,8
SP Opolno – Zdrój	164	15	10,9
ZSPiG Porajów	358	40	8,9
ZSPiG Działoszyn	245	22	11,1
Gimnazjum nr 1	593	50	11,9
Gimnazjum nr 2	301	32	9,4
ZSEiE Bogatynia	505	51	9,9

¹⁰ Dane z początku roku szkolnego 2005 / 2006, to jest z września 2005.

¹¹ Wartość podawana jest niezależnie od formy zatrudnienia.

ZSZ Bogatynia	580	48	12,1
ZSO Bogatynia	293	35	8,4

Ogółem w roku szkolnym 2005 / 2006 z gminnej sieci oświatowej korzystało:

- 560 dzieci w przedszkolu;
- 1582 uczniów w szkołach podstawowych;
- 603 uczniów z zespołów szkół podstawowych i gimnazjum;
- 894 uczniów w gimnazjum;
- 1378 uczniów w szkołach średnich.

Pozostawali oni pod opieką 482 nauczycieli. Średnio w gminie na 1 nauczyciela przypada:

- 10 uczniów w przedszkolu;
- 11 uczniów w szkołach podstawowych;
- 10 uczniów w zespołach szkół podstawowych i gimnazjum;
- 11 uczniów w gimnazjum;
- 10 uczniów w szkołach średnich.

Tabela 46 Gmina Bogatynia – charakterystyka wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2005 / 2006.

Wyszczególnienie	Przedszkole:					
	Nr 1	Nr 3	Nr 4	Nr 5	Nr 6	Nr 7
Liczba uczniów	63	126	84	124	100	63
Liczba oddziałów	3	5	3	5	4	3
Liczba uczniów na 1 oddział	22,3	25,2	28,0	25,0	25,0	21,0
Liczba nauczycieli	7	18	7	9	11	6
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	9,0	7,0	12,0	13,8	9,1	10,5
Korzystanie z posiłków w placówce	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK

Tabela 47. Gmina Bogatynia – charakterystyka szkolnictwa podstawowego w roku szkolnym 2005 / 2006.

Wyszczególnienie	SP nr 1	SP nr 3	SP nr 5	SP Opolno Zdrój
Liczba uczniów	483	747	188	164
Liczba oddziałów	19	33	11	7
Liczba uczniów na 1 oddział	25,4	22,6	17,0	20,8
Liczba nauczycieli	38	69	24	15
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	12,7	10,8	7,8	10,9
Dostęp do internetu	TAK	TAK	TAK	TAK
Pedagog szkolny	TAK	TAK	TAK	TAK
Zajęcia dodatkowe	TAK	TAK	TAK	TAK
Biblioteka szkolna	TAK	TAK	TAK	TAK
Zajęcia w świetlicy szkolnej	TAK	TAK	TAK	TAK
Korzystanie z posiłków w szkole	TAK	TAK	TAK	TAK
Sala gimnastyczna	TAK	TAK ¹²	NIE	TAK
Boiska i place sportowe	NIE	TAK	TAK	TAK

Tabela 48. Gmina Bogatynia – charakterystyka szkolnictwa w zespołach szkół podstawowych i gimnazjum w roku szkolnym 2005 / 2006.

Wyszczególnienie	ZSPiG Działoszyn	ZSPiG Porajów
Liczba uczniów	245	358
Liczba oddziałów	12	18
Liczba uczniów na 1 oddział	20,6	20,1
Liczba nauczycieli	22	40
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	11,3	8,8
Dostęp do internetu	TAK	TAK
Pedagog szkolny	TAK	TAK
Zajęcia dodatkowe	TAK	TAK
Biblioteka szkolna	TAK	TAK
Zajęcia w świetlicy szkolnej	TAK	TAK
Korzystanie z posiłków w szkole	TAK	TAK
Sala gimnastyczna	TAK	TAK
Boiska i place sportowe	TAK	TAK

¹² Placówka dysponuje również krytą pływalnią.

Tabela 49. Gmina Bogatynia – charakterystyka szkolnictwa gimnazjalnego w roku szkolnym 2005 / 2006.

Wyszczególnienie	Gimnazjum nr 1	Gimnazjum nr 2
Liczba uczniów	593	301
Liczba oddziałów	25	14
Liczba uczniów na 1 oddział	23,6	21,6
Liczba nauczycieli	50	32
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	11,9	9,4
Dostęp do internetu	TAK	TAK
Pedagog szkolny	TAK	TAK
Zajęcia dodatkowe	TAK	TAK
Biblioteka szkolna	TAK	TAK
Zajęcia w świetlicy szkolnej	NIE	TAK
Korzystanie z posiłków w szkole	TAK	TAK
Sala gimnastyczna	TAK	TAK
Boiska i place sportowe	TAK	TAK

Tabela 50. Gmina Bogatynia – charakterystyka szkolnictwa średniego w roku szkolnym 2005 / 2006.

Wyszczególnienie	ZSEiE Bogatynia	ZSZ Bogatynia	ZSO Bogatynia
Liczba uczniów	505	580	293
Liczba oddziałów	25	21	12
Liczba uczniów na 1 oddział	19,9	27,6	24,4
Liczba nauczycieli	51	48	35
Liczba uczniów na 1 nauczyciela	9,9	12,1	8,4
Dostęp do internetu	TAK	TAK	TAK
Pedagog szkolny	TAK	TAK	TAK
Zajęcia dodatkowe	TAK	TAK	TAK
Biblioteka szkolna	TAK	TAK	TAK
Zajęcia w świetlicy szkolnej	TAK	NIE	NIE
Korzystanie z posiłków w szkole	NIE	NIE	NIE
Sala gimnastyczna	TAK	NIE	TAK
Boiska i place sportowe	TAK	NIE	TAK

Tabela 51. Gmina Bogatynia – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć szkolno – oświatową w roku 2003 / 2004.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Liczba dzieci na 1 przedszkole	91	82	93
Liczba miejsc w przedszkolach na 1 dziecko	0,96	1,1	1,1
Liczba uczniów na 1 szkołę podstawową	343	287	219
Liczba uczniów na 1 pomieszczenie w szkołach podstawowych	20,0	20,8	18,9
Liczba pomieszczeń szkolnych na 1 szkołę podstawową	17,2	13,8	11,6
Liczba uczniów na 1 gimnazjum	415	331	257
Liczba uczniów na 1 pomieszczenie w gimnazjum	24,9	23,6	24,5
Liczba pomieszczeń szkolnych na 1 gimnazjum	16,7	14,0	10,5

Wskaźniki dotyczące poszczególnych typów sieci oświatowej są zróżnicowane. Przeciętna liczba uczniów przypadająca na 1 obiekt w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach jest w gminie Bogatynia wyższa od porównywanych wartości. Wpływ na to mają głównie duże kubatury większości placówek oświatowych w gminie, w szczególności tych zlokalizowanych w mieście. Potwierdza to między innymi większa liczba pomieszczeń na 1 placówkę. Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że w analizowanym roku szkolnym (2003/2004) nominalna liczba miejsc w przedszkolach w gminie Bogatynia była niższa niż liczba dzieci do niego uczęszczających.

Młodzież z gminy Bogatynia korzysta również z bogatej sieci placówek zlokalizowanych poza granicami samorządu, głównie w Zgorzelcu, Jeleniej Górze oraz we Wrocławiu. Dotyczy to pobierania nauki w szkołach średnich o innych specjalizacjach niż w miejscowych placówkach oraz na wyższych uczelniach. Obecnie gminna sieć oświatowa jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb i nie przewiduje się w najbliższych latach budowy nowej bądź likwidacji żadnej z funkcjonujących obecnie placówek. Jednakże w dłuższej perspektywie, w związku z postępującym niżem demograficznym, należy rozważyć możliwość uszczuplenia sieci przedszkoli, szkół podstawowych i gimnazjów.

5.6. Kultura.

Rozpowszechnianiem kultury na terenie miasta i gminy zajmuje się Bogatyński Ośrodek Kultury (BOK) zlokalizowany w Bogatyni na ul. II Armii WP 1 wraz z filią na ul. Ogrodowej 1. Gminne instytucje kultury prowadzą działalność kulturalno – oświatowo – sportową. Zorganizowane są w liczne kluby i sekcje

zainteresowań. Infrastrukturę kulturalną poza obiektami BOK w Bogatyni uzupełniają ogólnodostępne świetlice wiejskie i remizy zlokalizowane w miejscowościach:

- Bogatynia – Dom Ludowy;
- Białopole;
- Bratków;
- Jasna Góra;
- Kopaczów;
- Lutogniewice;
- Opolno Zdrój;
- Posada;
- Kopaczów – remiza;
- Porajów – remiza;
- Sieniawka – remiza;
- Działoszyn – remiza.

Przy BOK funkcjonują liczne zespoły i sekcje zainteresowań: teatralne, plastyczne, fotograficzne, muzyczne, taneczne:

- pracownia gipsu i papieru;
- koło literackie;
- koło dziennikarskie;
- grupa teatralna „Hannah”;
- grupa integracyjna „Bez barier”;
- teatrzyk „Pępek”;
- galeria wystawiennicza;
- Stowarzyszenie Plastyków Ziemi Bogatyńskiej „Krecha”;
- lektorat języka angielskiego i niemieckiego;
- kino „Kadr”.

Na terenie miasta i gminy organizowane są liczne imprezy kulturalno – sportowe o randze lokalnej i regionalnej. Organizatorem wszystkich imprez jest Bogatyński Ośrodek Kultury. Kalendarz imprez kulturalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 52. Gmina Bogatynia – kalendarz imprez kulturalno – sportowych.

Termin imprezy	Wydarzenie
1	2
Styczeń	Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy Przeгляд Zespołów Kolędniczych i Śpiewaczy
Luty	Jaselka – Przeгляд Szkolnych i Przedszkolnych Widowisk Jasełkowych Akcja Zima Festiwal Piosenki Dziecięcej – „Wielkie Maluchów Śpiewanie”
Marzec	Eliminacje Środowiskowe Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego Przeгляд Zespołów Teatralnych i Kabaretowych „Kurtyna” „Witaj wiosno – czyli wielkie wagarowanie” – festyn sportowo – rekreacyjny
Kwiecień	Międzynarodowy Finał Mini Playback Show Festyn z okazji Światowego Dnia Ziemi „Terpsychora” – Przeгляд Szkolnych Zespołów Tanecznych
Maj	Cykl imprez kulturalno – sportowo – rekreacyjnych z okazji Świąt Majowych Euroregionalny Mini Playback Show „Mikrofon” – Przeгляд Zespołów Wokalnych i Wokalno – Instrumentalnych Turniej Tańca Towarzyskiego o „Puchar Dni Bogatyni” Quiz wiedzy o Bogatyni – „Bogatynia wczoraj i dziś” Uroczystości rocznicowe związane z wejściem Polski do Unii Europejskiej Wędrownka Europejska
Czerwiec	Turniej Łgarzy Dni Bogatyni Festyn z okazji Dnia Dziecka Bogatynskie impresje – otwarcie wystawy prac bogatynskich artystów Festyn kończący obchody „Dni Bogatyni” Puchar Polski „Strong Man” Festyn „Trzech Państw”
Lipiec	„Lato w podróży” – festyn z Radiem Wrocław Wyścig kolarski „Tour de Feminin” „Akcja Lato” – cykl imprez sportowo – rekreacyjnych i kulturalnych organizowanych w ramach wakacji
Sierpień	Działania Muzyczne „Żegnaj lato na rok” – festyn kończący wakacje
Wrzesień	Turniej Piłki Siatkowej Kobiet Turniej Piłki Siatkowej Mężczyzn
Październik	Przeгляд Sztuki Nieprofesjonalnej Europejski Odpust w Kopaczowie
Listopad	„Jesienna Zaduma” – festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej „Gala Tańca” – turniej i prezentacje różnych form tanecznych „VOCAL SHOW” – Euroregionalny Festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej Cykl imprez organizowanych z okazji Narodowego Święta Niepodległości Turniej Halowej Piłki Nożnej
Grudzień	„Mikołajki” – estrada dla dzieci Koncert kolęd i pastorałek w wykonaniu szkolnych zespołów artystycznych Sylwester – zabawa plenerowa przed budynkiem Urzędu Miasta i Gminy w Bogatyni

Integralną częścią BOK jest Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Bogatynia im. Polskich Noblistów zlokalizowana na ul. II Armii WP 2G oraz filie biblioteczne zlokalizowane w miejscowościach:

- Bogatynia – ul. Ogrodowa 1;
- Opolno Zdrój;
- Porajów;
- Działoszyn.

Działalność biblioteki służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa, jego wychowaniu i upowszechnianiu oraz rozwojowi kultury i wiedzy. Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Bogatynia posiada księgozbiór liczony na ponad 113 tysięcy woluminów. Korzysta z niej rocznie blisko 10000 czytelników. W 2003 roku wypożyczenia na 1 czytelnika wyniosły 20,3 wolumina.

Tabela 53. Gmina Bogatynia – uwarunkowania charakteryzujące usługi kultury w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Ilość mieszkańców na 1 bibliotekę	4264	3303	3530
Księgozbiór w woluminach na 1000 mieszkańców	4433	4165	3707
Wypożyczenia w woluminach na 1 czytelnika	20,3	21,8	21,2
Liczba mieszkańców na 1 kino	25582	31910	56830
Liczba mieszkańców na 1 muzeum	-	-	69007

Z usług kultury wyższego rzędu (np.: teatry, opery, galerie, muzea, wystawy, itp.) mieszkańcy gminy Bogatynia korzystają poza jej granicami, głównie w Jeleniej Górze i Wrocławiu.

Obecna sieć i zakres usług kultury jest wystarczająca z punktu widzenia potrzeb. Władze samorządowe zamierzają nadal utrzymywać i kontynuować działalność istniejących placówek kulturalnych. Ponadto przyszłe działania powinny prowadzić do zachęcenia uczestnictwem w życiu kulturalnym miasta i gminy coraz większej liczby mieszkańców. Osiągnąć to można między innymi poprzez szersze dostosowanie oferty w kierunku potrzeb różnych grup wiekowych, między innymi wzbogacając obecną ofertę oraz łącząc działalność instytucji kulturalnych z innymi rodzajami aktywności, szczególnie w dziedzinach: sportu, rekreacji, gastronomii czy rozrywki. W najbliższym czasie nie przewiduje się likwidacji żadnej z placówek kulturalnych. Wśród niesprecyzowanych jeszcze zamierzeń inwestycyjnych wymienia się między innymi wybudowanie nowej biblioteki w Działoszynie oraz kapitalny remont budynku BOK w Bogatyni – Zatoniu przy ul. Ogrodowej.

5.7. Sport.

Działania klubów i licznych sekcji sportowych oraz urozmaicona infrastruktura sportowa to podstawowa możliwość rozwoju kultury fizycznej wśród mieszkańców miasta i gminy, a szczególnie dzieci i młodzieży.

Organizacją aktywności związanych ze sportem zajmuje się Ośrodek Sportu i Rekreacji (OSIR) w Bogatyni.

Infrastrukturę sportową w gminie tworzą między innymi:

kompleks sportowy przy ul. Sportowej 8 w Bogatyni:

- boisko do piłki nożnej;
- hala sportowa o wymiarach 25 x 12 x 7 m;
- boisko asfaltowe do koszykówki;
- boisko do siatkówki plażowej;
- skate park (tor rowerowo – rolkowy);
- siłownia,

kompleks sportowy przy ul. Białogórskiej 28 w Bogatyni;

- stadion z 2 płytami piłkarskimi (główna i treningowa);
- kompleks lekkoatletyczny;
- 4 korty tenisowe;
- zespół boisk do koszykówki i siatkówki;
- skate park (tor rowerowo – rolkowy);
- hotel z kawiarnią,

boiska do piłki nożnej w miejscowościach:

- Bogatynia ul. Leśna;
- Sieniawka;
- Opolno Zdrój;
- Krzewina;
- Porajów.

Sekcje sportowe reprezentują następujące kluby:

- Miejski Klub Sportowy „Granica Bogatynia” – piłka nożna;
- Ludowy Zespół Sportowy (LZS) „Zjednoczeni” Porajów – Kopaczów – piłka nożna;
- LZS Porajów – Kopaczów – piłka nożna (sekcja kobiet);
- LZS Działoszyn – Posada – piłka nożna;
- LZS „Jaśnica” – Opolno Zdrój – piłka nożna;
- LZS „Sudety” Sieniawka – piłka nożna;
- LZS „Pogoń” Markocice – piłka nożna;
- Wiejski Klub Sportowy „Gienty” Krzewina – piłka nożna;
- Bogatyński Szkolny Związek Sportowy „Szerszeń” – lekkoatletyka;
- Uczniowski Klub Sportowy „EL-TUR” Bogatynia SP nr 3 – szachy;
- Uczniowski Klub Sportowy „Smecz” Bogatynia – sekcja badmintonowa;
- Uczniowski Klub Sportowy „Squad” – taniec dyskotekowy;
- Klub Puszystych „Super Linia” Bogatynia – aerobik;
- Klub Modelarski „Iskra” Bogatynia – modelarstwo;

- Klub Sportowy „Grom” Bogatynia – taekwondo;
- Miejsko – Gminne Koło Polskiego Związku Wędkarskiego w Bogatyni;
- Międzyszkolne Koło Krajoznawczo – Turystyczne „Tramp”.

Infrastrukturę sportową na terenie gminy wzbogacają obiekty i place sportowe zlokalizowane przy placówkach szkolnych.

Działania samorządu powinny nadal koncentrować się wokół rozwoju oraz upowszechniania na terenie gminy różnych form sportu i rekreacji. Analogicznie do przedsięwzięć związanych z kulturą, należy kontynuować możliwość zrzeszania się w klubach i sekcjach sportowych dla miejscowej młodzieży. W najbliższych latach nie planuje się likwidacji i budowy obecnych obiektów.

5.8. Gospodarka mieszkaniowa.

5.8.1. Zasoby mieszkaniowe.

Przeciętne wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa w gminie Bogatynia są zbliżone do poziomu występującego w skali kraju i województwa dolnośląskiego. Podobnie kształtuje się problematyka związana z gospodarką mieszkaniową, to jest:

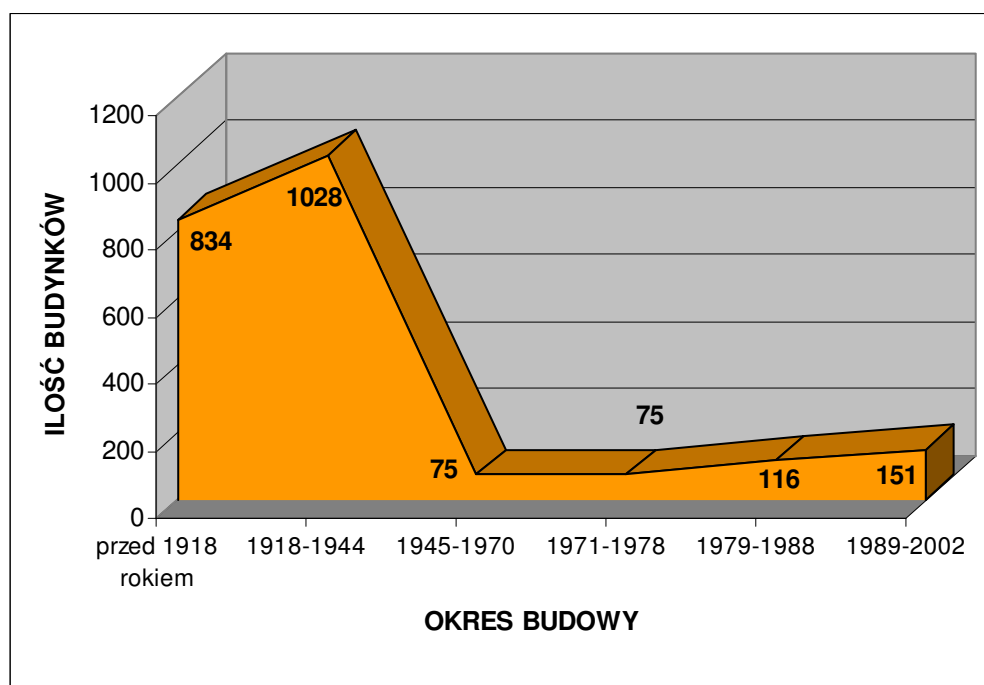
- wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie;
- ograniczone fundusze na remonty bieżące;
- niezaspokojone potrzeby kwaterunkowe ludności;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie;
- mała powierzchnia użytkowa w m² na 1 osobę;
- wysoka przeciętna liczba osób na 1 izbę.

Na terenie gminy występują zróżnicowane typy zabudowy. Zabudowa zagrodowa oraz jednorodzinna i jednorodzinna – usługowa występuje głównie na terenach wiejskich, natomiast zabudowa wielorodzinna na terenie miasta. Ponadto zabudowa wielorodzinna zlokalizowana jest na terenie wsi Opolno Zdrój. Powierzchnie działek w zależności od typu zabudowy wahają się od 500 do 2000 m². Przeciętna wysokość zabudowy na wsi wynosi 2, a maksymalnie 3 kondygnacje, natomiast w mieście do 5 kondygnacji.

Na podstawie wyników badań z powszechnego spisu ludności w 2002 roku można obliczyć, że spośród 2324 budynków mieszkalnych zlokalizowanych na terenie gminy aż 80 % wybudowano przed 1945 rokiem, z czego 45 % powstało przed 1918 rokiem. Większość z nich wymaga kapitalnych remontów.

Tabela 54. Gmina Bogatynia – struktura zasobów mieszkaniowych według wieku.

Okres budowy mieszkania	Ilość mieszkań	Struktura w %
przed 1918 rokiem	834	35,89
1918 – 1944	1028	44,23
1945 – 1970	75	3,23
1971 – 1978	75	3,23
1979 – 1988	116	4,99
1989 – 2002	151	6,50
w budowie	10	0,43
nie ustalono	35	1,51

Wykres 13. Gmina Bogatynia – budynki mieszkalne zamieszkałe według okresu ich budowy.**Tabela 55. Gmina Bogatynia – zasoby mieszkaniowe w 2003 roku.**

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia
Liczba mieszkań	8623
Liczba izb	31840

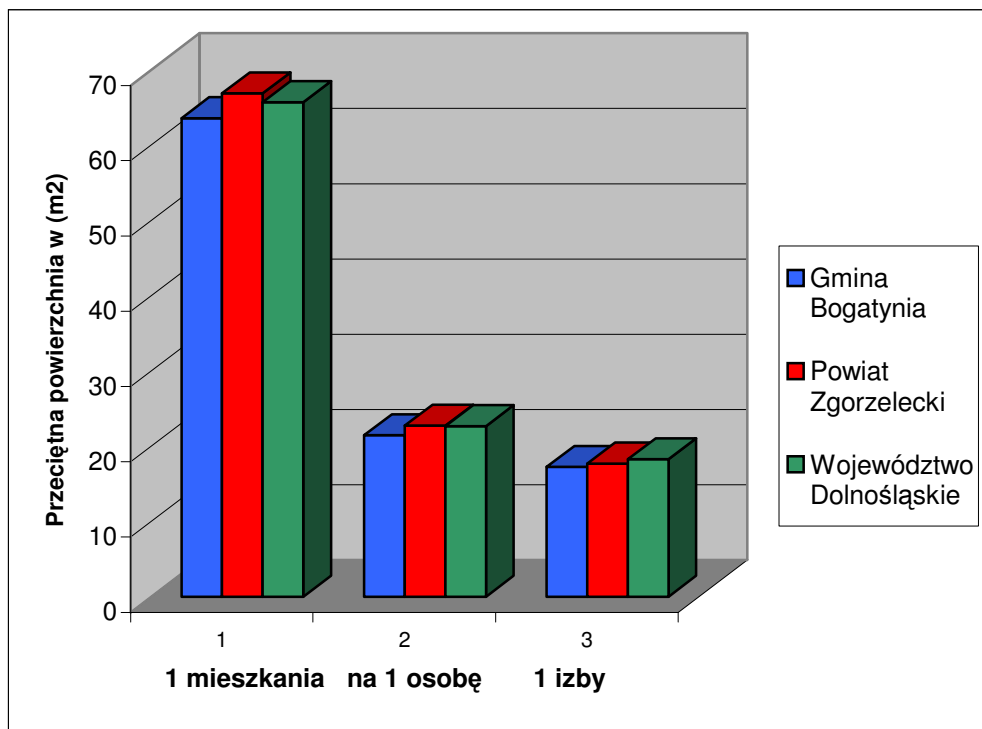
Całkowita powierzchnia użytkowa mieszkań wyniosła w 2003 roku 548,2 tys. m².

Tabela 56. Gmina Bogatynia – wskaźniki charakteryzujące warunki zamieszkania w 2003 roku.

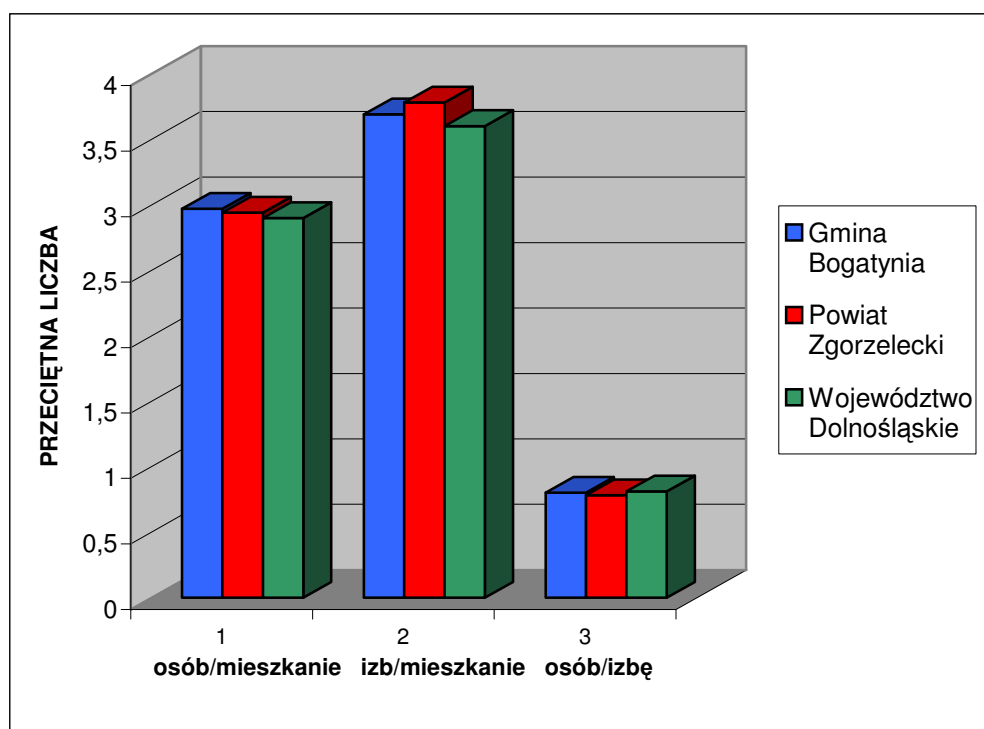
Przeciętna:	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelec ki	Województwo Dolnośląskie
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 mieszkania	63,57	66,88	65,70
Powierzchnia użytkowa w m ² 1 izby	17,22	17,67	18,26
Liczba izb w 1 mieszkaniu	3,69	3,78	3,60
Powierzchnia użytkowa w m ² na 1 osobę	21,43	22,73	22,66
Liczba osób w 1 mieszkaniu	2,97	2,94	2,90
Liczba osób w 1 izbie	0,80	0,78	0,81

Powyższe wskaźniki statystyczne dotyczące warunków zamieszkania w gminie Bogatynia są charakterystyczne dla gmin miejsko – wiejskich, w których liczba mieszkańców miasta stanowi znacznie ponad połowę wszystkich mieszkańców gminy. Wskaźniki te odznaczają się bowiem mniej korzystniejszymi uwarunkowaniami na tle gmin wiejskich powiatu i województwa w zakresie powierzchni użytkowej oraz liczbie izb, a z drugiej strony korzystniejszymi uwarunkowaniami w kontekście przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie oraz 1 izbę. Powodem tego stanu jest przede wszystkim znacznie mniejsza kubatura przeciętnego zabudowania w mieście niż na wsi, ale także fakt, że liczebność przeciętnego gospodarstwa domowego w mieście jest mniejsza od tego na wsi. Nie bez znaczenia jest również standard mieszkań, a zwłaszcza wiek substancji mieszkaniowej. Między innymi te powody decydują o tym, że przedstawione powyżej wskaźniki charakteryzujące warunki zamieszkania są w każdej kategorii mniej korzystne od przeciętnych uwarunkowań w powiecie bądź województwie.

Wykres 14. Gmina Bogatynia – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2003 roku (I).

Wykres 15. Gmina Bogatynia – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2003 roku (II).

5.8.2. Własność komunalna.

Własnością komunalną objętych jest 1580 mieszkań, składających się z około 5000 izb, o łącznej powierzchni użytkowej wynoszącej 74823,74 m². Zarządza nimi Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej w Bogatyni podporządkowany bezpośrednio Urzędowi Miasta i Gminy w Bogatyni. Cena 1 m² powierzchni użytkowej mieszkań komunalnych wynosi średnio 900 złotych.

Tabela 57. Gmina Bogatynia – komunalne zasoby mieszkaniowe w 2005 roku.

Wyszczególnienie	Własność Miasta i Gminy Bogatynia	% ogółu zasobów
Mieszkania	1580	18,32
Izby	5000	15,70
Powierzchnia użytkowa w m ²	74823	13,65

Własność komunalna stanowi 13,65 % ogółu zasobów mieszkaniowych na terenie miasta i gminy Bogatynia. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego wynosi 47,36 m² i składa się średnio z 3,16 izb. Ze względu na zły stan techniczny planuje się wyłączenie z użytkowania 5 mieszkań komunalnych. Obecnie na przydział mieszkania komunalnego oczekuje 300 rodzin.

5.8.3. Budownictwo mieszkaniowe.

Na terenie gminy Bogatynia w 2003 roku oddano do użytku 41 mieszkań, składające się z 227 izb (w tym w mieście: 39 mieszkań, składających się z 217 izb). Łączna powierzchnia użytkowa nowo oddanych mieszkań wyniosła 5925 m² (w tym w mieście 5628 m²). Wszystkie mieszkania oddano w systemie jednorodzinny. Obecnie cena 1 m² terenu przeznaczonego pod budownictwo mieszkaniowe waha się w granicach od 20 do 80 złotych. Jej poziom jest uzależniony od lokalizacji i stopnia uzbrojenia.

Tabela 58. Gmina Bogatynia – mieszkania oddane do użytku w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatyn ia	Powiat Zgorzelec ki	Województwo Dolnośląskie
Mieszkania oddane do użytku na 1000 ludności	1,60	2,95	3,65
Mieszkania oddane do użytku w budownictwie indywidualnym na 1000 ludności	1,60	2,44	2,35
Nowe izby mieszkalne na 1000 ludności	8,87	14,79	16,78
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w m ²	144,51	126,82	110,15
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 nowego mieszkania w budownictwie indywidualnym w m ²	144,51	142,14	138,82
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu	5,54	5,02	4,60
Przeciętna ilość izb w nowym mieszkaniu w budownictwie indywidualnym	5,54	5,44	5,53

W 2003 roku wskaźnik ilości nowych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców był blisko 2 razy niższy od wartości charakteryzującej powiat zgorzelecki oraz ponad 2 razy niższy od średniej w województwie dolnośląskim. Natomiast w kolejnym porównaniu obserwujemy, że przeciętna powierzchnia nowo oddanego mieszkania była wyższa od wartości przyporządkowanej dla powiatu i województwa. Stało się tak dzięki temu, że wszystkie nowe mieszkania w gminie Bogatynia to budownictwo jednorodzinne, charakteryzujące się większą powierzchnią użytkową od mieszkań w blokach wielorodzinnych. Należy nadmienić, że prezentowane dane nie są wizerunkiem stałych tendencji lecz tylko obrazem sytuacji w danym roku i mogą z roku na rok ulegać znacznym zmianom.

5.9. Bezpieczeństwo publiczne.

5.9.1. Policja.

Stan bezpieczeństwa w gminie w znacznym stopniu jest zdeterminowany przez funkcjonowanie stosownych jednostek powołanych w tym celu. W Bogatyni zlokalizowany jest Komisariat Policji, który podlega Komendzie Powiatowej Policji w Zgorzelcu. Do obsługi poszczególnych rejonów gminy oddelegowana jest właściwa liczba funkcjonariuszy. Policjanci obsługujący obszar gminy Bogatynia dysponują pojazdami służbowymi. Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się dodatkowych potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem Policji.

Tabela 59. Gmina Bogatynia – przestępczość w latach 1996 i 2004.

Zdarzenie	Rok 1996	Rok 2004
Przestępstwa stwierdzone	854	950
Przeprowadzone dochodzenia	863	942
Wykroczenia	342	135
Postępowania w sprawie o wykroczenia	712	657
Pouczenia	b.d.	249
Mandaty karne	b.d.	476

5.9.2. Ochrona przeciwpożarowa.

W zakresie ochrony przeciwpożarowej rejon miasta i gminy Bogatynia podlega Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej (PSP) w Zgorzelcu. Na terenie miasta zlokalizowana jest podległa PSP w Zgorzelcu Jednostka Ratowniczo – Gaśnicza. Dysponuje ona między innymi następującym sprzętem:

- Star GBA Pr 2/24/75;
- Star 244 GBA 2,5/16;
- IVECO SLRd;
- IFA SD-30 – drabina;
- Samochód operacyjny Polonez.

Ponadto na terenie gminy Bogatynia znajdują się 4 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP):

- OSP Kopaczów;
- OSP Porajów;
- OSP Sieniawka;
- OSP Działoszyn.

Wyposażenie techniczne miejscowych jednostek OSP obejmuje między innymi:

➤ **OSP Kopaczów:**

- samochód gaśniczy STAR 266P;
- motopompy: PO5, M8-8/1 oraz pływająca Maximum;
- agregat prądotwórczy;
- piła spalinowa;
- pompa szlamowa,

➤ **OSP Porajów:**

- samochód gaśniczy ŻUK A15;
- motopompa PO5;
- agregat prądotwórczy,

➤ **OSP Sieniawka:**

- samochód gaśniczy STAR 244P;
- motopompy: M8-8 oraz pływające: Maximum i Frogii;
- agregat prądowórczy;
- piła spalinowa;
- pompa szlamowa PS50,

➤ **OSP Działoszyn:**

- samochód gaśniczy ŻUK A15;
- motopompa PO5 x 2;
- piła spalinowa;
- pompa szlamowa PS50;
- agregat prądowórczy;
- pompa pływająca Frogii.

Ponadto miejscowe jednostki OSP posiadają niezbędny sprzęt do łączności, węże pożarnicze, drabiny, bosaki, siekiery, itp. Żadna z jednostek OSP z gminy Bogatynia nie jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego. Zakres działań możliwych do realizacji przez jednostki OSP jest ograniczony. Ze względu na stan techniczny sprzętu gaśniczego i pojazdów mogą brać one jedynie udział w nieskomplikowanych akcjach gaśniczych i zagrożeniach.

W 2004 roku Jednostka Ratowniczo – Gaśnicza w Bogatyni przeprowadziła na terenie gminy 448 akcji: 256 pożarów i 192 miejscowych zagrożeń¹³. Natomiast do końca listopada 2005 Jednostka brała udział w 438 akcjach ratowniczych na terenie gminy Bogatynia.

Z punktu widzenia gospodarki przestrzennej nie przewiduje się dodatkowych potrzeb terenowych związanych z funkcjonowaniem miejscowych jednostek PSP i OSP.

5.9.3. Ochrona przeciwpowodziowa.

Na terenie gminy Bogatynia istnieje zagrożenie powodziowe ze względu na występowanie rzeki Nysy Łużyckiej oraz jej dopływu rzeki Miedzianki, a także pozostałych ośmiu cieków wodnych, które są dopływami wyżej wymienionych rzek. Rzeki te mają reżim górski, co powoduje narażenie przyległych obszarów na występowanie nagłych i gwałtownych powodzi.

Stopień zagrożenia powodziowego w dolinach rzecznych determinowany jest zarówno czynnikami naturalnymi, takimi jak: rzeźba terenu, gleba, budowa geologiczna, szata roślinna, natężenie opadów atmosferycznych, powierzchnia i ukształtowanie zlewni i jej poszczególnych dopływów, jak również

---

¹³ Są to inne niż pożar zdarzenia wynikające z rozwoju cywilizacyjnego i naturalnych praw przyrody, stwarzające zagrożenie dla życia, środowiska lub mienia.

czynnikami antropogenicznymi, takimi jak: regulacja koryt rzecznych, infrastruktura hydrotechniczna, stopień zagospodarowania dolin rzecznych.

Największe zagrożenie powodziowe dla gminy Bogatynia stanowią wezbrania powodziowe w górnym biegu zlewni rzeki Nysy Łużyckiej. Górna część zlewni rzeki Nysy Łużyckiej to tereny górskie i podgórskie. Opady atmosferyczne przekraczają tam 700 – 800 mm rocznie, powstając wskutek ścierania się mas chłodnego powietrza polarno – morskiego z bardzo ciepłym powietrzem zwrotnikowym. Górski charakter dorzecza górnej Nysy Łużyckiej i jej większych dopływów oraz wysokie natężenie opadów niejednokrotnie powodują duży spływ powierzchniowy i gwałtowny przybór wody. Odcinek ten położony jest na terenie Republiki Czeskiej (Jizerskie Hory – Góry Izerskie).

Zagrożenia spowodowane wylewami rzeki Nysy Łużyckiej to przede wszystkim: podtopienia budynków mieszkalnych na Osiedlu Piastowskim w Porajowie, podtopienia około 40 ha użytków zielonych po północnej stronie miejscowości Sieniawka wzdłuż koryta rzeki w kierunku miejscowości Hirschfelde (Niemcy), około 45 ha gruntów w okolicach ul. Słonecznej w Bogatyni – Trzcińcu oraz około 54 ha użytków zielonych i gruntów ornych zlokalizowanych w sąsiedztwie stacji PKP w Krzewinie. Natomiast podtopieniami spowodowanymi przez rzekę Miedziankę zagrożone są tereny oraz około 40 ha budynków mieszkalnych w okolicach ulic: Turoszowskiej i Robotniczej w Bogatyni, a także około 21 ha gruntów w rejonie Bogatynia – Turoszów na trasie przepływu tej rzeki. Innym potencjalnym zagrożeniem powodziowym może być potok Jasienica w Opolnie Zdroju gdzie zalaniem zagrożonych jest około 50 ha gruntów ornych i użytków zielonych. Mogą również wystąpić podtopienia budynków mieszkalnych położonych w sąsiedztwie potoku. Teoretycznie zagrożenie powodziowe stwarza również zbiornik zaporowy Zatonie zlokalizowany na potoku Zatonka (na północ od Bogatyni), gdzie w wyniku przerwania zapory zagrożone powodzią są tereny Bogatyni – Zatonia.

W okresie powodzi z lipca 1997 roku na terenie gminy zalanych zostało około 70 ha gruntów ornych i użytków zielonych oraz odcinek 1 km drogi gminnej w okolicach stacji PKP w Krzewinie spowodowanych wylaniem rzeki Nysy Łużyckiej. Obecnie jako bezpieczne granice zabudowy należy przyjąć zasięg zalewu katastrofalnej powodzi z lipca 1997 roku.

5.10. Administracja samorządowa.

5.10.1. Urząd Miasta i Gminy.

Urząd Miasta i Gminy, zlokalizowany w miejscowości Bogatynia przy ul. Daszyńskiego 1, nadzoruje aktywności społeczno – gospodarcze w gminie. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym na czele urzędu gminy miejsko – wiejskiej stoi Burmistrz. Jest on kierownikiem Urzędu i zwierzchnikiem służbowym pracowników Urzędu oraz kierowników gminnych jednostek organizacyjnych. Struktura organizacyjna Urzędu Miasta i Gminy Bogatynia składa się z następujących wydziałów i stanowisk:

- Burmistrz;
- Zastępca Burmistrza ds. Inwestycji;
- Zastępca Burmistrza ds. Polityki Regionalnej;
- Sekretarz Gminy;
- Skarbnik Gminy;
- Rzecznik Prasowy;
- Główny Specjalista – pełnomocnik ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych;
- Inspektor ds. BHP;
- Samodzielny Referent – koordynator ds. przeciwdziałania bezrobociu;
- Referent ds. współpracy przygranicznej;
- Kancelaria (SK);
- Wydział Organizacyjny – Prawny (SP);
- Wydział Budżetowy (GF);
- Wydział Podatkowy (GP);
- Wydział Gospodarki Gruntami i Handlu (BH);
- Biuro Rady Gminy i Miasta (SBR);
- Wydział Polityki Regionalnej (RR);
- Wydział Spraw Obywatelskich (SO);
- Wydział Inwestycji (II);
- Wydział Infrastruktury i Ochrony Środowiska (IOŚ);
- Wydział Oświaty (ROŚ);
- Wydział Inicjatyw Gospodarczych i Promocji (IP);
- Wydział ds. Społecznych i Socjalnych (RS);
- Urząd Stanu Cywilnego (USC);
- Dział Audytu i Kontroli Wewnętrznej (BK0);
- Biuro Burmistrza (BB).

Łącznie stanowiska urzędnicze piastuje 127 osób.

Ponadto Urzędowi Miasta i Gminy Bogatynia podlegają następujące jednostki organizacyjne:

➤ **Jednostki budżetowe:**

Publiczne Przedszkole nr 1 w Porajowie;
Publiczne Przedszkole nr 3 w Bogatyni;
Publiczne Przedszkole nr 4 w Bogatyni;
Publiczne Przedszkole nr 5 w Bogatyni;
Publiczne Przedszkole nr 6 w Bogatyni;
Publiczne Przedszkole nr 7 w Bogatyni;
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 w Bogatyni;

Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3 w Bogatyni;
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5 w Bogatyni;
Publiczna Szkoła Podstawowa w Opolnie – Zdroju;
Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Porajowie;
Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Działoszynie;
Publiczne Gimnazjum nr 1 w Bogatyni;
Publiczne Gimnazjum nr 2 w Bogatyni;
Zespołu Szkół Energetycznych i Ekonomicznych w Bogatyni;
Integracyjny Żłobek Publiczny nr 1;
Ośrodek Sportu i Rekreacji;
Ośrodek Pomocy Społecznej;
Straż Miejska,

➤ **Institucje kultury:**

Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Bogatyni;
Bogatyński Ośrodek Kultury,

➤ **Zakłady budżetowe:**

Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej w Bogatyni,

➤ **Spółki Akcyjne:**

Bogatyńskie Wodociągi i Oczyszczalnia;
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej,

➤ **Spółki z o.o.:**

Gminny Zakład Mienia Komunalnego;
Gminne Przedsiębiorstwo Oczyszczania,
oraz:
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Bogatyni.

5.10.2. Gremia samorządowe.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym władzę wykonawczą w mieście i gminie Bogatynia sprawuje Burmistrz, wyłoniony na podstawie bezpośrednich wyborów. Władzę uchwałodawczą, odpowiednik władzy ustawodawczej Sejmu RP, pełni Rada Miasta i Gminy, składająca się z 20 osób. W wyniku wyborów samorządowych, które odbyły się jesienią 2002 roku, Rada Miasta i Gminy w Bogatyni składa się z 17 mężczyzn i 3 kobiet.

Tabela 60. Gmina Bogatynia – Radni Gminy według wieku w 2003 roku.

Wiek	Liczba radnych	Struktura w %
29 i mniej	1	5,00
30 – 59	16	80,00
60 i więcej	3	15,00

5.10.3. Współpraca krajowa i międzynarodowa.

Gmina Bogatynia jest członkiem wielu stowarzyszeń, organizacji i płaszczyzn współpracy zarówno na arenie krajowej jak i międzynarodowej:

- Związek Miast Polskich;
- Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa;
- Stowarzyszenie Dolny Śląsk w Unii Europejskiej;
- Związek Gmin Ziemi Zgorzeleckiej;
- Stowarzyszenie na Rzecz Promocji Dolnego Śląska;
- Klub Gmin Polskich;
- Związek Miast „Mały Trójkąt: Bogatynia – Hradek nad Nisou – Zittau”;
- Współpraca Trójstronna „Osobno ale wspólnie”: Bogatynia – Ostritz – Visniova.

5.11. Organizacje społeczne i polityczne.

Na terenie gminy działają liczne koła oraz stowarzyszenia społeczne. Należą do nich:

➤ **Koła:**

- Koło Gospodyń Wiejskich w Działoszynie;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Kopaczowie;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Markocicach;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Posadzie;
- Koło Gospodyń Wiejskich w Sieniawce;
- Klub Seniora przy Radzie Osiedla nr 6;
- Klub Puszystych „Super Linia”;
- Klub Krótkofalowców;
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Koło Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej.

➤ **Stowarzyszenia:**

- Bogatyńskie Stowarzyszenie Wspólnot Mieszkaniowych;
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków;
- Stowarzyszenie Radia i Telewizji Bogatynia;

- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Zarząd Miejsko – Gminny;
- Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych – Zarząd Koła Miejsko – Gminnego;
- Związek Sybiraków – Koło w Bogatyni;
- Polski Związek Hodowców Gołębi Pocztowych – Sekcja Bogatynia;
- Stowarzyszenie Turnieju Łgarzy;
- Stowarzyszenie Miłośników Piłki Każdej;
- ZHP – Drużyna Harcerska „Incendium” przy Komisariacie Policji w Bogatyni;
- ZHP – Szczep „Byle Dalej” przy Publicznym Gimnazjum nr 1 w Bogatyni.

➤ **Partie Polityczne:**

- Platforma Obywatelska – Biuro Terytorialne w Bogatyni;
- Prawo i Sprawiedliwość;
- Polskie Stronnictwo Ludowe – Zarząd Miejsko – Gminny;
- Samoobrona RP;
- Sojusz Lewicy Demokratycznej – Rada Miejsko – Gminna;
- Unia Wolności – Koło w Bogatyni.

➤ **Pozostałe organizacje:**

- Fundacja Ziemi Bogatyńskiej „Przyjazne Dłonie”;
- Miejski Klub Sportowy „Granica” Bogatynia;
- Związek Nauczycielstwa Polskiego – Zarząd Oddziału w Bogatyni;
- Związek Nauczycielstwa Polskiego – Zarząd Oddziału w Bogatyni – sekcja emerytów i rencistów;
- Stowarzyszenie PL – CB Radio;
- Towarzystwo Opieki nad Zwierzętami – Koło w Bogatyni;
- Towarzystwo Miłośników Ziemi Bogatyńskiej;
- Ludowe Zespoły Sportowe.

6. STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA.

Gmina Bogatynia ma wielofunkcyjny charakter z wiodącą rolą sektora przemysłowego. Zdecydowana większość mieszkańców pracuje w miejscowych zakładach produkcyjnych. Pozostała grupa pracuje w sektorze usługowym bądź rolniczym. W oparciu o analizy przeprowadzone na podstawie zebranych materiałów inwentaryzacyjnych oraz na podstawie występujących powiązań komunikacyjnych i funkcjonalnych, można przyjąć następujący system obsługi ludności miasta i gminy:

Ośrodek gminny 2 poziomu obsługi, o zasięgu lokalnym obsługujący w zakresie usług ponadpodstawowych teren całej gminy – miasto Bogatynia. Pełni ono funkcję administracyjną, stanowi ośrodek koncentracji usług dla ludności oraz obsługi działalności produkcyjnych i rolniczych. W mieście

znajdują się największe na terenie gminy zakłady przemysłowe. Tym samym miasto Bogatynia pełni funkcję lokalnego centrum rozwoju, które jest istotnym czynnikiem wzrostu i kumuluje usługi oraz inne działalności gospodarcze w skali umożliwiającej społeczny i ekonomiczny rozwój sąsiadujących z nimi miejscowości.

Ośrodki 1 poziomu obsługi z poszerzonym programem usługowym, współpracujące z ośrodkiem gminnym – wie: Porajów, Opolno Zdrój, Sieniawka i Działoszyn. Są to ośrodki stanowiące etap pośredni w kompleksowym systemie obsługi ludności, szczególnie w zakresie usług oświaty, opieki zdrowotnej i usług rynkowych, o odpowiednio dużej liczbie ludności w rejonie obsługi.

Ośrodki 1 poziomu obsługi, bliższego zasięgu; zaliczyć do nich można wie: Kopaczów, Posada, Jasna Góra, Bratków, Krzewina i Lutogniewice.

Wsie elementarne, o funkcjach typowo rolniczych, obsługujące ludność w podstawowym zakresie usług (niektóre nawet ich pozbawione). Zaliczyć do nich można pozostałe wie: Wyszków, Białopole i Wolanów.

7. GOSPODARKA.

7.1. Rolnictwo i leśnictwo.

Sektor rolniczy stanowi tylko funkcję uzupełniającą w strukturze gospodarczej gminy. Przeważają małe gospodarstwa rolne o areale około 15 ha, zajmujące się głównie uprawą ziemi oraz hodowlą. Współpracują na terenie gminy z licznymi podmiotami gospodarczymi.

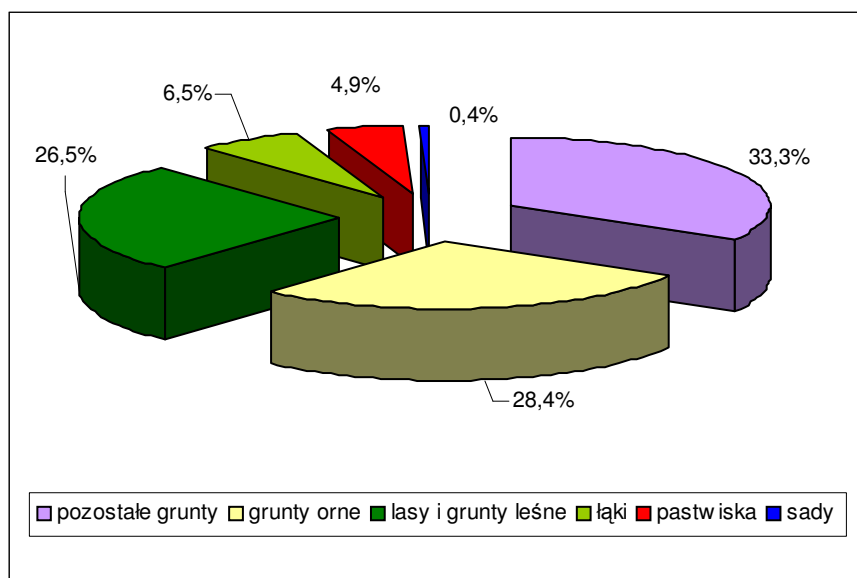
7.1.1. Struktura użytkowania i własnościowa gruntów.

Tabela 61. Gmina Bogatynia – użytkowanie gruntów w 2005 roku (w ha).

Powierzchnia ogólna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	W tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwisk a		
13617	5477	3862	61	882	672	3604	4536

Użytki rolne stanowią 40,22 % ogólnej powierzchni gminy, lasy i grunty leśne 26,47 %, a pozostałe grunty i nieużytki 33,31 %. Natomiast w strukturze użytków rolnych największy obszar zajmują grunty orne – 70,51 % oraz łąki – 16,10 %.

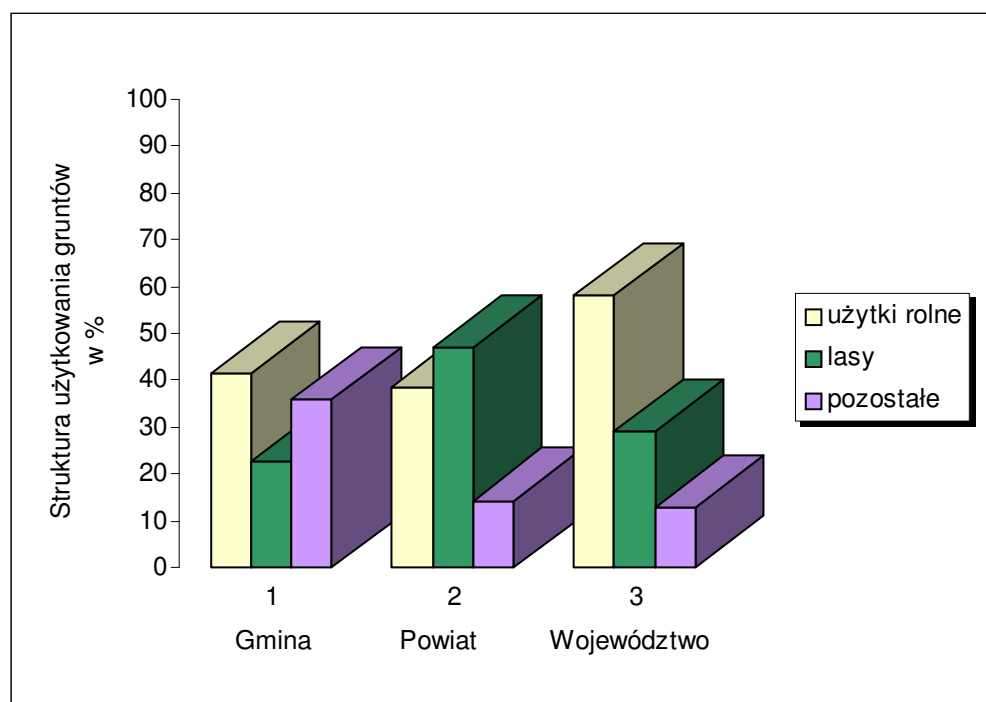
Wykres 16. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w 2005 roku.

Tabela 62. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w 2002 roku (w %).

Jednostka administracyjna	Użytki rolne				Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki	
	Razem	W tym					
		grunty orne	sady	łąki			pastwiska
Gmina Bogatynia	41,40	70,79	1,08	16,02	12,11	22,86	35,74
Powiat Zgorzelecki	38,67	66,38	1,32	18,86	13,44	46,98	14,35
Województwo Dolnośląskie	58,21	77,31	0,74	12,46	9,49	28,93	12,86

Wykres 17. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w 2002 roku w (%).

Z powyższej ryciny i tabeli wynika, że w porównaniu z powiatem i województwem na terenie gminy dominują tereny określone kategorią „pozostałe”, w skład których wchodzi między innymi: obszary zabudowy mieszkaniowej, tereny przemysłowe, place, ulice, skwery, parki, tereny wodne, nieużytki itp. W przypadku gminy Bogatynia w skład tej kategorii wchodzi przede wszystkim tereny użytkowane przez kopalnię węgla brunatnego raz elektrownię.

Tabela 63. Gmina Bogatynia – użytkowanie gruntów w gospodarstwach indywidualnych¹⁴ w 2002 roku (w ha).

Powierzchnia ogólna	Użytki rolne				Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki	
	Razem	W tym					
		grunty orne	sady	łąki			pastwiska
2702	2527	1888	33	373	233	21	154

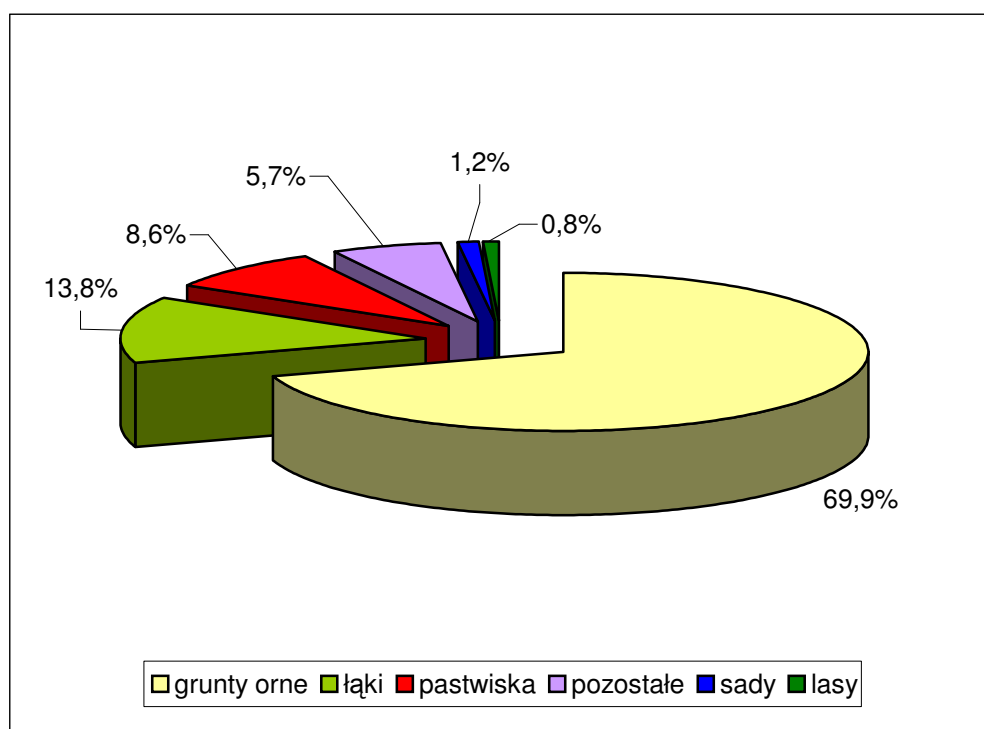
Gospodarstwa indywidualne stanowią 19,84 % powierzchni ogólnej gminy. Użytki rolne stanowią 93,52 % ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw indywidualnych, lasy i grunty leśne 0,78 %, a pozostałe ziemie oraz nieużytki 5,70 %. Natomiast struktura użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw indywidualnych kształtuje się w następujący sposób:

grunty orne – 74,71 %;

sady – 1,31 %;

łąki – 14,76 %;

pastwiska – 9,22 %.

Wykres 18. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach indywidualnych w 2002 roku.

¹⁴ Za gospodarstwo indywidualne uważa się gospodarstwo będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub

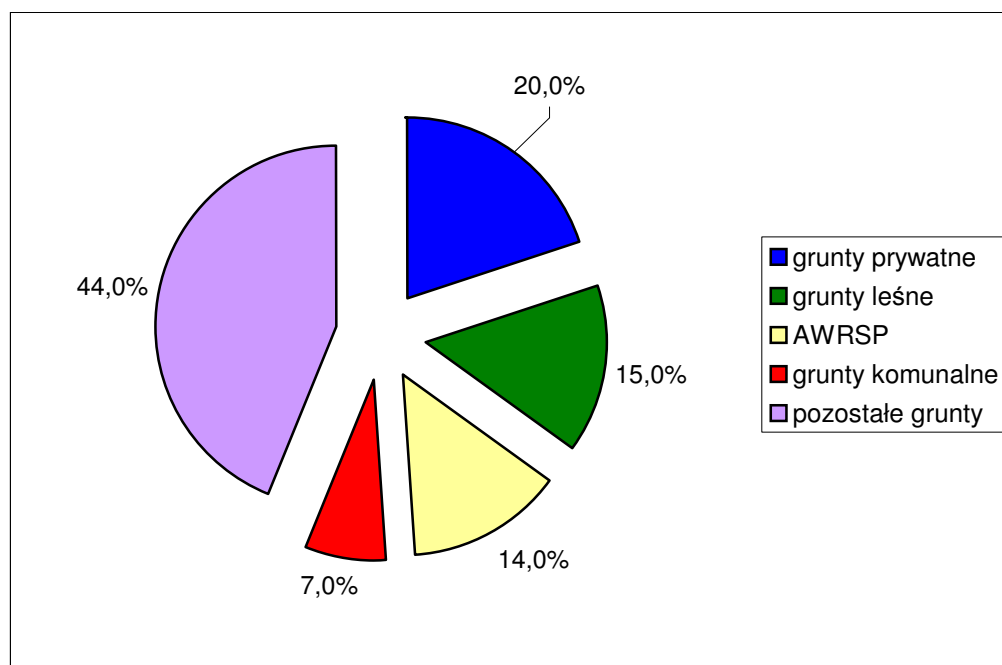
Udział gospodarstw indywidualnych w stosunku do ogólnej powierzchni poszczególnych elementów kształtujących przestrzeń gminy Bogatynia przedstawia się w następujący sposób:

- użytki rolne razem – 44,82 %;
- grunty orne – 47,31 %;
- sady – 54,10 %;
- łąki – 41,31 %;
- pastwiska – 34,11 %;
- lasy – 0,67 %;
- pozostałe grunty – 3,16 %.

Tabela 64. Gmina Bogatynia – struktura własności gruntów w 2005 roku.

Własność	Struktura w %
Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa	14
Grunty Lasów Państwowych	15
Grunty prywatne	20
Grunty komunalne	7
Grunty pozostałe ¹⁵	44

Wykres 19. Gmina Bogatynia – struktura własności gruntów w 2005 roku.

grupy osób.

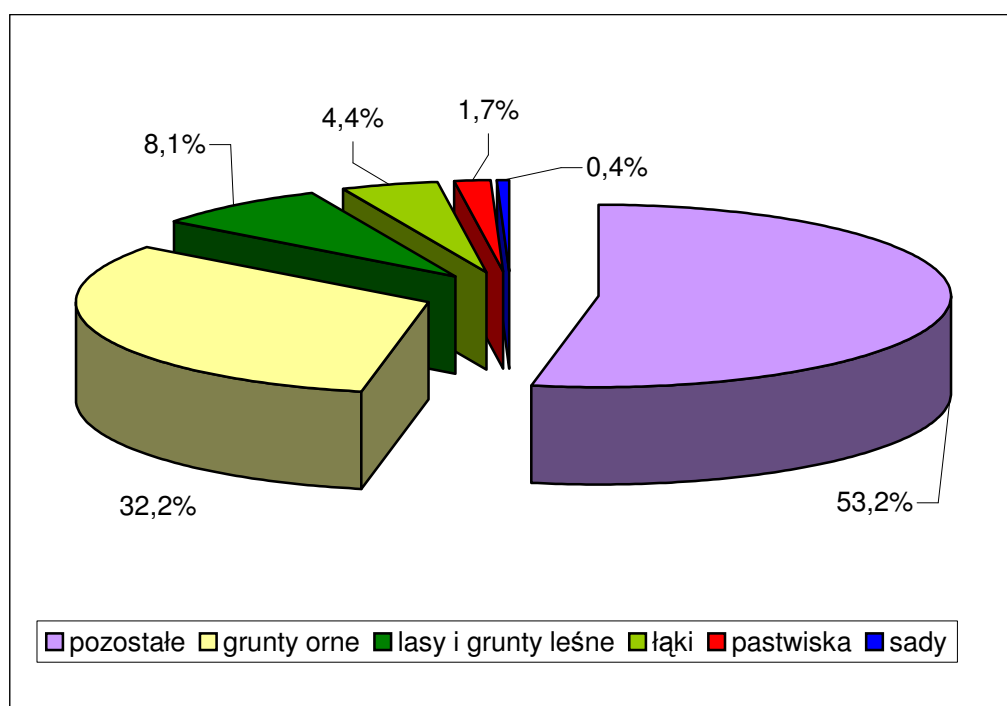
¹⁵ W skład kategorii pozostałe wchodzi między innymi: grunty spółek prawa handlowego, grunty rolniczych spółdzielni produkcyjnych, grunty kościołów i związków wyznaniowych, itd.

7.1.2. Charakterystyka gospodarstw rolnych.

Tabela 65. Gmina Bogatynia – użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych¹⁶ w 2002 roku (w ha).

Powierzchnia ogólna	Użytki rolne					Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty i nieużytki
	Razem	W tym					
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska		
6066	2351	1954	27	265	104	489	3226

Gospodarstwa rolne stanowią 44,55 % powierzchni ogólnej gminy. Użytki rolne stanowią 38,76 % ogólnej powierzchni gruntów gospodarstw rolnych, lasy i grunty leśne 8,06 %, a pozostałe ziemie oraz nieużytki 53,18 %. Natomiast struktura użytków rolnych będących we władaniu gospodarstw rolnych kształtuje się w następujący sposób: grunty orne – 83,15 %, sady – 1,15 %, łąki – 11,27 %, pastwiska – 4,42 %.

Wykres 20. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w 2002 roku.

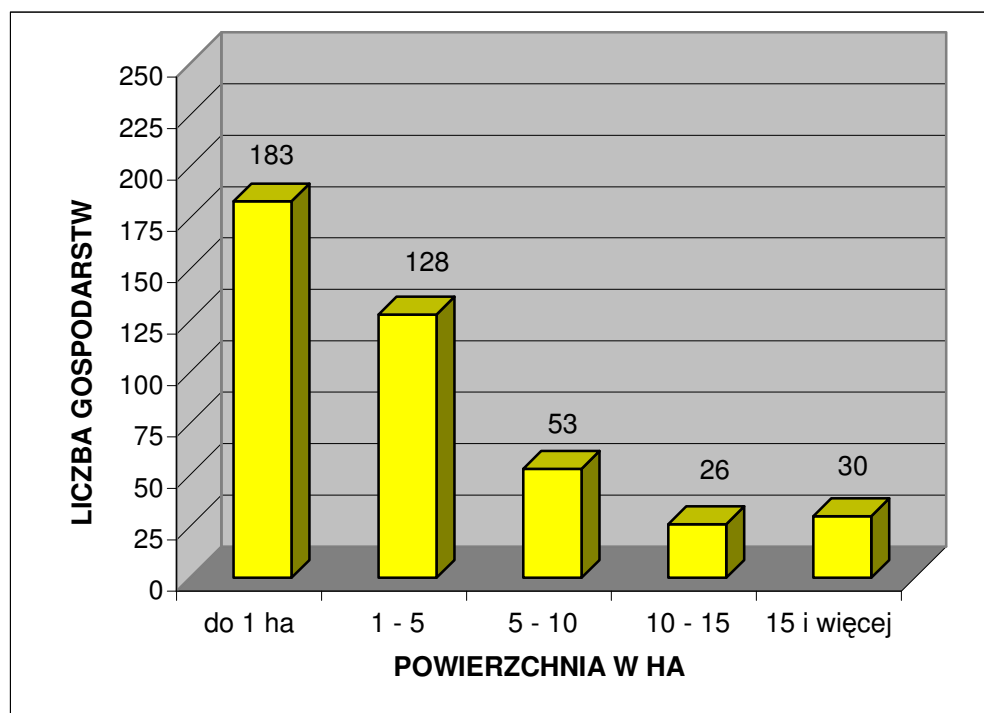
¹⁶ Za gospodarstwo rolne uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego w 2002 roku na terenie gminy Bogatynia funkcjonowało 420 gospodarstw rolnych. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego zajmuje areal około 15 ha i jest większa od przeciętnej wartości występującej w powiecie zgorzeleckim oraz województwie dolnośląskim.

Tabela 66. Gmina Bogatynia – struktura powierzchni gospodarstw rolnych w 2002 roku.

Powierzchnia gospodarstwa w ha	Ilość gospodarstw	Struktura (%)
do 1 ha	183	43,57
1 – 5	128	30,48
5 – 10	53	12,62
10 – 15	26	6,19
15 i więcej	30	7,14

Wykres 21. Gmina Bogatynia – charakterystyka struktury agrarnej w 2002 roku.

Gospodarstwa bardzo małe, to jest o areale do 5 ha, stanowią aż 74 % ogólnej liczby gospodarstw w gminie. Gospodarstwa małe, to jest o areale od 5 do 10 ha stanowią blisko 13 %, natomiast gospodarstwa średnie jak na polskie warunki, czyli o powierzchni od 10 ha do 15 ha to ponad 6 % ogółu, a gospodarstwa duże o areale powyżej 15 ha stanowią zaledwie ponad 7 % ogółu. Należy więc przyjąć, że struktura obszarowa gospodarstw rolnych jest bardzo rozdrobniona. Większość małych gospodarstw poszukuje i będzie poszukiwać dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu. Aby sprostać realiom współczesnej gospodarki rynkowej należy przyspieszyć tempo restrukturyzacji sektora rolniczego, celem poprawy struktury agrarnej gospodarstw. Należy nadmienić, że na podstawie danych z Powszechnego Spisu

Rolnego z 2002 roku 243 gospodarstwa (57,86 % ogółu) prowadziło wyłącznie działalność rolniczą. Ponadto należy zaznaczyć, że 30 gospodarstw o areale większym niż 15 ha skupiało w swoim władaniu aż 4951 ha z 6066 ha ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych, czyli 81,62 %. Dodać należy również, że tylko 1308 ha z 4951 ha (26,42 %), będących we władaniu tych gospodarstw przeznaczonych było pod użytki rolne.

Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego (2002 rok) gospodarstwa rolne z terenu gminy Bogatynia dysponowały:

- 184 ciągnikami;
- 29 kombajnami zbożowymi;
- 3 kombajnami ziemniaczanymi;
- 8 samochodami ciężarowymi;

Ponadto:

- 150 gospodarstw dysponowało – stodołami;
- 111 gospodarstw – oborami;
- 62 gospodarstwa – chlewniami;
- 82 gospodarstw – kurnikami;
- 48 gospodarstw – budynkami wielofunkcyjnymi.

7.1.3. Jakość gleb, uprawy, hodowla i ceny gruntów.

Pod względem jakości gleb wyrażonej klasyfikacją według klas bonitacyjnych gmina Bogatynia posiada bardzo dobre warunki do produkcji rolniczej. Areał gruntów bardzo dobrych i dobrych należących do II i III klasy bonitacyjnej wynosi 51,44 %. Natomiast areał gruntów średnich należących do IV klasy bonitacyjnej wynosi 35,80 % ogólnej powierzchni gruntów ornych. Zaś ziemie słabe i bardzo słabe V i VI klasy bonitacyjnej stanowią zaledwie 12,76 % ogólnej powierzchni gruntów ornych. %. Udział użytków zielonych będących w I – III klasie bonitacyjnej wynosi 40,80 %, w IV klasie – 50,28 % zaś najslabsze V i VI klasy to 8,92 %.

Według opracowanej przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach (IUNG Puławy) kompleksowej metody waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej, obliczony dla gminy Bogatynia wskaźnik wartości wynosi 80,5 pkt.

Tabela 67. Gmina Bogatynia – odsetek gruntów ornych bardzo dobrych i dobrych (I – IVa klasa bonitacyjna) według miejscowości.

Miejscowość	Odsetek gruntów ornych w I – IVa klasie bonitacyjnej
Białopole	93,57
Biedrzychowice	85,14
Bogatynia	75,84
Bratków	87,22
Działoszyn	72,55
Jasna Góra	10,69
Kopaczów	97,02
Krzewina	50,74
Lutogniewice	92,03
Opolno Zdrój	77,09
Porajów	88,89
Posada	85,43
Rybarzowice	91,48
Sieniawka	100,00
Wigancice	93,38
Wolanów	97,46
Wyszków	96,46

Grunty o najwyższym wskaźniku bonitacji występują w obrębach: Sieniawka, Wolanów, Kopaczów, Wyszków, Białopole, Wigancice, Lutogniewice i Rybarzowice (ponad 90 % gruntów ornych w klasie I – IVa), zaś o wskaźniku najniższym w miejscowościach: Jasna Góra, Krzewina, Działoszyn, Bogatynia i Opolno Zdrój (powyżej 20 % gleb w klasie IVb – VI).

Tabela 68. Gmina Bogatynia – odsetek użytków zielonych bardzo dobrych i dobrych (I – III klasa bonitacyjna) według miejscowości.

Miejscowość	Odsetek użytków zielonych w I – III klasie bonitacyjnej
Białopole	80,82
Biedrzychowice	60,26
Bogatynia	24,33
Bratków	58,33
Działoszyn	46,50
Jasna Góra	9,53
Kopaczów	54,68
Krzewina	23,67
Lutogniewice	27,40
Opolno Zdrój	56,84
Porajów	27,77
Posada	51,65
Rybarzowice	68,84
Sieniawka	86,73
Wigancice	58,02
Wolanów	60,65
Wyszków	72,36

Użytki zielone o najwyższym wskaźniku bonitacji występują w obrębach: Sieniawka, Białopole, Wyszków, Rybarzowice, Wolanów i Biedrzychowice (ponad 60 % użytków zielonych w klasie I – III), zaś o wskaźniku najniższym w miejscowościach: Jasna Góra, Krzewina, Bogatynia, Lutogniewice i Porajów (poniżej 30 % użytków zielonych w klasie IV – VI).

Powyższe uwarunkowania decydują, że głównym kierunkiem w produkcji rolniczej jest uprawa roślinna dostosowana przede wszystkim na potrzeby rolno – spożywczego przemysłu przetwórczego oraz hodowla zwierząt. Największe znaczenie w gminie miały w 2002 roku (według danych ze spisu powszechnego) następujące uprawy:

- zboża podstawowe – 1145 ha (85,13 % powierzchni zasiewów);
- rzepak i rzepik – 82 ha (6,10 %);
- ziemniaki – 71 ha (5,28 %);
- okopowe pastewne – 41 ha (3,05 %);
- buraki cukrowe – 1 ha (0,07 %);
- pozostałe – 5 ha (0,37 %).

Natomiast wśród zbóż podstawowych dominują:

- pszenica – 522 ha (47,24 % zasiewów zbóż podstawowych);

- żyto – 208 ha (18,82 %);
- jęczmień – 162 ha (14,66 %);
- owies – 113 ha (10,23 %);
- mieszanki zbożowe – 62 ha (5,61 %);
- pszenżyto – 38 ha (3,44 %).

Warunki glebowe gminy, odpowiadające średniej występującej w województwie dolnośląskim powodują, że plony głównych ziemiopłodów są zbliżone do przeciętnych wartości osiągniętych w regionie i kształtują się na następującym poziomie (w dt z 1 ha):

Tabela 69. Gmina Bogatynia – plony głównych ziemiopłodów w 2004 roku.

Wyszczególnienie	Szacunek wynikowy w dt z 1 ha
Pszenica ozima	50
Pszenica jara	45
Żyto ozime	50
Jęczmień ozimy	60
Jęczmień jary	45
Owies	50
Pszenżyto ozime	60
Kukurydza	60
Ziemniaki	190
Rzepak ozimy	35

Produkcja zwierzęca dostosowana jest do bieżących potrzeb na rynku. Na terenie gminy Bogatynia główne kierunki hodowli w 2002 roku (według danych ze spisu powszechnego) to:

- drób ogółem – 3791 sztuk;
- trzoda chlewna – 1216 sztuk;
- bydło – 312 sztuk;
- owce – 134 sztuki;
- króliki – 76 sztuk;
- kozy – 54 sztuki;
- konie – 17 sztuk.

Cena za 1 ha użytków rolnych kształtuje się na poziomie od 3000 do 7000 tysięcy złotych. Jej wysokość uzależniona jest od klasy bonitacyjnej gruntu.

Uchwalone w 2001 roku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia przewiduje uzupełniającą funkcję rolnictwa, mimo że użytki rolne stanowią ponad 40 % powierzchni gminy. Wpływ na to ma ekologiczne skażenie gleb. W związku z tym wyklucza się uprawy

żywniowe. Jako główny kierunek produkcji preferowana jest techniczna obsługa rolniczych terenów gmin sąsiednich.

7.1.4. Leśnictwo.

Gmina charakteryzuje się znacznym zalesieniem. Lasy i grunty leśne stanowią 26,47 % powierzchni gminy, to jest 3604 ha. Jest to wskaźnik zdecydowanie niższy od średniej dla powiatu zgorzeleckiego – 46,98 % i zbliżony do średniej charakteryzującej województwo dolnośląskie – 28,93 %.

Tabela 70. Gmina Bogatynia – wskaźnik lesistości w 2002 roku.

	Gmina Bogatynia ¹⁷	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Lesistość (%)	26,47	46,98	28,93

Lasami znajdującymi się na terenie gminy Bogatynia zarządza Nadleśnictwo Pieńsk, należące do Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu. Na terenie gminy zlokalizowane są dwa leśnictwa: Bogatynia i Posada.

Zwarte kompleksy leśne porastają głównie południową, wschodnią i centralną część gminy. Zwarty kompleks leśny zlokalizowany jest także w północno – zachodniej części gminy (Trzciniec – Posada). We władaniu osób fizycznych jest zaledwie 71 ha lasów i gruntów leśnych, to jest 2 % ich ogólnej powierzchni.

Znaczna część lasów na terenie miasta i gminy została uznana jako lasy ochronne. 978 ha lasów podlega ochronie jako lasy położone w granicach administracyjnych miasta Bogatynia. Pozostałe podlegają ochronie jako glebochronne, wodochronne, zagrożone zanieczyszczeniami przemysłowymi oraz jako rezerwat przyrody. W tym ostatnim przypadku jest to 5,27 ha lasu mieszanego wyżynnego, objętego ochroną jako rezerwat przyrody „Grądy koło Posady”. Lasy rezerwatowe są także chronione, jako wykazujące III strefę uszkodzeń przemysłowych.

W lasach ochronnych prowadzi się gospodarkę leśną zapewniającą utrzymanie spełnianych funkcji ochronnych. Istnienie takich form ochronnych na terenie lasów położonych w granicach gminy Bogatynia w zasadniczy sposób wpływa na możliwości ich wykorzystywania dla celów rekreacyjnych. Racjonalna gospodarka leśna zapewnia: ochronę gleb i terenów szczególnie narażonych na zniszczenie lub uszkodzenie oraz ochronę wód powierzchniowych i głębinowych. Właściwa gospodarka leśna pozwala miejscowym lasom na spełnianie różnych funkcji, które można podzielić na dwie podstawowe grupy: funkcja produkcyjna i pozaprodukcyjna. Funkcje produkcyjne (gospodarcze) lasu polegają na zdolności do produkcji biomasy i ciągłego powtarzania tego procesu, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców

¹⁷ Dane na rok 2005.

niedrzewnych pozyskiwanych z lasu, w tym użytków gospodarki łowieckiej. Do funkcji pozaprodukcyjnych zaliczyć należy: funkcje ekologiczne i społeczne. Funkcje ekologiczne wyrażają się między innymi korzystnym wpływem lasów na kształtowanie: klimatu, atmosfery, regulacji obiegu wody w przyrodzie, ochronę gleb przed erozją i krajobrazu przed stepowaniem, zachowanie potencjału biologicznego (różnorodność gatunków i ekosystemów) i różnorodności krajobrazu. Funkcje społeczne lasu kształtują głównie korzystne warunki: zdrowotne, rekreacyjne, turystyczne i edukacyjne dla społeczeństwa.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest utrzymanie i odtwarzanie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego oraz naturalnego, a także prowadzenie racjonalnej gospodarki leśnej związanej z pozyskiwaniem drewna. Ponadto zgodnie z tendencją zwiększania lesistości kraju wskazane byłoby przeznaczenie pod zalesienie nie użytkowanych gruntów rolnych i użytków zielonych V i VI klasy bonitacyjnej. Areał wszystkich gruntów ornych i użytków zielonych V i VI klasy na terenie gminy Bogatynia to 652 ha. Przeznaczenie tych terenów pod zalesienie spowodowałoby wzrost lesistości gminy z obecnych 26,47 % do 31,26 %.

7.2. Działalności produkcyjne.

7.2.1. Górnictwo i przetwórstwo kopalin.

Złoże surowców ilastych ceramiki budowlanej „Wolanów” było eksploatowane w latach 1894 – 1944. Po II wojnie światowej eksploatację wznowiono na krótko w 1957 roku, jednak po kilku miesiącach wydobywania zaniechano. Od czasu opracowania karty rejestracyjnej w 1960 roku złoże pozostaje niezagospodarowane.

Eksploatację złoża bazaltu „Wojtek” podjęto w 1941 roku i przerwano przed końcem II wojny światowej. Złoże udostępniono pojedynczym wyrobiskiem. Po kilkunastoletniej przerwie eksploatację podjęło Dolnośląskie Przedsiębiorstwo Budowy Elektrowni i Przemysłu w Turoszowie. Korzystając z istniejącego wyrobiska wydobywano rocznie około 75 tys. ton bazaltu. W 1959 roku eksploatacja ta została wstrzymana. Od czasu opracowania karty rejestracyjnej w 1963 roku złoże jest niezagospodarowane.

Jedynym zagospodarowanym złożem na terenie gminy Bogatynia, spośród wymienionych w podrozdziale nr 2.4.2. jest złoże węgla brunatnego „Turów”. Wydobywanie węgla brunatnego ma tutaj długie tradycje, sięgające XVIII wieku. Przemysł wydobywczy węgla brunatnego rozbudował się w końcu XIX wieku, dając początki rozwojowi energetyki. Omawiany obszar znany był pod nazwą Zagłębia Górnoluzyckiego, znajdującego się wówczas wśród największych kompleksów górniczo – energetycznych Europy. Kopalnia „Turów”, która początkowo stanowiła zaplecze dla niemieckiej elektrowni „Hirschfelde” i pracowała pod nazwą „Graniczna”, obecnie prowadzi wydobywanie węgla brunatnego na potrzeby pobliskiej elektrowni „Turów”, która została uruchomiona w 1962 roku. Powierzchnia obszaru górniczego, który został utworzony w 1993 roku wynosi 6607,5 ha, a terenu górniczego utworzonego w 1996 roku 7374,6 ha. Użytkownikiem

złoża jest obecnie BOT Kopalnia Węgla Brunatnego „Turów” SA, która posiada koncesję na wydobycie kopaliny wydaną w 1994 roku i ważną na okres 26 lat.

Eksploatacja złoża prowadzona jest metodą odkrywkową. Nadkład jest usuwany z niezbędnym wyprzedzeniem dla wydobycia węgla i zwałowany na zwałowisku wewnętrznym. Zwałowisko to wzmacnia i buduje jednocześnie filar ochronny dla rzeki Nysy Łużyckiej. Eksploatacja górnicza jest całkowicie zmechanizowana. Nadkład i węgiel urabiany jest wielkogabarytowymi koparkami wieloczerpakowymi, które osiągają wydajność od 500 do 2000 m³/h. Urobek jest odstawiany i transportowany z koparek do miejsc przeznaczenia układem ciągów przenośników taśmowych. W układzie transportowym znajdują się również rozdzielnia nadkładu oraz rozdzielnia i sortownia węgla. Początkowo urabiana była północna część złoża, w której występowały bardzo korzystne warunki eksploatacji, z uwagi na niski stosunek N/Z. Obecnie stopniowe wyeksploatowanie pola północnego wymaga udostępniania niższych poziomów oraz rozwoju frontu eksploatacyjnego pola południowego. Wyrobisko odkrywkowe zajmuje obecnie 2200 ha, a docelowa jego powierzchnia ma wynieść około 2700 ha, przy średniej głębokości od poziomu 225 m n.p.m. około 200 m. Planowany jest wodny kierunek jego rekultywacji, co przewidziane jest po 2040 roku.

Odwodnienie złoża prowadzone jest barierami studni głębinowych oraz wyrobiskami podziemnymi. Obecnie dopływ wód do wyrobisk kształtuje się na poziomie około 40 m³/min i nie przewiduje się jego wzrostu. Składowanie nadkładu i odpadów poeksploatacyjnych odbywa się obecnie na dwóch zwałowiskach wewnętrznych o łącznej powierzchni 954 ha i kubaturze 240,0 tys. m³. Grunty tam składowane to w większości ropy i mułki, a podrzędnie także piaski i piaski ze żwirem. Składowane są tutaj również odpady pochodzące z pobliskiej elektrowni w postaci popiołów. Do 2005 roku użytkowane było również zwałowisko zewnętrzne, położone na północ od Bogatyni, o powierzchni 2175 ha i kubaturze 1450 mln m³. Na zwałowisku zewnętrznym, którego najwyższa rzędna wynosi 465 m n.p.m., a bezwzględna wysokość wynosi 245 m n.p.m. kończy się obecnie rekultywacja leśna. Dla potrzeb budowy warstwy przepuszczalnej, niezbędnej dla właściwego odwadniania podłoża oraz do poprawy stateczności skarp w procesie zwałowania i rekultywacji wykorzystane były tutaj również odpady określone jako inne niż niebezpieczne, między innymi takie jak: gruz budowlany, gruz ceglany, gleba i kamienie. Obszar został przekazany zalesiony i przekazany Administracji Lasów Państwowych.

Działalność kopani „Turów” wpływa intensywnie na środowisko, co związane jest głównie z zajmowaniem, przekształcaniem i deformacją powierzchni terenu. W zakresie deformacji terenu za główne źródło szkód górniczych i zagrożeń geotechnicznych należy uznać przemieszczanie skarp i zboczy oraz osiadanie terenu. Zjawiska te notowane są przez uruchomiony w 1991 roku system monitoringu stanu bezpieczeństwa eksploatacji oraz jej wpływu na otaczające środowisko.

7.2.2. Pozostałe działalności produkcyjne i struktura zatrudnienia w większych zakładach pracy.

Rejon Bogatyni należy do głównych ośrodków przemysłu wydobywczego, nie tylko w województwie dolnośląskim, ale i w całej Polsce. Zdecydował o tym rozwój wydobywania węgla brunatnego. Bazująca na tym surowcu pobliska elektrownia jest jednym z największych producentów energii elektrycznej w kraju. BOT KWB „Turów” SA oraz BOT Elektrownia „Turów” SA są jednocześnie największymi pracodawcami w gminie. Ponadto na terenie miasta i gminy funkcjonuje kilkadziesiąt innych zakładów produkcyjnych, zajmujących się głównie przetwórstwem przemysłowym i zatrudniających od kilku do kilkudziesięciu osób każdy.

Tabela 71. Gmina Bogatynia – wykaz większych zakładów pracy (pracodawców) w 2005 roku.

Nazwa zakładu	Lokalizacja	Opis klasy działalności według EKD	Zatrudnienie
BOT KWB „Turów” SA	Bogatynia	Górnictwo i wzbogacenie węgla brunatnego	4671 ¹⁸
BOT Elektrownia „Turów” SA	Bogatynia	Wytwarzanie i dystrybucja energii elektrycznej	1836
Przedsiębiorstwo Usługowo – Produkcyjne „ELTUR SERWIS” sp. z o.o.	Bogatynia	Produkcja pozostałych maszyn specjalnego przeznaczenia, gdzie indziej nie sklasyfikowana	700
„EGBUD” sp. z o.o. Przedsiębiorstwo Budownictwa Górniczego i Energetycznego	Bogatynia	Budownictwo ogólne i inżynieria lądowa	183
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej	Bogatynia	Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	181
Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych	Sieniawka	Szpitalnictwo	158 ¹⁹
Bogatyńskie Wodociągi i Oczyszczalnia SA	Bogatynia	Pobór, oczyszczanie i rozprowadzanie wody	156 (150) ²⁰
Przedsiębiorstwo Transportowe	Bogatynia	Pasażerski transport pozarozkładowy	154

¹⁸ XXX – zatrudnienie ogółem.

¹⁹ XXX – zatrudnienie z terenu gminy.

²⁰ (XXX) – w tym zatrudnienie z terenu gminy.

„ELTUR TRANS” sp. z o.o.		drogowy	
Gminne Przedsiębiorstwo Oczyszczania sp. z o.o.	Bogatynia	Odprowadzanie ścieków, wywóz śmieci, usługi sanitarne i pokrewne	137 (136)
Urząd Miasta i Gminy	Bogatynia	Kierowanie podstawowymi rodzajami działalności publicznej	127 (117)
Integracyjny Żłobek Publiczny nr 1	Bogatynia	Żłobki	4
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 3	Bogatynia	Szkolnictwo podstawowe	122
Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum	Porajów	Szkolnictwo podstawowe	87
Publiczne Gimnazjum nr 1	Bogatynia	Szkolnictwo podstawowe	76
Miejski Zakład Gospodarki Komunalnej	Bogatynia	Zarządzanie nieruchomościami na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu	73
Zespół Szkół Energetycznych i Ekonomicznych	Bogatynia	Szkolnictwo średnie	72
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1	Bogatynia	Szkolnictwo podstawowe	71
Zespół Szkół Zawodowych	Bogatynia	Szkolnictwo średnie	61
Publiczne Gimnazjum nr 2	Bogatynia	Szkolnictwo podstawowe	56
Przychodnia Lekarska „ELTUR Zdrowie” sp. z o.o.	Bogatynia	Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	48 (39)
Ośrodek Pomocy Społecznej	Bogatynia	Opieka socjalna bez zakwaterowania	47 (46)
Komisariat Policji	Bogatynia	Działalność dotycząca porządku i bezpieczeństwa publicznego	46
Zespół Szkół Ogólnokształcących	Bogatynia	Szkolnictwo średnie	42
Przedszkole nr 3	Bogatynia	Wychowanie przedszkolne	42
Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej SA	Bogatynia	Wytwarzanie i dystrybucja pary wodnej i gorącej wody	39
Publiczna Szkoła Podstawowa nr 5	Bogatynia	Szkolnictwo podstawowe	37
Zespół Szkoły			

Podstawowej i Gimnazjum	Działoszyn	Szkolnictwo podstawowe	36
Publiczne Przedszkole nr 4	Bogatynia	Wychowanie przedszkolne	35
Urząd Pocztowy ul. Pocztowa	Bogatynia	Działalność poczty państwowej	35
Przychodnia Lekarska „TUR-MED” sp. z o.o.	Bogatynia	Działalność w zakresie ochrony zdrowia ludzkiego	32 (27)
Publiczne Przedszkole nr 6	Bogatynia	Wychowanie przedszkolne	27
Jednostka Ratowniczo – Gaśnicza PSP	Bogatynia	Działalność straży pożarnej	26 (7)
Publiczna Szkoła Podstawowa	Opolno Zdrój	Szkolnictwo podstawowe	26
Publiczne Przedszkole nr 5	Bogatynia	Wychowanie przedszkolne	26
Bogatyński Ośrodek Kultury	Bogatynia	Działalność domów kultury i ośrodków kultury	25 (23)
Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy	Bogatynia	Działalność bibliotek i archiwów	24 (19)
Publiczne Przedszkole nr 7	Bogatynia	Wychowanie przedszkolne	19
Ośrodek Sportu i Rekreacji	Bogatynia	Działalność stadionów i innych obiektów sportowych	17
Straż Miejska	Bogatynia	Działalność dotycząca porządku i bezpieczeństwa publicznego	16 (15)
BZWBK SA 1 oddział	Bogatynia	Pośrednictwo walutowe	16
Publiczne Przedszkole nr 1	Porajów	Wychowanie przedszkolne	16
Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „TARGET” sp. z o.o.	Bogatynia	Sprzedaż hurtowa drewna i materiałów budowlanych	14
PKO BP SA	Bogatynia	Pośrednictwo walutowe	13 (8)
Bank Polskiej Spółdzielczości SA	Bogatynia	Pośrednictwo walutowe	13
Gminny Zakład Mienia Komunalnego sp. z o.o.	Bogatynia	Zarządzanie nieruchomościami na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu	11 (10)
BZWBK SA 2 oddział	Bogatynia	Pośrednictwo walutowe	4 1
Urząd Pocztowy ul. Parkowa	Bogatynia	Działalność poczty państwowej	2
Urząd Pocztowy	Sieniawka	Działalność poczty państwowej	1

Powyższa tabela obejmuje również zakłady pracy z I i III sektora gospodarki narodowej, zarówno publiczne jak i prywatne, ponieważ głównym kryterium doboru była tutaj liczba zatrudnionych.

Uchwalone w 2001 roku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia w zakresie zagadnień związanych z działalnościami produkcyjnymi wskazuje następujące kierunki rozwoju:

przewiduje się wyznaczanie nowych niezbędnych rezerw terenów pod działalności gospodarcze. Należy też wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne, przewidziane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego o arealach:

- 114 ha – działalności nieuciążliwe;
- 13,7 ha – aktywności uciążliwe.

na terenach przemysłowych preferowane będą inwestycje o zaawansowanej technologii; punkty obsługi podróźnych należy lokalizować wyłącznie na obszarach wyznaczonych w studium; przewiduje się rozszerzenie obszaru eksploatacji odkrywkowej maksymalnie do granic wyznaczonych na rysunku Studium.

Obecnie cena 1 m² terenu przeznaczonego pod działalności gospodarcze waha się w granicach od 20 do 80 złotych. Rezerwy lokalizacyjne pod działalności gospodarcze wynoszą około 20 ha, natomiast potrzeby terenowe pod rozwój funkcji gospodarczych szacuje się na około 56 ha w Bogatyni oraz 278 ha w Porajowie i Kopaczowie.

7.3. Usługi rynkowe.

Charakterystyczny w ostatnich 30 latach XX wieku dla krajów rozwiniętych proces serwicyzacji gospodarki postępuje w Polsce od 16 lat. Rośnie odsetek zatrudnionych w III sektorze gospodarki narodowej. Dogodne położenie geograficzne gminy Bogatynia oraz obecna struktura gospodarcza powoduje, że pożądany staje się dalszy rozwój sektora produkcyjnego oraz usług: handlowych, gastronomicznych, sportowych i rekreacyjnych.

7.3.1. Handel.

Ogółem w 2002 roku na terenie gminy Bogatynia funkcjonowało 361 sklepów, w których pracowało 719 osób (w mieście odpowiednio 301 i 621). Na 1 obiekt handlowy przypadało 71 mieszkańców (w mieście 64). Większość sklepów, poza nielicznymi wyjątkami, to placówki małe i średnie, o powierzchni sprzedaży nie przekraczającej 100 m². Głównym ośrodkiem handlowym w gminie jest miasto Bogatynia. Zespoły usługowe o rozszerzonym zakresie znajdują się także we wsiach: Sieniawka, Porajów, Opolno Zdrój i Działoszyn. Pozostałe miejscowości posiadają przynajmniej jeden obiekt handlowy zaopatrujący miejscową ludność w podstawowe produkty. Ponadto na terenie gminy w 2002 roku funkcjonowało 11 stacji paliw, w tym 5 w mieście oraz 3 targowiska stałe o powierzchni 12500 m² z 320 stałymi punktami sprzedaży.

Tabela 72. Gmina Bogatynia – dostępność oraz nasycenie placówkami handlowymi w 2002 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Liczba mieszkańców na 1 sklep	71,06	78,39	90,14
Liczba sklepów na 10 km ²	26,54	14,61	16,15
Liczba pracujących na 1 sklep	1,99	2,30	2,47
Liczba mieszkańców na 1 stację paliw	2332	2998	4368
Liczba stacji paliw na 10 km ²	0,81	0,38	0,33

Dostępność placówek handlowych oraz stacji paliw dla mieszkańców gminy Bogatynia jest korzystniejsza od przeciętnej wartości występującej w powiecie zgorzeleckim i województwie dolnośląskim. Wpływ na to ma głównie położenie geograficzne gminy na granicy z Czechami i Niemcami, których obywatele wpływają na zwiększenie popytu na miejscowe usługi. Stąd także obecność 3 targowisk stałych. Natomiast niska liczba pracujących na 1 sklep świadczy o tym, że miejscowy handel to głównie zakłady osób fizycznych oraz firmy rodzinne.

7.3.2. Gastronomia.

Niezbędnym elementem współtworzącym prestiż danego rejonu jest świadcząca wysoki poziom gastronomia. Należy rozwijać sieć tego typu placówek. W tym celu należy wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne oraz budynki typu: świetlice wiejskie czy dawne zabytkowe karczmy. Obecnie obiekty gastronomiczne i gastronomiczno – rozrywkowe reprezentuje 28 placówek w Bogatyni, w tym 10 o profilu rozrywkowym oraz 10 placówek poza miastem, w tym 2 o profilu rozrywkowym.

7.3.3. Pozostałe placówki usługowe i rzemiosło.

Oferta zakładów rzemieślniczych jest bogata i zróżnicowana. W szczególności świadczą one usługi: transportowe, budowlane, gastronomiczne, mechaniki pojazdowej, pośrednictwo oraz inne czynności związane z sektorem produkcyjnym, budownictwem czy obsługą rolnictwa. W Bogatyni zlokalizowane są 2 Urzędy Pocztowe oraz dodatkowo 1 w Sieniawce. Łącznie na terenie miasta i gminy, poza handlem, funkcjonuje ponad 100 placówek usługowych. Są to między innymi: zakłady fryzjerskie, naprawy sprzętu AGD i RTV, wulkanizacyjne, itp.

7.3.4. Pośrednictwo finansowe.

W miejscowości Bogatynia działalność prowadzą Bank Zachodni WBK SA, Bank PKO BP SA, Kredyt Bank SA i Bank Polskiej Spółdzielczości SA. Funkcjonują także liczne agencje ubezpieczeniowe. Obecność

banków pozytywnie wpływa na prestiż gminy. Zarówno klienci detaliczni jak i przedsiębiorcy mogą korzystać z pełnego wachlarza nowoczesnych usług finansowych. Na miejscu można zapoznać się z ofertą bardzo ważnych w nowoczesnej gospodarce rynkowej kredytów konsumpcyjnych lub inwestycyjnych.

Z pozostałych usług, zwłaszcza ponadpodstawowych, związanych między innymi z: handlem, kulturą, szkolnictwem, służbą zdrowia, pośrednictwem finansowym, administracją powiatową i wojewódzką, itd., mieszkańcy gminy korzystają w pobliskim Zgorzelcu, Jeleniej Górze oraz w stolicy województwa – Wrocławiu.

Uchwalone w 2001 roku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia w zakresie zagadnień związanych z usługami rynkowymi wskazuje następujące kierunki rozwoju: nie przewiduje się wyznaczania nowych terenów pod działalność usługową. Należy wykorzystać obecne rezerwy lokalizacyjne, przewidziane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego o powierzchni 162 ha;

aby uniknąć rozproszenia inwestycji poza Bogatynią, lokalizacje obiektów usługowych w sołectwach proponuje się sytuować tylko w granicach obecnej zabudowy. Rekomenduje się w tym celu wykorzystać istniejące budowle gospodarstw rolnych.

Ponadto Studium z 2001 roku wskazuje, że funkcjonowanie międzynarodowych przejść granicznych pozytywnie rokuje rozwojowi turystyki, transportu i usług towarzyszących. W tej strefie powinny funkcjonować obiekty oferujące obsługę transportową (stacje paliw, punkty serwisowe, firmy spedycyjne itp.) oraz turystyczną. Niezbędnym ich elementem są wysokiej klasy placówki gastronomiczne. Należy rozwinąć sieć lokali, umiejscawiając je głównie w centrum Bogatyni oraz w sołectwach przygranicznych. Na terenach centrów osiedleńczych Studium przewiduje tworzenie ciągów pasażerów handlowych, zagospodarowując partery domów istniejących układów staromiejskich oraz projektowanej zabudowy. W sołectwach wskazane jest modernizowanie istniejących i lokalizowanie nowych sklepów o małej powierzchni handlowej. Ponadto Studium postuluje utrzymanie obecnie funkcjonujących targowisk oraz wspieranie działalności rzemiosła usługowego.

7.4. Turystyka.

7.4.1. Główne atrakcje turystyczne.

Atrakcje turystyczne gminy to przede wszystkim zabytkowe zespoły zabudowy łużyckiej zlokalizowane w mieście Bogatynia oraz walory krajobrazowe południowo – wschodniej części gminy, związane z najdalej na zachód położonymi obszarami Gór Izerskich (rejon sołectwa Jasna Góra – północne stoki Granicznego Wierchu). Swoistą atrakcją krajobrazową jest również specyficzny krajobraz górniczo – przemysłowy, obejmujący centralną część gminy, związany z odkrywkową kopalnią węgla brunatnego. Jest to jedno z 3 takich miejsc w Polsce. Jednakże chyba największym lokalnym atutem turystycznym jest bezpośrednio położenie na granicy z Republiką Czeską oraz Niemcami, co powoduje, że Bogatynia i okolice to

odpowiednia i zarazem najlepsza baza wypadowa do: Liberca, Zittau, w czeską część Gór Izerskich (Jizerske Hory) oraz w graniczącą z Sudetami Góry Łużyckie (Luzicke Hory – Zittauer Gebirge).

7.4.2. Znakowane trasy turystyczne.

Według mapy „Styk Trzech Granic (1:75000)” opracowanej w 2003 roku przez wydawnictwo „Plan” po obszarze gminy prowadzi 1 piesza znakowana trasa turystyczna oraz 4 znakowane trasy rowerowe.

➤ **Szlak pieszy (kolor zielony) – przebieg:**

Lutogniewice – przejście graniczne (Lutogniewice – Andelka) – Działoszyn – Wyszków – Świniec (375 m n.p.m.) – Bogatynia – Bogatynia (Markocice) – Jasna Góra – Stromica (272 m n.p.m.) – Opolno Zdrój – Białopole – Kopaczów – styk trzech granic – przejście graniczne (Porajów – Zittau) – Porajów – Sieniawka – Bogatynia (Turoszów) – Bogatynia (Trzciniec) – Działoszyn – Posada – przejście graniczne (Krzewina – Ostritz).

➤ **Trasy rowerowe – przebieg:**

kolor zielony: Lutogniewice – przejście graniczne (Lutogniewice – Andelka) – Działoszyn – Wyszków – Świniec (375 m n.p.m.) – Bogatynia – Bogatynia (Markocice) – Jasna Góra – Stromica (272 m n.p.m.) – Opolno Zdrój – Białopole – Kopaczów – styk trzech granic – przejście graniczne (Porajów – Zittau) – Porajów – Sieniawka – Bogatynia (Turoszów) – Bogatynia (Trzciniec) – Działoszyn – Posada – przejście graniczne (Krzewina – Ostritz);

kolor żółty: przejście graniczne (Lutogniewice – Andelka) – Lutogniewice – Krzewina – przejście graniczne (Krzewina – Ostritz);

kolor żółty: Bogatynia – Jasna Góra;

kolor czarny: przejście graniczne (Bogatynia – Kunratice) – Bogatynia.

7.4.3. Baza noclegowa.

Gmina Bogatynia dysponuje następującą, zarejestrowaną bazą noclegową:

- Hotel „Rychło” w Bogatyni – 112 miejsc noclegowych;
- Hotel „Górnik” w Bogatyni – 148 miejsc noclegowych;
- Pokoje gościnne przy OSIR w Bogatyni – 40 miejsc noclegowych;
- Pokoje gościnne „Tawerna” w Bogatyni – 22 miejsca noclegowe;
- Pokoje gościnne (Stanisław Arsan) w Bogatyni – 22 miejsca noclegowe;
- Pokoje gościnne w Kopaczowie – 70 miejsc noclegowych.

Według powyższych danych baza noclegowa na terenie miasta i gminy składa się z 414 całorocznych miejsc noclegowych. Standard bazy noclegowej jest zróżnicowany. Oferta miejscowych hoteli skierowana jest głównie dla bardziej zamożnych gości, natomiast pokoje gościnne oferują standard turystyczny. Według

danych za 2003 rok z bazy noclegowej na terenie gminy skorzystało 7682 gości, w tym 533 zagranicznych. Udzielono im łącznie 22400 noclegów, w tym 1269 dla gości zagranicznych. Oznacza to, że średni pobyt 1 gościa trwał około 3 dni, w tym gościa zagranicznego 2,4 dni.

8. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

8.1. Komunikacja.

Specyficzne położenie geograficzne gminy Bogatynia powoduje, że ma ona korzystne połączenia komunikacyjne z układem drogowym zarówno Polski jak i Czech oraz Niemiec.

➤ Drogi krajowe:

Przez teren gminy nie przebiegają drogi krajowe. Jednakże w odległości 32 km od Bogatyni, w mieście Zgorzelec, rozpoczynają się ważne szlaki drogowe południowej Polski. Należą do nich:

- droga nr 30 relacji: Zgorzelec – Lubań – Gryfów Śląski – Jelenia Góra;
- droga nr 4 relacji: Zgorzelec – Bolesławiec – Krzywa i dalej jako A4 i 94: Legnica – Wrocław – Katowice – Kraków.

Najważniejszą jednak drogą, która rozpocznie swój bieg w odległości 34 km od Bogatyni (20 km od północnych granic gminy) będzie nie istniejący jeszcze odcinek autostrady A 4 relacji: Jędrzychowice – Krzywa. Autostrada A4 to najważniejsza oś komunikacyjna w południowej Polsce i jedna z najważniejszych w centralnej Europie. Docelowo będzie ona łączyć na terenie kraju miejscowość Jędrzychowice (na granicy Polski z Niemcami) z miejscowością Korczowa (na granicy Polski z Ukrainą). Mieszkańcy gminy Bogatynia będą mogli włączyć się do ruchu na autostradzie poprzez drogowy węzeł, zlokalizowany na północ od Zgorzelca.

➤ Drogi wojewódzkie:

nr 352: Zgorzelec – Bogatynia – Bogatynia/Kunratice.

Droga nr 352 jest główną trasą na terenie gminy. Łączy ona od północy miasto i gminę Bogatynia z systemem drogowym województwa i kraju oraz od wschodu z przejściem drogowym Bogatynia/Kunratice (Czechy). Długość drogi na terenie gminy wynosi 18,682 km. Według danych Dolnośląskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich z 2000 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 352 wyniósł 7141 pojazdów na dobę i należał do grupy największych na drogach wojewódzkich Dolnego Śląska.

nr 354: Bogatynia (Zatonie) – Sieniawka – Sieniawka/Zittau.

Droga nr 354 jest zachodnim odgałęzieniem drogi nr 352 i przebiega wzdłuż zachodniej granicy gminy i kraju obok rzeki Nysy Łużyckiej. Długość drogi na terenie gminy wynosi 9,280 km. Według danych Dolnośląskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich z 2000 roku średni dobowy ruch pojazdów na drodze nr 354 wyniósł 7973 pojazdów na dobę i należał do grupy największych na drogach wojewódzkich Dolnego Śląska.

Powyższy układ komunikacyjny przystosowany jest do specyficznego położenia gminy, której tereny „zaklinowane” są pomiędzy obszarami Czech i Niemiec oraz zdeteminowany koniecznością ominięcia

terenów kopalni i elektrowni „Turów”. Łączna długość dróg wojewódzkich przebiegających przez teren gminy Bogatynia wynosi 27,962 km. Powyższe drogi znajdują się w gestii Zarządu Dróg Wojewódzkich we Wrocławiu.

Wieloletni Plan Inwestycyjny dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2004 – 2008 (uchwała nr XXXIV/428/2004 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 17.12.2004 roku) przewiduje szereg działań inwestycyjnych w układzie dróg wojewódzkich na terenie gminy:

1. Dnia 5 kwietnia 2004 roku podpisana została umowa pomiędzy Republiką Czeską, Republiką Federalną Niemiec i Rzeczpospolitą Polską o budowie połączenia drogowego w Euroregionie Nysa na obszarze między miastami: Bogatynia w Polsce, Hradec nad Nisou w Czechach i Zittau w Niemczech. Na podstawie tej umowy na terytorium Polski pomiędzy miejscowościami Kopaczów i Sieniawka zbudowane zostaną: droga klasy G o szerokości jezdni 2 x 3,5 m z utwardzonymi poboczami oraz niezbędnymi połączeniami z polską siecią dróg;
most graniczny na rzece Nysie Łużyckiej na polsko – niemieckiej granicy państwowej, łączący drogę federalną nr 178 w Niemczech z nową drogą w Polsce.
2. Przebudowa drogi nr 352 wraz z obejściem Bogatyni. Docelowe parametry drogi nr 352: klasa główna G, jezdnia 7 m oraz pobocza 2 x 2 m.
3. Przebudowa drogi nr 354 do parametrów klasy głównej G: jezdnia 7 m i pobocza 2 x 2 m. Przebudowa dotyczy odcinka od granicy gminy do skrzyżowania z nowym połączeniem transgranicznym N-PL-CZ. Odcinek drogi nr 354 od tego skrzyżowania do funkcjonującego obecnie przejścia granicznego Sieniawka – Zittau straci rangę drogi wojewódzkiej.
4. Przebudowa odcinków drogi powiatowej nr 2361D oraz budowa nowych odcinków tej drogi, tak aby uzyskać połączenie łączące drogę nr 354, planowaną drogę transgraniczną oraz drogę nr 352, czyli jednocześnie przejścia graniczne Sieniawka/Zittau z Bogatynia/Kunratice. Nowa trasa straci rangę drogi powiatowej i będzie drogą wojewódzką.

➤ Drogi powiatowe:

Tabela 73. Gmina Bogatynia – wykaz dróg powiatowych.

Numer drogi	Relacja	Długość drogi w km na terenie gminy
2361 D	Sieniawka – Bogatynia	8,580
2362 D	Opolno Zdrój – granica państwa	1,193
2363 D	Sieniawka – Kopaczów	7,590
2364 D	Zittau – Hradek	1,453
2365 D	Wyszków – Wolanów	2,278
2366 D	Opolno Zdrój – Jasna Góra – Bogatynia	4,896
2367 D	Działoszyn – Wyszków – Bogatynia	6,570
2368 D	Działoszyn – Posada	1,757
2369 D	Droga nr 352 – Lutogniewice – Kostrzyna – Ręczyn	4,522
2370 D	Krzewina – stacja PKP	2,930

Łączna długość dróg powiatowych przebiegających przez teren gminy wynosi 41,769 km. Wszystkie odcinki dróg posiadają nawierzchnię twardą. Wyżej wymienione drogi znajdują się w gestii Wydziału Drogownictwa Starostwa Powiatowego w Zgorzelcu.

Według planu remontów na lata 2006 – 2010 na terenie gminy Bogatynia przeprowadzone zostaną następujące odnowy na drogach powiatowych:

Rok 2006: wykonanie odnowy nawierzchni na odcinku 1200 mb na drodze nr 2365 D (droga do Wolanowa);

Rok 2006: przebudowa mostu na drodze nr 2369 D w miejscowości Krzewina;

Rok 2007: wykonanie odnowy nawierzchni na odcinku 1100 mb na drodze nr 2365 D (droga do Wolanowa);

Rok 2010: wykonanie odnowy nawierzchni na odcinku 2000 mb na drodze nr 2361 D (w kierunku miejscowości Opolno – Zdrój);

Rok 2010: powierzchniowe utwalenie nawierzchni na odcinku 4500 mb na drodze nr 2369 D (Lutogniewice – Kostrzyna);

Rok 2010: wykonanie odnowy nawierzchni na odcinku 1000 mb na drodze nr 2363 D (Sieniawka – Kopaczów);

Rok 2010: wykonanie odnowy nawierzchni na odcinku 1000 mb na drodze nr 2370 D (Krzewina).

➤ Drogi gminne:

Tabela 74. Gmina Bogatynia – wykaz dróg gminnych.

Nr drogi	Nazwa ulicy	Długość drogi w m	Nawierzchnia
Bogatynia			
	Armii Czerwonej	395	asfaltowa
109441D	II Armii WP	950	asfaltowa
109442D	Bema Józefa	113	asfaltowa
	Białogórska	600	asfaltowa
109443D	Biskupia	300	gruntowa
109444D	Bohaterów Warszawy	50	
109445D	Bojowników WiD	200	asfaltowa
109446D	Chrobrego	105	betonowa
109447D	Boznanskiej	320	asfaltowa
109448D	Chopina	850	asfaltowa
109449D	Chelmońskiego	420	asfaltowa
109450D	Cicha	150	
109451D	Daszyńskiego	1150	asfaltowa
109452D	Dąbrowskiego	420	asfaltowa
109453D	Dębowa	351	asfaltowa
109454D	Dobra	100	asfaltowa
109455D	Dymitrowa	415	betonowa
109456D	Dworcowa	168	asfaltowa
	Dworska	163	asfaltowa
109457D	Dzika	214	asfaltowa
109458D	Energetyków	850	asfaltowa
109459D	Fabryczna	146	
109460D	Fałata	120	betonowa
109461D	Francuska	124	asfaltowa
109462D	Główna	1888	brukowa
109463D	Górnicza	85	asfaltowa
109464D	Górna	269	gruntowa
109467D	Górska	380	gruntowa
109468D	Grottgera	70	betonowa
109470D	Jasna	145	asfaltowa
109471D	Karłowicza	170	betonowa
109472D	Kąpielowa	160	asfaltowa
109473D	Kilińskiego	395	betonowa
109474D	Kochanowskiego	300	asfaltowa
109475D	Kolejowa	528	gruntowa
109476D	Komedy – Trzczińskiego	150	asfaltowa

109477D	Komuny Paryskiej	134	asfaltowa
109478D	Konopnickiej Marii	85	asfaltowa
109479D	Konrada	1041	asfaltowa
109480D	Kopernika Mikołaja	60	gruntowa
109481D	Kossaka Juliusza	460	asfaltowa
109482D	Kościuszki Tadeusza	1100	asfaltowa
109483D	Krakowska	624	asfaltowa
109484D	Kręta	355	asfaltowa
109485D	Krótką	169	betonowa
109486D	Krzywa	201	betonowa
109487D	Kurzańska	722	betonowa
109488D	Kusocińskiego Janusza	540	asfaltowa
109489D	Leśna	282	gruntowa
109490D	22-go Lipca	67	betonowa
109491D	Lipowa	170	
109492D	Listopadowa	408	betonowa
109493D	Ludowa	100	asfaltowa
109494D	Łąkowa	300	
109495D	Łużycka	309	asfaltowa
	1-go Maja	337	asfaltowa
109496D	3-go Maja	300	asfaltowa
	Malczewskiego	190	betonowa
109497D	Matejki Jana	919	asfaltowa
109498D	Mickiewicza Adama	534	asfaltowa
109499D	Mieszka I	105	betonowa
109500D	Młodych Energetyków	548	asfaltowa
109501D	Moniuszki Stanisława	174	asfaltowa
109502D	Nadbrzeżna	687	asfaltowa
109503D	Nadrzeczna	692	gruntowa
109504D	Nowa	800	brukowa
109505D	Nowotki Marcelego	163	asfaltowa
109506D	Ogrodowa	133	asfaltowa
109507D	Okólna	300	brukowa
109508D	Okrzei Stefana	100	asfaltowa
109509D	Opolowska	822	asfaltowa
109510D	Osadnicza	140	asfaltowa
109511D	Osiedle 25-lecia PRL	224	asfaltowa
109512D	Paderewskiego	144	betonowa
109513D	Parkowa	358	asfaltowa
109514D	Partyzantów	136	asfaltowa
109515D	Pastwiskowa	350	gruntowa
109516D	Piastowska	218	betonowa
109517D	Pocztowa	1000	asfaltowa

109518D	Polna	209	asfaltowa
109519D	Prusa Bolesława	72	asfaltowa
109520D	Przodowników Pracy	297	betonowa
109521D	Puszkina Aleksandra	354	betonowa
109522D	Reymonta Władysława	59	betonowa
109523D	Robotnicza	50	gruntowa
109524D	Rolnicza	800	asfaltowa
109525D	Różyckiego Ludomira	190	asfaltowa
109548D	Sawickiej Hanki	62	asfaltowa
109549D	Sienkiewicza Henryka	103	asfaltowa
109550D	Skłodowskiej – Curie Marii	750	asfaltowa
109551D	Słoneczna	700	asfaltowa
109552D	Słowackiego Juliusza	528	gruntowa
109553D	Słowiańska	156	asfaltowa
109554D	Spacerowa	100	asfaltowa
109555D	Sportowa	167	asfaltowa
109556D	Spółdzielcza	291	asfaltowa
	Strumykowa	310	gruntowa
109557D	Styki Jana	270	asfaltowa
109558D	Szpitalna	380	asfaltowa
109559D	Sztygarska	350	betonowa
109560D	Szymanowskiego Karola	175	betonowa
109526D	Śmiała	156	betonowa
	Środkowa	2000	
109527D	Świerczewskiego Karola	544	asfaltowa
109528D	Traugutta Romualda	157	betonowa
109529D	Turowska	733	asfaltowa
109530D	Warszawska	350	asfaltowa
109531D	Waryńskiego Ludwika	776	asfaltowa
109532D	Wąska	418	gruntowa
109533D	Wesoła	70	asfaltowa
109534D	Wiejska	1400	betonowa
109535D	Wieniawskiego Henryka	170	betonowa
109536D	Włókiennicza	261	betonowa
109537D	Wolności	213	asfaltowa
109538D	Wspólna	319	asfaltowa
109539D	Wyczółkowskiego	510	asfaltowa
109540D	Wyspiańskiego	459	asfaltowa
109541D	Zamknięta	161	asfaltowa
109542D	Zamoyskiego Jana	479	asfaltowa
	Zgorzelecka	720	asfaltowa
109543D	Zielona	112	asfaltowa
109544D	Zygmuntowska	252	asfaltowa

109545D	Zwycięstwa	104	asfaltowa
109546D	Żymierskiego Roli Michała	195	betonowa
	Zbiorcza	984	asfaltowa
Białopole			
109561D	Graniczna	550	asfaltowa
109562D	Leśna	120	asfaltowa
Jasna Góra			
109563D	Górska	1500	asfaltowa
Kopaczów			
109564D	Krótką	150	asfaltowa
109565D	Główna	220	asfaltowa
Opolno Zdrój			
109566D	Kasztanowa	1850	asfaltowa
109567D	Zdrojowa	140	asfaltowa
109568D	Świerczewskiego	720	asfaltowa
109569D	Sikorskiego	430	asfaltowa
109570D	Kościelna	180	asfaltowa
10571D	Rybarzowicka	120	asfaltowa
109572D	Bogatyńska	150	asfaltowa
109573D	Lipowa	110	gruntowa
109574D	Parkowa	210	asfaltowa
109575D	Łąkowa	170	gruntowa
109576D	Zacisze	270	gruntowa
109577D	Krakowska	410	asfaltowa
109578D	Zamknięta	80	asfaltowa
Sieniawka			
109579D	Piastowska	540	asfaltowa
109580D	Bogatyńska	220	asfaltowa
Porajów			
109581D	Końcowa	105	asfaltowa
109582D	Leśna	145	asfaltowa
109583D	Stawowa	160	asfaltowa
109584D	Wspólna	150	asfaltowa
109585D	Krzywa	190	asfaltowa
109586D	Spokojna	170	asfaltowa
109587D	Podgórna	150	asfaltowa
109588D	Mostowa		asfaltowa
109589D	Osiedle Piastowskie	420	asfaltowa
109590D	Poniatowskiego	420	asfaltowa
109591D	Kolejowa	320	asfaltowa
109592D	Różana	515	asfaltowa
109593D	Ogrodowa	240	asfaltowa
109594D	Wojska Polskiego	285	asfaltowa

109595D	Polna	220	asfaltowa
109596D	Górnicza	200	asfaltowa
109597D	Lutogniewice	1070	asfaltowa
109598D	Wyszków	380	asfaltowa
109599D	Krzewina	150	gruntowa
109600D	Krzewina	80	gruntowa
109601D	Krzewina	95	gruntowa
109602D	Bratków	210	asfaltowa
109603D	Działoszyn	850	asfaltowa
109604D	Działoszyn	210	asfaltowa

➤ **Komunikacja samochodowa:**

Dobrze rozwinięta jest sieć komunikacji autobusowej, obsługiwanej głównie przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej (PKS) oraz prywatne BUS-y. Dzięki niej można bezpośrednio dotrzeć do każdego sołectwa gminy oraz do miejscowości sąsiednich takich jak między innymi: Zgorzelec czy Zawidów, a także do Lubania, Legnicy czy Wrocławia.

➤ **Linie kolejowe:**

(Zgorzelec / Lubań) – Mikułowa – Bogatynia.

Jest to jednotorowa, niezelektryfikowana linia kolejowa lokalnego znaczenia. Obecnie Polskie Koleje Państwowe (PKP) ze względów ekonomicznych zawiesiły ruch pociągów pasażerskich. Kursują tylko składy towarowe. Infrastrukturę kolejową na terenie gminy z bogacają następujące przystanki: Krzewina Zgorzelecka, Bratków Zgorzelecki, Turoszów, Turoszów Kopalnia oraz Bogatynia.

Görlitz – Ostritz – Zittau.

Lokalne pociągi kolei niemieckich relacji: Görlitz – Zittau obsługują poprzez stację Krzewina Zgorzelecka ruch do miasta Ostritz. Niemieckie koleje na mocy stosownych porozumień korzystają z polskiego odcinka infrastruktury kolejowej pomiędzy Krzewiną a Turoszowem.

• **Zittau – Porajów – Hradek nad Nisou.**

Lokalne pociągi kolei niemieckich oraz czeskich relacji: Zittau – Hradek nad Nisou, na mocy stosownych porozumień, korzystają z polskiego odcinka infrastruktury kolejowej pomiędzy Porajowem a Kopaczowem.

Fakt istnienia różnorodnej i dogodnej sieci komunikacyjnej podnosi prestiż gminy oraz stanowi istotny argument, pozwalający stymulować jej dalszy, gospodarczy rozwój.

Uchwalone w 2001 roku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia w zakresie zagadnień związanych z komunikacją wskazuje następujące kierunki rozwoju:

poprowadzenie alternatywnych tras odciążających ruch pojazdów w mieście;

zmiana organizacji ruchu samochodowego w centrum Bogatyni;

realizacja drogi tranzytowej łączącej Niemcy, Polskę oraz Czechy.

8.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.

8.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

Obecnie gmina Bogatynia jest zaopatrywana w wodę przez sieć wodociągową rozdzielczą o długości 117,6 km z 4495 połączeniami prowadzącymi do budynków. Siecią objęte są wszystkie miejscowości w gminie.

Tabela 75. Gmina Bogatynia – wyposażenie w sieć wodociągową w 2005 roku.

Miejscowość	Długość sieci w km	Ilość przyłączy	Długość przyłączy w km
Bogatynia	53,4	3182	19,1
Białopole	4,2	11	0,2
Bratków	4,0	126	1,9
Działoszyn	9,1	160	3,9
Jasna Góra	2,9	34	1,0
Kopaczów	6,5	72	1,1
Krzewina	4,6	49	1,7
Lutogniewice	3,1	44	1,5
Opolno Zdrój	7,7	127	2,1
Porajów	9,5	350	2,3
Posada	3,9	126	1,7
Sieniawka	6,8	87	1,1
Wyszków	1,9	127	0,9

Do obiektów zaopatrujących gminę w wodę należą:

Stacja Uzdatniania Wody Zatonie;

Stacja Uzdatniania Wody Posada;

Ujęcie wody w Opolnie Zdroju;

Ujęcie wody w Jasnej Górze;

Ujęcie wody nr 5 i 6 w Bogatyni – Markocicach;

Ujęcie wody w 1 i 4 Bogatyni;

Ujęcie wody w Wolanowie.

Do Stacji Uzdatniania Wody w Zatoniu oraz Posadzie woda doprowadzana jest ze sztucznego zbiornika „Jezioro Witka” w Niedowie, położonego na terenie gminy wiejskiej Zgorzelec. Natomiast, wymienione

powyżej, ujęcia wody zlokalizowane na terenie gminy służą do zaopatrzenia w wodę mieszkańców wsi: Opolno Zdrój, Jasna Góra, Wolanów i części miasta Bogatynia. Ogółem na terenie gminy zapotrzebowanie na wodę surową do uzdatnienia wynosi 6310 m³/d, a zapotrzebowanie na wodę uzdatnioną 4400 m³/d.

➤ **SUW Opolno Zdrój:**

Na podstawie decyzji z dnia 02.10.2003 roku Starosta Zgorzelecki udzielił pozwolenia wodnoprawnego na rzecz Bogatyńskich Wodociągów i Oczyszczalni SA w Bogatyni na pobór wód dla ujęcia drenażowego Opolno Zdrój w ilości: $Q_{\text{srh}} = 25 \text{ m}^3/\text{h}$ i $Q_{\text{d}} = 600 \text{ m}^3/\text{d}$.

➤ **SUW Jasna Góra:**

Na podstawie decyzji z dnia 24.10.2000 roku Starosta Zgorzelecki udzielił pozwolenia wodnoprawnego na rzecz Bogatyńskich Wodociągów i Oczyszczalni SA w Bogatyni na pobór wód z ujęcia w Jasnej Górze w ilości: $Q_{\text{srđ}} = 60,00 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxd}} = 90,00 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{rocz}} = 21900 \text{ m}^3/\text{a}$.

➤ **SUW Bogatynia (nr 1 i 4):**

Na podstawie decyzji z dnia 30.11.1999 roku Starosta Zgorzelecki udzielił pozwolenia wodnoprawnego dla Bogatyńskich Wodociągów i Oczyszczalni SA w Bogatyni na eksploatację ujęcia wody nr 1 w Bogatyni przy pomocy 29 studni drenażowych w ilości: $Q_{\text{srđ}} = 360 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{srh}} = 15,00 \text{ m}^3/\text{h}$ i $Q_{\text{rocz}} = 131400 \text{ m}^3/\text{a}$ oraz na eksploatację ujęcia wody nr 4 w Bogatyni przy pomocy 17 studni drenażowych w ilości: $Q_{\text{srđ}} = 432,86 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxd}} = 519,43 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{srh}} = 18,00 \text{ m}^3/\text{h}$, $Q_{\text{maxh}} = 32,46 \text{ m}^3/\text{h}$ i $Q_{\text{rocz}} = 157994 \text{ m}^3/\text{a}$.

➤ **SUW Bogatynia (nr 5 i 6):**

Na podstawie decyzji z dnia 11.09.2000 roku Starosta Zgorzelecki udzielił pozwolenia wodnoprawnego dla Bogatyńskich Wodociągów i Oczyszczalni SA w Bogatyni na eksploatację ujęcia wody nr 5 w Bogatyni – Markocicach przy pomocy 16 studni drenażowych w ilości: $Q_{\text{srđ}} = 480,00 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxd}} = 792,00 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{rocz}} = 175200 \text{ m}^3/\text{r}$ oraz na eksploatację ujęcia wody nr 6 w Bogatyni – Markocicach przy pomocy 10 studni drenażowych w ilości: $Q_{\text{srđ}} = 432,00 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{maxd}} = 648,00 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{rocz}} = 157680,00 \text{ m}^3/\text{r}$.

Tabela 76. Gmina Bogatynia – charakterystyka poszczególnych ujęć wodnych według pozwoleń wodnoprawnych.

Lokalizacja ujęcia	Wydajność:		
	Q _{srh} m ³ /h	Q _{srđ} m ³ /d	Q _{rocz} m ³ /rok
Opolno Zdrój	25,0	600,00	-
Jasna Góra	-	60,00	21900,00
Bogatynia nr 1	15,00	360,00	131400,00
Bogatynia nr 4	18,00	432,86	157994,00
Bogatynia nr 5	-	480,00	175200,00
Bogatynia nr 6	-	432,00	157680,00

Tabela 77. Gmina Bogatynia – zaopatrzenie w wodę w 2005 roku.

Miejscowość	Źródło zaopatrzenie w wodę
Bogatynia	SUW Zatonie
Białopole	SUW Zatonie
Bratków	SUW Posada
Działoszyn	SUW Posada
Jasna Góra	Ujęcie w Jasnej Górze
Kopaczów	SUW Zatonie
Krzewina	SUW Posada
Lutogniewice	SUW Posada
Opolno Zdrój	Ujęcie w Opolnie Zdrój
Porajów	SUW Zatonie
Posada	SUW Posada
Sieniawka	SUW Zatonie
Wolanów	Ujęcie w Wolanowie
Wyszków	SUW Posada

Tabela 78. Gmina Bogatynia – gęstość sieci wodociągowej w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Gęstość sieci wodociągowej ²¹ w km / 100 km ²	85,29	54,42	63,07
Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³	37,4	35,8	34,8

Nasylenie siecią wodociągową w gminie Bogatynia jest zdecydowanie wyższe od średniej w powiecie i województwie. Decydujący wpływ na to ma fakt, że jest to gmina w całości zwodociągowana i dodatkowo charakteryzuje się nieznacznym rozproszeniem jednostek osadniczych. Natomiast średnie jednostkowe zużycie wody w gospodarstwach domowych jest zbliżone do średniej powiatowej i wojewódzkiej.

8.2.2. Kanalizacja.

Obecnie na terenie gminy miasto Bogatynia oraz wsie: Porajów i Sieniawka posiadają sieć kanalizacji sanitarnej. Bez kanalizacji sanitarnej pozostają miejscowości: Białopole, Bratków, Działoszyn, Jasna Góra,

²¹ Sieć rozdzielcza, bez połączeń prowadzących do budynków i innych obiektów.

Kopaczów, Krzewina, Lutogniewice, Opolno Zdrój, Posada, Wolanów i Wyszków. W 2003 roku odprowadzono siecią kanalizacji sanitarnej 921 dm³ płynnych nieczystości.

Tabela 79. Gmina Bogatynia – wyposażenie w sieć kanalizacyjną w 2005 roku.

Miejscowość	Długość sieci w km	Ilość przyłączy	Długość przykanalików w km
Bogatynia	31,14	1335	20,62
Porajów	10,2	323	4,4
Sieniawka	3,7	72	3,3

Na terenie gminy zlokalizowane są 2 oczyszczalnie ścieków:

Oczyszczalnia ścieków w Bogatyni – średnia ilość ścieków w 2004 roku = 4544 m³/d;

Oczyszczalnia ścieków w Sieniawce – średnia ilość ścieków w 2004 roku = 418 m³/d.

Obiekt w Bogatyni zbiera następujące ładunki zanieczyszczeń:

ścieki dopływające kanalizacją z terenu miasta;

ścieki sanitarne dopływające z obiektów kopalni „Turów”;

ścieki z GSPOŚ: odcieki technologiczne, ścieki sanitarne i deszczowe;

ścieki ze składowiska komunalnego: odcieki technologiczne, ścieki sanitarne i deszczowe.

Na podstawie decyzji z dnia 20.12.2001 roku Starosta Zgorzelecki udzielił pozwolenia wodnoprawnego na eksploatację komunalnej oczyszczalni ścieków w Bogatyni oraz pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód w zakresie odprowadzania do rzeki Miedzianki w km 5+073 jej biegu oczyszczonych ścieków sanitarно – bytowych z miejscowości Bogatynia w ilości:

$Q_{\text{śrd}} = 8000 \text{ m}^3/\text{d}$;

$Q_{\text{maxd}} = 10000 \text{ m}^3/\text{d}$;

$Q_{\text{maxh}} = 500 \text{ dm}^3/\text{h}$,

o stanie i składzie:

pH = 6,5 – 9,0;

zawiesina ogólna < 50 g/m³;

BZT5 < 15 gO₂/m³;

Azot ogólny < 30 gN/m³;

Azot amonowy < 6 gN/m³;

Fosfor ogólny < 1,5 gP/m³.

Obiekt w Sieniawce zbiera następujące ładunki zanieczyszczeń:

ścieki dopływające kanalizacją z terenu miejscowości: Sieniawka i Porajów.

Na podstawie decyzji z dnia 24.02.2000 roku Starosta Zgorzelecki udzielił pozwolenia wodnoprawnego na eksploatację grupowej mechaniczno – biologicznej oczyszczalni ścieków w Sieniawce oraz pozwolenia wodnoprawnego na szczególne korzystanie z wód w zakresie odprowadzania oczyszczonych ścieków do rzeki Nysa Łużycka w km 194+500 jej biegu i w ilości łącznej:

$$Q_{\text{śrd}} = 900 \text{ m}^3/\text{d};$$

$$Q_{\text{maxd}} = 1105 \text{ m}^3/\text{d};$$

$$Q_{\text{maxh}} = 69 \text{ dm}^3/\text{h},$$

o stanie i składzie:

$$\text{pH} = 6,5 - 9,0;$$

$$\text{zawiesina ogólna} < 50 \text{ g/m}^3;$$

$$\text{BZT5} < 30 \text{ gO}_2/\text{m}^3;$$

$$\text{Azot ogólny} < 30 \text{ gN/m}^3;$$

$$\text{Fosfor ogólny} < 5 \text{ gP/m}^3.$$

Tabela 80. Gmina Bogatynia – gęstość sieci kanalizacyjnej w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Gęstość sieci kanalizacyjnej ²² w km / 100 km ²	28,68	18,62	29,57
Ścieki odprowadzone siecią kanalizacyjną ²³ na 1 mieszkańca w m ³	36,00	33,91	37,58

Brak systemowego rozwiązania gospodarki ściekowej na terenach wiejskich przy jednoczesnym pełnym zwodociągowaniu powoduje powstawanie większej ilości nieodprowadzonych siecią ścieków. Miejskowa społeczność zmuszona jest gromadzić płynne nieczystości w zbiornikach zlokalizowanych na terenie własnych posesji. To z kolei wpływa na zwiększone zanieczyszczenie gleb oraz wód powierzchniowych i podziemnych. Budowa kanalizacji sanitarnej ma priorytetowe znaczenie dla gminy i w najbliższych latach przewiduje się rozpoczęcie inwestycji w tym zakresie.

8.3. Sieć gazowa.

Na terenie miasta i gminy Bogatynia nie ma i nie przewiduje się budowy odcinków gazociągów przesyłowych wysokiego i podwyższonego ciśnienia. Nie ma także rozdzielczej sieci gazowej. W

²² Sieć rozdzielcza i kolektory.

²³ Do kanalizacji miejskiej.

najbliższych latach nie przewiduje się przedsięwzięć związanych z gazyfikacją tego terenu. Potrzeby miasta i gminy w energię ciepłą zaspokajane są przez BOT Elektrownię „Turów” SA.

8.4. Elektroenergetyka.

8.4.1. BOT Elektrownia „Turów” SA.

Na terenie gminy Bogatynia znajduje się jedna z największych elektrowni w Polsce. BOT Elektrownia „Turów” SA zlokalizowana jest w odległości 6 km na północ od granic miasta Bogatynia. BOT Elektrownia „Turów” SA jest elektrownią ciepłą, kondensacyjną, blokową z międzystopniowym przegrzewem pary i zamkniętym układem wody chłodzącej. Udział mocy zainstalowanej w Turowie w systemie energetycznym kraju wynosi około 7 %. Paliwem podstawowym jest węgiel brunatny, dostarczany przesyłkami taśmowymi z BOT Kopalni Węgla Brunatnego „Turów” SA. Dzięki wybudowanym nowym, sprawniejszym blokom oraz codziennej precyzyjnej i skutecznej pracy obsługi ruchu BOT Elektrownia „Turów” SA jest obecnie sprawna jak nigdy dotychczas w swojej historii.

Produkcja energii elektrycznej brutto na rok 2004 wyniosła 11.477.870 MWh. Moc zainstalowana na dzień 31.12.2004 roku wyniosła 2.027 MW. Produkcja energii elektrycznej brutto na rok 2004 wyniosła 11.477.870 MWh. Zużycie węgla brunatnego na produkcję energii elektrycznej i ciepłej wyniosło 1.067.001Mg. Wskaźnik awaryjności w 2004 roku wyniósł 2,4 %, a wskaźnik dyspozycyjności osiągnął wartość równą 88,1 %.

Lokalizacja i powiązania sieciowe z krajowym systemem energetycznym stwarzają wyjątkowo korzystne możliwości wymiany energii z krajami sąsiadującymi, jak również udziału w rynku europejskim. Elektrownia „Turów” wybudowana została w pobliżu odkrywkowej Kopalni Węgla Brunatnego „Turów”. Zgodnie z opinią geologów, obecne zasoby węgla brunatnego, oszacowane na około 500 mln ton, mogą zaspokoić zapotrzebowanie Elektrowni do 2035 roku.

8.4.2. Elektroenergetyczna sieć przesyłowa.

Obecnie na terenie gminy Bogatynia znajdują się następująca elektroenergetyczna sieć przesyłowa, łącząca BOT Elektrownię „Turów” SA ze stacją systemową 400/200/100 kV Mikułowa:

fragment elektroenergetycznej linii jednotorowej o napięciu 400 kV relacji Mikułowa – blok 10;

fragment elektroenergetycznej linii dwutorowej o napięciu 220 kV relacji Mikułowa – blok 9 i 8;

fragment elektroenergetycznej linii dwutorowej o napięciu 220 kV relacji Mikułowa – blok 7 i 6;

fragment elektroenergetycznej linii dwutorowej o napięciu 220 kV relacji Mikułowa – blok 5 i 4;

fragment elektroenergetycznej linii dwutorowej o napięciu 220 kV relacji Mikułowa – blok 3 i 2.

Właścicielem powyższych linii są Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA (PSE SA). Linie te są ważnymi elementami sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego, umożliwiającymi przesył mocy z BOT Elektrowni „Turów” SA do elektroenergetycznych stacji 400/110 kV i 220/110 kV. Aktualny plan inwestycyjny jak i plan rozwoju sieci przesyłowej krajowego systemu elektroenergetycznego nie ujmuje zamierzeń co do istniejących linii blokowych 220 kV. Jednakże nie można wykluczyć ewentualnej przebudowy tych linii na linie 400 kV, względnie na linie wielotorowe, wielonapięciowe. W związku z powyższym PSE S.A. dopuszcza możliwość modernizacji istniejących linii 400 kV i 220 kV oraz przebudowę istniejących linii elektroenergetycznych o napięciu 220 kV na linie o napięciu 400 kV, względnie na linie wielotorowe, wielonapięciowe.

8.4.3. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Na terenie miasta i gminy Bogatynia zlokalizowane są następujące rozdzielnie 110/20 kV:

R – 312, R – 394, R – 396 zasilające miasto;

R – 313, R – 314 zasilające BOT KWB „Turów”.

Ponadto przez teren gminy przebiegają następujące linie 110 KV:

S – 310 relacji: R-312 – R-313;

S – 311 relacji: R-312 – Niemcy;

S – 312 relacji: TU 110 kV – R-312;

S – 313 relacji: TU 110 kV – R-313;

S – 314 relacji: R-394 – TU 110 kV;

S – 396 relacji: R-396 – R-313;

S – 397 relacji: R-396 – R-314.

Wszystkie miejscowości na terenie gminy są zelektryfikowane. Dostawy energii w pełni pokrywają potrzeby mieszkańców oraz jednostek gospodarczych. Energię elektryczną pobiera w mieście 6664 odbiorców (gospodarstw domowych). W 2003 roku jej zużycie przez gospodarstwa domowe wyniosło 14726 MWh. Przeciętna dostawa na 1 odbiorcę wyniosła więc 2210 kWh, natomiast na 1 mieszkańca Bogatyni 759 kWh. Za gospodarkę energetyczną na terenie gminy odpowiada EnergiaPro Koncern Energetyczny SA, Oddział we Wrocławiu.

Tabela 81. Gmina Bogatynia – odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2003 roku.

Wyszczególnienie	Miasto Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Odbiorcy energii elektrycznej na 1000 mieszkańców	343,49	341,58	336,67
Zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę w kWh	2209,8	2052,0	1828,8
Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca w kWh	759,0	700,3	615,1

Dane dotyczące przeciętnej liczby odbiorców energii elektrycznej na 1000 mieszkańców są na terenie miasta Bogatynia zbliżone do porównywanych wartości. Natomiast przeciętne zużycie energii elektrycznej na 1 odbiorcę oraz 1 mieszkańca jest znacznie wyższe na terenie miasta Bogatynia, ale nie wynika to tylko i wyłącznie z mniejszej oszczędności energii elektrycznej przez społeczność Bogatyni, lecz z faktu, że prąd służy tam również do celów spożywczych jak i grzewczych.

8.4.4. Ciepłownictwo.

Jedynym przedsiębiorstwem zajmującym się na terenie gminy przesyłaniem i dystrybucją ciepła jest Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej SA w Bogatyni (PEC SA). Podstawową działalnością spółki jest dystrybucja ciepła zakupionego od BOT Elektrowni „Turów” SA i przesyłanego magistralami ciepłowniczymi do BOT KWB „Turów” SA oraz do pozostałych odbiorców przemysłowych i komunalnych na terenie miasta. PEC SA jest właścicielem 12 km ciepłych sieci magistralnych, 18,9 km ciepłych sieci rozdzielczych i 6,8 km przyłączy. PEC SA nie posiada własnych kotłowni. Głównymi odbiorcami ciepła są:

BOT KWB „Turów” SA – 40 %;

Gminny Zakład Mienia Komunalnego sp. z o.o. – 33 %;

Spółdzielnia mieszkaniowa w Bogatyni – 5 %;

Pozostali odbiorcy – 22 %.

Ponadto na terenie miasta i gminy Bogatynia eksploatuje się 27 kotłowni lokalnych o sumarycznej mocy cieplnej 4,37 MW, z tego na terenie miasta znajduje się 12 lokalnych kotłowni o mocy cieplnej 1,31 MW. Część potrzeb ciepłych miasta i gminy jest pokrywana z wykorzystaniem indywidualnych rozwiązań grzewczych. Szczególnie dotyczy to budynków zlokalizowanych poza terenem miasta. Ciepło jest w tych przypadkach wytwarzane w kotłowniach lokalnych, spalających przede wszystkim paliwa stałe: węgiel, koks i drewno. Te same paliwa wykorzystywane są w piecach kaflowych oraz w piecach innej konstrukcji. W nowobudowanych domach jednorodzinnych instaluje się także kotłownie spalające gaz płynny i olej opałowy. Do ogrzewania niewielkich powierzchni wykorzystywana jest także energia elektryczna. W

najbliższym okresie nie przewiduje się realizacji centralnych urządzeń ciepłowniczych, umożliwiających dostawę ciepła dla odbiorców indywidualnych na terenach wiejskich.

Gmina jest w trakcie sporządzania wymaganego ustawą Prawo Energetyczne opracowania: „Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło dla gminy Bogatynia”.

8.5. Telekomunikacja i łączność.

Gmina Bogatynia wyposażona jest w nowoczesne systemy telekomunikacyjne. Dzieje się tak dzięki włączeniu do central obsługujących przepływ automatyczny. Zwiększa się liczba numerów telefonicznych. W każdej miejscowości zainstalowani są abonenci telefonii przewodowej.

Operująca na terenie gminy Telekomunikacja Polska SA (TP SA) zapewnia szeroką gamę usług. Są wśród nich usługi powszechne: telefoniczne, telegraficzne, teleksowe i telefaksowe oraz specjalistyczne w dziedzinie transmisji danych, radiokomunikacji i dostępu do internetu. Jednakże należy nadmienić, że obecnie na terenie miasta i gminy nie ma powszechnego i szybkiego dostępu do internetu. W związku z powyższym oczekuje się od operatorów zwiększenia oferty usług teleinformatycznych.

Trudności z pozyskaniem szerokiej gamy najświeższych informacji dotyczących telekomunikacji i łączności, związane z zastrzeżeniem danych ze względu na konkurencję, spowodowały, że w poniższej tabeli analizowane są ostatnie ogólnodostępne dane z 2000 roku.

Według danych z 2000 roku w gminie zarejestrowanych było 5434 abonentów prywatnych w mieszkaniach. Na 1000 ludności przypadało więc 201,76 numerów telefonicznych w mieszkaniach. Obecnie dzięki inwestycjom poczynionym przez TP SA wskaźnik ten znacznie się zwiększył. Ponadto cały obszar samorządu znajduje się w zasięgu działania telefonii komórkowej systemu GSM: Plus GSM, Era GSM, Idea (Orange). W gminie funkcjonują 3 placówki pocztowe zlokalizowana w Bogatyni i Sieniawce, świadczące również usługi telekomunikacyjne.

Tabela 82. Gmina Bogatynia – telekomunikacja i łączność w 2000 roku.

Wyszczególnienie	Gmina Bogatynia	Powiat Zgorzelecki	Województwo Dolnośląskie
Ludność na 1 placówkę pocztową	4489	4786	4444
Liczba placówek pocztowych na 10 tysięcy ludności	2,23	2,49	2,25
Liczba placówek na 10 km ²	0,44	0,25	0,34
Linie telefoniczne ²⁴ na 1000 ludności	246,65	262,54	273,79
Linie telefoniczne na 1000 mieszkań	644,53	711,91	729,45

²⁴ Standardowe łącza główne należące do TP SA ogółem, łącznie z aparatami ogólnodostępnymi i liniami w firmach

Nasylenie usługami łączności na terenie gminy Bogatynia było statystycznie korzystniejsze od uwarunkowań charakteryzujących powiat zgorzelecki. Poziom telefonizacji gminy Bogatynia, o którym świadczy liczba linii na 1000 mieszkańców nieznacznie tylko odbiegał w 2000 roku od średniej dla powiatu i województwa. W tym przypadku wyższą średnią ilość linii, szczególnie w skali całego województwa, zwiększa duża liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminach miejskich. Jeszcze bardziej wymiernym wskaźnikiem w niniejszej analizie jest wskaźnik nasycenia telefonią na 1000 mieszkań. Tutaj liczone są wyłącznie linie telefoniczne zainstalowane w mieszkaniach w stosunku do ogólnej liczby mieszkań na danym terenie. Także w tym przypadku wskaźnik dla gminy Bogatynia był niższy od wartości dla powiatu oraz województwa.

Mając na uwadze zaspokojenie potrzeb mieszkańców oraz instytucji publicznych i prywatnych należy przedsięwziąć inwestycje, które spowodują wzrost liczby łącz do około 350 na 1000 mieszkańców gminy. Jest to proces niezbędny w dzisiejszych realiach gospodarki rynkowej, z uwagi na zwiększone potrzeby telekomunikacyjne oraz teleinformatyczne mieszkańców, obecnych przedsiębiorców i potencjalnych inwestorów.

8.6. Gospodarka odpadami.

Zorganizowany system gromadzenia i wywozu odpadów obejmuje blisko 100 % mieszkańców miasta i gminy oraz wszystkie obiekty użyteczności publicznej i większość podmiotów gospodarczych. Obsługę w zakresie wywozu odpadów prowadzą:

Gminne Przedsiębiorstwo Oczyszczania sp. z o.o.;

Przedsiębiorstwo Transportowe „Eltur Trans” sp. z o.o.

Odpady komunalne z terenu miasta i gminy deponowane są na gminnym składowisku odpadów w miejscowości Bogatynia. Składowisko położone jest na północnych obrzeżach miasta w rejonie zrehabilitowanej hałdy zewnętrznej (byłe zwałowisko zewnętrzne kopalni „Turów”). Najbliższe zabudowania mieszkalne zlokalizowane są w odległości około 500 m od składowiska w kierunku południowym i około 2 – 3 km w kierunku północnym. Całkowita powierzchnia działki, na której funkcjonuje wysypisko wynosi 5,56 ha, natomiast obecna powierzchnia zajmowana przez samo składowisko wynosi 2,53 ha z czego niecała składowa 1,89 ha. Składowisko zostało uruchomione w 1998 roku. Obecne wypełnienie szacuje się na około 93 %. Zamknięcie obiektu planuje się na 2010 rok.

Rocznie na terenie gminy Bogatynia produkuje się 8970,1 Mg odpadów komunalnych. Odpady poprodukcyjne, poza odpadami wytwarzanymi przez kopalnię i elektrownię, gminni przedsiębiorcy przekazują wyspecjalizowanym firmom, zapewniającym ich zagospodarowanie zgodnie z prawem. Są to głównie podmioty spoza gminy Bogatynia.

Do zbiórki odpadów zmieszanych z gospodarstw domowych stosowane są następujące pojemniki:

- pojemniki SM 110 I – 4917 sztuk (1829 sztuk w mieście i 3088 sztuk poza miastem);
- kontenery KP-7 – 137 sztuk (12 sztuk w mieście i 125 sztuk poza miastem).

Do zbiórki odpadów zmieszanych z obiektów użyteczności publicznej, obiektów handlowych i usługowych stosowane są:

- pojemniki SM 110 I – 311 sztuk (257 w mieście i 54 poza miastem);
- kontenery KP-7 – 82 sztuki (59 w mieście i 23 poza miastem);
- worki plastikowe.

Ponadto na terenie gminy rozstawionych jest 305 koszy ulicznych o pojemności 0,05 m³ (247 w mieście i 58 poza miastem). Na terenie gminy nie jest prowadzona selektywna zbiórka odpadów opakowaniowych w oparciu o specjalistyczne pojemniki.

Na terenie gminy funkcjonuje jedna instalacja do recyklingu organicznego – Gminna Stacja Przeróbki Osadów Ściekowych (GSPOŚ). Jest ona zlokalizowana w sąsiedztwie składowiska odpadów w Bogatyni. Recyklingowi organicznemu poddawane są tu osady ściekowe dostarczane rurociągiem z oczyszczalni ścieków w Bogatyni oraz dowożone z oczyszczalni ścieków w Sieniawce i oczyszczalni ścieków komunalnych kopalni „Turów” i elektrowni „Turów”. W stacji prowadzone są procesy stabilizacji osadów w komorze fermentacji beztlenowej. Procesowi temu poddawany jest osad nadmierny o uwodnieniu 97,5 %. Rocznie stacja przerabia około 3000 Mg osadu ustabilizowanego o uwodnieniu 76 %. Jest on następnie wykorzystywany do zabiegów rekultywacyjnych na zwałowisku elektrowni „Turów”.

8.7. Melioracje i urządzenia wodne.

Urządzenie melioracji wodnych służą regulacji stosunków wodnych w celu poprawienia zdolności produkcyjnej gleby oraz ułatwienia jej uprawy. Ponadto chronią użytki rolne przed powodzią. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 Prawo wodne (Dz. U. 115, poz. 1229 z dnia 11.10.2001 z późniejszymi zmianami) dzieli urządzenia melioracji wodnych na podstawowe i szczegółowe.

Do urządzeń melioracji wodnych podstawowych należą:

- budowle piętrzące, upustowe oraz obiekty służące do ujmowania wód;
- stopnie i zbiorniki wodne;
- kanały wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;
- rurociągi o średnicy co najmniej 0,6 m;
- budowle regulacyjne oraz przeciwpowodziowe;
- stacje pomp.

Natomiast urządzenia melioracji wodnych szczegółowych obejmują:

- rowy wraz z budowlami związanymi z nimi funkcjonalnie;

- deszczownie z pompami przenośnymi;
- rurociągi o średnicy poniżej 0,6 m;
- stacje pomp do nawodnień ciśnieniowych;
- ziemne stawy rybne oraz groble na obszarach nawadnianych;
- systemy nawodnień grawitacyjnych.

Całkowita długość cieków wodnych i rowów melioracyjnych na terenie gminy Bogatynia wynosi 85,9 km. Łączna powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi 1829 ha, w tym grunty orne zmeliorowane zajmują 1239 ha (z tego zdrenowane 973 ha), a użytki zielone zmeliorowane 590 ha (z tego zdrenowane 490 ha). Powyższe oznacza, że użytki rolne zmeliorowane stanowią 33,39 % ogólnej powierzchni użytków rolnych w gminie. Natomiast grunty orne zmeliorowane stanowią 32,08 % ogólnej powierzchni gruntów ornych (w tym zdrenowane – 25,19 %), a użytki zielone zmeliorowane stanowią 36,53 % ogólnej powierzchni użytków zielonych (w tym zdrenowane – 30,34 %).

Istotny wpływ na prowadzenie racjonalnej gospodarki wodnej mają rozmiary i techniczna sprawność urządzeń wodnych. Ponieważ nadmiar wód w glebie, podobnie jak ich niedobór negatywnie wpływają na jej wydajność, to tworzenie optymalnych warunków wilgotnościowych i powietrznych poprzez melioracje, dzięki którym można regulować poziom wód gruntowych oraz odpływ nadmiaru wód opadowych, staje się koniecznością. Prawidłowe funkcjonowanie systemów melioracyjnych jest uzależnione od ich właściwej eksploatacji i konserwacji. Odpowiedzialność za właściwe utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych spoczywa na zainteresowanych właścicielach gruntów.

8.8. Cmentarze.

Na terenie gminy Bogatynia funkcjonują 3 cmentarze komunalne oraz 4 cmentarze parafialne. Zlokalizowane są w następujących miejscowościach:

➤ **komunalne:**

Bogatynia – o powierzchni 7,7 ha;

Porajów – 1,2 ha;

Działoszyn – 0,85 ha.

➤ **parafialne:**

Krzewina – o powierzchni 0,14 ha;

Działoszyn – 0,48 ha;

Sieniawka – 0,38 ha;

Kopaczów – 0,40 ha.

8.9. Obiekty obrony cywilnej.

Obrona cywilna na terenie gminy Bogatynia posiada 9 zapasowych zakrytych zbiorników wody pitnej oraz 52 studnie głębinowe przeznaczone do wykorzystania w razie potencjalnych zagrożeń. Obiekty zlokalizowane są w następujących miejscach:

- KWB „Turów” – 2 zbiorniki zakryte;
- Bogatynia Markocice – 2 zbiorniki zakryte;
- Bogatynia ul. Pocztowa – 2 zbiorniki zakryte;
- Jasna Góra – 1 zbiornik zakryty;
- Opolno Zdrój – 1 zbiornik zakryty;
- Wyszków – 1 zbiornik zakryty i 2 studnie głębinowe;
- Lutogniewice – 50 studni głębinowych.

Budowle ochronne w postaci schronów znajdują się na terenie Elektrowni „Turów” i przeznaczone są do ochrony pracowników elektrowni. Jest również oddzielny schron przeznaczony jako stanowisko kierowania.

9. TERENY ZAGROŻONE – OGRANICZENIA UŻYTKOWANIA TERENU.

W przeznaczeniu terenów do pełnienia funkcji planistycznych należy uwzględnić ograniczenia, jakie wynikają z prawnej ochrony: środowiska, zasobów przyrody i warunków życia ludzi. Należy zapewnić przewidywaną prawem ochronę wszystkim elementom środowiska i obiektów opisanych w rozdziałach nr 2 i 3 niniejszego opracowania. Istnienie na omawianym terenie infrastruktury technicznej, opisanej w rozdziale nr 6, stwarza dodatkowe ograniczenia. Wymagają one zapewnienia dodatkowych stref ochronnych oraz obszarów ograniczonego użytkowania.

9.1. Komunikacja – strefa uciążliwości akustycznej od dróg.

Ograniczenia w zainwestowaniu na terenach o przekroczonych standardach akustycznych polegają na zakazie lokalizacji obiektów mieszkalnych lub innych wymagających ochrony przed hałasem, jeżeli wcześniej nie zostaną podjęte środki ograniczające emisję fal dźwiękowych. Przy lokalizowaniu obiektów budowlanych na terenach sąsiadujących z drogami należy uwzględnić strefy ograniczonego użytkowanie terenu, to jest:

strefę wyłączoną z wszelkiej działalności budowlanej, wyznaczoną położeniem linii zabudowy – określoną przepisami ustawy o drogach publicznych;

strefę uciążliwości dróg dotyczącą obiektów z pomieszczeniami na pobyt ludzi;

strefę uciążliwości drogi wyznaczoną położeniem linii uciążliwości drogi.

Strefy ochrony wynikające z przepisów szczególnych przedstawione są w poniższej tabeli.

Tabela 83. Minimalne odległości dróg publicznych od istniejących i planowanych budynków z pomieszczeniami na pobyt ludzi (w metrach).

Typ drogi	Klasa techniczna	Obiekty mieszkaniowe i użyteczności publicznej		Budynki szpitalne i wymagające szczególnej ochrony
		jedno – kondygnacyjne	wielo – kondygnacyjne	
Autostrada	A	120	150	300
Między regionalna	GP	50	70	200
Krajowa regionalna	GP, G, Z	30	40	130
Wojewódzka	GP, G, Z	30	40	130
Powiatowa	G, Z, L, D	15	20	80
Gminna	G, Z, L, D	15	20	80

9.2. Ujęcia wody.

Na terenie gminy Bogatynia zostały wyznaczone bezpośrednie i pośrednie strefy ochronne ujęć wód podziemnych. Zlokalizowane są one przy:

- SUW Opolno Zdrój;
- SUW Jasna Góra;
- SUW Bogatynia nr 1 i 4;
- SUW Bogatynia nr 5 i 6.

➤ SUW Opolno Zdrój:

Decyzją Starosty Zgorzeleckiego z dnia 2 października 2003 roku ustanowiono na rzecz użytkownika ujęcia strefy ochrony bezpośredniej obejmujące:

- studnię nr 1 – czworobok o bokach: 32m x 38m x 28m x 42m;
- studnię nr 2 – czworobok o bokach: 32m x 32m x 32m x 30m;
- studnię nr 3 – siedmiobok o bokach: 26m x 35m x 7m x 28m x 45m x 28m x 18m;
- studnię nr 4, 4a, 5, 6, 7, 8, 9, 10 – trzynastobok o bokach: 36m x 74m x 18m x 32m x 15m x 30m x 10m x 56m x 54m x 80m x 50m x 70m x 10m;
- studnię nr 11 – koło o średnicy 10m;
- studnię nr 12 – koło o średnicy 10m;
- studnię nr 13 – koło o średnicy 10m;
- studnię nr 14 – koło o średnicy 10m;
- studnię nr 15 i 16 – pięciobok o bokach: 36m x 24m x 22m x 10m x 21m;
- studnię nr 17 – czworobok o bokach: 22m x 33m x 23m x 30m;
- zbiornik nr I – sześciobok o bokach: 6m x 10m x 10m x 6m x 12m x 17m;
- studnię wodomierzową zbiornika nr I – prostokąt o bokach: 6m x 4m;
- zbiornik nr II – czworobok o bokach: 16m x 22m x 18m x 18m.

➤ SUW Jasna Góra:

Decyzją Starosty Zgorzeleckiego z dnia 24 października 2000 roku ustanowiono:
strefę ochrony bezpośredniej ujęcia o promieniu 10,0 m, licząc od zarysu zewnętrznego studni;
strefę ochrony pośredniej wewnętrznej wokół ciągu nr I ujęcia wody:

- od północy do drogi nr 238;
- od południa do drogi nr 239;
- od wschodu do granicy działki nr 190/6.

strefę ochrony pośredniej zewnętrznej: w promieniu od 160 m na północ, wschód i zachód od ciągu nr I ujęcia oraz do granicy zlewni i państwa na południe.

➤ **SUW Bogatynia – ujęcie nr 1 i nr 4:**

Decyzją Starosty Zgorzeleckiego z dnia 30 listopada 1999 roku ustanowiono strefę ochrony bezpośredniej ujęć o promieniu 10 m, licząc od zarysu zewnętrznego studni i urządzeń służących do ujmowania wody.

➤ **SUW Bogatynia – ujęcie nr 5 i nr 6:**

Decyzją Starosty Zgorzeleckiego z dnia 11 września 2000 roku ustanowiono strefy: ochrony bezpośredniej ujęć o promieniu 10 m, licząc od zarysu zewnętrznego studni; ochrony pośredniej od granicy państwa od strony południowej i obrysu studni od strony północnej.

9.3. Tereny położone w strefie ochronnej od gazociągu wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjno – pomiarowych.

Na terenie gminy Bogatynia nie ma gazowej sieci przesyłowej, rozdzielczej oraz stacji redukcyjno – pomiarowych.

9.4. Tereny położone w strefie uciążliwości od linii i urządzeń elektroenergetycznych – zagrożenie polami elektromagnetycznymi.

Wzdłuż elektroenergetycznych linii przesyłowych należy przestrzegać ograniczeń w użytkowaniu terenu o szerokości:

- 70 m (po 35 m od osi linii w obu kierunkach) dla linii 220 kV;
- 90 m (po 45 m od osi linii w obu kierunkach) dla linii 400 kV.

Dla terenów znajdujących się w granicach podanych wielkości obowiązują następujące ustalenia:

- zabrania się lokalizowania budynków mieszkalnych i innych (szpitale, internaty, przedszkola, żłobki, itp.) przeznaczonych na pobyt ludzi przez czas dłuższy niż 8 h na dobę;
- dopuszcza się realizacją obiektów związanych z działalnością gospodarczą, turystyczną, rekreacyjną i rolną, w których pobyt ludzi nie przekracza 8 h na dobę przy spełnieniu wszystkich wymagań Polskiej Normy PN-E-05100-1 z marca 1998 roku „Elektroenergetyczne linie napowietrzne – projektowanie i budowa”. W tych przypadkach konieczne jest uzgodnienie warunków lokalizacji projektowanych obiektów i zagospodarowania tego terenu z właścicielem przedmiotowych linii.

Dla napowietrznych linii elektrycznych i elektroenergetycznych do 110 kV strefa ochronna znajduje się mniej więcej w pasie o szerokości 25 – 40 m. Stacje transformatorowe powinny mieścić się w rezerwowanym pod nie obszarze o wymiarach 150 m x 80 m. Wszelkie zmiany zagospodarowania terenu pod linią 110 kV oraz w odległościach poziomych mniejszych niż 15 m od skrajnych przewodów linii należy projektować w oparciu o normę PN-E-05100-1, ustawę Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27.04.2001 roku (Dz. U. Nr 62 poz. 627

z późniejszymi zmianami) oraz Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11.08.1998 roku (Dz. U. Nr 107 poz. 676) i uzgodnić z właściwym zakładem energetycznym. Natomiast wzdłuż linii 15 kV oraz 1 kV proponuje się pozostawienie pasów wolnych od zagospodarowania i zadrzewienia o szerokości odpowiednio: 16 m i 4 m (po 8 m i 2 m od osi linii) wzdłuż urządzeń. Są to tak zwane strefy techniczne, umożliwiające eksploatację sieci napowietrznych z uwzględnieniem dojazdu do stanowisk słupowych.

Strefą ochronną obejmuje się również maszty telefonii cyfrowej (GSM) oraz inne instalacje radiotelekomunikacyjne. Określony areal jest ogrodzony i obejmuje obszar zależny od wysokości masztu – od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów od osi masztu. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 5 masztów telefonii komórkowej w: Bogatyni, Bogatyni – Zatonie, Bogatyni – Trzciniec, Działoszynie i Sieniawce.

9.5. Cmentarze – strefa ochrony sanitarnej.

Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze, z dnia 25 sierpnia 1959 r. (Dz. U. Nr 52, poz. 315) podaje minimalne odległości terenów od granicy cmentarzy:

- 50 m od zabudowań mieszkalnych, jeśli posiadają one sieć wodociagową i wszystkie budynki korzystające z wody są do niej podłączone;
- 150 m od zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących lub przechowujących artykuły żywnościowe, zakładów żywienia zbiorowego, studzien, źródeł i strumieni, z których czerpana jest woda do picia dla potrzeb gospodarczych;
- 500 m od ujęć wody o charakterze zbiorników wodnych będących źródłem zaopatrzenia sieci wodociagowej w wodę do picia.

Na omawianym terenie czynne cmentarze znajdują się w miejscowościach zwodociagowanych: Bogatynia, Porajów, Działoszyn, Kopaczów, Krzewina i Sieniawka .

9.6. Obiekty wojskowe i obrony cywilnej:

Ochronie podlegają obiekty obrony cywilnej:

- studnie zapasowe;
- obiekty wojskowe istotne dla bezpieczeństwa kraju.

Gabaryty i parametry ochronne określają właściwe organy wojskowe i obrony cywilnej.

9.7. Tereny zalewowe

Dla obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią należy uwzględnić wymagania wynikające z art. 40 oraz art. 82 ust. 2 ustawy Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 roku (Dz. U nr 115 poz. 1229 z późniejszymi zmianami) zakazujące między innymi:

- lokalizowania na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 roku);
- gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody;
- prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania;
- wykonywania urządzeń wodnych oraz wznoszenia innych obiektów budowlanych;
- sadzenia drzew lub krzewów, zmiany ukształtowania terenu;
- składowania materiałów oraz wykonywania innych robót i czynności, które mogłyby utrudnić ochronę przed powodzią oraz wpłynąć na pogorszenie jakości wód.

9.8. Pozostałe obiekty.

Dla obiektów typu oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów komunalnych i przemysłowych, baz maszynowych, zakładów przemysłowych, ferm hodowlanych, stacji paliw płynnych – strefy ochronne wyznaczane są indywidualnie. W bezpośrednim sąsiedztwie zajmowanym przez tereny chronione wprowadza się zakaz lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej, obiektów służby zdrowia, oświaty, sportu i rekreacji oraz innych budynków użyteczności publicznej. Wskazane jest tworzenie pasów zieleni izolacyjnej.

10. TERENY ZDEGRADOWANE

Na terenie miasta znajduje się wiele terenów niezagospodarowanych i zdegradowanych, wymagających rekultywacji i przekształceń. Miejscowość ma charakter przemysłowy co jest przyczyną powstawanie wielu opustoszałych terenów poprzemysłowych.

Inne tereny wymagające rehabilitacji to zaniedbane, zdegradowane tereny zabudowy mieszkaniowej, oraz niezagospodarowane nieużytki zielone.

11. DOKUMENTACJA STRATEGICZNO – PLANISTYCZNA.

W niniejszym rozdziale zanalizowano zapisy wybranej dokumentacji planistyczno – strategicznej odnoszącej się do terenu gminy Bogatynia.

11.1. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.

Uchwalony w 2002 roku przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego, uchwałą nr XLVIII/873/2002 z dnia 30 sierpnia 2002 roku, wyróżnia 6 stref pod względem struktury funkcjonalno – przestrzennej. Gmina Bogatynia znalazła się w strefie rolno – przemysłowej Przedgórze i Pogórza Sudetów.

Strefa rolno – przemysłowa Przedgórze i Pogórza Sudetów przewidziana jest dla rozwoju rolnictwa i przemysłu, w tym przemysłu wydobywczego, z uwzględnieniem ochrony walorów środowiska. Obejmuje pas terenu ciągnący się wzdłuż Sudetów od granicy polsko – niemieckiej i polsko – czeskiej do granicy z województwem opolskim. Jest to teren o wysokim stopniu urbanizacji, o dużych walorach przyrodniczych i kulturowych, dobrych glebach i bogatych zasobach surowców naturalnych. Teren przewidziany jest pod wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich, rozwój przemysłu, w tym głównie wydobywczego oraz rozwój obszarów aktywności gospodarczej związanych z bogatą i różnorodną siecią osadniczą oraz położeniem przygranicznym.

Pod względem systemu osadniczego Plan wyróżnia, poza Wrocławiem jako ośrodkiem metropolitalnym, regionalne i subregionalne ośrodki równoważenia rozwoju oraz ośrodki lokalne. Miasto Bogatynia zostało zakwalifikowane do rangi ośrodka lokalnego, natomiast pobliski Zgorzelec do rangi regionalnego ośrodka równoważenia rozwoju, obejmującego duże i średnie miasta województwa dolnośląskiego. Ponadto w celu określenia wyznaczników położenia regionu oraz zaakcentowania powiązań z regionami sąsiednimi wyznaczono miejscowości spełniające funkcje „bram” czyli ośrodków otwarcia. Jest wśród nich także Bogatynia.

W dziedzinie ochrony środowiska Plan postuluje podjęcie starań mających na celu:

- ograniczenie wprowadzanych do środowisk ilości zanieczyszczeń;
- budowę kompleksowego systemu gospodarki odpadami;
- stopniowe oczyszczanie zlewni rzek;
- rewitalizację zdegradowanych terenów;
- renaturyzację cennych ekosystemów;
- optymalizację systemu obszarów prawnie chronionych;
- wzrost lesistości.

W dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego Plan zakłada, że podstawowym celem w tym zakresie jest ochrona, rewaloryzacja i udostępnianie ich zasobów, między innymi poprzez:

- kompleksową rewaloryzację obiektów i zespołów zabytkowych;
- rozszerzenie zakresu ochrony konserwatorskiej poprzez tworzenie nowych stref ochrony konserwatorskiej;
- rygorystyczne egzekwowanie zaleceń konserwatorskich i prawidłowości procesu rewaloryzacji oraz użytkowania obiektów zabytkowych;
- kontrolowanie procesu prywatyzacji obiektów zabytkowych;
- wykorzystanie i udostępnianie zasobów dziedzictwa kulturowego poprzez tworzenie atrakcyjnych ofert inwestycyjnych;
- prowadzenie działań organizacyjnych, promocyjnych i badawczych pod kątem podniesienia świadomości społecznej w zakresie znaczenia i wartości obiektów kulturowych oraz zasad i metod ich konserwacji, a także późniejszego ich użytkowania;
- kompleksowa rewaloryzacja zespołu staromiejskiego w Bogatyni z uwzględnieniem priorytetów wynikających z wartości historyczno – artystycznych;
- zachowanie i ochrona krajobrazu kulturowego o najcenniejszych walorach artystycznych i krajobrazowych – objęcie tych obszarów strefami konserwatorskimi oraz ochroną w formie parków i rezerwatów kulturowych;
- prowadzenie działań rewaloryzacyjnych pod kątem tworzenia atrakcyjnych ofert inwestycyjnych o charakterze kulturotwórczym, społecznym i gospodarczym.

W zakresie działalności gospodarczej Plan odnosi się do głównych celów polityki regionalnej państwa czyli:

- realizacji określonej koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- stymulowanie maksymalnego wykorzystania specyficznych cech regionu;
- zapobieganie powstawaniu rażącej dysproporcji międzyregionalnych.

Główne cele gospodarcze to konsekwentna budowa gospodarki rynkowej, konkurencyjnej i innowacyjnej.

Zakładane powyżej cele główne można osiągnąć poprzez niżej wyszczególnione cele szczegółowe:

- restrukturyzację gospodarki i dalsze wdrażanie procesów prywatyzacji;
- pobudzenie rozwoju przedsiębiorczości, szczególnie w sektorze MŚP;
- podejmowanie przedsięwzięć obniżających społeczne koszty reform;

- włączenie regionu w tendencje występujące w gospodarce światowej w dziedzinie nauki i techniki;
- działania na rzecz wzrostu międzynarodowej konkurencyjności i innowacyjności;
- działania na rzecz wprowadzenia nowoczesnego zarządzania przedsiębiorstw;
- przyspieszenie procesów inwestycyjnych i tworzenie warunków do dopływu kapitału zagranicznego.

Polityka strukturalna rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa zakłada, że zmiany strukturalne w rolnictwie wymagają przekształceń na obszarach wiejskich. Służyć ma temu realizacja następujących celów:

- przebudowa struktur sektora rolnego, tworząca przesłanki adaptacji rolnictwa do zmieniającej się sytuacji gospodarczej i społecznej;
- kształtowanie warunków rozwoju zrównoważonego na obszarach wiejskich;
- ochrona zasobów środowiska naturalnego wraz z wiejskim dziedzictwem kulturowym;
- kształtowanie warunków pracy i życia ludności wiejskiej odpowiadających standardom cywilizacyjnym.

Celem działań gospodarki leśnej jest między innymi:

- stałe powiększanie zasobów leśnych;
- kształtowanie lasu wielofunkcyjnego;
- zachowanie zdrowotności i żywotności ekosystemów leśnych;
- ochrona i powiększanie biologicznej różnorodności lasów;
- utrzymywanie i rozwój funkcji produkcyjnej lasów;
- racjonalne użytkowanie zasobów leśnych.

Kierunki działań polityki przestrzennej w dziedzinie eksploatacji surowców mineralnych to:

- utrzymanie ciągłości eksploatacji najważniejszych złóż kopalin strategicznych i złóż ważnych dla gospodarki regionu;
- wykorzystanie małych złóż kopalin pospolitych, przeznaczonych na potrzeby lokalne;
- sukcesywna rekultywacja wyrobisk, hałd i osadników terenów pogórnich.

W dziedzinie turystyki Plan nie wymienia Bogatyni i okolic jako ośrodka o wysokich walorach kulturowych i jako regionu o potencjalnym rozwoju funkcji turystycznych.

W dziedzinie transportu Plan wskazuje na modernizację dróg krajowych i wojewódzkich w celu dostosowania parametrów tych dróg do ich funkcji oraz natężenia ruchu, to jest poprzez przyjęcie dla dróg krajowych klasy GP i dostosowanie do nośności 115 kN/oś, a dla dróg wojewódzkich klasy G i nośności 100 kN/oś.

11.2. Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia.

Zgodnie z poprzednią ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 roku, z późniejszymi zmianami, Rada Miasta i Gminy Bogatynia przyjęła Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia, uchwałą nr XXXII/255/2001 z dnia 30 stycznia 2001 roku.

Studium z 2001 roku zakłada koncentracje inwestycji na 6 kierunkowych działaniach strategicznych.

1. Podniesienie walorów ekologicznych gminy.
2. Budownictwo mieszkaniowe.
3. Strefy usługowo – przemysłowe.
4. Ochrona środowiska kulturowego i rewaloryzacja istniejącej tkanki budowlanej.
5. Rozwój usług turystyczno - rekreacyjnych.
6. Modernizacja układu komunikacyjnego.

Zapisy dotyczące planowanych kierunków rozwoju przestrzennego zostały umieszczone w zależności od tematyki, w stosownych rozdziałach I części niniejszego opracowania.

11.3. Strategia Rozwoju Pogranicza Polsko – Czeskiego.

Strategię Rozwoju Pogranicza Polsko – Czeskiego wykonano w ramach prac polsko – czeskiej komisji międzyrządowej do spraw współpracy transgranicznej przez grupę roboczą do spraw rozwoju pogranicza. Powyższy dokument może znaleźć zastosowanie na wszystkich szczeblach władzy państwowej i samorządowej, celem właściwego wykorzystania dostępnych środków finansowych. Jednocześnie, zgodnie z ustaleniami polsko – czeskiego Wspólnego Komitetu Koordynacyjnego, przyjętymi w Ustroniu w dniu 8 lutego 2000 roku, „Strategia” stanowić będzie podstawę Wspólnego Dokumentu Programowego dla wykorzystania środków PHARE CBC w latach 2000 – 2006.

Analizując wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania rozwoju pogranicza polsko – czeskiego, a zwłaszcza wizje oraz oczekiwania społeczności zamieszkującej ten obszar, autorzy „Strategii” sformułowali główny cel strategiczny w następującej postaci: **„Wysoki standard cywilizacyjny oraz stopień rozwoju społecznego i gospodarczego oparty o zwornikową funkcję obszaru – na styku rozwijających się struktur społecznych, gospodarczych i przestrzennych sąsiadujących krajów”**.

Strategia Rozwoju Pogranicza Polsko – Czeskiego wskazuje na konieczność podjęcia działań w trzech głównych polach rozwoju:

Strategiczne priorytety rozwoju w sferze społecznej:

- poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji społecznej, zanik peryferyjności i marginalizacji obszaru;
- wzajemne poznanie społeczności obu stron pogranicza;

(2) Strategiczne priorytety rozwoju w sferze ekonomicznej:

- funkcjonowanie silnych wzajemnych powiązań kooperacyjnych w sferze gospodarczej;
- gospodarcze wykorzystanie funkcji pośredniczących obszaru w przepływie osób, dóbr i informacji pomiędzy obu krajami, jako składowej procesu integracji europejskiej;

(3) Strategiczne priorytety rozwoju w dziedzinie kształtowania środowiska:

- przestrzeń o wysokich walorach środowiska i krajobrazu;
- wspólny system monitoringu i planowania rozwoju.

11.4. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego.

Według autorów dokumentu sformułowanie, uchwalonej przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwałą nr XXVIII/511/2000 w dniu 15 grudnia 2000 roku, Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego stanowi podstawowe zadanie Samorządu Województwa i jest dla niego głównym instrumentem oddziaływania na ewolucję regionu. Dla Dolnoślązaków zaś, Strategia powinna stać się programem współdziałania w sferze dobra wspólnego i miarą poczynionych dokonań. Misję regionu wyrażono słowami: **„Dolny Śląsk to region, który łączy Polskę z Europą”**.

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego wyodrębnia trzy zasadnicze pasma rozwoju, wyraźnie różniące się między sobą: ukształtowaniem terenu, środowiskiem przyrodniczym, zagospodarowaniem przestrzennym, dostępnością komunikacyjną i warunkami sprzyjającymi aktywności gospodarczej. Są to: pasmo północne, pasmo centralne i pasmo południowe. Pasma te zachodzą na siebie na obrzeżach, co tworzy dwa pasma dodatkowe, które historycznie były miejscem największej aktywności cywilizacyjnej na Dolnym Śląsku. Są to: pasmo Odry oraz pasmo pogórza Sudetów. Gmina Bogatynia położona jest w paśmie pogórza Sudetów pomiędzy pasmem centralnym, a pasmem południowym. Według autorów Strategii w paśmie centralnym istnieją dobre warunki przestrzenne i transportowe do rozwoju zarówno wysokowydajnego przemysłu, jak i wielkotowarowego rolnictwa. Powinna skupić się tutaj podstawowa działalność wytwórcza regionu, zaś negatywne skutki ekologiczne działalności produkcyjnej są na tym obszarze względnie łatwe do opanowania. Natomiast atutem rozwojowym pasma południowego jest jego atrakcyjność krajobrazowa oraz położenie na granicy z Czechami.

W kontekście zawartych w Strategii osi rozwojowych województwa dolnośląskiego gmina Bogatynia zlokalizowana jest w bezpośredniej bliskości dwóch osi rozwojowych, to jest istniejących i planowanych szlaków komunikacyjnych:

oś A4;

oś Drogi Śródsudeckiej (początek drogi).

11.5. Strategia Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego.

Strategia Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego na lata 2004 – 2014 przyjęta została przez Radę Powiatu Zgorzeleckiego uchwałą nr XX/120/2004 z dnia 31 marca 2004 roku. W dokumencie tym czytamy, że cele strategiczne powiatu zgorzeleckiego, przyjęte w Strategii Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego z 2000 roku, nie straciły na aktualności. Powiat zgorzelecki jest obszarem, dla którego najbardziej pożądanymi kierunkami rozwoju jest gospodarka i społeczeństwo przy zachowaniu zgodności ewolucji tych sfer z wymogami ekorozwoju. Stąd też w Strategii na lata 2004 – 2014 przyjmuje się, iż celami tymi niezmiennie będą:

1. Wysoki poziom aktywności gospodarczej.
2. Wysoki poziom warunków życia mieszkańców.
3. Wysoka jakość środowiska naturalnego.

Celom strategicznym Strategia Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego na lata 2004 – 2014 podporządkowuje 19 celów operacyjnych oraz 44 zadania strategiczne. Cele operacyjne prowadzą do osiągnięcia stanu syntetycznie ujętego w brzmieniu celów strategicznych. Są etapami na drodze do ich osiągnięcia lub ich elementami składowymi.

1. Wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.
2. Pozyskanie inwestycji zewnętrznych.
3. Redukcja poziomu bezrobocia.
4. Polifunkcjonizacja gospodarki powiatu.
5. Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych.
6. Dostosowanie struktur podaży i popytu na rynku pracy.
7. Gospodarcze i turystyczne wypromowanie powiatu.
8. Progospodarcza współpraca z organizacjami przedsiębiorców.
9. Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury drogowej.
10. Rozwój systemu oświaty.
11. Profilaktyka i terapia patologii społecznych.
12. Osiągnięcie akceptowanego przez społeczeństwo poziomu podstawowej opieki socjalnej.
13. Osiągnięcie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego.
14. Stworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie ludzi niepełnosprawnych.
15. Stworzenie zintegrowanego systemu ochrony środowiska i gospodarki odpadami.
16. Sanacja zdegradowanych składników środowiska naturalnego.
17. Rozwój sieci placówek kulturalnych.
18. Wzrost poziomu opieki zdrowotnej.
19. Upowszechnienie sportu i rekreacji.

11.6. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Bogatynia.

Uchwałą nr XLV/330/2002 Rada Gminy i Miasta w Bogatyni w dniu 28 maja 2002 roku przyjęła Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Bogatynia. Strategia została zrealizowana w formie zajęć seminaryjnych i warsztatowych. Pracami nad dokumentem kierował Konwent składający się z Przewodniczącego Rady Miasta i Gminy, Zarządu i Przewodniczących Komisji Rady Miasta i Gminy. W pracach uczestniczyli zaproszeni przez Zarząd Miasta i Gminy lokalni liderzy i przedstawiciele wszystkich środowisk Bogatyni. Na podstawie licznych spotkań, analiz i dyskusji Zarząd Programowy przyjął wizję o następującym brzmieniu: **„Miasto i Gmina Bogatynia międzynarodową strefą aktywizacji gospodarczej”**.

Następnie w oparciu o wizję opracowano: misje, zadania priorytetowe i cele główne.

Misje:

1. Wspierać prywatną przedsiębiorczość.
2. Budować infrastrukturę techniczną pozwalającą na dalszy rozwój gminy oraz ochronę środowiska naturalnego.
3. Promować przedsięwzięcia gminy.

➤ **Zadania priorytetowe:**

1. Program wsparcia przedsiębiorstw.
2. Uzbrojenie terenu.
3. Modernizacja drogi nr 352.
4. Informatyzacja.
5. Budżet zadaniowy.
6. Modernizacja drogi Bogatynia – Sieniawka.
7. Weryfikacja strategii wodno – kanalizacyjnej gminy.
8. Poprawa stanu sanitarnego wód rzeki Miedzianki i rzeki Nysy Łużyckiej.
9. Ucieplnienie miasta Bogatynia.
10. Powołanie Językowego Centrum Kształcenia Nauczycieli.

➤ **Cele główne:**

1. Uzbrojenie terenu.
2. Budowa MSG – Międzynarodowa Strefa Gospodarcza.
3. Węzeł komunikacyjny.
4. Internet.
5. Umowa trójstronna.
6. Grupa kapitałowa.

11.7. Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego.

Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwałą nr XLIV/842/2002 z dnia 26 kwietnia 2002 roku przyjął „Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego”. Wypracowany w tym dokumencie długoterminowy cel dla województwa dolnośląskiego, uwzględniający kierunki rozwojowe w regionie brzmi: **„Harmonijny, zrównoważony rozwój województwa, w którym wymagania ochrony środowiska mają nie tylko istotny wpływ na przyszły charakter regionu, ale również wspierają jego rozwój gospodarczy”**.

11.7.1. Powietrze atmosferyczne

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Poprawa jakości powietrza atmosferycznego.

➤ **Cele długoterminowe:**

dalsze ograniczanie emisji z zakładów przemysłowych;

zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza pochodzącego ze źródeł niskiej emisji;

zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza pochodzącego ze źródeł komunikacyjnych;

wzmocnienie współpracy międzynarodowej w dziedzinie minimalizowania zanieczyszczeń transgranicznych.

11.7.2. Hałas i wibracje

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Zmniejszenie uciążliwości hałasu.

➤ **Cele długoterminowe:**

zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego;

zmniejszenie uciążliwości hałasu przemysłowego.

11.7.3. Wody powierzchniowe i podziemne

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych i podziemnych i ich ochrona.

➤ **Cele długoterminowe:**

uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej (w szczególności na terenach wiejskich);

zmniejszenie zużycia wody;
ograniczenie zanieczyszczenia spowodowanego niekontrolowanymi spływami powierzchniowymi;
podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego;
zwiększenie małej retencji;
rozwój współpracy regionalnej na wodach granicznych;
ochrona zasobów wód podziemnych.

11.7.4. Gospodarka odpadami

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko.

➤ **Cele długoterminowe:**

uporządkowanie gospodarki odpadami przemysłowymi;
uporządkowanie gospodarki odpadami komunalnymi.

11.7.5. Gleby

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Podniesienie jakości gleb.

➤ **Cele długoterminowe:**

ograniczenie procesu degradacji gleb;
rekultywacja gleb zdegradowanych.

11.7.6. Surowce mineralne

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystywanie.

➤ **Cele długoterminowe:**

minimalizacja presji wywieranej na środowisko w procesie wykorzystywania surowców mineralnych;
zabezpieczenie złóż perspektywicznych i prognostycznych.

11.7.7. Walory przyrodnicze i krajobrazowe

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej.

➤ **Cele długoterminowe:**

określenie zasobów przyrodniczych w województwie;
objęcie ochroną obszarów o wysokich walorach przyrodniczych;
podniesienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
powiększenie zasobów leśnych i zapewnienie ich kompleksowej ochrony;
rozwój terenów zieleni w miastach i na terenach wiejskich.

11.7.8. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Ograniczenie wystąpień nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

➤ **Cele długoterminowe:**

poprawa bezpieczeństwa ekologicznego związanego z działalnością produkcyjną przedsiębiorców;
zapewnienie bezpieczeństwa przewozu drogowego i kolejowego materiałów niebezpiecznych.

11.7.9. Edukacja ekologiczna

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Podniesienie świadomości ekologicznej w społeczeństwie.

➤ **Cele długoterminowe:**

rozwój edukacji ekologicznej.

11.7.10. Komunikacja społeczna

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Otwarta i dwustronna komunikacja pomiędzy wszystkimi stronami zaangażowanymi w ochronę środowiska.

➤ **Cele długoterminowe:**

rozwój komunikacji społecznej.

11.7.11. Monitoring

➤ **Generalny cel strategiczny:**

Uzyskanie pełnej informacji o stanie środowiska.

➤ **Cele długoterminowe:**

dalszy rozwój monitoringu wszystkich elementów środowiska zgodnie z wymogami prawa polskiego i przepisami Unii Europejskiej.

11.8. Program Ochrony Środowiska Powiatu Zgorzeleckiego.

Zgodnie z ustawą „Prawo ochrony środowiska” z dnia 27 kwietnia 2001 roku Program Ochrony Środowiska Powiatu Zgorzeleckiego na lata 2005 – 2009 z perspektywą na lata 2009 – 2012 został opracowany w 2004 roku i przyjęty przez Radę Powiatu Zgorzeleckiego uchwałą nr XXXV/192/05 z dnia 31 marca 2005 roku. W dokumencie tym określono priorytety ekologiczne, w ramach których wyznaczono cele ekologiczne i kierunki działań, których konsekwencją na szczeblu powiatowym jest poprawa stanu środowiska na terenach gmin. Do wyznaczonych priorytetów ekologicznych w programie powiatowym należą:

1. Działania o charakterze systemowym, w tym:

aspekty ekologiczne w politykach sektorowych (transport, rolnictwo, turystyka i rekreacja, energetyka, przemysł, osadnictwo);

aktywizacja ruchu rynku do działań na rzecz ochrony środowiska;

edukacja ekologiczna;

współpraca ponadlokalna.

2. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody:

ochrona przyrody i krajobrazu;

ochrona lasów;

ochrona gleb;

zasoby kopalin.

3. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego:

kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią;

powietrze atmosferyczne;

hałas i pola elektromagnetyczne;

awarie przemysłowe.

4. Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii.

wodochłonność i energochłonność gospodarki;
wykorzystanie energii odnawialnej.

11.9. Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Bogatynia.

Zgodnie z ustawą „Prawo ochrony środowiska” z dnia 27 kwietnia 2001 roku Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Bogatynia został opracowany w 2005 roku i przyjęty uchwałą nr XXIX/245/05 Rady Miasta i Gminy w Bogatyni z dnia 27 września 2005 roku. Układ priorytetów, celów i kierunków działań ekologicznych został przeniesiony z Powiatowego Programu Ochrony Środowiska i poszerzony o zadania zapisane w Strategii Rozwoju oraz w Planie Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Bogatynia. W dokumencie tym (analogicznie do powiatowego) przyjęto następujące priorytety i cele ekologiczne:

Priorytet 1: Działania o charakterze systemowym

Cele ekologiczne:

1. Racjonalny rozwój systemu transportowego, uwzględniający rozwiązania zmniejszające lub eliminujące wpływ transportu na środowisko.
2. Dostosowanie rolnictwa do warunków integracji z UE z zachowaniem regionalnego charakteru produkcji rolniczej i optymalizacji struktury przestrzeni rolniczej zapewniającej zachowanie walorów środowiska i różnorodności ekologicznej.
3. Dalszy rozwój turystyki i rekreacji poprzez wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych zgodnie z zasadami ochrony środowiska, z zachowaniem stanu środowiska naturalnego.
4. Restrukturyzacja zakładów przemysłowych oraz dalszy rozwój przemysłu przy jednoczesnym minimalizowaniu wpływów na zdrowie ludzi i środowisko.
5. Podniesienie jakości życia mieszkańców uwzględniając istniejące walory przyrodnicze, kulturowe i zapewnienie ładu przestrzennego.
6. Wykształcenie w społeczności lokalnej nawyków tak zwanej kultury ekologicznej oraz poczucia odpowiedzialności za stan i ochronę środowiska.

Priorytet 2: Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody

Cele ekologiczne:

1. Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych.
2. Ochrona zagrożonych gatunków roślin i zwierząt.
3. Ochrona istniejących zasobów leśnych oraz odtwarzanie ich różnorodności biologicznej.
4. Zrównoważona pod względem ekonomicznym, społecznym i ekologicznym gospodarka leśna.
5. Ochrona i właściwe wykorzystanie gleb.

6. Racjonalne wykorzystanie zasobów surowców oraz zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych.**Priorytet 3: Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego**

Cele ekologiczne:

1. Zwiększenie stopnia skanalizowania, w szczególności terenów wiejskich.
2. Opracowanie i stopniowe wprowadzanie kompleksowych programów gospodarki wodno – ściekowej.
3. Stopniowe podłączanie terenów nieskanalizowanych do istniejących oczyszczalni ścieków w celu ich pełnego wykorzystania.
4. Zapewnienie wszystkim mieszkańcom odpowiedniej jakości wody do picia.
5. Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych.
6. Ochrona jakości wód podziemnych.
7. Systematyczna poprawa jakości powietrza na obszarze miasta.
8. Utrzymanie jakości powietrza na obecnym poziomie na terenach niezurbanizowanych.
9. Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zurbanizowanych.
10. Kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.
11. Zmniejszenie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska z powodu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych.

Priorytet 4: Zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii

Cele ekologiczne:

1. Racjonalizacja zużycia wody i energii.
2. Wzrost wykorzystania energii odnawialnej.

III. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA I GMINY

1. ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

1.1. Główne kierunki rozwoju wynikające z położenia geograficznego gminy

Ze względu na szczególne położenie gminy, największy nacisk przy kształtowaniu kierunków rozwoju należy położyć na wykorzystanie dogodnych warunków do rozwoju funkcji turystycznej (wysokie walory krajobrazowe, bliskość granic kraju), funkcji przemysłowej (dogodne warunki dla przemysłu wydobywczego) oraz rozwój gospodarki oraz współpracy międzynarodowej.

2. KIERUNKI OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Oprócz istniejących form ochrony, tj.:

- rezerwat przyrody „Grądy koło Posady”,
- 3 pomniki przyrody (Bogatynia - 1, Wigancice Żytawskie – 2),
- 24 gatunki roślin chronionych,
- szereg zwierząt objętych ochroną gatunkową,
- oraz parki miejskie i wiejskie (Bogatynia – 8, Opolno Zdrój – 3, Kowaczów – 1) przedstawionych w rozdziale 1.10. – *Ochrona przyrody*, wskazuje się poniższe obszary i obiekty proponowane do objęcia ochroną.

2.1. Stanowisko dokumentacyjne przyrody nieożywionej:

Proponuje się utworzenie stanowiska dokumentacyjnego w najlepiej zachowanym kamieniołomie trachyfonolitów zlokalizowanym na południowy – wschód od miejscowości Opolno Zdrój. Okolice Opolna Zdroju są jedynym w Polsce miejscem występowania trzeciorzędowych wulkanitów trachitowo – fonolitowych. Utwory te są dobrze odsłonięte w największym spośród czterech nieczynnych kamieniołomów.

Według art. 41 ustawy o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 roku „*stanowiskami dokumentacyjnymi* są nie wyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych”.

2.2. Obszar chronionego krajobrazu

Zgodnie ze Studium zagospodarowania turystycznego dolnośląskich odcinków szlaków wodnych proponuje się utworzenie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Górna Nysa” w północno-zachodniej części gminy Bogatynia, pomiędzy miejscowościami Bratków i Turoszów wzdłuż przebiegu rzeki Nysa Łużycka.

2.3. Obszary zasługujące na ochronę ze względu na cenne gatunki flory oraz fauny

Proponuje się objąć ochroną poniższe obszary zasługujące na ochronę ze względu na cenne gatunki roślin i zbiorowiska roślinne:

- Kompleks leśno – źródłiskowy Granicznego Wierchu;
- Kamieniołom „Bartek” i przylegający las;
- Wąwóz koło Bratkowa i krawędź doliny Nysy;
- Starorzecza koło Bratkowa wraz z ich dopływem z Lutogniewic;
- Las nad strumieniem w Wolanowie;
- Stawy i podmokłe łąki przy „trójpuncie”;
- Las między zwałowiskiem, a granicą Czeską;
- Las nad strumieniem Szkło;
- Las na północ od Wyszkowa.

Proponuje się objąć ochroną poniższe obszary zasługujące na ochronę pod względem awifaunistycznym:

- Stawek w Krzewinie;
- Przełom Nysy Łużyckiej;
- Stawki na południowy – zachód od Porajowa;
- Graniczny Wierch.

Proponuje się objąć ochroną poniższe obszary szczególnie cenne ze względu na herpetofaunę:

- Starorzecze Nysy Łużyckiej koło Krzewiny;
- Stawy przy południowo – zachodniej granicy Bogatyni;
- Rozlewisko koło Opolna Zdrój.

➤ Inne elementy środowiska podlegające ochronie

Wyznacza się elementy środowiska przyrodniczego podlegających ochronie na podstawie przepisów szczególnych:

- lasy i grunty leśne;
- zieleń urządzone;
- gleby klas I – IV;
- udokumentowane złoża;
- wody powierzchniowe i podziemne;
- powierzchnia ziemi, krajobraz i powietrze.

3. POZOSTAŁE ELEMENTY ŚRODOWISKA PODLEGAJĄCE OCHRONIE

3.1. Lasy i grunty leśne

Na terenie gminy prowadzona jest stale rekultywacja w kierunku leśnym terenów pokopalnianych. Powierzchnia zrekultywowanych terenów wynosi ponad 1888 ha. Co rocznie rekultywacji poddawanych jest średnio 8 ha. Od początku prac rekultywacyjnych posadzono ponad 16 000 000 sztuk drzew.

Nadrzędnym celem ochrony ekosystemów leśnych jest przywrócenie i odtworzenie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego lub naturalnego, między innymi poprzez wprowadzanie drzew liściastych, odporniejszych na zanieczyszczenia powietrza.

Ponadto w ramach ochrony ekosystemów leśnych należy:

- Zapewnić różnorodność ekosystemów leśnych
- Wspomagać procesy samoregeneracyjne
- Stosować naturalne sposoby odnowy lasów
- Odtworzyć zbiorowiska mieszane z większym udziałem gatunków liściastych szczególnie dębu i buka
- Dążyć do zgodności nasadzeń z warunkami siedliskowymi celem zwiększenia jakości ekologicznej kompleksu
- Utrzymać w dolinach rzek naturalnych formacji roślinnych takich jak lasy łąkowe
- Właściwe kształtowanie strefy ekotonowej na granicy leśno – łąkowo – rolnej z wykorzystaniem pasa ochronnego o szerokości od 20 – 30 m, złożonego z wysegregowanych gatunków roślin
- Zwalczanie szkodników metodami biologicznymi i mechanicznymi

Ochrona gruntów leśnych polega na:

- Ograniczeniu ich przeznaczenia na cele nieleśne,
- Zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom leśnej oraz w drzewostanach powstającym wskutek działalności nieleśnej
- Zachowaniu oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych,
- Przywracaniu i poprawianiu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej, a także na zapobieganiu obniżania produktywności gruntów leśnych.

3.2. Zieleni urządzona

W ramach ochrony terenów zieleni urządzonej należy przede wszystkim:

- Zadbąć o estetykę zieleni parkowej, alei i szpalerów przydrożnych oraz śródpolnych, zieleni cmentarnej i przykościelnej Ochrona gleb

Wszelkie działania przy zieleni, tj. wycinka nasadzenia w obrębie starodrzewu, w układzie kompozycyjnym w obiektach wpisanych do rejestru zabytków należy uzgadniać Śląskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Katowicach.

3.3. Ochrona gleb

W zakresie ochrony ziemi i gleb powinny być realizowane:

- Poprawa retencji wód w glebie
- realizacja zabezpieczeń przeciwozyjnych w postaci nowych nasadzeń śródpolnych i przydrożnych przy scalaniu gruntów odtworzenie stawów, miedz terasowych układów pól wpływających na wzbogacanie krajobrazu
- Aktualizacja map glebowo rolniczych, co pomoże w ustalaniu dawek nawozowych i ilości wapnowania
- Organizowanie akcji informacyjnej dla producentów żywności i przedsiębiorczych rolników zainteresowanych agroturystyką.
- Organizacja lekcji wychowania ekologicznego dla dzieci i młodzieży
- Zapobieganie erozji gleb poprzez nowe nasadzenia drzew
- Stała kontrola poziomu zanieczyszczenia gleb
- Organizacja w gospodarstwach rolniczych oferty dla turystów, urządzenie bazy noclegowej dla letników
- Upowszechnianie zasad dobrych praktyk rolniczych
- Stworzenie na terenie Gminy dwóch gospodarstw produkujących żywność ekologiczną.

Ponadto działania polegające na ochronie przyrody nieożywionej, gleb i kopalin to:

- prowadzenie eksploatacji złóż kopalin w sposób gospodarczo uzasadniony, z ograniczeniem negatywnych wpływów na środowisko;
- zapewnienie racjonalnego wydobycia oraz zagospodarowania złóż;
- sukcesywne prowadzenie rekultywacji terenów poeksploatacyjnych i przywrócenie do właściwego stanu elementów środowiska przyrodniczego;
- monitoring w zakresie wpływu wydobycia złóż na otoczenie;
- zabezpieczenie przed degradacją obiektów geologicznych i geomorfologicznych;
- likwidacja miejsc nielegalnego składowania odpadów oraz ich rekultywacja;
- zalesienie i zadarnienie terenów narażonych na erozję wodną;
- zwiększenie naturalnej retencji leśnej oraz glebowej;
- zabezpieczenie dróg, szlaków i rowów przydrożnych przed erodującym działaniem wodnym;
- ochrona istniejącego arealu użytków rolnych.

3.4. Wydobycie i ochrona kopalin

Na obszarze gminy występują 3 udokumentowane złoża kopalin. Są to złoża: kopaliny podstawowej – węgla brunatnego „Turów” oraz kopalin pospolitych – surowców ilastych ceramiki budowlanej „Wolanów” i bazaltu „Wojtek”.

W ramach ochrony kopalin należy:

- prowadzenie eksploatacji złóż kopalin w sposób gospodarczo uzasadniony, z maksymalnym ograniczeniem negatywnych wpływów na środowisko;

- sukcesywne prowadzenie rekultywacji terenów poeksploatacyjnych i przywrócenie do właściwego stanu elementów środowiska przyrodniczego już na etapie eksploatacji złoża;
- monitoring w zakresie wpływu wydobycia złóż na otoczenie;
- zabezpieczenie przed degradacją obiektów geologicznych i geomorfologicznych;

Przed przystąpieniem do wydobywania kopaliny, zgodnie z przepisami szczególnymi, przedsiębiorca, na podstawie dokumentacji geologicznej oraz warunków określonych w koncesji, sporządza się projekt zagospodarowania złoża. Projekt zagospodarowania złoża powinien określać zamierzenia w zakresie:

- ochrony złóż kopaliny, zwłaszcza przez ich racjonalne wykorzystanie;
- technologii eksploatacji zapewniającej ograniczanie ujemnych skutków wpływu na środowisko.

Tereny bogate w złoża naturalne podlegają zakazowi zabudowy i zalesiania aż do momentu podjęcia eksploatacji.

3.5. Ochrona wód

Ochrona wód w gminie to przede wszystkim:

- kontynuacja dotychczasowej polityki w zakresie zmniejszania zanieczyszczeń wód prowadzonej przez Kopalnię Węgla Brunatnego;
- wyposażenie terenów mieszkaniowych sołectw w systemy kanalizacji sieciowej z oczyszczalniami o wysokim stopniu redukcji zanieczyszczeń;
- synchronizacja sieci wodociągowej z realizacją kanalizowania;
- modernizacja technologii produkcji przemysłowej w celu racjonalizacji zużycia wody i zmniejszenia uciążliwości ścieków;
- ochrona stref źródłiskowych rzek, potoków oraz ujęć wodnych;
- zagospodarowanie przyrodnicze brzegów cieków wodnych, zmniejszające spływ zanieczyszczeń obszarowych i liniowych oraz zapewniające zachowanie w korytach rzek nienaruszonego przepływu;
- przebudowa składu gatunkowego drzewostanów w celu samooczyszczania się rzek i potoków;
- ograniczenie zmian stosunków wodnych w trakcie prowadzenia prac ziemnych;
- zabezpieczenie przed zanieczyszczeniami produktami ropo – pochodnymi w obrębie stacji paliw i parkingów dla pojazdów;
- doprowadzenie cieków powierzchniowych do parametrów odpowiadających spełnianym funkcjom, a więc kierunkowo do II oraz I klasy czystości;
- zorganizowanie sieci stacji monitoringu lokalnego środowiska wodnego;
- ujawnienie stref zewnętrznej oraz wewnętrznej ochrony podziemnych wód pitnych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

➤ Ochrona wód podziemnych

Szczególnej ochronie podlegają zasoby wód podziemnych, które powinny być wykorzystywane przede wszystkim do:

- zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz na cele socjalno-bytowe,
- na potrzeby produkcji artykułów żywnościowych oraz farmaceutycznych.

Obowiązuje:

- Zakaz odprowadzania zanieczyszczonych wód i ścieków do wód powierzchniowych i gruntu, z wyłączeniem zrzutów w oparciu o uzyskane pozwolenie wodno-prawne,
- Gromadzenie odpadów wyłącznie w miejscach do tego przeznaczonych,
- Rozwój infrastruktury technicznej, zwłaszcza w zakresie gospodarki wodno-ściekowej,
- Dopuszcza się stosowanie przydomowych ekologicznych oczyszczalni ścieków,
- Dopuszcza się gromadzenie ścieków w szczelnych zbiornikach bezodpływowych, a następnie wywóz zorganizowany do oczyszczalni ścieków do czasu wybudowania systemu kanalizacji,
- Zakaz lokalizowania obiektów szczególnie uciążliwych dla środowiska, jak np. przeróbki odpadów radioaktywnych, elektrowni na paliwa stałe, magazynów substancji niebezpiecznych, składowisk odpadów przemysłowych.

geologiczne.

➤ **Kierunki ochrony wód powierzchniowych**

Wody podlegają ochronie niezależnie od tego, czyją stanowią własność.

Ochrona wód polega w szczególności na:

- unikaniu, eliminacji i ograniczaniu zanieczyszczenia wód, w szczególności zanieczyszczeniami substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego,
- zapobieganiu niekorzystnym zmianom naturalnych przepływów wody albo naturalnych poziomów zwierciadła wody.

Należy też:

- wyznaczyć pasy ochronne wzdłuż potoków i rzek o szerokości minimum 3 m od brzegów cieków w celu umożliwienia administratorowi prowadzenia robót remontowych i konserwatorskich w korytach rzek i potoków, a także dla ochrony otuliny biologicznej cieków. Tereny te powinny być wykluczone z zabudowy.
- dokonać oceny zagrożenia powodziowego terenów zlokalizowanych nad wodami, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony przeciwpowodziowej, mając na uwadze ochronę mienia i życia ludności.
- wprowadzić zapisy wykluczające możliwość realizacji budownictwa, a także wprowadzić pozostałe zakazy wynikające z art. 83 ustawy Prawo Wodne [Dz.U. nr 115 poz.1229 z późniejszymi zmianami] w wyznaczonych strefach zagrożenia powodziowego i strefach bezpośrednio narażonych na erozyjne działanie wód płynących.

Należy wprowadzić:

- Zakaz grodzenia nieruchomości w odległości 1,5 m od krawędzi cieków
- Zakaz m.in. uprawy gruntu, sadzenia drzew i krzewów na wałach oraz w odległości mniejszej niż 3 m

3.6. Ochrona krajobrazu

Najważniejszymi elementami krajobrazu, które powinny podlegać ochronie są: lasy, większe zadrzewienia nieleśne, zadrzewienia śródpolne, pasy zieleni wzdłuż dróg i cieków wodnych, naturalne łąki w dolinach rzecznych, a także koryta rzek.

3.7. Ochrona przyrodniczo rolnicza

Na podstawie przepisów ogólnych ochronie na omawianym terenie podlegają:

- lasy i grunty leśne;
- zieleń urządzone;
- gleby klas I – IV;
- udokumentowane złoża;
- wody powierzchniowe i podziemne;
- powierzchnia ziemi, krajobraz i powietrze.

4. DZIEDZICTWO KULTUROWE

4.1. Kierunki ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków kultury współczesnej

Na terenie miasta i gminy Bogatynia ochronie kulturowej podlegają:

- obiekty i obszary zabytkowe wpisane do rejestru zabytków – przedstawione w części Uwarunkowania rozwoju miasta i gminy - Zabytki i stanowiska archeologiczne;
- stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków - przedstawione w części Uwarunkowania rozwoju miasta i gminy - Zabytki i stanowiska archeologiczne;
- obiekty o wartościach środowiskowych i kulturowych objęte spisem konserwatorskim;
- rejony obserwacji archeologicznej – stanowiska archeologiczne udokumentowane - przedstawione w części Uwarunkowania rozwoju miasta i gminy - Zabytki i stanowiska archeologiczne;
- obszary zespołów zabudowy wiejskiej kultury łżyckiej o konstrukcji przysłupowej i ryglowej oraz zabudowy śródmiejskiej wskazane do objęcia ścisłą ochroną wartości zabytkowych;
- obszary zespołów zabudowy wiejskiej kultury łżyckiej o konstrukcji przysłupowej i ryglowej oraz zespołów zabudowy mieszkalno – uzdrowskiej wskazane do objęcia ochroną wartości kulturowych i krajobrazowych.
- Ochrona powierzchni zagrożonych ruchami mas ziemi

Na terenie miasta i gminy Bogatynia wyznacza się poniższe strefy konserwatorskie.

4.1.1. Strefa ochrony konserwatorskiej – Bogatynia, Markocice

Największa strefa ochrony konserwatorskiej obejmuje:

- część miasta Bogatynia zgodnie z rysunkiem kierunków zagospodarowania przestrzennego. Strefa ta chroni przede wszystkim układ urbanistyczny miasta. Jest to obszar o dominujących funkcjach mieszkalno – usługowych.
- Układ ruralistyczny Makocic

Należy dążyć do zachowania historycznej formy budynków istniejących i zachowania pierwotnego układu przestrzennego ulic i placów, odtworzenia zdegradowanego i przekształconego układu przestrzennego zabudowy przysłupowo - zrębowej. Zabudowa uzupełniająca powinna być kształtowana na podstawie materiałów ikonograficznych lub nawiązywać do historycznej zabudowy istniejącej.

W granicach strefy ustala się konieczność:

- uzgadniania wszelkich zamierzeń i działań na obiektach zabytkowych na obszarze strefy "A" z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.
- stosowania tradycyjnych technik i materiałów budowlanych przy remontach obiektów zabytkowych;
- zachowania jednolitej formy bryły i elewacji budynków z zastosowaniem m.in. jednolitej stolarki okiennej i drzwiowej dla danego budynku;
- zachowania i wyeksponowania drewnianej konstrukcji przysłupowo-zrębowej i ryglowej oraz budynków murowanych o bogatym wystroju architektonicznym;
- zakazu prowadzenia przewodów wentylacyjno-spalinowych po elewacjach budynków zabytkowych;
- restauracji i modernizacji technicznej obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem współczesnej funkcji do zabytkowej wartości obiektów.

4.1.2. Pozostałe strefy ochrony konserwatorskiej

Strefy ochrony konserwatorskiej zostały wyznaczone również dla wsi:

- Kopaczów
- Sieniawka
- Jasna Góra
- Krzewina
- Bartków
- Posada
- Działoszyn
- Wyszków
- Opolno zdroj – strefa chroni przede wszystkim układ urbanistyczny wsi

W strefie przede wszystkim należy dążyć do zachowania historycznej formy budynków istniejących i zachowania pierwotnego układu przestrzennego ulic i placów. Priorytetem powinno być odtworzenie zdegradowanego i przekształconego układu przestrzennego i zabudowy przysłupowo – zrębowej. Zabudowa uzupełniająca powinna być kształtowana na podstawie materiałów ikonograficznych lub nawiązywać do historycznej zabudowy istniejącej.

Należy uwypuklić konieczność stosowania tradycyjnych technik i materiałów budowlanych przy remontach obiektów zabytkowych (dachówka ceramiczna, kamień, drewno, stolarka drewniana), zachowania jednolitej formy bryły i elewacji budynków (np. wymóg stosowania ujednoliconego typu stolarki okiennej i witryn dla danego obiektu, czy wymóg sporządzania projektów kolorystyk elewacji), zachowania dekoracji elewacji, jak również wyposażenia zabytku (stolarka drzwiowa, okienna, witryny sklepowe, piece, stropy drewniana itp.) Bezwzględnie dążyć do zachowania i wyeksponowania drewnianej konstrukcji przysłupowo – zrębowej i ryglowej.

Zabrania się stosowania okładzin z PCV na elewacjach, ocieplania na zewnątrz budynków o konstrukcji drewnianej, przysłupowo – zrębowej i ryglowej oraz budynków murowanych o bogatym wystroju architektonicznym.

Zabrania się prowadzenia przewodów wentylacyjno – spalinowych po elewacjach budynków zabytkowych. Zaleca się restaurację i modernizację techniczną obiektów o wartościach kulturowych z dostosowaniem współczesnej funkcji do zabytkowej wartości obiektu.

4.1.3. Strefa „E” ochrony ekspozycji

Strefa ochrony ekspozycji układu zabytkowego obejmuje obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego ekspozowania zespołów lub obiektów zabytkowych o szczególnych walorach krajobrazowych. Obowiązuje ochrona ekspozycji zespołu zabytkowego poprzez rygory dotyczące sposobu zagospodarowania i nieprzekraczalnych gabarytów zabudowy w tej strefie.

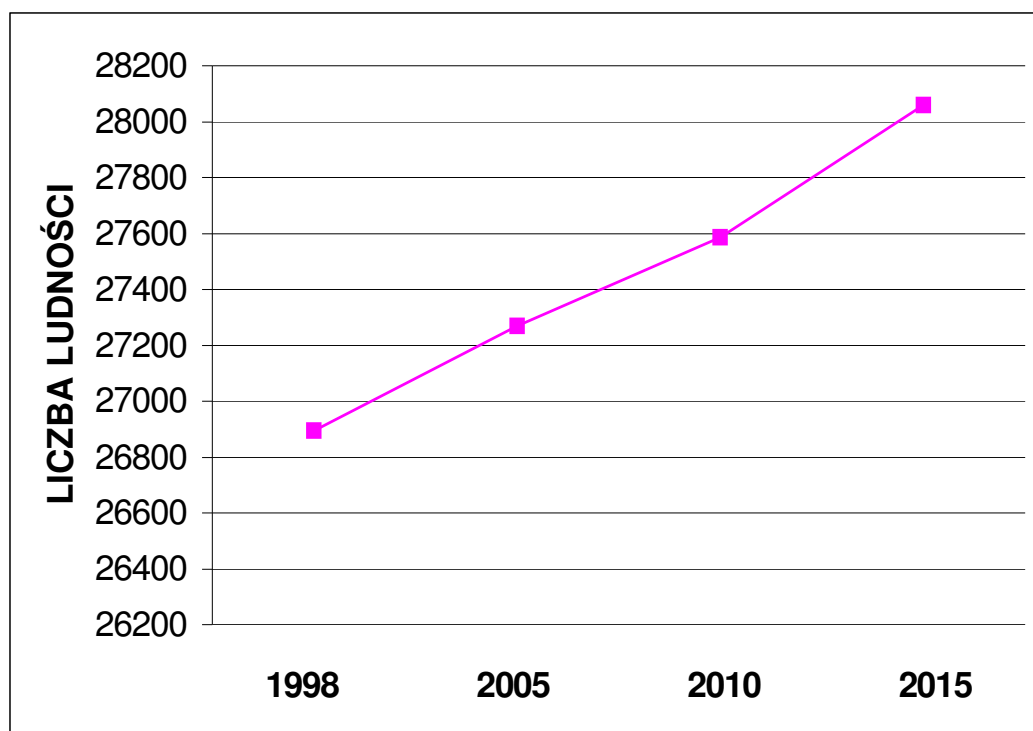
Studium strefę „E” proponuje w następujących miejscach:

- Punkt widokowy z drogi w Lutogniewicach – Bartków (chroniony widok wsi)

5. STREFA SPOŁECZNA

5.1. Prognozy demograficzne

Na koniec 1998 roku gmina Bogatynia liczyła 26894 mieszkańców. Według prognozy na rok 2015 przewiduje się wzrost liczby mieszkańców do około 28 tysięcy osób.

Rysunek 2. Prognoza demograficzna dla gminy Bogatynia na lata 1998 – 2015.

Na powyższy wynik składa się kilka negatywnych i pozytywnych czynników.

Czynniki negatywne, powodujące ograniczenie wzrostu liczby mieszkańców gminy:

- model rodziny 2 + 1, wynikający z obniżenia wartości współczynnika dzietności; tendencja ta występuje na terenie całej Polski i Europy Zachodniej;
- odpływ do większych ośrodków miejskich ludzi młodych i wykształconych jako migracje zarobkowe.

Wyżej wymienione uwarunkowania spowodowane są głównie kondycją oraz strukturą ekonomiczną gminy. Brak odpowiednich miejsc pracy dla absolwentów szkół średnich oraz wyższych jest największym problemem regionów z jedną dominującą funkcją w strukturze gospodarczej.

Czynniki pozytywne, kreujące wzrost liczby mieszkańców gminy to:

- wydłużenie przeciętnego okresu trwania życia;
- wejście w wiek dojrzały osób z wyżu demograficznego, urodzonych w latach 1978 – 1983. Pomiędzy rokiem 2001 i 2008 spowoduje to wzrost urodzeń porównując z analogicznym okresem lat 90 – tych. Liczba ta nie będzie jednak równie wysoka jak pomiędzy 1978 a 1983 rokiem.

Na przestrzeni najbliższych kilkunastu lat stopa przyrostu naturalnego zwiększy się bardziej we wsiach niż w Bogatyni. Jednak biorąc pod uwagę saldo migracji, liczba mieszkańców sołectw ogólnie się obniży, a w mieście wzrośnie.

Prognoza nie obejmuje ruchu wędrownego. Jeśli sytuacja ekonomiczna gminy utrzyma się na obecnym poziomie, możliwy jest napływ ludności rzędu kilkunastu osób rocznie.

Wraz ze wzrostem liczby mieszkańców, nieznacznie powiększy się gęstość zaludnienia, ze 198 do 206 osób / km².

➤ **Struktura wieku ludności.**

Tabela 84. Gmina Bogatynia - prognoza rozkładu ludności według wieku w latach 1998 – 2015.

Grupa wieku	1998 rok	2005 rok	2010 rok	2015 rok
0 – 19	8219	7363	6897	6173
20 – 39	7912	8181	8552	8698
40 – 59	7054	7908	8000	7857
60 – 64	1134	1091	1655	2245
65 i więcej	2575	2727	2483	3086

Tabela 85. Gmina Bogatynia - prognoza struktury ludności według wieku w latach 1998 – 2015.

Grupa wieku	1998 rok	2005 rok	2010 rok	2015 rok
0 – 19	31 %	27 %	25 %	22 %
20 – 39	29 %	30 %	31 %	31 %
40 – 59	26 %	29 %	29 %	28 %
60 – 64	4 %	4 %	6 %	8 %
65 i więcej	10 %	10 %	9 %	11 %

Według przedstawionych prognoz gmina Bogatynia pozostanie pod względem struktury mieszkańców jednostką młodą. Do 2015 roku odsetek obywateli przed ukończeniem 35 roku życia nie spadnie poniżej 35 %. W związku z tym z punktu widzenia demografii korzystnie kształtowała się będzie struktura ludności wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego.

Tabela 86. Ludność gminy Bogatynia w wieku produkcyjnym i nie produkcyjnym według prognozy na lata 1998 – 2015.

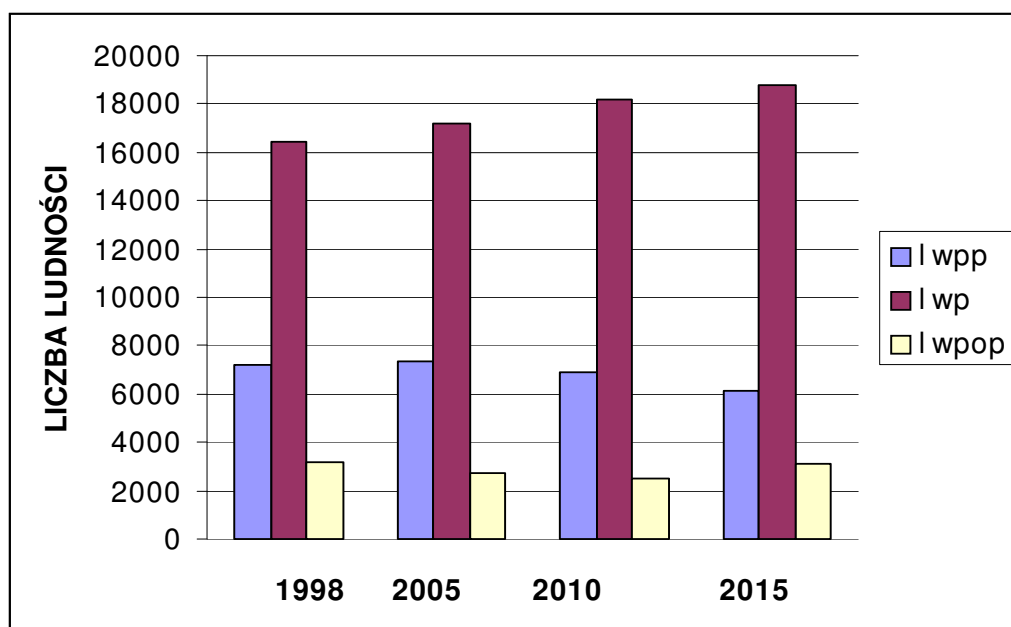
Ludność w wieku:	1998	2005	2010	2015
Przedprodukcyjnym	7234	7363	6897	6173
Produkcyjnym	16464	17180	18207	18800
Poprodukcyjnym	3196	2727	2483	3086

Z powyższych danych wynika, że w ciągu najbliższych lat na rynek pracy wkroczy około 1500, a do 2015 roku 2400 osób. Obecnie gmina nie jest przygotowana ekonomicznie na taką sytuację i prawdopodobnym staje się znaczny wzrost bezrobocia.

Tabela 87. Gmina Bogatynia – struktura ludności wieku produkcyjnego i nie produkcyjnego według prognoz na lata 1998 – 2015.

Ludność w wieku:	1998	2005	2010	2015
Przedprodukcyjnym	27 %	27 %	25 %	22 %
Produkcyjnym	61 %	63 %	66 %	67 %
Poprodukcyjnym	12 %	10 %	9 %	11 %

Na przestrzeni analizowanego okresu współczynnik obciążenia demograficznego będzie kształtował się na bezpiecznym poziomie około 0,52.

Wykres 22. Gmina Bogatynia – prognoza rozkładu ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym na lata 1998 – 2015.

Za produkcyjny w przypadku prognoz przyjęto zarówno dla kobiet jak i mężczyźni w wieku 19 – 64.

5.2. Kierunki rozwoju gospodarki mieszkaniowej

Gmina Bogatynia nie jest atrakcyjnym miejscem pod względem budownictwa mieszkaniowego, zwłaszcza dla osadników spoza terenu gminy o czym świadczy między innymi obserwowane od kilku lat ujemne saldo migracji. Wpływ na to ma głównie przemysłowy charakter gminy związany z górnictwem odkrywkowym. Należy więc promować tereny przeznaczone pod budownictwo mieszkaniowe, licząc głównie na uniknięcie odpływu własnej społeczności. Jednakże należy jednocześnie prowadzić wyważoną politykę w zakresie wyznaczania miejsc pod budownictwo mieszkaniowe. Zbytne nasycenie zabudową mieszkaniową, szczególnie na terenach wiejskich może spowodować odwrócenie obecnych tendencji związanych z wewnątrzgminnymi migracjami relacji miasto – wieś.

W celu polepszenia warunków zamieszkania ludności gminy według europejskich norm standardu zamieszkania zakłada się osiągnięcie następujących wskaźników:

Tabela 88. Wskaźniki porównawcze Gminy Bogatynia z europejskimi normami standardu zamieszkania.

Wyszczególnienie	Wskaźniki zachodnioeuropejskie	Dane gminy z 1998 roku
Ilość osób / mieszkanie	2,80 – 3,00	3,10
Ilość osób / izbę	0,50 – 0,75	0,88
Powierzchnia użytkowa w m ² / osobę	25 – 30	18,70
Powierzchnia użytkowa m ² / mieszkanie	75 – 80	58,10

Osiągnięcie zbliżonych parametrów będzie procesem długofalowym. Ich realizację przewiduje się po 2010 roku. Aby dostosować się do standardów europejskich muszą nastąpić procesy:

- zwiększenia powierzchni użytkowej rzędu 17 do 25 m² na mieszkanie (średnio o około 35 %);
- wzrostu powierzchni użytkowej od 8 do 12 m² na osobę (przeciętnie o 50 %);
- ograniczenia liczby mieszkańców przypadających na izbę w granicach 20 – 40 %;
- zmniejszenia ilości osób na mieszkanie (średnio o około 10 %).

Poza zapewnieniem każdemu gospodarstwu domowemu zakwaterowania o odpowiednim standardzie, należy wyposażyć je w pełny zakres urządzeń infrastruktury technicznej.

Nowe tereny przeznaczone pod budownictwo, wyznaczone w studium to

6. KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY

6.1.1. Tereny zabudowy mieszkaniowej

Studium przewiduje rozwój funkcji osadniczej (mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej) o niskiej i średniej intensywności zabudowy we wszystkich miejscowościach oprócz Białopola. Tereny te zasięgiem swoim obejmują obszary istniejącego i projektowanego zainwestowania poszczególnych jednostek. W ramach terenów mieszkaniowych uzupełniającą funkcję mogą tworzyć funkcje o charakterze uzupełniającym, pełniącym służebną rolę wobec funkcji mieszkaniowej.

- Na terenach mieszkaniowo-usługowych dopuszcza się lokalizację terenów:
  - zabudowy usługowej,
  - zabudowy i zagospodarowania rekreacyjnego,
  - drobnej wytwórczości.
- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej (drogi wewnętrzne, sieci uzbrojenia technicznego), zaplecza parkingowego i garażowego, oraz inne urządzenia i obiekty pełniące służebną rolę wobec funkcji dominującej,

M

planowane tereny zabudowy mieszkalno - usługowe

Podstawowe ustalenia dla terenów mieszkaniowych:

- dopuszcza się wydzielenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, zabudowy mieszkaniowo – usługowej oraz zabudowy usługowej w zależności od uwarunkowań wynikłych przy opracowaniu planów

MN

istniejące tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej

Podstawowe ustalenia dla terenów mieszkaniowych:

- zabudowa jednorodzinna o maksymalnej średniej intensywności zabudowy;

MW

tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej

Podstawowe ustalenia dla terenów mieszkaniowych:

- zabudowa wielorodzinna o maksymalnej średniej intensywności zabudowy;
- dopuszcza się usługi typu wbudowanego lub na działkach mieszkaniowych.

MU

tereny mieszkaniowo-usługowe

Podstawowe ustalenia dla terenów mieszkaniowych:

- zabudowa jedno i wielorodzinna o maksymalnej średniej intensywności zabudowy;
- dopuszcza się lokalizacje usług na wydzielonych działkach.

6.1.2. Funkcja usługowa

Funkcjonowanie międzynarodowych przejść granicznych pozytywnie rokuje rozwojowi turystyki, transportu i usług towarzyszących. W tej strefie powinny funkcjonować obiekty oferujące obsługę transportową (stacje paliw, punkty serwisowe, firmy spedycyjne itp.) oraz turystyczną. Niezbędnym ich elementem są wysokiej klasy placówki gastronomiczne. Należy rozwinąć sieć lokali, umiejscawiając je głównie w centrum Bogatyni oraz w sołectwach przygranicznych.

Studium przewiduje lokalizacje nowych terenów usługowych głównie w miejscowości Porajów. Nowe tereny usługowe zlokalizowane będą również w Bogatyni. Przewiduje się także lokalizacje obiektów usługowych we wszystkich miejscowościach w gminie w ramach zabudowy mieszkaniowo-usługowej.

➤ **Przeznaczenie terenów i podstawowe ustalenia**

U

tereny usług

Podstawowe ustalenia dla terenów usług:

- ustala się lokalizację komercyjnych i publicznych o charakterze usług nieuciążliwych;
- dopuszcza się wprowadzenie funkcji związanych z rekreacją i wypoczynkiem.
- Dopuszcza się wprowadzanie funkcji mieszkaniowej
- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej (drogi wewnętrzne, sieci uzbrojenia technicznego), zaplecza parkingowego i garażowego, oraz inne urządzenia i obiekty pełniące służebną rolę wobec funkcji dominującej,

UKS

tereny usług sakralnych

Podstawowe ustalenia dla terenów usług sakralnych:

- dopuszcza się lokalizację usług komercyjnych i publicznych o charakterze usług nieuciążliwych;
- Dopuszcza się lokalizację infrastruktury technicznej

US
tereny usługowe

Podstawowe ustalenia dla terenów usług sakralnych:

- dopuszcza się lokalizację obiektów usługowych, rekreacyjnych, sportowych (US), dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej (drogi wewnętrzne, sieci uzbrojenia technicznego), zaplecza parkingowego i garażowego, oraz inne urządzenia i obiekty pełniące służebną rolę wobec funkcji dominującej,
- dopuszcza się lokalizację terenów zielonych w tym istniejących cmentarzy z możliwością ich rozwoju terenowego

6.1.3. Tereny użytkowane rolniczo

Ważnym zadaniem jest efektywne wykorzystanie całości arealu rolnego gminy, by praca w rolnictwie mogła być rentownym źródłem utrzymania. Tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej **wyłącza się spod zabudowy, w tym zabudowy siedliskowej z wyjątkiem zabudowy związanej z produkcją i obsługą rolnictwa.**

➤ **Przeznaczenie terenów i podstawowe ustalenia**

R
tereny rolnicze

Podstawowe ustalenia dla terenów rolnych:

- ustala się zakaz lokalizacji zabudowy nie związanej z produkcją rolną i obsługą rolnictwa;
- dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych.
- Dopuszcza się lokalizację terenów sportu i rekreacji o przewadze urządzeń terenowych i o niskim wskaźniku zabudowy, ograniczonym do niezbędnego zaplecza socjalno – sanitarnego i technicznego

6.1.4. Tereny eksploatacji kopalni, przemysłu, produkcji i składów

Złoże „Turów” zawiera jeszcze blisko 500 mln ton zasobów przemysłowych węgla, którego pozyskanie będzie utrudnione pogarszającymi się warunkami geologiczno – górnictwymi. Jednakże o wydobywaniu surowca i przetworzeniu go na energię elektryczną decydować będą następujące czynniki:

- potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, oparta na krajowych surowcach oraz polskim przemyśle wydobywczym i wytwórczym;
- konkurencyjność ekonomiczna energii wytworzonej przez spalanie węgla brunatnego;
- przyjazne współżycie z otaczającym kopalnię środowiskiem naturalnym.

Kopalnia Węgla Brunatnego „Turów” spełnia te warunki. Lecz wykorzystanie potencjalnych możliwości rozwoju, wynikających z zasobów złoża oraz istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej, wymaga następujących działań:

- synchronizacji możliwości rozwoju kopalni z osiągnięciem docelowej mocy Elektrowni „Turów”;
- określenia oraz systematycznej realizacji programów modernizacji i odtworzenia, bez spełnienia których nie ma możliwości postępu robót górniczych;
- spełnienia przez Elektrownię „Turów” europejskich norm ochrony środowiska naturalnego;
- zagwarantowania dostatecznych środków w formie kredytów inwestycyjnych, udzielanych przez konsorcja banków krajowych i zagranicznych.

Studium przewiduje rozszerzenie obszaru eksploatacji odkrywkowej do granic wyznaczonych na rysunku o część miejscowości Opolno Zdrój, jako docelowego zasięgu terenów eksploatacji.

Lokalizacje nowych zakładów pracy przewiduje się na terenach przemysłowych, określonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na arealach:

- 114 ha – działalności gospodarcze nieuciążliwe;
- 13,7 ha – o większym stopniu uciążliwości.

Studium wyznacza nowe obszary industrialne (przemysłowe) głównie w mieście Bogatynia. Niewielkie nowe obszary przemysłowe zlokalizowane są w Opolnie Zdroju.

➤ **Przeznaczenie terenów i podstawowe ustalenia**

PE maksymalne dopuszczalne tereny odkrywkowej eksploatacji górniczej, zwałowania wewnętrznego, odzysku odpadów i rekultywacji
--

Podstawowe ustalenia dla terenów odkrywkowej eksploatacji górniczej, zwałowania wewnętrznego, odzysku odpadów i rekultywacji:

- dopuszcza się tereny lasów i zadrzewień, tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej, zieleni nieurządzonej;
- rekultywacja terenu w kierunku wodno-leśnym.
- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej (drogi wewnętrzne, sieci uzbrojenia technicznego), zaplecza parkingowego i garażowego, oraz inne urządzenia i obiekty pełniące służebną rolę wobec funkcji dominującej,
- dopuszcza się możliwość utrzymania zagospodarowania obejmującego tereny rolne, tereny osadnicze i tereny lasów

P

tereny przemysłowe i poprzemysłowe

Podstawowe ustalenia dla terenów przemysłowych i poprzemysłowych:

- dopuszcza się tereny usług komercyjnych, zieleni urządzonej i nieurządzonej,
- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej (drogi wewnętrzne, sieci uzbrojenia technicznego), zaplecza parkingowego i garażowego, oraz inne urządzenia i obiekty pełniące służebną rolę wobec funkcji dominującej,

O

tereny składowania odpadów (wysypiska śmieci)

Podstawowe ustalenia dla terenów przemysłowych i produkcyjnych:

-
-

AG

tereny aktywności gospodarczej (tereny przemysłowe, produkcyjne, usługowe oraz obsługi rolniczej)

Podstawowe ustalenia dla terenów przemysłowych i produkcyjnych:

- dopuszcza się lokalizację obiektów przemysłowych, produkcyjnych i usługowych,
- dopuszcza się lokalizowane obiektów obsługi i produkcji rolniczej,
- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej (drogi wewnętrzne, sieci uzbrojenia technicznego), zaplecza parkingowego i garażowego, oraz inne urządzenia i obiekty pełniące służebną rolę wobec funkcji dominującej,
- dopuszcza się lokalizację stacji paliw wraz z niezbędnym zapleczem,
- ustala się obowiązek zagospodarowania terenu zielenią izolacyjną

6.1.5. Tereny zieleni i wód powierzchniowych

Gospodarka leśna prowadzona na terenie miasta i gminy powinna być proekologiczna, nastawiona na:

- ochronę istniejących zasobów leśnych;
- ochronę najcenniejszych siedlisk leśnych;
- rekultywację zdegradowanych kompleksów leśnych;
- zalesienia przyległych do obecnej granicy lasu użytków rolnych o niskiej wartości rolniczej, zgodnie z określoną, projektowaną granicą rolno – leśną.
- Tereny leśne wyłącza się spod zabudowy z wyjątkiem zabudowy związanej z produkcją i obsługą leśnictwa.

Dopuszcza się dla zaspokojenia potrzeb związanych z rekreacją i sportem lokalizację na terenach leśnych w Jasnej Górze funkcji umożliwiających uprawianie sportów zimowych.

➤ **Przeznaczenie terenów i podstawowe ustalenia**

ZC
tereny cmentarzy

Podstawowe ustalenia dla terenów zieleni leśnej:

- Ustala się strefę ochronną

ZL
tereny lasów

Podstawowe ustalenia dla terenów zieleni leśnej:

- ustala się zakaz lokalizacji zabudowy nie związanej z produkcją rolną i obsługą leśnictwa;
- dopuszcza się wprowadzenie funkcji związanych z rekreacją i wypoczynkiem.

ZN
zieleni niskiej, skwerów, trawników, łąk

Podstawowe ustalenia dla terenów zieleni leśnej:

- dopuszcza się wprowadzenie funkcji związanych z rekreacją i wypoczynkiem.

ZD
tereny ogródków działkowych

Podstawowe ustalenia dla terenów zieleni leśnej:

- dopuszcza się wprowadzenie funkcji związanych z rekreacją i wypoczynkiem.

ZL
tereny lasów

Podstawowe ustalenia dla terenów zieleni leśnej:

- ustala się zakaz lokalizacji zabudowy nie związanej z produkcją rolną i obsługą leśnictwa;
- dopuszcza się wprowadzenie funkcji związanych z rekreacją i wypoczynkiem.

-
-

WS tereny wód śródlądowych

Podstawowe ustalenia dla terenów wód śródlądowych.

- dopuszcza się przebudowę i modernizację urządzeń wodnych pod warunkiem ich zgodności z obowiązującymi przepisami szczególnymi

6.1.6. Obszary, na których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Granice obszarów planów wskazanych do sporządzenia powinny być doprecyzowane w oparciu o analizę poprzedzającą przystąpienie do sporządzania planu, uwzględniającą:

- powiązania funkcjonalne i strukturalne,
- uwarunkowania ekofizjograficzne i powiązania przyrodnicze,
- powiązania infrastrukturalne i komunikacyjne.

Zapewnienie spójności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z polityką przestrzenną określoną w Studium oznacza zapewnienie zgodności zasad zagospodarowania ustalanych w planach miejscowych z zasadami określonymi w Studium.

Zapewnienie spójności oznacza w szczególności zapewnienie zgodności z określonymi w Studium:

- zasadami zrównoważonego rozwoju przestrzennego gminy i kształtowania ładu przestrzennego,
- granicą terenów przeznaczonych do zabudowy,
- głównymi kierunkami zagospodarowania dotyczącymi:
  - głównych elementów kształtujących strukturę przestrzenną gminy,
  - kluczowych obszarów rozwoju,
  - terenów otwartych o charakterze publicznym,
- kierunkami zagospodarowania wyodrębnionych kategorii obszarów,
- zasadami zagospodarowania i kształtowania zabudowy i przestrzeni w strefach:
  - zróżnicowanej intensyfikacji zagospodarowania,
  - ochrony wartości kulturowych,
  - ochrony sylwety gminy,
  - ochrony i kształtowania krajobrazu.
- Dopuszcza się w planach miejscowych korekty określonej w studium granicy pomiędzy terenami otwartymi, a przeznaczonymi do zabudowy i zainwestowania

6.1.7. Tereny komunikacji

KK
Tereny kolejowe

Podstawowe ustalenia dla terenów przemysłowych i produkcyjnych:

KP
Tereny parkingów i garaży

Podstawowe ustalenia dla terenów przemysłowych i produkcyjnych:

- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej (drogi wewnętrzne, sieci uzbrojenia technicznego), zaplecza parkingowego i garażowego, oraz inne urządzenia i obiekty pełniące służebną rolę wobec funkcji dominującej,

KS
Tereny stacji obsługi pojazdów

Podstawowe ustalenia dla terenów przemysłowych i produkcyjnych:

- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej (drogi wewnętrzne, sieci uzbrojenia technicznego), zaplecza parkingowego i garażowego, oraz inne urządzenia i obiekty pełniące służebną rolę wobec funkcji dominującej,

KKS
Stacje kolejowe

Podstawowe ustalenia dla terenów przemysłowych i produkcyjnych:

- Proponuje się lokalizację obiektów obsługi komunikacji kolejowej (orientacyjny rejon lokalizacji stacji kolejowej)
- dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej (drogi wewnętrzne, sieci uzbrojenia technicznego), zaplecza parkingowego i garażowego, oraz inne urządzenia i obiekty pełniące służebną rolę wobec funkcji dominującej,

6.1.8. Obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne

Obszary wymagające zmiany przeznaczenia na cele nierolnicze występują we wszystkich wsiach w gminie i obejmują tereny przeznaczone pod nowe formy zainwestowania, między innymi są to tereny przeznaczone pod nowo planowaną zabudowę mieszkaniową, usługową oraz tereny aktywności gospodarczej.

Zmiany przeznaczenia gruntów będą również wymagały tereny niezbędne do zajęcia dla odkrywkowej eksploatacji górniczej.

7. ROZWÓJ GOSPODARCZY

7.1. Kierunki zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Przewiduje się funkcję rolnictwa jako uzupełniającą, mimo że użytki rolne stanowią około 40 % powierzchni gminy. Wpływ na to ma ekologiczne skażenie gleb. W związku z tym wyklucza się uprawy żywieniowe. Zgodnie z uwarunkowaniami głównym kierunkiem w produkcji rolniczej powinna być uprawa roślinna dostosowana przede wszystkim na potrzeby rolno – spożywczego przemysłu przetwórczego oraz hodowla zwierząt. Preferowana jest także techniczna obsługa rolniczych terenów gmin sąsiednich.

Produkcję rolną należy prowadzić w sposób ograniczający i zapobiegający zanieczyszczaniu wód związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Należy upowszechniać dobre praktyki rolnicze, w szczególności na drodze organizowania szkoleń dla rolników.

Ochrona gruntów rolnych polega na:

- ograniczeniu ich przeznaczania na cele nierolnicze,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej oraz w drzewostanach powstającym wskutek działalności nierolniczej
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze,
- zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych.

Ważna jest również promocja rolnictwa ekologicznego i zachęcenie rolników do zakładania gospodarstw zajmujących się produkcją atestowanej „zdrowej żywności”.

Istotne jest tworzenie zabezpieczeń przeciwoerozyjnych, w postaci nowych nasadzeń śródpolnych i przydrożnych oraz kształtowanie pasów zieleni izolacyjnej.

Ważnym zadaniem, nie tylko z punktu widzenia rolników, jest stały monitoring jakości gleb zwłaszcza w rejonie zakładów uciążliwych dla środowiska i w okolicach gospodarstw rolnych, prowadzony aby wykluczyć zanieczyszczenie metalami ciężkimi i środkami ochrony roślin.

Zadaniem, które zarówno teraz jak i przyszłości może się przyczynić do poprawy stanu nie tylko gleb, ale i całego środowiska jest organizacja w szkołach dla dzieci i młodzieży kilku lekcji o tematyce ochrony środowiska i metodach dbania o jego zasoby i naturalny charakter.

Z przyrodniczego punktu widzenia dużą wartość ma zachowanie zróżnicowania biologicznego oraz obecnych małoskalowych form dominujących w krajobrazie. Rolnicy powinni kontynuować obecne metod gospodarowania, co pozwoli na zachowanie specyfiki krajobrazu wsi polskiej. Aby gospodarstwa małe mogły wytrzymać konkurencję silnych ekonomicznie dużych gospodarstw muszą być prowadzone w sposób nowoczesny, przy uwzględnieniu dobrej współpracy między nimi.

Zasadniczym celem ochrony obszarów leśnych jest przywrócenie i odtworzenie ich charakteru, zbliżonego do pierwotnego lub naturalnego. Między innymi poprzez wprowadzanie drzew liściastych, odporniejszych na zanieczyszczenia powietrza.

Gleby żyzne winne być obsadzone: dębami, bukami oraz jodłami. Na pozostałych utrzymana zostanie przewaga świerka oraz brzozy. W perspektywie kilkunastu lat przewiduje się ekologiczną rekultywację całego obszaru zwałowiska zewnętrznego. Realizowane będzie sukcesywne zalesianie.

Gospodarka leśna winna być prowadzona bez tak zwanych zrębów zupełnych, jedynie poprzez przeręby. Przewiduje się uzupełnienie drzewostanów w strefie do 10 km wokół Bogatyni, tworząc strefy ochronne, analogicznie do rozwiązań stosowanych w miastach powyżej 50 tysięcy mieszkańców.

Ochrona gruntów leśnych polega na:

- Ograniczeniu ich przeznaczania na cele nieleśne,
- Całkowite zakończenie rekultywacji „zwałowiska zewnętrznego” poprzez zalesienie,
- Zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów leśnych oraz szkodom leśnej oraz w drzewostanach powstającym wskutek działalności nieleśnej,
- Przywracaniu i poprawianiu wartości użytkowej gruntom, które utraciły charakter gruntów leśnych wskutek działalności nieleśnej, a także na zapobieganiu obniżania produktywności gruntów leśnych,
- Zalesienie terenów gleb o niskiej klasie bonitacyjnej, na których nie podejmie się działalności rolniczej.

Ochrona ekosystemów nieleśnych i ich flory to przede wszystkim:

- tworzenie użytków ekologicznych w celu zapewnienia trwałej ochrony najcenniejszym fragmentom ekosystemów nieleśnych z populacjami rzadkich i zagrożonych gatunków roślin;
- ograniczanie wstępu w pobliżu zagrożonych stanowisk unikalnych gatunków flory;
- czynne zabezpieczenia łąk i pastwisk;
- stała kontrola najbardziej zagrożonych populacji.

Opracowywane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego winny uwzględniać zakaz zabudowy terenów rolnych i leśnych. Dotyczy to również siedliskowej zabudowy zagrodowej.

Celem ochrony gruntów ornych należy wprowadzić zakaz podziału nieruchomości rolnych i leśnych na działki mniejsze niż 5 ha.

7.2. Kierunki rozwoju działalności produkcyjnej

7.2.1. Górnictwo i Energetyka

Złoże „Turów” zawiera jeszcze blisko 500 mln ton zasobów przemysłowych węgla, którego pozyskanie w latach dwutysięcznych będzie utrudnione pogarszającymi się warunkami geologiczno – górnictwymi. Jednakże o wydobyciu surowca i przetworzeniu go na energię elektryczną decydować będą następujące czynniki:

- potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, oparta na krajowych surowcach oraz polskim przemyśle wydobywczym i wytwórczym;

- konkurencyjność ekonomiczna energii wytworzonej przez spalanie węgla brunatnego;
- przyjazne współzycie z otaczającym kopalnię środowiskiem naturalnym.

Kopalnia Węgla Brunatnego „Turów” spełnia te warunki. Lecz wykorzystanie potencjalnych możliwości rozwoju, wynikających z zasobów złoża oraz istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej, wymaga następujących działań:

- synchronizacji możliwości rozwoju kopalni z osiągnięciem docelowej mocy Elektrowni „Turów”;
- określenia oraz systematycznej realizacji programów modernizacji i odtworzenia, bez spełnienia których nie ma możliwości postępu robót górniczych;
- spełnienia przez Elektrownię „Turów” europejskich norm ochrony środowiska naturalnego;
- zagwarantowania dostatecznych środków w formie kredytów inwestycyjnych, udzielanych przez konsorcja banków krajowych i zagranicznych.

Kopalnia Węgla Brunatnego „Turów” SA, posiada koncesję na wydobycie kopaliny wydaną w 1994 roku i ważną na okres 26 lat.

Od 1995 roku obowiązuje „Umowa wieloletnia na dostawę – odbiór węgla brunatnego między KWB a Elektrownią”. Zasady kształtowania warunków cenowych zostały określone do 2012 roku i przeniesione w sposób analogiczny do umowy pomiędzy Elektrownią „Turów” a Polskimi Sieciami Elektroenergetycznymi S. A na dostawę i odbiór energii elektrycznej.

Wyżej wymienione postanowienia stwarzają realne podstawy do realizacji procesów modernizacyjno – odtworzeniowych w perspektywie roku 2012. Dzięki tym umowom, w granicach czynnego wyrobiska zbudowana zostanie nowoczesna kopalnia, która zapewni miejsca pracy dla załogi górniczej oraz zaplecza.

Studium przewiduje rozszerzenie obszaru eksploatacji odkrywkowej maksymalnie do granic wyznaczonych na rysunku.

7.2.2. Pozostałe działalności przemysłowe.

W II połowie lat 90 – tych funkcje przemysłowe zlokalizowane w mieście straciły na ważności. Wiąże się to z likwidacją zakładów, których produkcja stała się nierentowna. Gmina podejmując działania promocyjne zamierza poprawić istniejący stan rzeczy, oczekując na propozycje potencjalnych inwestorów.

Samorząd zainteresowany jest przede wszystkim inwestycjami o zaawansowanym procesie technologicznym.

Lokalizacje nowych zakładów pracy przewiduje się na terenach przemysłowych, określonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na arealach:

- 114 ha – działalności gospodarcze nieuciążliwe;
- 13,7 ha – o większym stopniu uciążliwości.

Studium nie wyznacza na terenie gminy nowych obszarów industrialnych, proponuje się jedynie przywrócenie funkcji aktywności gospodarczych na niektórych terenach poprzemysłowych i nieużytkowanych.

7.3. Kierunki rozwoju sektora usługowego

Charakteryzujący ostatnie 30 lat XX wieku kraje rozwinięte proces serwicyzacji gospodarki, postępuje w Polsce od 10 lat. Rośnie odsetek zatrudnionych w III sektorze gospodarki narodowej. Dogodne położenie geograficzne gminy powoduje, że pożądanym staje się rozwój sektora usług: turystycznych, obsługi transportu oraz sportowo - rekreacyjnych.

Studium zakłada przestrzenny rozwój wyżej wymienionych funkcji na obszarze 162 ha, wyznaczonych w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Funkcjonowanie międzynarodowych przejść granicznych pozytywnie rokuje rozwojowi turystyki, transportu i usług towarzyszących. W tej strefie powinny funkcjonować obiekty oferujące obsługę transportową (stacje paliw, punkty serwisowe, firmy spedycyjne itp.) oraz turystyczną. Niezbędnym ich elementem są wysokiej klasy placówki gastronomiczne. Należy rozwinąć sieć lokali, umiejscawiając je głównie w centrum Bogatyni oraz w sołectwach przygranicznych.

Za kilka lat ruch tranzytowy zostanie poprowadzony południową oraz wschodnią obwodnicą miasta. Aby nie dopuścić do odizolowania centrum handlowego Bogatyni (spadek obrotów może negatywnie wpływać na utrzymanie istniejących placówek handlowych), należy doprowadzić do ożywienia obiektów usługowych poprzez doposażenie istniejącej sieci. Studium przewiduje przekształcenie części miasta, pomiędzy ulicami Daszyńskiego oraz Waryńskiego, na centrum usługowo – administracyjne. Ma ono pod względem funkcjonalnym wyrażać charakter, odpowiadający potrzebom i ambicjom nowoczesnego miasta.

Na terenach centrów osiedleńczych przewiduje się tworzenie ciągów pasażerów handlowych, zagospodarowując partery domów istniejących układów staromiejskich oraz projektowanej zabudowy. W sołectwach wskazane jest modernizowanie istniejących i lokalizowanie nowych sklepów o małej powierzchni handlowej.

Przewiduje się utrzymanie obecnie funkcjonujących targowisk oraz wspieranie działalności rzemiosła usługowego.

7.4. Kierunki rozwoju działalności turystycznej

Działania samorządu będą się koncentrować wokół rozwoju oraz upowszechnienia na terenie gminy różnych form rekreacji. Planowane realizacje to modernizacja, aktywizacja i stworzenie nowej bazy sportowo – turystycznej.

Na obszarach turystycznych wyznaczonych w polityce przestrzennej gminy jako strefy aktywności gospodarczej, należy uwzględnić priorytet rozwoju infrastruktury społecznej i technicznej. Powyższe stworzy sprzyjające warunki do powstania podstawowych oraz towarzyszących usług rekreacyjno – wypoczynkowych.

Z racji swojego położenia geograficznego Bogatynia wiąże swą przyszłość z otwieraniem granic i zacieśniającą się współpracą między państwami Europy. Nowe przejścia graniczne otwierają najkrótszą drogę do Liberca, Pragi, Drezna, turystycznych terenów Gór: Łużyckich, Izerskich oraz Karkonoszy. Stwarza to nie tylko atrakcyjne perspektywy dla mieszkańców gminy, ale i podnosi rangę miasta jako ośrodka tranzytowego. Stopniowo polsko – niemiecko – czeski Euroregion Nysa przekształci się w nową całość, której granice będą w coraz mniejszym stopniu barierą.

Studium przewiduje w perspektywie kilkunastu lat rekreacyjne i sportowe wykorzystanie zrehabilitowanego zwałowiska zewnętrznego.

Dla zaspokojenia wzrastających potrzeb obsługi różnych form turystyki, zwłaszcza narciarstwa, oraz ze względu na naturalne predyspozycje terenu, zakłada się utworzenie stacji sportów zimowych w Jasnej Górze. Na północnych stokach Gosiarza (569 m n.p.m.) i Granicznego Wierchu (616 m n.p.m.) przewiduje się przygotowanie tras umożliwiających uprawianie sportów zimowych.

➤ **Szlaki piesze:**

Planowany szlak przebiegać będzie przez następujące miejsca:

- 0 km – Bogatynia, ulica Daszyńskiego;
- 1,5 km – Markocice, ulica Główna;
- 4,5 km – Graniczny Wierch (616 m n.p.m.);
- 7 km – Gosiarz (569 m n.p.m.);
- 8 km – Jasna Góra;
- 10 km – Opolno – Zdrój;
- 17 km – przejście graniczne Sieniawka – Zittau;
- 24 km – Trzcieniec;
- 25 km – Zatonie;
- 30 km – Wyszków;
- 34 km – Świniec (360 m n.p.m.);
- 38 km – przejście graniczne Bogatynia – Kunratic;e;
- 41 km ; 0 km – Bogatynia, ulica Daszyńskiego.

Droga okrążając Bogatynię udostępni wędrującym najciekawsze krajoznawcze atrakcje na tym terenie. Dzięki aktualnej sieci szlaków PTTK, turyści w każdej chwili będą mieli możliwość skrócenia trasy i zejścia do dowolnej części miasta bądź przejścia w inne rejony gminy. Studium mając na uwadze współpracę polskich, niemieckich oraz czeskich samorządów zrzeszonych w Euroregionie Nysa, proponuje integrację

szlaków. Służyć temu będzie uruchomiony system samochodowych, pieszych oraz turystycznych przejść granicznych.

➤ **Trasy rowerowe:**

Przejazdy rowerem można odbywać po wszystkich leśnych duktach i utwardzonych drogach. Na terenach zurbanizowanych realizowana będzie budowa tras, które usprawnią ruch cyklistów między poszczególnymi dzielnicami miasta.

Rozwój turystyki winien być powiązany z szeroką promocją walorów gminy na rynkach krajowych i zagranicznych oraz z jednoczesną restrukturyzacją innych działów gospodarki.

Na terenie gminy proponuje się rozbudowę sieci ścieżek rowerowych według rysunku planu. Dopuszcza się lokalizowanie ścieżek rowerowych w innych rejonach, stosownie do potrzeb.

W celu uniknięcia kompozycyjnej dysharmonii, wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu winno poprzedzić opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Zabudowie powinny towarzyszyć zastrzone wymogi sanitarno – techniczne.

8. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

8.1. Kierunki rozwoju systemów komunikacji

8.1.1. Komunikacja drogowa

Istniejący układ komunikacyjny, ustalenia umowy międzynarodowej oraz docelowy układ komunikacyjny gminy Bogatynia określony w Planie zagospodarowania przestrzennego Województwa Dolnośląskiego wyznaczają kierunki rozwoju sieci dróg.

Uchwała nr XXXV/422/2004 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z 29.12.2004 w sprawie budżetu Województwa Dolnośląskiego na rok 2005 oraz Wieloletni Program Inwestycyjny (WIP) na lata 2004-2008 przyjęty uchwałą nr XXXIV/428/2004 z dnia 17.12.2004 r. przewidują na terenie Gminy i Miasta Bogatynia w latach 2005-2008:

Istniejący układ komunikacyjny, ustalenia umowy międzynarodowej oraz docelowy układ komunikacyjny gminy Bogatynia określony w Planie zagospodarowania przestrzennego Województwa Dolnośląskiego wyznaczają kierunki rozwoju sieci dróg.

Uchwała nr XXXV/422/2004 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z 29.12.2004 w sprawie budżetu Województwa Dolnośląskiego na rok 2005 oraz Wieloletni Program Inwestycyjny (WIP) na lata 2004-2008 przyjęty uchwałą nr XXXIV/428/2004 z dnia 17.12.2004 r. przewidują na terenie Gminy i Miasta Bogatynia w latach 2005-2008:

1. realizację nowego połączenia dróg R/35 w Czechach i B-178 w Niemczech o parametrach 2x3,5 m jezdni + 2x2 m pobocza.
2. przebudowę drogi wojewódzkiej nr 352 do parametrów drogi klasy głównej G (jezdni 7m+ pobocza 2x2 m) wraz z obejściem Bogatyni.
3. przebudowę drogi wojewódzkiej nr 354 do parametrów drogi klasy głównej G (jezdni 7m + pobocza 2x2m); przebudowa dotyczy odcinka na granicy gminy do skrzyżowania z nowym połączeniem transgranicznym Niemcy – Polska – Czechy; odcinek drogi wojewódzkiej nr 354 od w/w skrzyżowania do funkcjonującego obecnie przejścia granicznego Sieniawka – Zittau straci rangę drogi wojewódzkiej.
4. przebudowę odcinków drogi powiatowej 2361D oraz budowę nowego odcinka dróg, aby uzyskać trasę łączącą drogę wojewódzką nr 354, nowe połączenie transgraniczne Niemcy – Polska – Czechy oraz drogę wojewódzką nr 352, a jednocześnie przejścia graniczne Sieniawka – Zittau Nord z Bogatynią-Kunratice. Nowa trasa będzie drogą wojewódzką, a odcinki dróg 2361D stracą rangę drogi powiatowej.
5. modernizację lub budowę odcinków dróg powiatowych i gminnych, które łączą drogi wojewódzkie z przejściami granicznymi:
  - Krzewina – Ostritz
  - Lutogniewie – Andelka
  - Turoszów – Hirschfelde
  - Sieniawka – Zittau
  - Porajów – Zittau
  - Porajów - Hradek
  - Kopaczów – Hradek nad Nisou

8.1.2. Przejścia graniczne

➤ **Istniejące drogowe przejścia graniczne**

- Sieniawka – Zittau, osobowo – towarowe, do 7,5 ton ogólnodostępne
- Porajów – Zittau, osobowe, z wyłączeniem autobusów
- Porajów – Hradek nad Nisou (12 1026), osobowe z wyłączeniem autobusów
- Bogatynia – Kunratice (352), osobowo – towarowe, do 3,5 t z wyłączeniem autobusów

➤ **Istniejące turystyczne przejścia graniczne**

- Lutogniewice – Andelka
- Krzewina – Ostritz

➤ **Projektowane drogowe przejścia graniczne**

- Turoszów – Hirschfelde, osobowo – towarowe, do 3,5 t z wyłączeniem autobusów i materiałów niebezpiecznych

- Sieniawka – Zittau Nord, osobowo – towarowe, do 12 t, docelowo bez ograniczeń, połączenie B178-R35
- Kopaczów – Hradek nad Nisou, osobowo – towarowe, do 12 t, docelowo bez ograniczeń, połączenie B178 – R35

➤ **Projektowane kolejowe przejścia graniczne**

- Turoszów – Hirschfelde, osobowe
- Zittau – Porajów – Hradek nad Nisou, osobowo – towarowe

➤ **Projektowane turystyczne przejścia graniczne**

- Markocice – Hermanice (N-129)
- Kopaczów – Oldrzychow (IV 144 – 144/1)
- Przejście na styku trzech granic
- Bogatynia – Kunratice (N-124/3)
- Turoszów – Asche Brcike
- Posada – Marienthal
- Wigancice – Wisniowa

8.1.3. Komunikacja kolejowa

W zakresie komunikacji kolejowej:

- Powiązania międzynarodowe w ruchu kolejowym zapewniają linie:
  - linia nr 290 relacji Mikołowa – Sulików – Wilka – Radomierzyce – Ręczyn – Trzciniec Zgorzelecki – Turoszów – Bogatynia, linia umożliwiającą obsługę komunikacyjną publiczną Worka Turoszowskiego; konieczna jest modernizacja tej linii.
  - linia nr 348 relacji Trzciniec Zgorzelecki – Zittau, w przedłużeniu z linią 324 zapewni bezpośrednie połączenie południowej części Worka Turoszowskiego ze stacją Górlitz
  - projektowane turystyczne połączenie kolejowe
  - projektowana stacja kolejowa w Porajowie
  - ZVON (Zweckverband Verkehrsverbund Oberlausitz-Niederschleien) – Projekt Modelowy „Kolej w Dolinie Nysy łużyckiej” przewiduje wykorzystanie linii kolejowych po stronie niemieckiej i polskiej w rejonie Worka Turoszowskiego do obsługi ruchu lokalnego i turystycznego, umożliwiając połączenie przesiadkowe m.in. z Berlinem, Wrocławiem czy Liberce. Ważną rolę spełniać będzie, wspólna polsko – niemiecka stacja kolejowa w Krzewinie Zgorzeleckiej
    - linie nr 324, 290 (odcinek przygraniczny) i 348 po zaprzestaniu kontroli granicznej, mogą stać się istotnym elementem obsługi komunikacyjnej w rejonie Worka Turoszowskiego relacji Górlitz – Zgorzelec – Jerzmani – Sulików – Radomierzyce (nie istniejący

przystanek) – Ręczyn – Krzewina Zgorzelecka – Zittau/ Bogatynia lub Zgorzelec – Görlitz (zmiana kierunku jazdy) – Hagenwerder – Ręczyn – Krzewina Zgorzelecka – Zittau/Bogatynia.

Lokalizacja przyszłych inwestycji w sąsiedztwie terenów kolejowych musi zapewnić sprawny i bezpieczny ruch kolejowy na linii oraz w momencie jej modernizacji. Przy lokalizacji nowych inwestycji należy brać pod uwagę poniższe zagrożenia:

- wstrząsy i wibracje od ruchu kolejowego;
- iskrzenie, zadymienie taboru kolejowego;
- możliwość skażenia terenu przez tabor kolejowy;
- hałas;
- zagrożenia mechaniczne.

8.2. Sieć wodociągowa i kanalizacja sanitarna

Ze względu na objęcie siecią wodociągową wszystkich miejscowości na terenie gminy rozwój sieci konieczny będzie w obszarach planowanego rozwoju terenów zainwestowanych wyznaczonych w Studium. Sieć wodociągowa oparta będzie na istniejących ujęciach i stacjach uzdatniania wody wskazanych w części Uwarunkowań rozwoju miasta i gminy – 5.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

8.2.1. Kanalizacja sanitarna

W związku z obecnym pokryciem siecią kanalizacji sanitarnej na terenie gminy istnieje potrzeba skanalizowania miejscowości: Białopole, Bratków, Działoszyn, Jasna Góra, Kopaczów, Krzewina, Lutogniewice, Opolno Zdrój, Posada, Wolanów i Wyszków. Sieć kanalizacyjna oparta będzie na istniejących oczyszczalniach ścieków w Bogatyni i Sieniawce. Dla zapewnienia właściwych warunków sanitarnych gminy zakłada się całkowite skanalizowanie jej obszaru do 2010 roku.

Projekt budowy i modernizacji urządzeń wodno – kanalizacyjnych na lata 2006 – 2010 przewiduje między innymi następujące inwestycje:

- rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody w Bogatyni w latach 2006 – 2007;
- przebudowa ulic Turowskiej, Nadbrzeżnej i Spółdzielczej wraz z modernizacją sieci wodno – kanalizacyjnych w Bogatyni w latach 2006 – 2008;
- modernizacja magistrali przesyłowej SUW Zatonie – Bogatynia w latach 2006 – 2007;
- modernizacja magistrali przesyłu wody Zatonie – Sieniawka w latach 2006 – 2007;
- budowa uzbrojenia w sieć wodno – kanalizacyjną terenów strefy aktywności gospodarczej w Porajowie w latach 2007 - 2008;
- wykonanie kanalizacji sanitarnej na Osiedlu Piastowskim w Porajowie w roku 2006;
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej i modernizacja sieci wodociągowej w Markocicach w roku 2006;

- modernizacja sieci wodociągowej i budowa kanalizacji sanitarnej w Bogatyni – Zatoniu i Trzcińcu w latach 2006 – 2009;
- opracowanie koncepcji rozwiązania gospodarki ściekowej w północnej części gminy w roku 2006;
- budowa lewobrzeżnego kolektora ścieków sanitarnych w Bogatyni w latach 2009 – 2010;
- opracowanie koncepcji ujęć wody głębinowej w Zawidowie wraz z magistralą przesyłową do Bogatyni w latach 2006 – 2010.

Studium wyklucza możliwość uruchamiania nowej zabudowy terenu bez kompleksowego rozwiązania systemu wodociągów oraz kanalizacji. Usytuowanie indywidualnych oczyszczalni ścieków nie jest zalecane.

8.2.2. Kanalizacja deszczowa

Studium przewiduje rozdział kanalizacji ogólnospławnej na deszczową i sanitarną w mieście Bogatynia w latach 2007 – 2009.

8.3. Kierunki rozwoju sieci gazowej

Na terenie miasta i gminy Bogatynia nie przewiduje się budowy odcinków gazociągów przesyłowych wysokiego i podwyższonego ciśnienia. W najbliższych latach nie przewiduje się przedsięwzięć związanych z gazyfikacją i budowy rozdzielczej sieci gazowej na terenie miasta i gminy.

8.4. Kierunki rozwoju przesyłowej sieci elektroenergetycznej

Studium dopuszcza możliwość modernizacji istniejących linii 400 kV i 220 kV oraz przebudowy istniejących linii elektroenergetycznych o napięciu 220 kV na linie o napięciu 400 kV, względnie na linie wielotorowe, wielonapięciowe.

8.4.1. Kierunki rozwoju zaopatrzenia w energię elektryczną

Ze względu na zelektryfikowanie wszystkich miejscowości na terenie gminy rozwój sieci konieczny będzie w obszarach planowanego rozwoju terenów zainwestowanych wyznaczonych w Studium.

Ponadto w najbliższych latach na terenie Miasta i Gminy Bogatynia planuje się inwestycje w zakresie elektroenergetycznej sieci dystrybucyjnej (obiekty o napięciu 110 kV i niższym). W związku z powyższym planowane są następujące zamierzenia inwestycyjne i modernizacyjne:

- budowa stacji transformatorowej wewnętrznej z powiązaniem SN i nn ul. Puskina;
- modernizacja sieci kablowej przy ul. Energetyków/Pocztowej;
- wymiana kabla zasilającego bloki przy ul. Kościuszki (zasilanie z PT-73401);
- modernizacja sieci nn – Porajów – osiedle Piastowskie;
- modernizacja stacji 110/20 kV R-312 Turów.
-

Na terenie gminy znajdują się stacje transformatorowe o nieuregulowanym statusie prawnym. Należy wyznaczyć działki o powierzchni 25 m² (5x5m) pod każdą ze stacji : stacja PT-73400, ul. Kościuszki, stacja

PT-73406, ul. Dworcowa, stacja PT-73407, ul. Boh. II AWP, stacja PT-73408, ul. Chopina, stacja PT-73409, ul. Chopina, stacja PT-73410, ul. Matejki, stacja PT-73411, ul. Energetyków, stacja PT-73412, ul. Kusocińskiego, stacja PT-73416, ul. Boh. Warszawy, stacja PT-73419, ul. Turowska, stacja PT-73502, ul. Mł. Energetyków, stacja PT-73603, ul. Świerczewskiego, stacja PT-73616, ul. Słowiańska, stacja PT-73627, ul. Główna, stacja PT-73503, Trzciniec, stacja PT-73513, Wigancice, stacja PT-73514, Działoszyn, stacja PT-73517, Posada, stacja PT-73519, Krzewina, stacja PT-73625, Markocice, stacja PT-73701, Opolno Zdrój, stacja PT-73703, Opolno Zdrój, stacja PT-74004, Białopole, stacja PT-74007, Porajów, stacja PT-74009, Porajów, stacja PT-74014, Porajów, stacja PT-74015, Sieniawka, stacja PT-74017, Porajów, stacja PT-74019, Porajów, stacja PT-73605, stacja PT-73608, stacja PT-73609, stacja PT-73610, stacja PT-73611, stacja PT-73612, stacja PT-73613.

8.5. Telekomunikacja i łączność

Najważniejszymi zadaniami dla poprawy funkcjonowania regionalnego systemu telekomunikacji są:

- wymiana wszystkich central telefonicznych na obiekty elektroniczne;
- modernizacja sieci miejscowych;
- budowa układów światłowodowych, umożliwiających przekazywanie rozmów telefonicznych, programów telewizyjnych i połączeń komputerowych.

W specyficznej sytuacji obszaru przekształconego przez działalność górnictwa odkrywkowego, niezbędne jest wykorzystanie bezprzewodowych systemów telekomunikacyjnych.

Powyższe inwestycje powinny spowodować wzrost liczby abonentów na 1000 ludności do minimum 200 dla obszaru gminy oraz 300 abonentów na 1000 obywateli miasta. Jest to proces niezbędny w dzisiejszych realiach gospodarki rynkowej, mając na uwadze zwiększone potrzeby telekomunikacyjne mieszkańców i potencjalnych inwestorów.

Obecny zasięg operatorów telefonii cyfrowej obejmuje obszar całej gminy. Nie ma potrzeby przeznaczania nowych terenów pod maszty przekaźnikowe. W przypadku pojawienia się kolejnych operatorów na polskim rynku, należy wyznaczyć lokalizację masztów wzdłuż dróg wojewódzkich oraz powiatowych.

8.6. Gospodarka odpadami

Studium nie przewiduje rezerwacji nowych obszarów pod wysypisko odpadów komunalnych.

Mając na uwadze dbałość o stan środowiska naturalnego należy dążyć do osiągnięcia 100 % wartości wskaźnika gospodarstw objętych zorganizowanym wywozem odpadów, między innymi poprzez działania w celu podniesienia świadomości ekologicznej. Ponadto należy wdrożyć system segregacji odpadów „u źródła” oraz ich racjonalnego zagospodarowania poprzez wtórne przetwarzanie. Na terenie gminy nie notuje się dzikich wysypisk odpadów.

Wśród zamierzeń inwestycyjnych związanych z gospodarką odpadami przewiduje się budowę sortowni i kompostowni na terenie gminnego składowiska oraz wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów i objęcie tym systemem wszystkich wytwórców odpadów.

W strategii gospodarki odpadami komunalnymi nadrzędnym celem jest dostosowanie przyszłych rozwiązań do standardów europejskich. Wymagania Unii Europejskiej w tym względzie, sprecyzowane w odpowiednich dyrektywach, znalazły w Polsce swoje odzwierciedlenie w ustawie o odpadach.

Prawo Unii Europejskiej zobowiązuje państwa członkowskie do stworzenia zintegrowanej sieci zakładów przetwarzających i odzyskujących odpady, zalecając jednocześnie by stosować w tych zakładach najlepsze dostępne techniki przy zachowaniu zasady nie ponoszenia nadmiernych kosztów.

Zmniejszenie ilości odpadów biodegradowalnych deponowanych na składowiskach powinno być osiągnięte poprzez stosowanie metod recyklingu, kompostowania, produkcji biogazu oraz wprowadzania innych działań, które zmierzają do odzysku materiałów i energii. Artykuł 6 Dyrektywy Rady Unii Europejskiej nr 99/31 z 26 kwietnia 1999r. w sprawie składowania odpadów, zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia, że na składowisku będą przyjmowane tylko odpady po wcześniejszej obróbce (nie dotyczy to odpadów tzw. obojętnych).

Dla osiągnięcia założonych tych celów, oraz chcąc przystosować się do wymogów przepisów ustawy o odpadach i dyrektyw Unii Europejskiej gmina Bogatynia musi podjąć następujące kierunki i działania:

- Ograniczyć ilości odpadów przekazywanych do składowania na składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne przez zintensyfikowanie odzysku surowców wtórnych i przekazywanie ich do odzysku i recyklingu.
- Zredukować do minimum w odpadach kierowanych na składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne zawartości składników ulegających biodegradacji.
- Zorganizować system eliminacji odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych poprzez ich zbiórkę i przekazanie do unieszkodliwiania.
- Kontynuować likwidację „dzikich wysypisk” na terenie gminy.

Poza tym:

- doskonalenie zorganizowanego systemu zbierania odpadów komunalnych,
- podniesienie skuteczności i rozszerzenie selektywnej zbiórki odpadów,
- zwiększenie efektywności odbioru odpadów wielkogabarytowych,
- podniesienie świadomości ekologicznej i społecznej mieszkańców,
- intensyfikacja działań w zakresie rekultywacji gminnego gruzowiska odpadów,
- Podejmowanie działań minimalizujących ilość powstających odpadów
  - wprowadzanie technologii niskoodpadowych,
  - zastępowanie niskiej jakości paliw stałych innymi nośnikami energii,
  - intensyfikowanie odzysku surowców z odpadów poprzez wprowadzanie nowszych rozwiązań techniczno-organizacyjnych segregacji,
  - wzrost stopnia gospodarczego wykorzystania surowców wtórnych wydzielanych ze strumienia odpadów.

- intensyfikacja działań w zakresie likwidacji dzikich wysypisk na terenie gminy,
- stworzenie systemu kontroli zagospodarowania odpadów zawierających azbest,
- deponowanie na składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne nie więcej niż 74% wytworzonych odpadów komunalnych
- prowadzenie przez kopalnię procesu odzyskiwania odpadów w postaci produktów paleniskowych z Elektrowni oraz gruzu.

8.7. Melioracje i urządzenia wodne

Stan urządzeń melioracji wodnych szczegółowych na terenie gminy Bogatynia jest niezadowalający. Według analiz wykonanych na potrzeby sporządzenia gminnego Programu Ochrony Środowiska większość urządzeń melioracyjnych wymaga odbudowy lub modernizacji.

8.8. Cmentarze

Łączna powierzchnia czynnych cmentarzy wynosi 11,15 ha. Szacuje się, że istniejące miejsca pochówku zaspokoją potrzeby mieszkańców gminy w perspektywie najbliższych kilkunastu lat, w związku z powyższym nie planuje się budowy dodatkowego cmentarza.

Na terenie gminy nie występują grzebowiska dla zwierząt. Miejscowi rolnicy posiadają stosowne umowy na utylizację martwych zwierząt z przedsiębiorstwami spoza terenu gminy.

9. TERENY ZAGROŻONE – OGRANICZENIA UŻYTKOWANIA TERENU

9.1. Ochrona przed hałasem

Na terenie gminy mamy do czynienia z obszarami, w których hałas przenikający do środowiska kształtuje klimat akustyczny tych terenów, z drugiej strony występują miejsca, które nie są narażone na jakąkolwiek formę oddziaływania akustycznego związanego z działalnością człowieka. Racjonalnie prowadzona polityka rozwoju przestrzennego gminy z jej podstawowymi funkcjami winna być prowadzona i ukierunkowana na powstrzymanie degradacji oraz przywracanie walorów środowiska naturalnego, w tym na poprawę i kształtowanie klimatu akustycznego.

➤ Ochrona przed hałasem przemysłowym

Na terenie gminy działalność gospodarczą prowadzi wiele podmiotów gospodarczych. Część z nich to zakłady produkcyjne, rzemieślnicze czy usługowe stanowiące potencjalne źródła hałasu do środowiska. Pojedyncze zakłady, warsztat czy przedsiębiorstwa prowadzące działalność gospodarczą kształtują klimat akustyczny w bezpośrednim swoim otoczeniu.

Przywrócenie równowagi ekologicznej i rozwój poszczególnych elementów zagospodarowania wpływają na kształtowanie równomiernego rozwoju.

Z badań kontrolnych hałasu obiektów przemysłowych wynika, iż procedury lokalizacyjne, system ocen oddziaływania na środowisko, system kontroli i egzekucji daje możliwość oddziaływania na jednostki organizacyjne nie spełniające wymagań ochrony środowiska przed hałasem. W drodze decyzji administracyjnej ustalany jest dopuszczalny poziom hałasu emitowany z terenu danej jednostki organizacyjnej do środowiska.

Dopuszczalną emisję hałasu dla obiektów usytuowanych na terenie gminy ustala Starosta powiatu w drodze indywidualnej decyzji, w oparciu o charakter, przeznaczenie i sposób zagospodarowania oraz użytkowania terenu jak i obowiązujące standardy dla obszarów otaczających obiekt. Daje to możliwość przeprowadzenia badań kontrolnych WIOŚ.

Nie przestrzeganie ustaleń decyzji administracyjnej skutkuje sankcjami finansowymi w postaci kar. Pozwala to na coraz skuteczniejszą ochronę środowiska przed hałasem.

➤ **Ochrona przed hałasem drogowym**

Przez teren gminy Bogatynia przebiegają drogi wojewódzkie nr 354 i 352.

Planowane obwodnica miasta może zmniejszyć oddziaływanie hałasu komunikacyjnego przez skanalizowanie ruchu tranzytowego poza obszar zabudowy mieszkaniowej, a także ograniczy konieczność przejazdu przez ciasne centra miejscowości.

Opracowanie koncepcji zmian ruchu samochodowego, remonty i modernizacja dróg gminnych i powiatowych wpłynie na poprawę klimatu akustycznego terenów przyległych.

Hałas drogowy powinien być uwzględniony przez organ nadzoru budowlanego w przypadkach udzielania pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych w bezpośredniej odległości od istniejących i planowanych dróg. Budynki z pomieszczeniami przeznaczonymi na pobyt ludzi powinny być wznoszone poza zasięgiem uciążliwości określonych w przepisach ochrony środowiska (w tym także przed hałasem i wibracjami), a w przypadku gdy ich lokalizacja znajdzie się w zasięgu ich oddziaływania muszą zostać zastosowane środki techniczne zmniejszające uciążliwości do poziomu określonego w przepisach szczególnych.

Przy modernizacji dróg i ulic należy zwrócić szczególną uwagę na dobór nawierzchni właściwej dla rzeczywistej prędkości pojazdów. Asfalty porowate zmniejszają emisję hałasu dopiero przy prędkościach, znacznie większych od 70 km/h, zaś tzw. „ciche asfalty” (nawierzchnia, która obniża emisję hałasu o około 5 dB przy małej prędkości pojazdów, $v < 70$ km/h) mogą być stosowana w obszarze zabudowanym. Zastosowanie cichych nawierzchni drogowych poprawi warunki akustyczne w środowisku zewnętrznym o około 5 dB. Nie zapewni to jednak warunków komfortu akustycznego w tych punktach, w których poziom dźwięku przed zastosowaniem działań ochronnych jest większy niż 65 dB w porze dziennej i 55 dB w porze nocnej. Jedyną dostępną metodą redukcji hałasu pozostaje wymiana okien na dźwiękoizolacyjne, które zapewnią warunki komfortu akustycznego wewnątrz pomieszczeń zamkniętych. Wymagania dotyczące izolacyjności okien według wymagań normy zależą od poziomu dźwięku hałasu samochodowego określonego dla szesnastu godzin pory dziennej oraz ośmiu godziny nocy.

➤ **Ochrona przed hałasem kolejowym**

Istniejące linie kolejowe powodują, że wzdłuż nich występuje hałas pochodzący od przejeżdżających składów osobowych i towarowych. Właściciel linii kolejowej zobowiązany jest do zastosowania rozwiązań ograniczających hałas. W obszarze gdzie nie ma możliwości do zastosowania rozwiązań technicznych ograniczających hałas mogą zostać wyznaczone strefy ograniczonego użytkowania z respektowaniem praw właścicieli terenu. W nowych planach zagospodarowania należy przewidzieć wydzielenie terenów zieleni izolacyjnej w obrębie terenów zabudowy mieszkaniowej od strony linii kolejowych.

➤ **Ogólne działania w zakresie ochrony przed hałasem**

Do celów krótkoterminowych, w zakresie ochrony środowiska przed hałasem na terenie gminy należy przyjąć:

- Opracowanie programów edukacyjnych uświadamiających problemy ochrony przed hałasem
- Opracowanie koncepcji zmian ruchu samochodowego poprzez wyprowadzenie ruchu poza centra miejscowości
- Budowa, remonty i modernizacja dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich.

Cele długoterminowe w zakresie poprawy klimatu akustycznego na terenie gminy stanowią pochodną założeń krótkoterminowych. Do takich działań należeć będą:

- Kontynuacja programów edukacyjnych uświadamiających problemy ochrony przed hałasem.
- Stworzenie bazy danych o obiektach przemysłowych stwarzających zagrożenie akustyczne dla środowiska.
- Opracowanie programu ochrony przed hałasem.
- Minimalizacja emisji hałasu komunikacyjnego poprzez wyprowadzenie ruchu poza centra miejscowości, a na drogach poza miejscowościami poprzez obudowę dróg pasami zwartej zieleni izolacyjnej.
- Tworzenie stref buforowych pomiędzy nowoprojektowanymi centrami przemysłu i usług, a terenami zabudowy mieszkaniowej.

9.2. Strefy ochrony ujęć wody

Na terenie strefy ochrony bezpośredniej należy między innymi:

- ograniczyć do niezbędnych potrzeb przebywanie osób nie zatrudnionych stale przy urządzeniach służących do poboru wody;
- zapewnić odprowadzanie wód opadowych w taki sposób, aby nie mogły one przedostać się do urządzeń służących do poboru wody;
- zagospodarować teren zielenią;
- zapewnić szczelne odprowadzanie poza jej granicę ścieków z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku osób przebywających w obrębie strefy oraz z urządzeń stacji wodociągowej.

Natomiast na terenie strefy ochrony pośredniej zewnętrznej zabrania się:

- zakładania cmentarzy;
- wykonywania wierceń i odkrywek;
- gromadzenia ścieków i składania odpadów, które mogą zanieczyszczać wody;

- wznoszenia urządzeń i wykonywania robót i czynności, które mogą zmniejszyć przydatność wody lub wydajność ujęcia.

9.3. Strefy ochrony gazociągów

Na terenie gminy Bogatynia nie ma gazowej sieci przesyłowej, rozdzielczej oraz stacji redukcyjno – pomiarowych.

9.4. Strefy ochrony pola elektroenergetycznego

Ograniczenie wpływu promieniowania elektromagnetycznego na mieszkańców gminy realizuje się poprzez:

- dotrzymanie obowiązujących norm w zakresie promieniowania elektromagnetycznego jonizującego i niejonizującego,
- ograniczenie możliwości lokalizacji obiektów potencjalnie uciążliwych, np. nadajników telefonii komórkowej, poprzez odpowiednie zapisy z planie zagospodarowania przestrzennego gminy.

Wzdłuż linii należy przestrzegać ograniczeń w użytkowaniu terenu w pasach o szerokości:

- 90 m (po 45 m od linii osi) dla linii 400 kV
- 70 m (po 35 od linii osi) dla 220 kV
- Dla napowietrznych linii elektroenergetycznych do 110 kV strefa ochronna znajduje się mniej więcej w pasie o szerokości 25 – 40 m.
- Stacje transformatorowe powinny mieścić się w rezerwowanym pod nie obszarze o wymiarach 150 m x 80 m.

Wszelkie zmiany zagospodarowania terenu pod linią 110 kV oraz w odległościach poziomych mniejszych niż 15 m od skrajnych przewodów linii należy projektować w oparciu o normę PN-E-05100-1, ustawę Prawo Ochrony Środowiska z dnia 27.04.2001 roku (Dz. U. Nr 62 poz. 627 z późniejszymi zmianami) oraz Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11.08.1998 roku (Dz. U. Nr 107 poz. 676) i uzgodnić z Dolnośląskim Zakładem Elektroenergetycznym SA.

Natomiast wzdłuż linii 15 kV oraz 1 kV Dolnośląski Zakład Elektroenergetyczny SA proponuje pozostawić pasy wolne od zagospodarowania i zadrzewienia o szerokości odpowiednio: 16 m i 4 m (po 8 m i 2 m od osi linii) wzdłuż urządzeń. Są to tak zwane strefy techniczne, umożliwiające eksploatację sieci napowietrznych z uwzględnieniem dojazdu do stanowisk słupowych.

Strefą ochronną obejmuje się również maszty radiotelekomunikacyjne. Określony areal jest ogrodzony i obejmuje obszar zależny od wysokości masztu – od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów od osi masztu.

9.5. Strefy ochrony sanitarnej

Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze, z dnia 25 sierpnia 1959 r. (Dz. U. Nr 52, poz. 315) podaje minimalne odległości terenów od granicy cmentarzy:

- 50 m od zabudowań mieszkalnych, jeśli posiadają one sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do niej podłączone;
- 150 m od zabudowań mieszkalnych, zakładów produkujących lub przechowujących artykuły żywnościowe, zakładów żywienia zbiorowego, studzien, źródeł i strumieni, z których czerpana jest woda do picia dla potrzeb gospodarczych;
- 500 m od ujęć wody o charakterze zbiorników wodnych będących źródłem zaopatrzenia sieci wodociągowej w wodę do picia.

Wyznacza się strefę ochrony sanitarnej dla terenów zieleni cmentarnej o szerokości 50 m metrów od granicy cmentarz. W granicach strefy ochrony sanitarnej od cmentarza obowiązują ograniczenia w zabudowie i zagospodarowaniu terenu, zgodnie z przepisami szczególnymi.

9.6. Obiekty wojskowe i obrony cywilnej

Ochronie podlegają obiekty obrony cywilnej:

- studnie zapasowe;
- obiekty wojskowe istotne dla bezpieczeństwa kraju.

Gabaryty i parametry ochronne określają właściwe organy wojskowe i obrony cywilnej.

9.7. Ochrona przed powodzią

Największe zagrożenie powodziowe dla miasta i gminy Bogatynia stanowi rzeka Nysa Łużycka. Ponadto podtopieniami zagrożone są tereny wzdłuż rzeki Miedzianki, a także potoku Jasienica, wokół zbiornika zaporowego Zatonie.

W związku z wystąpieniem na terenie miasta i gminy Bogatyni wielu źródeł zagrożenia powodziowego proponuje się ustalenie jako bezpiecznych granic zabudowy zasięg zalewu katastrofalnej powodzi z lipca 1997 roku.

Należy dążyć do wyboru dalszych lokalizacji obiektów opóźniających samoczynny odpływ nadmiernych ilości wód. Najbardziej przydatne do tych celów wydają się być obiekty położone w rejonach trwałych użytków zielonych: łąki, pastwiska, obniżenia terenowe, które z uwagi na pokrywą roślinną względnie dobrze zniosą krótkotrwałe okresy zalewowe. Tereny zalewowe mogą być utworzone również w rejonach

pól ornych na glebach o podwyższonej przepuszczalności i mniejszych spadkach, na terenach wychodni warstw wodonośnych o głębiej zalegających poziomach wód gruntowych.

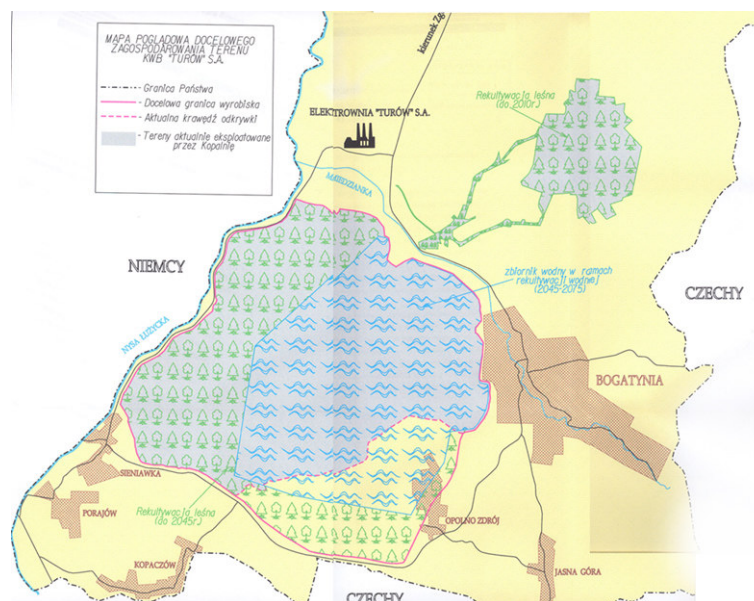
Dla obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią należy uwzględnić wymagania wynikające z art. 40 oraz art. 82 ust. 2 ustawy Prawo wodne z dnia 18.07.2001 r., wskazujące między innymi: lokalizowania na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 09.11.2004 r.) gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania, wykonywania urządzeń wodnych oraz wznoszenia innych obiektów budowlanych, sadzenie drzew lub krzewów, zmiany ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót i czynności, które mogłyby utrudniać ochronę przed powodzią oraz wpłynąć na pogorszenia jakości wód.

10. TERENY ZDEGRADOWANE PRZEZNACZONE DO REKULTYWACJI

10.1. Tereny kopalniane

KWB „Turów” S.A. prowadzi swoją działalność na 3 427 ha. Na terenach tych można wyodrębnić dwa zasadnicze obiekty, związane bezpośrednio z działalnością górniczą: wyrobisko zajmujące obszar 2 384 ha oraz zwałowisko zewnętrzne na którym kopalnia posiada ok. 550 ha, z czego ok. 200 ha jest już zrehabilitowane. Eksploatacja zwałowiska zewnętrznego została zakończona w 2005 roku. Jego rekultywacja o kierunku leśnym, prowadzona jest sukcesywnie z postępem robót zwałowych. Z całkowitej powierzchni zwałowiska (2 175 ha) już ponad 1600 ha stanowi własność Skarbu Państwa i prowadzona jest na nich gospodarka leśna. Uwzględniając 5-letni cykl rekultywacji należy przyjąć, że ostatnie tereny zwałowiska zewnętrznego zostaną całkowicie zrehabilitowane przed końcem 2010 roku.

Również w kierunku leśnym rekultywowane są wewnętrzne składowiska nadkładu, lokalizowane w granicach odkrywki. Dotychczas zrehabilitowane zostało ok. 200 ha terenów pogórnich w obrębie wyrobiska. Na koniec eksploatacji pokładów węgla, tj. ok. 2045 roku, łączna powierzchnia zwałowisk wewnętrznych wraz z pozostałym wyrobiskiem odkrywkowym wyniesie ok. 30 km². Z tej powierzchni ok. 11 km² stanowić będą tereny wówczas zrehabilitowane w kierunku leśnym, a pozostały obszar 19 km² przeznaczony zostałby do wypełnienia wodą. Proces wypełniania wodą będzie poprzedzony kilkunastoletnim okresem prac przygotowujących wyrobisko do pełnienia funkcji zbiornika. Samo wypełnianie rozpatrywane jest według kilku wariantów, z których najbardziej prawdopodobny wskazuje rok 2075 jako datę jego zakończenia.

Rysunek 3. Docelowe zagospodarowanie terenu KWB „Turów”.

11. ZADANIA I INSTRUMENTY POLITYKI PRZESTRZENNEJ ORAZ DOKUMENTACJA STRATEGICZNO – PLANISTYCZNA

11.1. Zadania i instrumenty polityki przestrzennej

Podstawowym dokumentem planistycznym w gminie – aktem prawa miejscowego - jest w dalszym ciągu plan miejscowy. Ustalenia tego planu, zgodnie z założeniami ustawy, mówiącymi o likwidacji barier inwestycyjnych, będą na tyle precyzyjne i szczegółowe, aby mogły stanowić bezpośrednią podstawę do wydania pozwolenia na budowę. Aby przy takich założeniach nie spuścić z oka potrzeby utrzymania ładu przestrzennego, projekt ustawy przewiduje szereg instrumentów, służących planowaniu zagospodarowania przestrzeni w harmonii z krajobrazem i otaczającą zabudową.

Realizacja polityki przestrzennej następuje poprzez wykorzystanie i stosowanie instrumentów przewidzianych przepisami prawa ogólnie obowiązującego oraz takich, które jako właściwe przyjmie i ustanowi samorząd, działając w ramach swoich uprawnień.

Oprócz „standardowych” instrumentów realizacji polityki przestrzennej, jakimi są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego i decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowaniu terenu powinny być przygotowane i wykorzystane instrumenty dla:

- wyboru, lokalizacji i realizacji inwestycji publicznych,
- interwencji w obszarach aktywnej polityki gminy,
- współpracy pomiędzy różnymi poziomami administracji publicznej i prywatnymi inwestorami,
- bazy informacji służącej wspomaganie zarządzania gminą, w szczególności

- gospodarowaniu przestrzenią, gospodarką gruntami i procesami inwestycyjnymi,
- promocji gminy.

Podstawowym instrumentem realizacji polityki przestrzennej są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego stanowiące, zgodnie z ustawą o zagospodarowaniu przestrzennym, przepisy gminne ustalające m.in. przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenu

11.2. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Studium wskazuje konieczność opracowania planów miejscowych dla następujących obszarów:

- obszar powiększenia terenów eksploatacji surowców naturalnych w miejscowości Opolno Zdrój;
- obszary miejscowości Bratków, Działoszyn, Jasna Góra, Opolno Zdrój, Porajów, Posada, Kowaczów, Sieniawka, Wigancice Żytawskie, Wyszków, Wolanów, Bogatynia, Lutogniewie i Krzewina dla terenów nowej zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej;

11.3. Obszary wskazane do zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nie leśne.

Wskazuje się konieczność wykonania miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenów, dla których ze względu na planowane zainwestowanie, konieczne będzie uzyskanie zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze. Dotyczy to obszarów nowego zainwestowania w miejscowościach Bratków, Działoszyn, Jasna Góra, Opolno Zdrój, Porajów, Posada, Kowaczów, Sieniawka, Wigancice Żytawskie, Wyszków, Wolanów, Bogatynia, Lutogniewie i Krzewina.

11.4. Zadania celu publicznego

11.4.1. Ponadlokalne zadania celu publicznego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego nie wprowadził na terenie miasta i gminy Bogatynia programów służących realizacji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym.

Pomimo braku w planie województwa ww. programów proponuje się wprowadzić poniższe zadania jako zadania o znaczeniu ponadlokalnym:

- realizacja, pomiędzy miejscowościami Kowaczów a Sieniawka, drogi G o szerokości jezdni 2x3,5m z utwardzonymi poboczami 2x2m oraz niezbędne połączenia z polską siecią dróg krajowych – połączenie dróg R/35 w Czechach i 178 w Niemczech;
- realizacja mostu granicznego przez rzekę Nysę Łużycką na polsko-niemieckiej granicy państwowej, łączący drogę federalną 178 z nową drogą po stronie polskiej;
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 352 do parametrów drogi klasy głównej G (jezdni 7m+ pobocza 2x2 m) wraz z obejściem miasta Bogatynia;

- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 354 do parametrów drogi klasy głównej G (jezdni 7m + pobocza 2x2m);
- przebudowa odcinków drogi powiatowej nr 2361D;
- poszukiwanie i eksploatacja węgla brunatnego (kopalina podstawowa) - wymieniona w art. 6 ustawy z 21 lipca 1997 r. o gospodarce nieruchomościami jako „cel publiczny”, a w ustawie z dnia 27 lipca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jako „inwestycja celu publicznego”.

11.4.2. Lokalne zadania celu publicznego

Do lokalnych zadań celu publicznego zaliczyć można:

- modernizacja i budowa odcinków dróg powiatowych i gminnych, które łączą drogi wojewódzkie z przejściami granicznymi;
- modernizacja, rozbudowa i budowa systemu wodno-kanalizacyjnego, ze szczególnym uwzględnieniem skanalizowania wszystkich miejscowości na terenie gminy;

11.5. Współpraca międzynarodowa

11.5.1. Współpraca niemiecko – polsko - czeska

W ramach współpracy z Republiką Federalną Niemiec i Republiką Czeską przewidziana jest:

- Ochrona zasobów wód Odry i Nysy Łużyckiej, realizacja i wdrażanie polsko – niemieckich projektów, np.: „Zielona Wstęga Odra – Nysa”;
- Ochrona i zmniejszenie negatywnego oddziaływania przemysłu na wody podziemne (rejon kopalni węgla brunatnego „Turów”;
- Działania w zakresie rekultywacji i zagospodarowania obszarów wydobywania węgla brunatnego;
- Wspólne działania dotyczące obszaru chronionego krajobrazu „Neissetal und Klossterwald i projektowanego Obszaru Chronionego Krajobrazu Górnej Nysy
- Przesył energii elektrycznej linią 110 kV Bogatynia – Neuiebau
- Planowany przesył energii elektrycznej linią 110 kV relacji: Zgorzelec – Górlitz oraz Bogatynia – kierunek Niemcy.
- Planowany przesył energii elektrycznej linią 110 kV Bogatynia – kierunek Czechy
- Rozwój i powiązania systemu transportowego: budowa na obszarze gminy Bogatynia połączenia drogowego pomiędzy drogą B – 178 (RFN), a drogą R35 (RCz)

11.5.2. Regionalne strefy rozwoju przedsiębiorczości

Regionalne strefy rozwoju przedsiębiorczości to tereny o najkorzystniejszej lokalizacji dla rozwoju funkcji gospodarczych na obszarach o szczególnych predyspozycjach rozwojowych. Na terenie miasta i gminy Bogatynia wskazuje się na funkcjonowanie obszarów specjalnych, do których zalicza się Regionalna Strefa Rozwoju Przedsiębiorczości w Porajowie i Kopaczowi, przy przejściach granicznych do Czech i Niemiec. Strefa ta przeznaczona jest na działalność produkcyjno – usługową.

IV. PODSUMOWANIE

1. KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ

Nadrzędne cele kształtowania kierunków polityki zagospodarowania przestrzennego gminy stanowią rozwinięcie długookresowych celów społeczno – gospodarczych oraz mają zapewnić możliwość ich realizacji zgodnie z zasadami zrównoważonego, kompleksowego rozwoju. Niezbędne jest to do:

- zapewnienia bezpiecznego dla zdrowia środowiska;
- zrównoważenia elementów naturalnych i kulturowych z wymogami rozwoju gospodarczego;
- utrzymania korzystnych warunków dla odnowy sił człowieka;
- wykorzystania możliwości dalszego harmonijnego rozwoju gospodarczego w oparciu o oszczędniejsze dysponowanie zasobami przyrody.

Główne wytyczne gospodarowania przestrzenią gminy powinny:

- tworzyć warunki dla wzrostu efektywności jej formowania i wykorzystywania;
- sprzyjać zaspokajaniu potrzeb społecznych;
- umożliwiać ochronę wartości przyrodniczych i kulturowych.

Wytyczne kierunkowe w zakresie zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Bogatynia uwzględniają następujące funkcje:

- wydobywanie i przemysł;
- usługi;
- budownictwo mieszkaniowe;
- infrastruktura społeczna;
- infrastruktura techniczna;
- turystyka, sport, rekreacja;
- rolnictwo;
- ochrona środowiska naturalnego;

Przewidywany harmonogram realizacji założeń powinien pomagać walce z bezrobociem. Aby je ograniczyć należy pręźnie rozwijać infrastrukturę techniczną, która umożliwi pozyskanie inwestorów i zwiększenie potencjału gospodarczego, alternatywnego do górnictwa oraz energetyki. Jednocześnie nie można dopuścić do negatywnych zjawisk na wsi. Tam priorytet należy udzielić budowie dróg, sieci kanalizacyjnej i teletechnicznej.

Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego zapewniają możliwości lokalizacyjne w zakresie budownictwa mieszkaniowego i gospodarczo – usługowego na obszarach znacznie przekraczających aktualny popyt. W niektórych przypadkach konieczna będzie ich zmiana, szczególnie w obszarach, w których Studium wprowadza zmianę sposobu zagospodarowania.

Opracowywane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego winny:

- precyzyjnie określić typy i gabaryty projektowanej zabudowy;
- przewidywać etapową rozbudowę większych obszarów funkcyjnych z określeniem harmonogramu ich realizacji;
- opierać się na oszacowaniu ich ekonomicznych skutków to jest:
- zawierać wymóg scalenia i podziału nieruchomości;
- uwzględniać aktywną politykę gospodarki nieruchomościami przez gminę.

Oprócz pozytywnego aspektu przyciągania potencjalnych inwestorów oraz możliwych przyszłych zysków podatkowych, negatywnymi konsekwencjami wyżej wymienionego stanu może być:

- nadpodaż terenu, owocująca spadkiem wartości nieruchomości;
- pozbycie się rezerw obszarowych, uniemożliwiających realizację w przyszłości uporządkowanej zabudowy o wyższych walorach architektonicznych;
- zagrożenie dekoncentracją zabudowy, wyrażającej się zazwyczaj negatywnym wizerunkiem urbanistycznym, deprecjacją walorów krajobrazowych i złamaniem tradycji w dążeniu do koncentracji układów osiedleńczych;
- zbędny wzrost nakładów na infrastrukturę techniczną.

Uruchamianie zabudowy bez wykonania infrastruktury technicznej i dróg obniży standard zabudowy oraz walory estetyczne i krajobrazowe gminy. Tym samym pogorszy warunki życia mieszkańców.

W przypadku gdyby uwarunkowania społeczne oraz ekonomiczne na to zezwoliły, wskazane jest rozważenie możliwości wyłączenia spod zabudowy części nie zainwestowanych terenów wyznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Szczególnie dotyczy to obszarów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe (obecnie obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego rezerwują na ten cel bez mała ponad 500 ha powyżej szacowanego zapotrzebowania do roku 2015) oraz przemysłowe.

2. UZASADNIENIE I OBJAŚNIENIA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ

Dążeniem nadrzędnym przy wyznaczaniu zasad rozwoju gospodarczego gminy jest ciągła poprawa jakości życia społeczności lokalnej.

Szans na wzmocnienie potencjału ekonomicznego, nie tylko przemysłu wydobywczego i energetyki, należy upatrywać w rozwoju rzemiosła, małych rodzinnych przedsiębiorstwach, poprzez rozwój infrastruktury sportowo – rekreacyjnej oraz tworzenie bazy umożliwiającej przyjęcie zakładów zaawansowanej technologii. Na obszarach stanowiących obecne, a także potencjalne strefy rozwoju aktywności, gospodarka przestrzenna powinna uwzględnić priorytet infrastruktury technicznej oraz społecznej, sprzyjającej tworzeniu usług podstawowych i towarzyszących.

➤ **Podstawowe problemy, które poruszono to:**

- Określenie podstawowej funkcji rozwojowej gminy jako ośrodka rolniczego, ośrodka aktywności gospodarczej i obsługi ruchu turystycznego (agroturystyki), ukierunkowanie rozwoju funkcji rekreacyjnej w poszczególnych jednostkach osadniczych ze względu na wysokie walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe gminy.
- Podporządkowanie rozwoju funkcjonalnego i przestrzennego obszaru wymogom ochrony środowiska przyrodniczego.
- Zapewnienie warunków do rozwoju terenów aktywności gospodarczej
- Zapewnienie warunków do rozwoju budownictwa usługowego we wszystkich jednostkach osadniczych gminy równoległe do rozwoju terenów turystycznych i rekreacyjnych.
- Stworzenie możliwości rozwojowych dla funkcji turystycznej, rekreacyjnej i przemysłowej ściśle podporządkowanej reżimowi ochrony środowiska.
- Stworzenie możliwości terenowych dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego w wiejskich jednostkach osadniczych gminy, ponieważ przewiduje się w przyszłości duży przyrost ludności i wzrost aktywności gospodarczej.
- Eliminacja uciążliwości przemysłu przez jego modernizację i restrukturyzację.
- Określenie chronionych elementów środowiska przyrodniczego.
- Uściślenie wymogów ochrony środowiska dla poszczególnych obszarów chronionych.
- Określenie kierunków działań zmierzających do poprawy jakości środowiska we wszystkich jego elementach:
- Rewaloryzacja zabytkowych zespołów urbanistycznych,
- Modernizacja układu komunikacyjnego ze względu na optymalizację jakości połączeń komunikacyjnych zewnętrznych i wewnętrznych niezbędnych przy obsłudze ruchu turystycznego i tranzytu związanego z lokalnym przemysłem,
- Dokończenie rekultywacji zwałowiska zewnętrznego poprzez stopniowe zalesienie i wprowadzenie na jego najwyższych obszarach tereny rekreacyjno-sportowe.

3. WPŁYW UWARUNKOWAŃ NA USTALENIE KIERUNKÓW I ZASAD ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

Położenie gminy w regionie jest korzystne. Szczególny wpływ ma na to bezpośrednie sąsiedztwo z Republiką Federalną Niemiec oraz Republiką Czeską. Duże znaczenie dla rozwoju ma przebieg przez jej teren sieci dróg lądowych.

Są to przede wszystkim trasy:

- nr 352 Bogatynia – Zgorzelec;
- nr 354 Bogatynia – Sieniawka.

Zasoby środowiska naturalnego są podstawą do rozwoju w zakresie funkcji turystycznej, gospodarki leśnej i przemysłowej. Czynnikiem hamującym rozwój w tych kierunkach mogą być jednak wysokie wymagania z zakresu ochrony środowiska, dotyczące występujących tu obszarów chronionych, ponieważ korzystanie z tych zasobów nie powinno powodować strat w środowisku i pogarszać jego stanu czystości.

Bardzo ważnym uwarunkowaniem jest w tym przypadku również dobre połączenie komunikacyjne zewnętrzne, co wraz z bliskością granicy państwa stanowi duży potencjał do rozwoju terenów aktywności gospodarczej i ściągnięcia nowych inwestorów zarówno lokalnych jak i zagranicznych.

Duże tereny chronione, oraz specjalne ograniczenia dotyczące nieprzekraczalnych norm zanieczyszczeń na nich, pozwalają zachować wysoką jakości środowiska naturalnego, co sprzyja rozwojowi wszystkich powyższych funkcji gminy. Dlatego ochronę środowiska przyrodniczego i dbałość o stałą poprawę jego stanu czystości należy zaliczyć do zadań priorytetowych.

4. SYNTEZA USTALEŃ PROJEKTU

Celem opracowania było sporządzenie dokumentu zawierającego uaktualnione dane na temat uwarunkowań i kierunków rozwoju poszczególnych funkcji gminy. W studium uwzględniono wszystkie elementy zagospodarowania przestrzennego obszaru, opracowane w następujących działach: rolnictwo, leśnictwo, przemysł i wydobywanie, turystyka i rekreacja, mieszkalnictwo, usługi, infrastruktura techniczna i komunikacja. Szczególny nacisk położono na zagadnienia dotyczące ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz ustalono generalne zasady przebudowy układu przestrzennego – funkcjonalnego z uwzględnieniem w głównej mierze powiększenia terenów eksploatacji.

➤ **Z zakresu kierunków rozwoju dla środowiska przyrodniczego ustalono:**

- waloryzacja obszarów przyrodniczo cennych,
- inwentaryzacja zabytkowych założeń zieleni,
- ustalenie granicy polno-leśnej w celu wyznaczenia obszarów do zalesień i zadrzewień w terenach rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- waloryzacja krajobrazowa pod kątem aktywności turystycznej gminy.

Na obszarze gminy Bogatynia ochrona przyrodniczo – rolnicza podlega na:

- ograniczeniu ich przeznaczania na cele nierolnicze,
- zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych oraz szkodom w produkcji rolniczej oraz w drzewostanach powstającym wskutek działalności nierolniczej
- rekultywacji i zagospodarowaniu gruntów na cele rolnicze,
- zachowaniu torfowisk i oczek wodnych jako naturalnych zbiorników wodnych.

➤ **Z zakresu kierunków rozwoju dla środowiska antropogenicznego:**

- ustalono zmiany w strukturze funkcjonalno – przestrzennej według rysunku studium;
- wyznaczono następujące strefy:
  - Strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej;
  - Strefa ochrony archeologicznej;
- rozwój terenów górniczych i przemysłowych;
- rozwój terenów rolniczych i leśnych;
- rozwój funkcji usługowej;
- rozwój funkcji mieszkaniowej i mieszkaniowo-usługowej;
- rozwój funkcji rekreacyjno-turystycznej.
-
-

➤ **Z zakresu przeznaczenia terenów**

PE

tereny odkrywkowej eksploatacji górniczej, zwałowania wewnętrznego, odzysku odpadów i rekultywacji

Podstawowe ustalenia dla terenów odkrywkowej eksploatacji górniczej, zwałowania wewnętrznego, odzysku odpadów i rekultywacji:

- dopuszcza się tereny lasów i zadrzewień, tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej, zieleni nieurządzonej;
- rekultywacja terenu w kierunku wodno-leśnym.
-

P

tereny przemysłowe i poprzemysłowe

Podstawowe ustalenia dla terenów przemysłowych i poprzemysłowych:

- dopuszcza się tereny usług komercyjnych, zieleni urządzonej i nieurządzonej.
-

R

tereny rolnicze

Podstawowe ustalenia dla terenów rolnych:

- ustala się zakaz lokalizacji zabudowy nie związanej z produkcją rolną i obsługą rolnictwa;
- dopuszcza się zalesianie gruntów rolnych.
-

ZL

tereny zieleni leśnej

Podstawowe ustalenia dla terenów zieleni leśnej:

- ustala się zakaz lokalizacji zabudowy nie związanej z produkcją rolną i obsługą leśnictwa;
- dopuszcza się wprowadzenie funkcji związanych z rekreacją i wypoczynkiem.
-

U

tereny usług

Podstawowe ustalenia dla terenów usług:

- ustala się lokalizację komercyjnych i publicznych o charakterze usług nieuciążliwych;
- dopuszcza się wprowadzenie funkcji związanych z rekreacją i wypoczynkiem.
-

UKS

tereny usług sakralnych

Podstawowe ustalenia dla terenów usług sakralnych:

- dopuszcza się lokalizację usług komercyjnych i publicznych o charakterze usług nieuciążliwych;

M

tereny mieszkaniowe

Podstawowe ustalenia dla terenów mieszkaniowych:

- zabudowa jedno i wielorodzinna o maksymalnej średniej intensywności zabudowy;
- dopuszcza się usługi typu wbudowanego lub na działkach mieszkaniowych.
-

MU

tereny mieszkaniowo-usługowe

Podstawowe ustalenia dla terenów mieszkaniowych:

- zabudowa jedno i wielorodzinna o maksymalnej średniej intensywności zabudowy;
- dopuszcza się lokalizacje usług na wydzielonych działkach.
-

US

tereny rekreacyjno-sportowe

Podstawowe ustalenia dla terenów mieszkaniowych:

- dopuszcza się lokalizację zabudowy o niskiej intensywności służącej wyłącznie obsłudze terenów rekreacyjno-sportowych;

- Źródła:

1. Geografia regionalna Polski, Kondracki J., Warszawa 2000.
2. ABRYS Technika sp. z o.o., zespół projektowy, *Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Bogatynia*, Bogatynia 2005.
3. BBF sp. z o.o., zespół projektowy, *Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Zgorzeleckiego na lata 2005 – 2008 z perspektywą na lata 2009 – 2012*, Zgorzelec 2004.
4. Instytut Zarządzania i Samorządności, zespół projektowy, *Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Bogatynia na lata 2004 – 2007*, Wrocław – Bogatynia 2005.
5. Iwanek M., Orłowska E., *Bogatynia i okolice – Zarys dziejów*, Jelenia Góra 1994.
6. Karkonoskie Centrum Ochrony Środowiska, Zakład Ochrony Środowiska DECYBEL, *Opracowanie ekofizjograficzne dla gminy i miasta Bogatynia*, Jelenia Góra – Bogatynia 2005.
7. Kondracki J., *Geografia regionalna Polski*, Warszawa 2000.
8. Ministerstwo Środowiska, zespół redakcyjny, *II Polityka Ekologiczna Państwa*, Warszawa 2000.
9. Ministerstwo Środowiska, zespół redakcyjny, *Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym*, Warszawa 2002.
10. NJM Polska sp. z o.o., *Projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło dla gminy Bogatynia*, Wałbrzych 2002.
11. NJM Polska sp. z o.o., *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Bogatynia*, Bogatynia 2002.
12. Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych, *Mapa Turystyczna 1:100000 Góry i Pogórze Izerskie*, Warszawa – Wrocław 1991.
13. Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000, arkusze Bogatynia (792) i Grabiszycy Górne (793)*, Warszawa 2004.
14. Państwowy Instytut Geologiczny, *Objaśnienia do Mapy Geośrodowiskowej Polski 1:50000, arkusze Ręczyn (755) i Zgorzelec (756)*, Warszawa 2004.
15. PLAN, *Mapa Turystyczna 1:75000 Styk Trzech Granic*, Jelenia Góra 2003.
16. Polsko – Czeska Komisja Międzyrządowa D.S Współpracy Transgranicznej, zespół redakcyjny, *Strategia Rozwoju Pogranicza Polsko – Czeskiego*, Wrocław – Opole – Katowice 2000.
17. REGIOPLAN sp. z o.o., zespół projektowy, *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bogatynia*, Wrocław – Bogatynia 2001.
18. Sztando A., *Strategia Rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego na lata 2004 – 2014*, Zgorzelec 2004.
19. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, *Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego*, Wrocław 2002.
20. Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego*, Wrocław 2000.
21. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, *Podstawowe informacje ze spisów powszechnych: gmina miejsko – wiejska Bogatynia*, Wrocław 2003.
22. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, *Rocznik Statystyczny Województwa Dolnośląskiego 2000*, Wrocław 2000.
23. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, *Rocznik Statystyczny Województwa Dolnośląskiego 2002*, Wrocław 2003.
24. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, *Rocznik Statystyczny Województwa Dolnośląskiego 2003*, Wrocław 2004.
25. Urząd Statystyczny we Wrocławiu, *Województwo Dolnośląskie 2004*, Wrocław 2004.
26. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, *Raport o stanie środowiska w województwie dolnośląskim w 2003 roku*, Wrocław 2004.
27. Woś A., *Klimat Polski*, Warszawa 1999.
28. Zarząd Województwa Dolnośląskiego, Wojewódzkie Biuro Urbanistyczne we Wrocławiu, *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego*, Wrocław 2002.

Spis ilustracji:

RYCINA 1. Położenie administracyjne Gminy Bogatynia.

Spis wykresów:

Wykres 1. Rozkład średnich temperatur oraz sum opadów dla regionu dolnośląskiego w latach 1951 – 1980.	11
Wykres 2. Gmina Bogatynia – struktura powierzchni gruntów ornych i użytków zielonych według klas bonitacyjnych.....	21
Wykres 3. Gmina Bogatynia – zaludnienie w latach 1975 – 2004.	45
Wykres 4. Gmina Bogatynia – struktura ludności według wieku w 2002 roku.	48
Wykres 5. Gmina Bogatynia – ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 2003 roku.	49
Wykres 6. Gmina Bogatynia – struktura podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji w 2003 roku.	54
Wykres 7. Gmina Bogatynia – struktura pracujących w 2003 roku.....	56
Wykres 8. Gmina Bogatynia – dynamika kształtowania się bezrobocia w latach 1995 – 2005.....	57
Wykres 9. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 31 października 2005 roku.	59
Wykres 10. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na 31 października 2005 roku.	60
Wykres 11. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 31 października 2005 roku.	61
Wykres 12. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31 października 2005 roku.	62
Wykres 13. Gmina Bogatynia – budynki mieszkalne zamieszkane według okresu ich budowy.....	76
Wykres 14. Gmina Bogatynia – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2003 roku (I).	78
Wykres 15. Gmina Bogatynia – wybrane wartości charakteryzujące warunki zamieszkania w 2003 roku (II).	78
Wykres 16. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w 2005 roku.	89
Wykres 17. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w 2002 roku w (%).	90
Wykres 18. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach indywidualnych w 2002 roku.....	91
Wykres 19. Gmina Bogatynia – struktura własności gruntów w 2005 roku.	92
Wykres 20. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w 2002 roku.	93
Wykres 21. Gmina Bogatynia – charakterystyka struktury agrarnej w 2002 roku.....	94

Spis tabel:

Tabela 1. Czas trwania termicznych pór roku oraz daty przejścia średniej dobowej temperatury przez określone progi termiczne dla regionu klimatycznego dolnośląskiego. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (T. Niedźwiedź, D. Limanówka, 1992).	10
Tabela 2. Temperatura powietrza dla regionu dolnośląskiego. Wartości średnie za lata 1951 – 1980 (°C).	10
Tabela 3. Rozkład średnich temperatur powietrza dla regionu dolnośląskiego. Wartości średnie za lata 1951 – 1980.	11
Tabela 4. Średnie miesięczne wartości opadów dla regionu dolnośląskiego. Dane za lata 1951 – 1980.	11
Tabela 5. Sumy opadów dla regionu dolnośląskiego. Dane za lata 1951 – 1980.	11
Tabela 6. Prędkość wiatru w regionie dolnośląskim. Wartości średnie za lata 1951 – 1965 (m/s).	12
Tabela 7. Gmina Bogatynia – podstawowe średnie parametry jakościowe węgla brunatnego w złożu „Turów”.	15
Tabela 8. Gmina Bogatynia – charakterystyka złóż kopalin.....	16
Tabela 9. Gmina Bogatynia – charakterystyka mniejszych cieków wodnych.	19
Tabela 10. Gmina Bogatynia – struktura gruntów ornych według klas bonitacyjnych.	21
Tabela 11. Gmina Bogatynia – powierzchnia użytków zielonych według klas bonitacyjnych.....	21
Tabela 12. Gmina Bogatynia – powierzchnia gruntów ornych według klas bonitacyjnych.	22
Tabela 13. Gmina Bogatynia – powierzchnia użytków zielonych według klas bonitacyjnych.....	22
Tabela 14. Gmina Bogatynia – typy siedliskowe lasów (Nadleśnictwo Pieńsk, leśnictwa: Posada i Bogatynia).	25
Tabela 15. Gmina Bogatynia – struktura gatunkowa drzew (Nadleśnictwo Pieńsk, leśnictwa: Posada i Bogatynia).	26
Tabela 16. Gmina Bogatynia – pomniki przyrody.	30
Tabela 17. Gmina Bogatynia – wykaz obiektów figurujących w rejestrze zabytków.....	38
Tabela 18. Gmina Bogatynia – obiekty figurujące w rejestrze zabytków kwalifikowane do skreślenia z rejestru.	41
Tabela 19. Gmina Bogatynia – wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.....	42
Tabela 20. Gmina Bogatynia – wykaz stanowisk archeologicznych nie wpisanych do rejestru zabytków.	42
Tabela 21. Gmina Bogatynia – współczynnik feminizacji i gęstość zaludnienia w 2003 roku.	44
Tabela 22. Gmina Bogatynia – zaludnienie w latach 1975 – 2004.	45
Tabela 23. Gmina Bogatynia – rozkład zaludnienia według miejscowości w 2005 roku.	46
Tabela 24. Gmina Bogatynia – ludność według wieku w 2002 roku.	47
Tabela 25. Gmina Bogatynia – struktura ludności według wieku w 2002 roku.	47
Tabela 26. Gmina Bogatynia – ludność wieku produkcyjnego i nieprodukcyjnego w 2003 roku.....	48
Tabela 27. Gmina Bogatynia – ruch naturalny ludności w 2003 roku.	50
Tabela 28. Gmina Bogatynia – podstawowe współczynniki (na 1000 ludności) określające ruch naturalny ludności w 2003 roku.....	50

Tabela 29. Gmina Bogatynia – ruch wędrowniczy ludności w 2003 roku.	51
Tabela 30. Gmina Bogatynia – formy własności podmiotów gospodarczych będących w rejestrze REGON w 2003 roku.	52
Tabela 31. Gmina Bogatynia – struktura podmiotów gospodarczych według form własności w 2003 roku.	52
Tabela 32. Gmina Bogatynia – podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w REGON według wybranych sekcji według w 2003 roku.	53
Tabela 33. Gmina Bogatynia – struktura podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w REGON według wybranych sekcji w 2003 roku.	54
Tabela 34. Gmina Bogatynia – pracujący w 2003 roku.	55
Tabela 35. Gmina Bogatynia – struktura pracujących w 2003 roku.	55
Tabela 36. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie zgorzeleckim i województwie dolnośląskim w miesiącu wrześniu 2005 roku.	57
Tabela 37. Gmina Bogatynia – bezrobocie w latach 1995 – 2005.	58
Tabela 38. Gmina Bogatynia – bezrobotni bez prawa do zasiłku w latach 1995 – 2005.	58
Tabela 39. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według wieku. Stan na 31 października 2005 roku.	59
Tabela 40. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według poziomu wykształcenia. Stan na 31 października 2005 roku.	60
Tabela 41. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według stażu pracy. Stan na 31 października 2005 roku.	61
Tabela 42. Gmina Bogatynia – bezrobotni zarejestrowani według czasu pozostawania bez pracy. Stan na 31 października 2005 roku.	62
Tabela 43. Gmina Bogatynia – dostępność do usług służby zdrowia w 2003 roku.	64
Tabela 44. Gmina Bogatynia – liczba osób korzystających z pomocy społecznej w latach 1990 – 2004.	65
Tabela 45. Gmina Bogatynia – charakterystyka wychowania przedszkolnego, podstawowego, gimnazjalnego i średniego w roku szkolnym 2005 / 2006.	66
Tabela 46. Gmina Bogatynia – charakterystyka wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2005 / 2006.	67
Tabela 47. Gmina Bogatynia – charakterystyka szkolnictwa podstawowego w roku szkolnym 2005 / 2006.	68
Tabela 48. Gmina Bogatynia – charakterystyka szkolnictwa w zespołach szkół podstawowych i gimnazjum w roku szkolnym 2005 / 2006.	68
Tabela 49. Gmina Bogatynia – charakterystyka szkolnictwa gimnazjalnego w roku szkolnym 2005 / 2006.	69
Tabela 50. Gmina Bogatynia – charakterystyka szkolnictwa średniego w roku szkolnym 2005 / 2006.	69
Tabela 51. Gmina Bogatynia – wybrane wskaźniki charakteryzujące sieć szkolno – oświatową w roku 2003 / 2004.	70
Tabela 52. Gmina Bogatynia – kalendarz imprez kulturalno – sportowych.	72

Tabela 53. Gmina Bogatynia – uwarunkowania charakteryzujące usługi kultury w 2003 roku.	73
Tabela 54. Gmina Bogatynia – struktura zasobów mieszkaniowych według wieku.	76
Tabela 55. Gmina Bogatynia – zasoby mieszkaniowe w 2003 roku.	76
Tabela 56. Gmina Bogatynia – wskaźniki charakteryzujące warunki zamieszkania w 2003 roku.	77
Tabela 57. Gmina Bogatynia – komunalne zasoby mieszkaniowe w 2005 roku.	79
Tabela 58. Gmina Bogatynia – mieszkania oddane do użytku w 2003 roku.	80
Tabela 59. Gmina Bogatynia – przestępczość w latach 1996 i 2004.	81
Tabela 60. Gmina Bogatynia – Radni Gminy według wieku w 2003 roku.	86
Tabela 61. Gmina Bogatynia – użytkowanie gruntów w 2005 roku (w ha).	89
Tabela 62. Gmina Bogatynia – struktura użytkowania gruntów w 2002 roku (w %).	90
Tabela 63. Gmina Bogatynia – użytkowanie gruntów w gospodarstwach indywidualnych w 2002 roku (w ha).	91
Tabela 64. Gmina Bogatynia – struktura własności gruntów w 2005 roku.	92
Tabela 65. Gmina Bogatynia – użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych w 2002 roku (w ha).	93
Tabela 66. Gmina Bogatynia – struktura powierzchni gospodarstw rolnych w 2002 roku.	94
Tabela 67. Gmina Bogatynia – odsetek gruntów ornych bardzo dobrych i dobrych (I – IVa klasa bonitacyjna) według miejscowości.	96
Tabela 68. Gmina Bogatynia – odsetek użytków zielonych bardzo dobrych i dobrych (I – III klasa bonitacyjna) według miejscowości.	97
Tabela 69. Gmina Bogatynia – plony głównych ziemiopłodów w 2004 roku.	98
Tabela 70. Gmina Bogatynia – wskaźnik lesistości w 2002 roku.	99
Tabela 71. Gmina Bogatynia – wykaz większych zakładów pracy (pracodawców) w 2005 roku.	102
Tabela 72. Gmina Bogatynia – dostępność oraz nasycenie placówkami handlowymi w 2002 roku.	106
Tabela 73. Gmina Bogatynia – wykaz dróg powiatowych.	112
Tabela 74. Gmina Bogatynia – wykaz dróg gminnych.	113
Tabela 75. Gmina Bogatynia – wyposażenie w sieć wodociągową w 2005 roku.	118
Tabela 76. Gmina Bogatynia – charakterystyka poszczególnych ujęć wodnych według pozwoleń wodnoprawnych.	119
Tabela 77. Gmina Bogatynia – zaopatrzenie w wodę w 2005 roku.	120
Tabela 78. Gmina Bogatynia – gęstość sieci wodociągowej w 2003 roku.	120
Tabela 79. Gmina Bogatynia – wyposażenie w sieć kanalizacyjną w 2005 roku.	121
Tabela 80. Gmina Bogatynia – gęstość sieci kanalizacyjnej w 2003 roku.	122
Tabela 81. Gmina Bogatynia – odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2003 roku.	125
Tabela 82. Gmina Bogatynia – telekomunikacja i łączność w 2000 roku.	126
Tabela 83. Minimalne odległości dróg publicznych od istniejących i planowanych budynków z pomieszczeniami na pobyt ludzi (w metrach).	131
Tabela 84. Cele krótkoterminowe w zakresie ochrony ziemi i gleb... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.	
Tabela 85. Cele długoterminowe w zakresie ochrony ziemi i gleb ... Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.	
